

SEXTI POMPEI FESTI

DE VERBORUM SIGNIFICATU QUÆ SUPERSUNT
CUM PAULI EPITOME.

EDIDIT

ÆMILIUS THEWREWK DE PONOR.

PARS I.

BUDAPESTINI.

SUMPTIBUS ACADEMIÆ LITTERARUM HUNGARICÆ.

MDCCCLXXXIX.

SEXTI POMPEI FESTI

DE VERBORUM SIGNIFICATO QVÆ SUPPLEMENTA

CON PAULI TITTONI

Is est enim scriptor, qui omnium manibus
quotidie teritur et sine quo humanioris literaturæ
candidati ad perfectam Romanæ antiquitatis cogni-
tionem, quæ sunt iuris nostri incunabula, pervenire
non possunt.

J. Scaliger.

PRAEFATIO.

In numero codicum olim bibliothecae Corvinianae, quos anno MDCCCLXXVII. ABDUL HAMID II. Gloriosissimus Turcarum Imperator Universitati litterarum Budapestinensi dono dedit,* refertur etiam codex «Sexti Pompei Festi (Pauli Diaconi) libros de verborum significatione» continens, quem adeo ad me pertinere putavi, ut eum mihi excutiendum esse constituerem, quo facto illud mihi persuasi — id quod etiam alii occasione data observarunt — apparatus critico Lindemanniano sublestam omnino fidem habendam, ideoque codices adhuc notos denuo accurate conferendos et Festi Paulique verborum quae tradita sunt constituendorum causa etiam alios adhuc ignotos in lucem protrahendos esse.

His observationibus Festi Paulique libros ut ederem denuo recensitos impulsus sum, eo potissimum consilio, ut talem

* Inter hos et alios eorundem auctorum codices quænam intercederet necessitudo, diligenter examinavit Eugenius Ábel («Corvin-codexek». Budapestini 1879. et «Die Bibliothek des Königs Mathias Corvinus» in P. Hunfalvi «Literarische Berichte aus Ungarn» vol. II.) qui etiam nonnulla ad bibliographiam horum codicum spectantia attulit. Conf. «A budapesti m. kir. egyetemi könyvtár codexeinek címjegyzéke» (Catalogus codicum Hung. Reg. Universitatis litterarum Budapestinensis) Budapest 1881. pp. 1—17.

textum atque eum quidem apparatu critico adornatum in usum virorum doctorum exhiberem, cui omni ex parte fides haberi posset.

In hoc autem opere conficiendo iam diu versor. Anni sunt plus V., ex quo prima huius voluminis plagula typis exscripta est; sed cum maximæ quibus distineor occupationes, tum munus illud honorificentissimum a JOSEPHO Cæsareo ac Regio Archiduce Serenissimo mihi demandatum, cui ut in grammatica Zingarorum edenda sibi adiumento essem utque, quod appendicis encyclopædicæ loco huic grammaticæ adderetur, conscriberem, me sibi administrum et socium adiungere collibuit, quominus Festus adhuc in lucem prodiret, impedimento erant.

Ceterum studiis meis quid effectum esset, iam sæpius, si occasio tulerat, commemoravi; in primis autem in commentariorum, qui «Ungarische Revue» inscribuntur, II. volumine (= Festus-Studien Budapest, 1882. de qua commentatione C. E. Georges, venerabilis ille Nestor philologorum, in «Philologische Rundschau» II. pp. 1106—8. exposuit). Alia commentatione a me scripta, quæ in «Mélanges Graux» Paris, 1884. p. 659—669. Gallico sermone publici iuris facta est, exponitur de Pauli codicibus in Gallia exstantibus simulque, quantum codici Trecensitribuendum sit, indicatur.

Hæc editio duobus constat voluminibus. Primo volumine, quod virorum doctorum benevolentiae commendatum nunc in lucem emitto, Festi Paulique verba continentur, alterum quod anno circumacto prodibit, apparatum criticum complectetur. Appendicis loco toti operi codicem Farnesianum photographice expressum me additurum esse spero.

Restat ut diserte gratias agam ACADEMIAE LITTERARUM HUNGARICAE, cuius iussu et impensis hoc opus

editum est simulque omnibus, qui me in his studiis multis modis consilio vel opera adiuverunt.

Atque primo loco nomino, qui ex discipulo mihi collega et amicus evasit, EUGENIUM ÁBEL, siquidem codicem Farnesianum deperditorumque quaternionum apographa, quæ in bibliotheca Vaticana asservantur, in meum usum excussit et memoriam textus Festini stabiliendam summa cura suscepit.

Laudibus et bonis recordationibus prosequor GUSTAVUM LOEWE, litteris et amicis anno MDCCCLXXXV. gravi flebilique casu ereptum, qui non solum variis et salutaribus consiliis me sublevavit sed etiam codicem Escorialensem O III. 31. cum in Hispania moraretur, mea gratia benevolentissime examinavit.

Præterea summa laude commemorandi sunt bibliothecarum LEIDENSIS, TRECENSIS, MONACENSIS, GUELFERBYTANAE præfecti, quorum propensa voluntate factum est, ut codices Vossianos 37. 116. 135., Trecensem 2291., Monacensem 14734., Guelferhytanum 10, 3. Budapestini excutere mihi liceret, simulque HENRICUS OMONT Parisinus, («Sous-bibliothécaire au dept. des mss. de la Bibl.-Nat.») cuius liberalitati notitia codicum in Gallia exstantium debetur.

Neque minores ago gratias eis viris doctis, qui opuscula sua ad Festi reliquias quocumque modo spectantia liberalissime mihi transmiserunt. Sunt autem hi, quos infra scripsi: JOANNES VAHLEN Berolinensis (præceptor meus carissimus), GEORGIUS GOETZ Jenensis, HENRICUS JORDAN + Regimontanus, LUDOVICUS HAVET Parisinus, ROBINSON ELLIS Oxoniensis, C. M. ZANDER Lundensis, FERDINANDUS MENTZ Jenensis.

Denique explicationem notarum Tironianarum codicis Vossiani 116. HERMANNO HAGEN Bernensi, collationem codicis Parisini in *Mélanges Graux* p. 669. commemorati

necnon Vindobonensis 142. IGNATIO KONT (discipulo meo, nunc «professeur au Lycée et à la Majorité du Port à Lorient»), indicem verborum singulari diligentia confectum RUDOLPHO WEISS Budapestinensi (discipulo meo) debere me grato animo testor.

Budapestini a. d. viii. Idus Septembres A. MDCCCLXXXIX.

Aemilius Thewrewk de Ponor.

DIVINÆ LARGITATIS MUNERE SAPIENTIA POTENTIAQUE
PRÆFULGIDO

DOMINO REGI CAROLO REGUM SUBLIMISSIMO

PAULUS ULTIMUS SERVULUS.

Cupiens aliquid vestris bibliothecis addere, quia ex pro- 5
prio perparum valeo, necessario ex alieno mutuavi. Sextus
denique Pompeius Romanis studiis affatim eruditus, tam
sermonum abditorum, quam etiam quarundam causarum
origines aperiens, opus suum ad viginti usque proluxa volu-
mina extendit. Ex qua ego prolixitate superflua quæque et 10
minus necessaria prætergrediens et quædam abstrusa penitus
stilo proprio enucleans, nonnulla ita, ut erant posita, relin-
quens, hoc vestræ celsitudini legendum compendium obtuli.
In cuius serie, si tamen lectum ire non dedignabimini, quæ-
dam secundum artem, quædam iuxta ethimologiam posita 15
non inconvenienter invenietis, et præcipue civitatis vestræ
Romuleæ, portarum, viarum, montium, locorum tribuumque
vocabula diserta repperietis; ritus præterea gentilium et con-
suetudines, varias dictiones quoque poetis et historiographis
familiares, quas in suis opusculis frequentius posuere. Quod 20
exiguitatis meæ munusculum si sagax et subtilissimum
vestrum ingenium non usque quaque reppulerit, tenuitatem
meam vita comite ad potiora excitabit.

EXCERPTA EX LIBRIS POMPEI FESTI DE SIGNIFICATIONE
VERBORUM.

Augustus locus sanctus ab avium gestu, id est quia ab
avibus significatus est, sic dictus; sive ab avium gustatu,
5 quia aves pastæ id ratum fecerunt.

Augur ab avibus gerendoque dictus, quia per eum avium
gestus edicitur; sive ab avium garritu, unde et augurium. 2

Auspicium ab ave spicienda. Nam quod nos cum præpo-
sitione dicimus *aspicio*, apud veteres sine præpositione
10 *spicio* dicebatur.

Adfectare est pronum animum ad faciendum habere.

Armillum vas vinarium in sacris dictum, quod armo, id
est humero, deportetur.

Aerarii tribuni a tribuendo ære sunt appellati. *Acrarium*
15 sane populus Romanus in æde Saturni habuit.

Apricum locum a sole apertum a Græco vocabulo *ὑπὸ ἥλιῳ**
appellatum*, quasi *ὑπερῆς*, id est sine horrore, videlicet fri-
goris, unde etiam putatur et Africa appellari.

Amœna dicta sunt loca, quæ ad se amanda alliciant, id
20 est trahant.

Adfecta femina vel in bonam partem dicitur, velut hono-
rata, vel in malam, quasi ad extremum periculum adducta.

Aquagium quasi aquæ agium, id est aquæ ductus appel-
latur.

25 **Aquælicium** dicitur, cum aqua pluvialis remediis quibus-
dam elicitur, ut quondam, si creditur, manali lapide in
urbem ducto.

Aqua dicitur, a qua iuvamur.

Aqua et igni tam interdici solet damnatis, quam acci-
piuntur* nuptæ, videlicet quia hæ duæ res humanam vitam
30 maxime continent. Itaque funus prosecuti redeuntes ignem
supergradiebantur aqua aspersi; quod purgationis genus
vocabant suffitionem.

Axitiosi factiosi dicebantur, cum plures una quid agerent
35 facerentque. *Axit* autem dixisse antiquos pro egerit, ma-

nifestum est; unde *axites** mulieres sive viri* dicebantur una agentes.

Alites volatu auspicia facientes istæ putabantur: buteo, sanqualis, inmusulus, aquila, vulturius.

Axamenta dicebantur carmina *Saliaria**, quæ a Saliis sacerdotibus canebantur*, in universos homines + composita. Nam in deos singulos versus ficti a nominibus eorum appellabantur, ut Ianuli, Iunonii, Minervii.

Axis, quem Græci ἄξονα dicunt, plures habet significationes. Nam et pars cæli septentrionalis, et stipes teres, circa 10 quem rota vertitur, et tabula sectilis axis appellatur.

Ador farris genus, edor quondam appellatum ab edendo, vel quod aduratur, ut fiat tostum, unde in sacrificio mola salsa efficitur.

Adoriam laudem sive gloriam dicebant, quia gloriosum 15 eum putabant esse, qui farris copia abundaret.

Arma proprie dicuntur ab armis, id est humeris, dependentia, ut scutum, gladius, pugio, sica: ut ea, quibus procul præliamur, tela.

Armita dicebatur virgo sacrificans, cui lacinia togæ in humerum erat reiecta. Legibus etiam Laurentum sanctum est, ne pomum ex alieno legatur in armum, id est, quod humeri onus sit.

Armentum id genus pecoris appellatur, quod est idoneum ad opus armorum. Invenies tamen feminine *armentas* 25 apud Ennium positum.

Album, quod nos dicimus, a Græco, quod est ἄλφόν, est appellatum. Sabini tamen *alpum* dixerunt. Unde credi potest, nomen *Alpium* a candore nivium vocitatum.

Albesia scuta dicebantur, quibus Albenses, qui sunt Marsi 30 generis, usi sunt. Hæc eadem decumana vocabantur, quod essent amplissima, ut decumani fluctus.

Albiona ager trans Tiberim dicitur a luco Albionarum, quo loco bos alba sacrificabatur.

Albula Tiberis fluvius dictus est ab albo aquæ colore; 35 Tiberis autem a Tiberino* Silvio, rege Albanorum, quod is in eo extinctus est.

Ambo ex Græco ductum videtur, quod illi ἄμφω dicunt.

Ambactus apud Ennium lingua Gallica servus appellatur.

Am præpositio loquularis significat circum, unde supra servus ambactus, id est circumactus dicitur.

5 **Ambest** ita tertiæ personæ verbum est, ut nullam aliam habeat declinationem.

Ambegni bos et verbix appellabantur, cum ad eorum utraque latera agni in sacrificium ducebantur.

10 **Ambidens** sive bidens ovis appellabatur, quæ superioribus et inferioribus est dentibus.

Abemito significat demito vel auferto. *Emerere* enim antiqui dicebant pro accipere.

Ambarvales hostiæ appellabantur, quæ pro arvis a duobus fratribus sacrificabantur. 5

15 **Amburbiales** hostiæ dicebantur, quæ circum terminos urbis Romæ ducebantur.

Ambustus circumustus.

20 **Ambitus** proprie dicitur circuitus ædificiorum patens in latitudinem pedes duos et semissem, in longitudinem idem quod ædificium: sed et eodem vocabulo crimen avaritiæ vel affectati honoris appellatur.

25 **Adolescit** a Græco ἀδύσχω* id est adcreasco, venit. Unde fiunt adultus, adulescens; altare, eo, quod in illo ignis excrecit; et exoletus, qui excessit olescendi, id est crescendi, modum; et inolevit, id est crevit.

Altaria sunt, in quibus igne adoletur.

Aliuta antiqui dicebant pro aliter, ex Græco id ἀλλοίως 6 transferentes. Hinc est illud in legibus Numæ Pompili: «Si quisquam aliuta faxit, ipsos Iovi sacer esto.»

30 **Astu** apud poetas astutiam significat, cuius origo ex Græco ὀπίδο, deducitur, in quo qui conversati assidue sint, cauti atque acuti esse videantur.

Astutus arte tutus.

35 **Algeo** ex Græco ἀλγῶ ducitur, id est doleo, ut sit frigus dolor quidam membrorum rigore conlectus.*

Ast significat at, sed, autem.

Anus dicta est ab annorum multitudine, quoniam antiqui

non geminabant consonantes; vel quod iam sit sine sensu, quod Græce dicitur ἄνους*.

Amussim regulariter, tractum a regula, ad quam aliquid exæquatur, quæ amussis dicitur. Quidam *amussim* esse dicunt non tacite, quod muttire interdum dicitur loqui. 5

Adgretus, apud Ennium «adgretus fari», pro eo, quod est adgressus, ponitur, quod verbum venit a Græco . . . surgo.

Agnus ex Græco ἀμνός deducitur, quod nomen apud maiores communis erat generis, sicut et lupus, quod venit ex Græco λύκος. 10

Aegrum ex Græco ἀνιγρόν appellatur; a quibusdam putatur a voce doloris appellari, quod est αἷ.

Annos ex Græco venit, quem illi ἔννον dicunt, et quod nos trimum, illi dicunt τρέιννον.

Alterum Sinius ait idem significare, quod apud Græcos 15 ἔτερον. Quidam vero ex utroque esse compositum ἄλλος et ἔτερος. *Alter* et pro non bono ponitur, ut in auguriis altera cum appellatur avis, quæ utique prospera non est: sic alter nonnumquam pro adverso dicitur et malo. 20

Aliesis dies dicebatur apud Romanos obscenissimi ominis, ab Allia fluvio scilicet, ubi Romanus fusus a Gallis exercitus est.

Adlecti dicebantur apud Romanos, qui propter inopiam ex equestri ordine in senatorum sunt numero adsumpti. 25 Nam patres dicuntur, qui sunt patricii generis; conscripti, qui in senatu sunt scriptis adnotati.

Altercatio iurgatio.

Alternatio per vices succedio.

Alma sancta sive pulchra, vel alens, ab alendo scilicet. 30

Altellus Romulus dicebatur, quasi altus in tellure, vel quod tellurem suam aleret; sive quod aleretur telis; vel quod a Tatio Sabinorum rege postulatus sit in conloquio pacis, et alternis vicibus audierit locutusque fuerit. Sicut enim fit deminutive a macro macellus, a vafro vafellus, ita ab 35 alterno altellus.

Altus ab alendo dictus, alias ab altitudine altus.

Alterplicem duplicem.

Altertra* alterutra.

Alcedo dicebatur ab antiquis pro aleyone, ut pro Gany-
mede Catamitus, pro Nilo Melo.

5 **Alica** dicitur quod alit corpus.

Alicariæ meretrices appellabantur in Campania solitæ ante
pistrina. alicariorum versari quæstus gratia, sicut hæ, quæ
ante stabula sedebant, dicebantur prostibula.

Almities habitus almarum rerum.

10 **Allus** pollex scandens proximum digitum, quod velut in-
siluisse in alium videatur, quod Græce ἄλλεσθαι dicitur.

Alveolum tabula aleatoria.

Alvus venter feminæ ab alendo dicta. Est enim generis
feminini.

15 **Angor** id est animi vel corporis cruciatus, proprie a Græco
ἄγχειν τὴν δευρὴν* id est strangulatione, dictus; unde et
faucium dolor angina vocatur.

Antigerio antiqui pro valde dixerunt.

Antehac* Terentius pro antea ponit.

20 **Anteurbana** prædia urbi propinqua.

Antarium bellum, quod ante urbem geritur.

Axare nominare.

Antipagmenta valvarum ornamenta, quæ antis adpin-
guntur, id est adfiguntur.

25 **Antefixa**, quæ ex opere figulino tectis adfiguntur sub +
stillicidio.

Aureax auriga. *Aureas* enim dicebant* frenum, quod ad
aures equorum religabatur; *orias*, quo ora cohercebantur.

Auritus a magnis auribus dicitur, ut sunt asinorum et le-
porum, alias ab audiendi facultate.

30 **Aurum** dictum, quia præcipue custoditur. Græce enim ὠρεῖν
custodire dicitur, unde et thesaurum. Hippocrates me-
dicus + de nomine inventoris id dictum putat, quem voca-
tatum ait Aurion. Quidam ad similitudinem auroræ colo-
ris nomen traxisse existimant; nonnulli, quia mentes ho-
minum avertat; alii a Sabinis translatum putant, quod
illi *ausum** dicebant.

Aurichalcum vel **orichalcum** quidam putant compositum ex ære et auro, sive quod colorem habeat aureum. **Orichalcum** sane dicitur, quia in montuosis locis invenitur. Mons etenim Græce ὄρος appellatur.

Acus dicitur, qua sarcinatrix vel etiam ornatrix utitur. 5
Paleæ etiam quædam de frumento acus dicuntur; exercitus quoque instructio, quod ea pars militum vehementissima est ad hostem vulnerandum acumine telorum. Totum autem ex Græco sermone trahitur, quoniam sarcire apud illos ἀλέσασθαι dicitur. 10

Assiduus dicitur, qui in ea re, quam frequenter agit, quasi consedissee videatur. Alii assiduum locupletem, quasi multorum assium, dictum putarunt. Alii eum, qui sumptu proprio militabat, ab asse dando vocatum existimarunt.

Andruare id est recurrere a Græco verbo ἀναδραμεῖν venit; 15
hinc et *drua* vocata est.

Antroare gratias referre. *Truant* moventur. *Truam* quoque vocant, quo permovent coquentes exta.

Acupedius dicebatur, cui præcipuum erat in currendo acumen pedum. 20

Adrumavit rumorem fecit, sive commurmuratus est, quod verbum quidam a rumine, id est parte gutturis, putant deduci.

10 **Acceris*** securis ærea, qua in sacrificiis utebantur sacerdotes.

Aplustria navium ornamenta, quæ quia erant amplius, 25
quam essent necessaria usu, etiam *amplustria* dicebantur.

Agina est, quo inseritur scapus trutinæ, id est, in quo foramine trutina se vertit, unde *aginatores* dicuntur, qui parvo lucro moventur. 30

Agonium dies appellabatur, quo rex hostiam immolabat; hostiam enim antiqui agoniam vocabant. Agonium etiam putabant deum dici præidentem rebus agendis; Agonalia eius festivitatem. Sive quia agonos dicebant montes, Agonalia sacrificia, quæ fiebant in monte; hinc Romæ mons Quirinalis Agonus* et Collina porta Agonensis*.

Agonium id est ludum, ob hoc dictum, quia locus, in quo ludi

initio facti sunt, fuerit sine angulo; cuius festa Agonalia dicebantur.

Agea via in navi dicta, quod in ea maxime quæque res agi solet.

5 **Agonias** hostias putant ab agendo dictas.

Albogalerus a galea nominatus. Est enim pilleum capitis, quo Diales flamines, id est sacerdotes Iovis, utebantur. Fiebat enim ex hostia alba Iovi cæsa, cui adfigebatur apex virgula oleagina.

10 **Apluda** est genus minutissimæ paleæ frumenti sive panici, de qua Nævius: «Non hercle apluda est hodie, quam tu, nequior.» Sunt, qui apludam sorbitionis liquidissimum 11 putent genus, quod flatu deiciatur et quasi adplodatur.

Aridum proprie est, quod naturalem humorem amisit. Dicitur autem per contrariam significationem, quod inrigari 15 desierit. Nam ἀρδεύειν Græce inrigare est.

Aptus cum propria significatione intellegatur, poni tamen solet pro adepto, sicut apisci pro adipisci.

Area proprie dicitur locus vacuus, quasi exaruerit et non 20 possit quicquam generare.

Angulus a Græco ἄγκυλον venit, sive ab eo, quod est ἐγγύς, id est prope.

Aduncantur*, quæ ex diverso coacta faciunt anguli formam.

Adfines in agris vicini, sive consanguinitate coniuncti.

25 **Anclare** haurire a Græco descendit. Livius: «Florem anclabant Liberi ex carchesiis.»

Anclabris mensa ministeriis aptata divinis. Vasa quoque in ea, quibus sacerdotes utuntur, *anclabria* appellantur.

Ancunulentæ feminæ menstruo tempore appellantur: 30 unde trahitur inquinamentum.

Antras † convalles vel arborum † intervalla.

Arferia aqua, quæ inferis libabatur, dicta a ferendo; sive vas vini, quod sacris adhibebatur.

Affatim dictum a copia fatendi, sive abundanter. Livius: 35 «Affatim edi, bibi, lusi.» Terentius *affatim* dixit pro eo, quod est ad lassitudinem.

Ammenta, quibus, ut mitti possint, vinciuntur iacula, 42

sive solearum lora; ex Græco, quod est ἄμματα, sic appellata, vel quia aptantes ea ad mentum trahant.

Adtegrare est vinum in sacrificiis augere. Integrare enim et adtegrare minus factum est in statum redigere.

Adtritum et tritum ex Græco descendit, quia illi vestem 5 tritam τριβωνας appellant.

Adtestata dicebantur fulgora, quæ iterato fiebant, videlicet significationem priorum adtestantia.

Adtibernalis habitator continuæ tabernæ, quod genus domicilii antiquissimum Romanis fuisse testimonio sunt ex- 10 teræ gentes, quæ adhuc tabulatis habitant ædificiis; unde etiam tecta castrensia, quamvis pellibus contegantur, tabernacula tamen dicuntur.

Attæ appellantur, qui propter vitium erurum aut pedum plantis insistent et adtingunt magis terram, quam ambu- 15 lant, quod cognomen Quintio poetæ adhæsit.

Attam * pro reverentia seni cuilibet dicimus, quasi eum avi nomine appellemus.

Adagia ad agendum apta.

Adasia ovis vetula recentis partus.

20

Abrogare infirmare.

Ad aut proprie personam significat, ut: eo ad Pompeium; aut locum, ut: abit ad theatrum.

Apud mutuum loci et personæ coniunctionem demonstrat, ut cum dicimus: ceno apud amicum.

25

13 **At** differentiam rerum significat, ut cum dicimus: Scipio est bellator, at Marcus Cato orator.

Addicere est proprie idem dicere et adprobare dicendo; alias *addicere* damnare est.

Ædis domicilium in edito positum simplex atque unius 30 aditus. Sive ideo ædis dicitur, quod in ea ævum degatur, quod Græce αἶών vocatur. Itaque ædificare cum sit proprie ædem facere, ponitur tamen καταχρηστικῶς in omni genere constructionis.

Ædituus ædis sacræ tuitor, id est curam agens.

35

Æditimus ædis intimus.

Ædilis initio dictus est magistratus, qui ædium non

tantum sacrarum, sed etiam privatarum curam gerebat. Postea hoc nomen et ad magistratus† translatus est. Dictus est autem ædilis, quod facilis ad eum plebi aditus esset. Sed et ædilatus dicebatur eadem dignitas, sicut pontificatus, magistratus.

Atrium proprie est genus ædificii ante ædem continens mediam aream, in quam collecta ex omni tecto pluvia descendit. Dictum autem atrium vel quia id genus ædificii Atriæ primum in Etruria sit institutum, vel quod
10 a terra oriatur, quasi aterrium.

Avus, patris matrisque pater, dictus a Græco vocabulo, quod est apud eos πάππος, mutatis quibusdam litteris. Alii volunt, quod ex ea voce appelletur, quod apud eosdem Græcos αἰς * appellatur, significatque magnum, quoniam
15 veluti magnus pater sit avus. Alii putant *avum* dictum esse, quia ad duos attineat, quasi *adduum*, vel quia ad patrem sit additus.

Abavus dicitur, quia abest ab avo et est avus avi.

Atavus*, quia atta est avi, id est pater, ut pueri usurpare
20 solent.

Avunculus, matris meæ frater, traxit appellationem ab eo, 14 quod æque tertius a me, ut avus, est, sed non eiusdem iuris; ideoque vocabuli facta deminutio est. Sive avunculus appellatur, quod avi locum optineat et proximitate
25 tueatur sororis filiam.

Amita patris mei soror, quia similiter tertia a me sit atque avia, videri potest dicta ex eo, quod ab antiquioribus avita sit vocitata. Sive amita dicta est, quia a patre meo amata est. Nam plus sorores a fratribus, quam fratres diligere solent, videlicet propter dissimilitudinem personarum, quæ
30 ideo minus habent dissensionis, quo minus æmulationis.

Avillus* agnus recentis partus.

Agnus dicitur ἀπὸ τοῦ ἁγνοῦ, quod significat castum, eo quod sit hostia pura et immolationi apta.

35 **Avere** nihil aliud est, quam cupere. Argumento esse* avidum et aviditatem, ex quibus præcipua cupiditas intellegitur, cum significet et gaudere.

Adscripti dicebantur, qui in colonias nomina dedissent, ut essent coloni.

Adsciscere est adiungere vel adsumere.

Adscripticii veluti quidam scripti dicebantur, qui splendidis legionibus adscribebantur. Hos et *accensos* dicebant, quod ad legionum censum essent adscripti. Quidam *velatos*, quia vestiti inermes sequerentur exercitum. Nonnulli *ferentarios*, quod fundis lapidibusque proeliaturi ea modo ferrent, quæ in hostes iacerent. Alii *rorarios*, quod id genus hominum, antequam acies coirent, in modum rorantis tempestatis dimicaret.

Auctarium dicebant antiqui, quod super mensuram vel pondus iustum adiciebatur, ut cumulus vocatur in modiot

Auctum vocabatur spatium circi, quod super definitum modum victoriae adiungitur.

15

Argennon argentum percandidum.

15 **Arbiter** dicitur iudex, quod totius rei habeat arbitrium et facultatem.

Amicinum utris pediculus, ex quo vinum defunditur.

Arbosem pro arbore antiqui dicebant et *robossem* pro robore.

20

Arbitrium dicitur sententia, quæ ab arbitro statuitur.

Arbitrarium cum adhuc res apud arbitrum geritur.

Amicitiae vocabulum ab amore deducitur, quamvis interdum vituperandus sit amor. Ab antiquis autem *ameci* et *amecae* per *E* litteram efferebantur.

25

Adpromissor est, qui, quod suo nomine promisit, idem pro altero quoque promittit.

Adversus aut contrarium significat aut idem quod ergo.

Arcere est continere. Unde et arcus in ædificiis dictus est, quia se ipse continet. Alii dicunt *arcum* dictum esse ab opere arrigendo in altitudinem.

30

Acirma genus plaustris est modici, quo homo gestari possit.

Argeos vocabant scirpeas effigies, quæ per virgines Vestales annis singulis iaciebantur in Tiberim.

35

Arcere prohibere est. Similiter *abarcet*, prohibet. *Porcet* * quoque dictum ab antiquis, quasi porro arcet, et pro eo,

quod est continet, ponitur; unde *coercere* continere dicimus. Trahitur autem hoc verbum a Græcorum magistratu, quem illi ἀρχὴν vocant, in cuius potestate est vel cogere, vel prohibere. 16

- 5 **Arcani** sermonis significatio trahitur sive ab arce, quæ tutissima pars est urbis; sive a genere sacrificii, quod in arce fit ab auguribus, adeo remotum a notitia vulgari, ut ne litteris quidem mandetur, sed per memoriam successorum celebretur; sive ab arca, in qua quæ clausa sunt, 10 tuto manent, cuius ipsius origo ab arcendo pendet.

Arculum appellabant circulum, quem capiti inponebant ad sustinenda commodius vasa, quæ ad sacra publica capite portabantur.

Arculus putabatur esse deus, qui tutelam gereret arcarum.

- 15 **Arculata** dicebantur circuli, qui ex farina in sacrificiis fiebant.

Arcula dicebatur avis, quæ in auspiciis vetabat aliquid fieri. Asseres dicti, quod assideant parieti trabibusque.

- Assaratum** apud antiquos dicebatur genus quoddam positionis ex vino et sanguine temperatum, quod Latini prisci 20 sanguinem *assyri* vocarent.

Ambrices regulæ, quæ transversæ asscribus et tegulis interponuntur.

- Antes** sunt extremi ordines vinearum. Unde etiam nomen 25 trahunt *antæ*, quæ sunt latera ostiorum.

Ambitus proprie dicitur inter vicinorum ædificia locus duorum pedum et semipedis ad circumeundi facultatem relictus. Ex quo etiam honoris ambitus dici cœptus est a circumeundo supplicandoque. *Ambitio* est ipsa actio am- 30 bientis.

Amnis proprie dicitur a circumnando, quoniam *am* ex Græca præpositione sumptum, quæ est ἀμφί, significat circum, et *nare* fluere.

Ambiguum est, quod in ambas agi partes animo potest. 17

- 35 Huiusmodi apud Græcos ἀμφίβολα dicuntur.

Ambrones fuerunt gens quædam Gallica, qui subita inundatione maris cum amisissent sedes suas, rapinis et præda-

tionibus se suosque alere cœperunt. Eos et Cimbro Teo-
tonosque C. Marius delevit. Ex quo tractum est, ut tur-
pis vitæ homines *ambrones* dicerentur.

Antiæ muliebres capilli demissi in frontem appellati ex
Græco videntur; quod enim nos *contra*, illi ἀντίον dicunt. 5

Amneses appellantur urbes sitæ prope amnem, ut a mari
maritimæ. Unde Interamnæ et Antemnæ dictæ sunt, quod
inter amnes sint positæ, vel ante se habeant amnes.

Amptermi, qui circa terminos provinciæ manent. Unde
amiciri, *amburbium*, *ambarvalia*, *amplexus* dicta sunt. 10

Angiportus iter compendiarium in oppido, eo quod sit
angustus portus, id est aditus in portum.

Angeronæ deæ sacra a Romanis instituta sunt, cum
angina omne genus animalium consumeretur, cuius festa
Angeronalia dicebantur. 15

Actus modo significant in comœdiis et tragœdiis certa spa-
tia canticorum; modo iter inter vicinos quattuor pedum
latum; modo in geometrica minorem partem iugeri, id est
centum viginti pedum; modo motum corporis, ut histrio-
num et saltatorum, qui etiam ex hoc ipso *actuosi* dicuntur. 20

Auxiliares dicuntur in bello socii Romanorum exterarum
nationum, dicti ex Græco vocabulo ἀξήρις, quod nos dici-
mus rerum crescentium auctionem.

18 **Ausoniam** appellavit Auson, Ulixis et Calypsus filius, eam
primum partem Italiæ, in qua sunt urbes Beneventum et 25
Cales; deinde paulatim tota quoque Italia, quæ Appennino
finitur, dicta est Ausonia ab eodem duce, a quo urbem
etiam conditam Auruncam ferunt.

Alumento pro Laumedonte a veteribus Romanis necdum
adsuetis Græcæ linguæ dictum est. Sic Melo pro Nilo, Cata- 30
mitus pro Ganymede, Alphius pro Alpheo dicebatur.

Accensi dicebantur, qui in locum mortuorum militum
subito subrogabantur, dicti ita, quia ad censum adicie-
bantur.

Acerra ara, quæ ante mortuum poni solēbat, in qua odores 35
incendebant. Alii dicunt arculam esse turariam, scilicet
ubi tus reponebant.

Apex, qui est sacerdotum insigne, dictus est ab eo, quod comprehendere antiqui vinculo *apere* dicebant. Unde *aptus* is, qui convenienter alicui iunctus est.

Athanuvium est poculi fictilis genus, quo in sacrificiis
5 utebantur sacerdotes Romani.

Atroces appellantur ex Græco, quia illi ἀτρώκτα* appellant, quæ cruda sunt; sive atrox dicitur ab eo, quod nihil timeat; τρέσαι enim Græci dicunt timere.

Auguraculum appellabant antiqui, quam nos arcem dici-
10 mus, quod ibi augures publice auspicarentur.

Arseverse averte ignem significat. Tuscorum enim lingua *arse* averte, *verse* ignem constat appellari. Unde Afranius ait: «Inscribat aliquis in ostio arseverse.»

Aborigines appellati sunt, quod errantes convenerint in
15 agrum, qui nunc est populi Romani. Fuit enim gens antiquissima Italiæ.

Ab oloes dicebant pro ab illis; antiqui enim litteram non geminabant.

Aventinus mons intra urbem dictus est, quo ibi rex Albanorum Aventinus bello fuerit extinctus atque sepultus.
20

Adorare apud antiquos significabat agere; unde et legati oratores dicuntur, quia mandata populi agunt.

Armilustrium festum erat apud Romanos, quo res divinas armati faciebant, ac, dum sacrificarent, tubis canebant.
25

Adeo duas habet significationes. Nam cum prima acuta effertur, idem significat, quod accedo, cum dicimus: *adeo praetorem*. Cum autem secunda, idem quod usque eo, non quidem secundum rationem, quia ad præpositio accusativis accomodata est, sed vetusta quadam* loquendi consuetudine.
30

Argea loca Romæ appellantur, quod in his sepulti essent quidam Argivorum inlustres viri.

Asparagus herba dicta, quod in aspero virgulto nascatur.

Adsidelæ mensæ vocantur, ad quas sedentes flamines sacra faciunt.
35

Anceps significare videtur id, quod ex utraque parte caput

habeat, ut secures bipennes; sed magis a capiendo, quod ex utraque parte æque captatur, appellatum est.

Ancus appellatur, qui aduncum brachium habet, et exporrigi non potest.

Ancillæ dictæ ab Anco Martio rege, quod in bello magnum 5
feminarum numerum ceperit. Sive ideo sic appellantur, quod antiqui *anculare* dicebant pro ministrare, ex quo di
20 quoque ac deæ feruntur coli, quibus nomina sunt Anculi et Anculæ.

Ancæsa dicta sunt ab antiquis vasa, quæ cælata appel- 10
lamus, quod circumcædendo talia fiunt. Ipsum quoque *cælare* verbum ad eadem causa est dictum, *D* littera cum *L* permutata.

Aerosam appellaverunt antiqui insulam Cyprum, quod in ea plurimum æris nascatur. 15

Aenesi dicti sunt comites Aenæ.

Aeneatores cornicines dicuntur, id est cornu canentes.

Aenariam appellavere locum, ubi Aeneas classem a Troia veniens appulit.

Audacia ab avide, id est cupide, agendo est dicta. 20

Aceratum lutum cum paleis mixtum.

Aclassis tunica ab humeris non consuta.

Arillator, qui etiam coctio appellatur, dictus videtur a voce Græca, quæ est *αἶψα*, id est tolle, quia sequitur merces, ex quibus quid cadens lucelli possit tollere. Lucellum demi- 25
nutivum est a lucro.

Artitus bonis instructus artibus.

Arnæ caput agni caput.

Arsineum ornamentum capitis muliebris.

Artus ex Græco appellantur, quos illi *ἄρθρα* dicunt: sive 30
artus dicti, quod membra membrorum artentur.

Arquites arcu proeliantes, qui nunc dicuntur sagittarii.

Arbilla arvina, id est pinguedo corporis.

Artifices dicti, quod scientiam suam per artus exercent, sive quod apte opera inter se artent, qua ex causa etiam et 35
artes sunt appellatæ.

Arytænæ sive *artenæ* vas ab hauriendo sic appellabant.

- Amsegetes dicuntur, quorum ager viam tangit.
Amites perticæ aucupales.
Ampendices dicebantur ab antiquis, quod circumpenderent, quos nunc *appendices* appellamus.
5 Ablegmina partes extorum, quæ dis immolabant.
Ambulacra ambulationes.
Amian genus piscis.
Ameria urbs in Umbria ab Amiro sic appellata.
Adsipere et præsipere dicebant antiqui, sicut nos quo-
10 que modo dicimus ab æquo iniquum, ab quærendo inquirere.
Admissivæ aves dicebantur ab auguribus, quæ consulentem iuberent.
Adulari est compositum ex accedendo et ludendo.*
15 Addubanum dubium.
Adulter et adultera dicuntur, quod et ille ad alteram et 22 hæc ad alterum se conferunt.
Aquilus color est fuscus et subniger, a quo *aquila* dicta esse videtur, quamvis eam ab acute volando dictam volunt.
20 Aquilus autem color ab aqua est nominatus. Nam cum antiqui duos omnino naturales nossent, id est album et nigrum, intervenerit autem is quoque, qui ita neutri similis est, ut tamen ab utroque proprietatem trahat, potissimum ab aqua eum denominarunt, cuius incertus est
25 color.
Aquilo ventus a vehementissimo volatu ad instar aquilæ appellatur.
Anquirere est circumquirere.
Andron locus domicilii appellatur angustior longitudine, in
30 quo viri plurimi morabantur, ut gynæceum* a mulieribus.
Apud et penes in hoc differunt, quod alterum personam cum loco significat, alterum personam et dominium ac potestatem, quod trahitur a penitus.
35 Anxur vocabatur, quæ nunc Tarracina dicitur Vulscæ gentis, sicut ait Ennius: «Vulsculus perdidit Anxur.»

Aquarioli dicebantur mulierum inpudicarum sordidi ad-
seculæ.

Aquipenser genus piscis.

Apellinem antiqui dicebant pro Apollinem.

Aperta idem Apollo vocabatur, quia patente cortina re- 5
sponsa ab eo dentur.

Abditivi abortivi.

Ape apud antiquos dicebatur prohibe, compesce.

Apua genus minimi pisciculi.

Abs præpositio a Græco deducitur. Significat autem retrac- 10
tationem in partem posteriorem.

23 Apollinares ludos, hoc est in laudem Apollinis, populus
laureatus spectabat, stipe data pro cuiusque copia.

Apiculum filum, quo flamines velatum apicem gerunt.

Abacti magistratu* dicebantur, qui coacti deposuerant im- 15
perium.

Agere modo significat ante se pellere, id est minare. Vir-
gilius: «Et potum pastas age.» Modo significat iurgari, ut
dicimus: agit cum eo furti; modo rependere, ut cum di-
cimus: gratias ago; modo verbis indicare, ut cum dicimus: 20
causam ago; quin etiam si accessit gestus et vultus quidam
decor, ut cum scænici agere dicuntur.

Abitionem antiqui dicebant mortem.

Abgregare est a grege ducere: *adgregare* ad gregem du-
cere: *segregare* ex pluribus gregibus partes seducere, unde 25
et *egregius* dicitur e grege lectus. Quorum verborum fre-
quens usus non mirum si ex pecoribus pendet, cum apud
antiquos opes et patrimonia ex his pæcipue constiterint, ut
adhuc etiam *pecunias* et *peculia* dicimus.

Acetare dicebant, quod nunc dicimus agitare. 30

Autumnus quidam dictum existimant, quod tunc maxime
augeantur hominum opes, coactis agrorum fructibus.

Agedum significat age modo. Est enim adhortantis
sermo.

Aulas antiqui dicebant, quas nos dicimus ollas, quia nul- 35
lam litteram geminabant. Itaque *aulicocta** *exta*, quæ in
ollis coquebantur, dicebant, id est elixa.

Avidus a non videndo propter nimiam cupiditatem appellatur; sicut *amens*, qui mentem suam non habet.

Aureliam familiam ex Sabinis oriundam a Sole dictam putant, quod ei publice a populo Romano datus sit locus, in quo sacra faceret Soli, qui ex hoc *Auseli* dicebantur, ut
 5 *Valesii*, *Papisii* pro eo, quod est Valerii, Papirii.

Aemiliam gentem appellatam dicunt a Mamerco, Pythagoræ philosophi filio, cui propter unicam humanitatem cognomen fuerit Aemylos. Alii, quod ab Ascanio descendat, qui duos habuerit filios, Iulum et Aemylon.
 10

Aerumnulas Plautus refert furcillas, quibus religatas sarcinas viatores gerebant. Quarum usum quia Gaius Marius retulit, Muli Mariani postea appellabantur. Itaque ærumnæ labores onerosos significant; sive a Græco sermone deducuntur. Nam *ἀίρεν* Græce, Latine tollere dicitur.
 15

Aemidum tumidum.

Aequidiale apud antiquos dictum est, quod nunc dicimus æquinoctiale, quia nox diei potius, quam dies nocti adnumerari debet. Græci quoque in hoc consentiunt, *ισημερίαν*, id est æquidiale, dicentes.
 20

Aeruscare æra undique, id est pecunias colligere.

Aquilavium significat ex toto dimidium, dictum a lavatione lanæ, quæ dicitur æquilavio redire, cum dimidium decedit sordibus.

Aegeum mare appellatur, quod* crebræ in eo sint insulæ, ut procul aspicientibus species caprarum videatur; sive quod in eo Aege, Amazonum regina, perierit; sive quod* eo Aegeus pater Thesei se præcipitaverit.
 25

Aestimata pœna ab antiquis ab ære dicta est, qui eam æstimaverunt ære, ovem decussis, bovem centussis, hoc est decem vel centum assibus.

Alucinatio erratio.

Adigas dare cogas.

Acies, acumen, acus et acuere dicuntur ab *ἀκόνη*, quam Latine dicimus cotem.
 35

Auxilla olla parvula.

Amputata, id est circumputata, dicuntur ab eo, quod an-

tiqui *putum* pro puro dicebant, unde deducuntur *pudor* et *pudicus*.

Appia via et aqua ab Appio Claudio est appellata.

25 *Ariminum* a nomine fluminis propinqui est dictum.

Animula urbs parvarum opum fuit in *Apulia*. 5

Arca deminutivum facit *arculam* et *arcellam*, ut a porco porculum et porecellum, a mamma mammulam et mamillam.

Alebria bene alentia.

Agasones equos agentes, id est minantes.

Arcubii, qui excubabant in arce. 10

Armillas ex auro, quas viri militares ab imperatoribus donati gerunt, dictas esse existimant, quod antiqui humeros cum brachiis *armos* vocabant; unde *arma* ab his dependentia sunt vocata.

Abalienatus dicitur, quem quis a se removerit. *Alienatus* 15 qui alienus est factus.

Adserere manum, est admovere: quo ea quoque, quæ in terram demittuntur*, *seri* dicuntur; unde etiam *serae* appellantur, quia foribus admotæ opponuntur defixæ postibus, quemadmodum ea, quæ terræ inseruntur. 20

Arvum dicimus agrum necdum satum.

Apica dicitur ovis, quæ ventrem glabrum habet.

Ae syllabam antiqui Græca consuetudine per ai scribebant, ut *aulai*, *Musai*.

*Auceta** sæpe aucta. 25

Abercet prohibet.*

Advosem, adversarium, hostem.

26 «*Axe* adglomerati universi stantes», id est cohortibus aut legionibus.

*Aeruma** utensilia ampliora. 30

*Afvolant** avolant.

*Astasint** steterint.

«*Ambaxioque* circumeuntes», catervatim.

Apor apud.

Amosio annuo. 35

*Anticum** veteres etiam pro ianua* posuere.

Aestimias æstimationes*.

- Abisse pro adisse dicebant.
 Abambulantes abscedentes.
 Aquilius prænomen ab aquilo colore, id est nigro, est dictum.
- 5 Antiquare est in morem pristinum reducere.
 Attinge pro attingam posuere.
 Appellitavisse sæpe * appellasse. 27
 Alteras ponebant pro eo, quod est adverbium alias.
 Argutum iri in discrimen vocari.
- 10 Aureas dicebant frenos, quibus equorum aures religantur.*
 Audacias pluraliter Cato dixit.
 Ausis audeas.
 Audax deminutivum facit *audaculus*.
 Arvocitat sæpe advocat.
- 15 Annaria lex dicebatur ab antiquis ea, qua finiuntur anni magistratus capiendi.
 Aliorsum et *illorsum* sicut *introrsum* dixit Cato.
 Abietaria negotia dicebantur, quam materiariam * nunc dicimus, videlicet ab abietibus coemendis.
- 20 Aletudo corporis pinguedo.
 Aeribus pluraliter ab ære, id est æramento, Cato dixit.
 Addues addideris.
 Aristophorum vas, in quo prandium fertur, ut discus.
 Adlicit est perducit aliquem in rem, dictum a verbo *laci*t,
 25 id est decipit. Hinc descendit *inlicere* et *oblectare*, id est frustrantem inducere.
- Abnutare sæpe abnuere.
 Aliæ * rei dixit Plautus pro eo, quod est ali * rei.
 Adfabrum fabrefactum. 28
- 30 Alimodi pro alius modi.
 Aeneolo, quod ex ære fit dicimus. Aenulum vas ex ære parvum.
 Ad exitam ætatem ad ultimam ætatem.
 Amatio * ab amore denominatum.
- 35 Anginam vinariam habere dicuntur, qui vino suffocantur.
 Adulterina signa dicuntur alienis anulis facta.

Arabice olet, id est ex odoribus Arabicis.

Ausculari dicebant antiqui pro osculari, quod est os cum ore conferre.

Adaxint adegerint.

Argus oculus, Argus nomen est hominis, qui fuisse fingitur oculis plenus.

Amasso amavero.

Amiculum genus vestimenti, a circumiectu dictum.

Auditavi* sæpe audiui.

Adlivescit, livere incipit, hoc est lividum fierit.

10

Atticissat Attice loquitur. Plautus: «Non atticissat, sed sicilicissat»; id est Sicule loquitur.

Atritas atri coloris.

Aegyptinos Aethiopas.

Advelitatio iactatio quædam verborum figurata ab hastis velitaribus. *Velites* dicuntur expediti milites quasi volantes.

29 Auctor communis erat generis apud antiquos.

Adnictat sæpe et leviter oculo adnuit. Nævius in Tarentilla: «Alii adnutat, alii adnictat, alium amat, alium tenet.»

20

Atriplexum herba, quæ nunc atriplex dicitur.

Adoptaticius ex adoptato filio natus.

Aleonem aleatorem. Nævius: «Pessimorum pessime audax, ganeo, lustro, aleo.»

Aditiculum parvum aditum.

25

Atrabilis ab atro, id est animi vitio dictus. Est enim atrum nigrum, id est a candore remotum.

Anctos,* excruciatos.

Anatem dicebant morbum anuum, id est vetularum, sicut *senium* morbum senum.

30

Altaria ab altitudine sunt dicta, quod antiqui diis superis in ædificiis a terra exaltatis sacra faciebant; diis terrestribus in terra, diis infernalibus in effossa terra.

Assa dicebantur cantus tibiæ.

Aves ab adventu earum dicuntur, quod inde veniant, unde nequis suspicetur.

Agolum pastorale baculum, quo pecudes aguntur.

Abortum gravidæ mulieris dicitur, quod non sit tempestive ortum.

Bona, id est substantia rerum, dicta sunt, quod digna sint bonis.

5 **Bombizatio** est sonus apium ab ipso sonitu dictus: ut mugitus boum, hinnitus equorum.

Boare, id est clamare, a Græco descendit.

Boarium forum Romæ dicebatur, quod ibi boves venderentur.

10 **Bocas** genus piscis a boando, id est vocem emittendo, appellatur.

Barrire elephantum dicuntur, sicut oves dicimus balare, utique a sono ipso vocis.

Ballenam beluam marinam ipsam dicunt esse pisticem, ipsam esse et cetum.

Bacchanalia dicebantur Bacchi festa.

Basilica a basileo, hoc est rege, est dicta.

Basilicum regale.

Bovinatur* conviciatur.

20 **Bova** serpens est aquatilis, quem Græci ὄδρον vocant, a qua icti obturgescunt. Crurum quoque tumor viæ labore collectus *bova* appellatur.

Batus genus herbæ.

Bacrionem dicebant genus vasis longioris manubri. Hoc 31 alii *trullam* appellant.

Bacar vas vinarium simile bacrioni.

Barathrum Græci appellant locum præcipitem, unde emergi non possit, dictum ab eo, quod est βαθός.

30 **Ballenæ** nomen a Græco descendit. Hanc illi φάλαιναν dicunt antiqua consuetudine, qua πύρρον burrum, πύξον burrum dicebant.

Burrum dicebant antiqui, quod nunc dicimus rufum; unde rustici burram appellant buculam, quæ rostrum habet rufum. Pari modo rubens cibo ac potione ex prandio burrus 35 appellatur.

Basiliscus appellatur genus serpentis, vel quod in capite

album habeat instar diadematis, vel quod reliqua serpentium genera vim eius fugiant.

Barbaricum appellatur clamor exercitus, videlicet quod eo genere barbari utantur.

Breve a Græco descendit, quod est βραχύ. 5

Brutiani dicebantur, qui officia servilia magistratibus præstabant; eo quod hi primum se Hannibali tradiderant et cum eo perseverarant, usque dum recederet de Italia.

Bruma a brevitate dierum dicta.

Brutum antiqui gravem dicebant. 10

Brachium nos, Græci dicunt βραχίον, quod deducitur a βραχύ, id est breve, eo quod ab humeris* manus breviores sint, quam a coxis plantæ.

Brassica a præsecando est dicta.

Brutianæ parmæ dicebantur scuta, quibus Brutiani sunt usi. 15

32 Bubinare est menstruo mulierum sanguine inquinari †. Lucilius: «Hæc», inquit, «te* inbubinat, at contra te inbulbitat.» *Inbulbitare* est puerili stercore inquinare, dictum ex fimo, quod Græci appellant βόλβιτον. 20

Bucerum pecus de bubus dicimus. 20

Bustum proprie dicitur locus, in quo mortuus est combustus et sepultus, diciturque bustum, quasi bene ustum; ubi vero combustus quis tantummodo, alibi vero est sepultus, is locus ab urendo ustrina vocatur; sed modo busta sepulchra appellamus. 25

Buteo genus avis, qui ex eo se alit, quod accipitri eripuerit, vastitatisque esse causam his locis, quæ intraverit, ut bubo, a quo etiam appellatur buteo.

Bucina quam nos appellamus, Græci βουκόλην* a similitudine soni dicunt. 30

Bulimum* Græci magnam famem dicunt, adsueta magnis et amplis rebus præponere βου, a magnitudine scilicet bovis. Hinc est, quod grandes pueros βούπαιδας appellat, et mariscam ficum βούσσον.

Bubleum* est genus quoddam vini. 35

Bucephalus vocatus est equus Alexandri regis propter quandam bubuli* capitis similitudinem.

Benna lingua Gallica genus vehiculi appellatur, unde vocantur *conbennones* in eadem benna sedentes.

Besem appellatum esse, quod bis triens sit, quamvis dura³³ compositio fiat besis ex triente; besis novem sunt unciae,

5 triens tres †.

Bellum a beluis dicitur, quia beluarum sit pernitiosa dissensio.

Barium urbem Italiae appellarunt conditores eius expulsi ex insula Barra, quæ non longe est a Brundisio.

10 Brundisium quidam poetæ brevitatis causa *Brendum* dixerunt.

Beneficiari* dicebantur milites, qui vacabant muneris† beneficio; e contrario *munifices* vocabantur, qui non vacabant, sed munus reipublicæ faciebant.

15 Benignus proprie dicitur is, qui bonis et dignis largitur. Est autem compositum ex bono et gignendo.

Bellona dicebatur dea bellorum, ante cuius templum erat columella, quæ *bellica* vocabatur, super quam hastam iaciebant, cum bellum indicebatur.

20 Bidental dicebant quoddam templum, quod in eo bidentibus hostiis sacrificaretur. *Bidentes* autem sunt oves duos dentes longiores ceteris habentes.

Bisæta porca dicitur, cuius a cervice sætæ bifariam dividuntur, cum iam esse incipit maior sex mensium.

25 Bignæ geminæ dicuntur, quia bis una die natæ sunt.

Bigenera dicuntur animalia ex diverso genere nata, ut leopardalis ex leone et panthera; cicur ex apro et scrofa domestica; muli ex equo et asina.

Billis apud Afros appellatur semen humanum humi profusum.³⁴

30 Blatterare est stulte et præcupide loqui, quod a Græco βλάξ originem ducit. Sed et camelos, cum voces edunt, blatterare dicimus.

Balatrones et blateas bullas* luti ex itineribus, aut quod de calciamentorum soleis eraditur, appellabant.

35 Bilbit factum est a similitudine sonitus, qui fit in vase. Nævius: «Bilbit amphora» inquit.

Bibliothecæ et apud Græcos et apud nos tam librorum

magnus per se numerus, quam locus ipse, in quo libri conlocati sunt, appellatur.

Blitum genus holeris a saporis stupore appellatum esse ex Græco putatur, quod ab his βλάξ dicatur stultus.

Bardus stultus, a tarditate ingenii appellatur. Cæcilius: 5
«Nimis audacem nimisque bardum barbarum.» Trahitur autem a Græco, quod illi βαρδός dicunt.

Bardus Gallice cantor appellatur, qui vivorum fortium laudes canit, a gente Bardorum, de quibus Lucanus: «Plurima securi fudistis carmina Bardi.» 10

Belutus bestię similis.

Beneventum, colonia cum deduceretur, appellari coeptum est melioris ominis causa. Namque eam urbem antea Græci incolentes Μαλόεντον* appellarunt.

35 **Bulgas** Galli sacculos scorteos appellant. 15

Bovem bitendem a dentium numero dicunt appellari.

Bellicrepam saltationem dicebant, quando cum armis saltabant, quod a Romulo institutum est, ne simile pateretur, quod fecerat ipse, cum a ludis Sabinorum virgines rapuit. 20

Bilingues Bruttaces Ennius dixit, quod Brutti et Osce et Græce loqui soliti sint. Sunt autem Italię populi vicini Lucanis.

Bitienses dicuntur, qui peregrinantur assidue.

Baiulos dicebant antiqui, quos nunc dicimus operarios. Unde 25
adhuc *baiulari* dicitur.

Blandicella verba blanda per deminutionem sunt dicta.

Bellarium et **bellaria** res bellis aptas appellabant.

Bellitudinem sicut magnitudinem Verrius dixit.

Boiæ, id est genus vinculorum, tam ligneæ, quam ferreæ 30
dicuntur.

Botulus genus farciminis propter connexionem a bolis sic appellatur.

Blennos stultos esse, Plautus indicat, qui ait: «Stulti, stolidi, fatui, fungi, bardi, blenni, buccones.» 35

36 **Binominis**, cui geminum est nomen, ut Numa Pompilius, Tullus Hostilius.

Barbari dicebantur antiquitus omnes gentes, exceptis Græcis. Unde Plautus Nævium poetam Latinum barbarum dixit. Fortasse et ob hoc noster apostolus Græcis ac barbaris se debitorem esse fatetur.

5 Bellule apud Plautum deminutivum adverbium est a bene, quod facit belle et bellule.

Burranicum genus vasis. Bucar similiter genus est vasis. Buttubatta Nævius pro nugatoris posuit, hoc est, nullius dignationis.

10 Bulla aurea insigne erat puerorum prætextatorum, quæ dependebat eis a pectore, ut significaretur eam ætatem alterius regendam consilio (dicta est autem bulla a Græco sermone βουλή, quod consilium dicitur Latine) vel quia eam partem corporis bulla contingat, id est pectus, in
15 quo naturale manet consilium.

Boicus ager dicitur, qui fuit Boiorum Gallorum. Is autem est in Gallia citra Alpes, quæ togata dicitur: in quibus sunt Mediolanenses.

Burranica potio appellatur lacte mixtum sapa a rufo colore, quem burrum vocant.
20

Corona cum videatur a choro dici, caret tamen aspiratione. Sive coronæ dicuntur quod honorent eos, quibus inponuntur. 37

Coturnix appellatur a sono vocis.

25 Cornua Liberi patris simulacro adiciuntur, quem inventorem vini dicunt, eo quod homines nimio vino truces fiunt. Corgo apud antiquos pro adverbio, quod est profecto, ponebatur.

Corbitæ dicuntur naves onerariæ, quod in malo earum
30 summo pro signo corbes solerent suspendi.

Columna hastilia ex corno arbore facta.

Cothones appellantur portus in mari interiores arte et manu facti.

Conlatia oppidum fuit prope Romam, eo quod ibi opes
35 aliarum civitatum fuerint conlatæ, a qua porta Romæ Conlatina dicta est.

Conlucare dicebant, cum profanæ silvæ rami deciderentur officientes lumini.

Conlativum sacrificium dicitur, quod ex conlatione offertur.

Colophon dixerunt, cum aliquid finitum significaretur.

38 Concinnare est apte componere. *Concinere* enim conve- 5
nire est.

Concilium dicitur a populi consensu; sive concilium dicitur a concalando, id est vocando.

Conciliabulum locus, ubi in* concilium convenitur.

Contio significat conventum, non tamen alium, quam eum, 10
qui a* magistratu vel a sacerdote publico per præconem convocatur.

Contubernales dicuntur a tabernis, quæ fiebant ex tabulis. Unde et *tabernacula* sunt dicta, licet ex tentoriis* 15
pellibus fiant.

Contubernium dicitur contubernalium habitatio.

Conclavia dicuntur loca, quæ una clave clauduntur.

Contemplari dictum est a templo, id est loco, qui ab omni parte aspici, vel ex quo omnis pars videri potest, quem antiqui templum nominabant. 20

Comitiales dies appellabant, cum in comitio conveniebant; qui locus a cocundo, id est insimul veniendo est dictus.

Calatores dicebantur servi, ἀπὸ τοῦ καλεῖν, quod est vocare, quia semper vocari possent ob necessitatem servitutis. 25

Condulus anulus.

Condalium similiter anuli genus.

Contestari est, cum uterque reus dicit: Testes estote.

Codeta ager, in quo frutices existunt in modum codarum 30
equinarum.

39 Conductum est, quod in commune* est dictum.

Coctum a cogendo dicitur, quia coquendo* coartetur*, ut ad utilitatem vescendi perducatur.

Cocula vasa aenea, coctionibus apta. Alii cocula dicunt ligna 35
minuta, quibus facile decoquantur obsonia.

Cohum lorum, quo temo buris cum iugo conligatur, a cohibendo dictum.

Cohum poetæ cælum dixerunt, a chao, ex quo putabant cælum esse formatum.

- 5 Comœdias constat appellari ex eo, quod initio in vicis iuvenes cantare soliti essent crebro convenientes.

Cicuma avis noctua.

Coclacæ dicuntur lapides ex flumine, rotundi ad coclearum similitudinem.

- 10 Cocetum* genus edulii ex melle et papavere factum.

Confugelam antiqui confugium dicebant.

Comprædes eiusdem rei populo sponsores.

Compascuus ager, relictus ad pascendum communiter 40 vicinis.

- 15 Compescere est velut in eodem pascuo continere.

Compitalia festa, quæ in compitis peragebant.

Congruere dictum est a gruibus, quæ non fere segregantur, sive cum volant, sive cum pascuntur.

Cognomines dicuntur, qui eiusdem sunt nominis.

- 20 Cerrones leves et inepti, a cratibus dicti, quod Siculi adversus Athenienses cratibus pro scutis sunt usi, quas Græci γέρρας appellant.

Comptum genus libaminis, quod ex farina conspersa faciebant.

- 25 Comptum Afranius pro ornatu et excultu posuit.

Conflages loca dicuntur, in quæ undique confluunt venti.

Copona taberna a copiis dicta.

Compilare cogere est et in unum condere.

Compernes nominantur homines genibus plus iusto con- 41 iunctis.

- 30 Confœdusti fœdere coniuncti.

Commissatio a vicis, quos Græci κόμας dicunt, appellatur.

In his enim habitabant, priusquam oppida conderentur, quibus in locis alii alios convictus causa invitabant.

- 35 Committere proprie est insimul mittere: nunc eo utimur et pro facere, aut pro linquere, aut pro incipere.

Condere proprie est in unum et interiorem locum dare

ad custodiam faciliorem; quod verbum nunc significat conscribere, nunc facere, nunc componere et instruere.

Consulas antiqui ponebant non tantum pro consilium petas et perconteris, sed etiam pro iudices et statuas.

Cossi ab antiquis dicebantur natura rugosi corporis homines, a similitudine vermium ligo editorum, qui cossi appellantur.

Consilium vel a consulendo dicitur, vel quod in unam sententiam plurium mentes consiliant et conveniant; sed a silentio credibilis dictum putatur, quo maxime invenitur.

Conscripti dicebantur, qui ex equestri ordine patribus adscribebantur, ut numerus senatorum expleretur.

Conspostos antiqui dicebant fide mutua conligatos.

Consualia ludi dicebantur, quos in honorem Consi faciebant, quem deum consilii putabant.

Conventus quattuor modis intellegitur. Uno, cum quemlibet hominem ab aliquo conventum esse dicimus. Altero, cum significatur multitudo ex compluribus generibus hominum contracta in unum locum. Tertio, cum a magistratibus iudicii causa populus congregatur. Quarto cum aliquem in locum frequentia hominum supplicationis aut gratulationis causa conligitur.

Convicium a vicis, in quibus prius habitatum est, videtur dictum, vel inmutata littera quasi convocium.

Coniuoli* oculi sunt in angustum coacti coniventibus palpebris.

Consternatio, quae est concitatio quaedam subita ex aliquo metu, a sternutamento deducta est, quod eo toto concutimur corpore.

Considerare a contemplatione siderum videtur appellari.

Constitutus hominum a consistentium multitudine appellatur.

Convallis est planities ex omni parte comprehensa montibus collibusve. Valles duobus lateribus inclusa planities.

Valles diminutivum *vallecula* facit.

Convoti isdem votis obligati.

- Cibus* appellatur ex Græco, quod illi peram, in qua cibum recondunt, cibisim* appellant.
- Ciccum membrana tenuis malorum punicorum.
- Cispius mons est in urbe Esquilinae regionis de nomine
5 cuiusdam hominis dictus.
- Citimus extremus. *Uls* enim facit *ultra*, *ultimus* : *cis*, *citra*, *citimus*.
- Cicindela genus muscarum, quod noctu lucet, videlicet a candela, unde etiam *candelabra* putantur appellata.
- 10 Citrosa vestis appellata est a similitudine citri.
- Civicam coronam civis salutis suae causa servatus in proelio dabat, quae erat ilignea,* frondem habens perennem.
- Circanea dicitur avis, quae volans circumitum facit.
- Circites circuli ex ære facti.
- 15 Cilium est folliculum, quo oculus tegitur, unde fit *supercilium*.
- Cimmeri dicuntur homines, qui frigoribus occupatas terras incolunt, quales fuerunt inter Baias et Cumas in ea regione, in qua convallis satis eminenti iugo circumducta
20 est, quae neque matutino, neque vespertino tempore sole contingitur*.
- Cimbri lingua Gallica latrones dicuntur.
- Cingulos appellabant homines, qui in his locis, ubi cingi solet, satis sunt tenues.
- 25 Cillibæ mensæ rotundæ.
- Chilo dicitur cognomento a magnitudine labrorum.
- Cilo sine aspiratione, cui frons est eminentior, ac dextra sinistraque velut recisa videtur.
- Cisterna dicta est, quod *cis*, id* est *infra*, terram.
- 30 Camillus proprie appellatur puer ingenuus.
- Capuam in Campania quidam a Capye appellatam ferunt, quem a pede introrsus curvato nominatum antiqui nostri Falconem vocant; alii a planitie regionis.
- Camenæ Musæ a carminibus sunt dictæ, vel quod canunt
35 antiquorum laudes, vel quod sint castæ mentis præsides.
- Camara et camuri boves a curvatione ex Græco dicuntur.

- 44 **Cappas**[†] marinos equos Græci a flexu posteriorum partium appellant.
- Catampo** genus est lusus.
- Carissam** apud Lucilium vafrum significat.
- Cærimoniæ** causam alii ab oppido Cære dictam existimant; alii a caritate dictam iudicant. 5
- Cælibem** dictum existimant, quod dignam cælo vitam agat.
- Catamitum** pro Ganymede dixerunt, qui fuit Iovis concubinus.
- Cæculus** condidit Præneste. Unde putant Cæcilios ortos, 10 quorum erat nobilis familia apud Romanos. Alii appellatos eos dicunt a Cæcade Troiano, Aeneæ comite.
- Cælius mons** dictus est a Cæle quodam ex Etruria, qui Romulo auxilium adversum Sabinos præbuit, eo quod in eo domicilium habuit. 15
- Cæcum** vallum dicitur, in quo pæacuti pali terræ adfixi herbis vel frondibus occuluntur.
- Catillones** * appellabant antiqui gulosos.
- Catillatio** grave obprobrium hominibus generosis obiciebatur, si qui provincias amicas populi Romani expoliassent. 20
- 45 **Cæsticillus** appellatur circulus, quem superponit capiti, qui aliquid est laturus in capite.
- Cæspes** est terra in modum lateris cæsa cum herba, sive frutex recisus et truncus.
- Catulinam** carnem esitavisse, hoc est comedisse, Romanos, Plautus in Saturione refert. 25
- Catax** claudus.
- Cæcultare** est cæcos imitari.
- Cæsariati** comati.
- Catularia** porta Romæ dicta est, quia non longe ab ea ad 30 placandum caniculæ sidus frugibus inimicum rufæ canes inmolabantur, ut fruges flavescerent ad maturitatem perducerentur.
- Cædem** putant ex Græco dici, quod apud illos καίωσιν* significet interficere. 35
- Cænina** urbs, quæ fuit vicina Romæ, a Cænite conditore appellata est.

Catulus genus quoddam vinculi, qui interdum canis appellatur.

Cæstus vocantur et hi, quibus pugiles dimicant, et genus quoddam ornatus mulierum.

- 5 Cæditiaē tabernæ in via Appia a domini nomine sunt vocatæ.

Cavillatio est iocosa calumniatio.

Cati fons, ex quo aqua Petronia in Tiberim fluit, dictus, quod in agro fuerit cuiusdam Cati.

- 10 Cacula servus militis. Plautus: «Video caculam militarem.»

Dicitur autem a Græco *κάλον*, quod fustibus clavisque ligneis ad tutelam dominorum armari soliti sunt.

Canalicolæ forenses homines pauperes dicti, quod circa canales fori consisterent.

- 15 Cana dicunt Græci, nos *canistra* et per deminutionem *canistella*.

Canicæ furfures de farre a cibo canum vocatæ.

46

Cancrī dicebantur ab antiquis, qui nunc per deminutionem cancelli; ex quo genere sunt *calces*, qui per deminutionem

- 20 appellantur calculi.

Canentas capitis ornamenta.

Canta pro cantata ponebant.

Caudicariæ naves ex tabulis grossioribus factæ.

Candelabrum dictum, quod in eo candelæ figantur.

- 25 Cantherius hoc distat ab equo, quo maialis a verre, capo a gallo, berbix ab ariete. Est enim cantherius equus, cui testiculi amputantur.

Cavillum cavillatio, id est inrisio.

Caudeæ cistellæ ex iunco, ad similitudinem * equinæ caudæ

- 30 factæ.

Caulæ a cavo dictæ. Antiquitus enim ante usum tectorum oves in antris claudebantur.

Cavum a chao dictum et eius inanitate.

Caculatum servitium.

- 35 Calones calcei ex ligno facti.

Clacendix genus conchæ.

Calpar genus vasis fictilis.

Calces ampullæ plumbeæ.

Calbeos armillas dicebant, quibus triumphantes utebantur,
et quibus ob virtutem milites donabantur

47 Calix, quod in eo calidum bibitur.

Calpurni* a Calpo, Numæ regis filio, sunt oriundi. 5

Callim antiqui dicebant pro clam, ut *nis* pro nobis, *sam*
pro suam, *im* pro eum.

Calicata ædificia calce polita.

Caliptra genus vestimenti, quo capita operiebant.

Calathos Græci, nos dicimus *quasillos*. 10

Caduceatores legati pacem petentes. Cato: «Caduceatori»,
inquit, «nemo homo nocet».

Carinantes probra obiectantes, a carina dicti, quæ est
infima pars navis; sic illi sortis infimæ.

Cadmea terra, quæ in æs coicitur, ut fiat orichalcum. 15

Casa a cavatione dicta.

Cascum antiquum.

Casnar senex Oscorum lingua.

48 Cassiculum reticulum a cassibus per deminutionem
dictum. 20

Caseus a cocundo dictus.

Casilam antiqui pro casside ponebant.

Cassabundus crebro cadens.

Casaria, quæ custodit casam.

Cassia via a Cassio strata. 25

Caput ex Græco dictum quod illi interdum *κάρα τὴν κεφαλὴν**
dicunt.

Caperratum rugosum a cornuum caprinorum similitudine
dicitur.

Capis poculi genus, dictum a capiendo. 30

Capsæ a Græco appellantur; has illi *κάμπτρας* dicunt.

Capital facinus, quod capitis pœna luitur.

Capronæ equorum iubæ in frontem devexæ, dictæ quasi a
capite pronæ.

Capidulum genus vestimenti, quo caput tegebatur. 35

Capræ dictæ, quod omne virgultum carpant, sive a crepitu
crurum. Unde et *crepas* eas prisci dixerunt.

Cuppes et cupedia antiqui lautiores cibos nominabant; inde et macellum forum cupedinis appellabant. Cupedia autem a cupiditate sunt dicta, vel, sicut Varro vult, quod ibi fuerit Cupedinis equitis domus, qui fuerat ob latrocinium damnatus.

Caprunculum vas fictile.

Curatores dicuntur, qui pupillis loco tutorum dantur; sive illi, qui rei frumentariae agrisque dividendis praepositi sunt.

- 10 Curia locus est, ubi publicas curas gerebant. *Calabria** 49 curia dicebatur, ubi tantum ratio sacrorum gerebatur. Curiae, etiam nominantur, in quibus uniuscuiusque partis populi Romani quid geritur, quales sunt haec, in quas Romulus populum distribuit, numero triginta, quibus postea additae sunt quinque, ita ut in sua quisque curia sacra publica faceret feriasque observaret, hisque curiis singulis nomina Curiarum virginum inposita esse dicuntur, quas virgines quondam Romani de Sabinis rapuerunt.

- Curriculo pro cursim ponebant. Plautus: «Licet», inquit, 20 «vos abire curriculo».

Curriculus deminutivum est a curru.

Curtilacum appellatur a Curtio, qui eo loco in profundissimum se ob salutem Romani populi proiecit hiatum.

- 25 Curionium aes dicebatur, quod dabatur curioni ob sacerdotium curionatus.

Curis est Sabine hasta. Unde Romulus *Quirinus*, quia eam ferebat, est dictus; et Romani a Quirino *Quirites* dicuntur.

- Quidam eum dictum putant a Curibus, quae fuit urbs opulentissima Sabinorum.

30 Curitim lunonem appellabant, quia eandem ferre hastam putabant.

Curiales eiusdem curiae, ut tribules et municipes.

Currules equi quadrigales.

- 35 Curiata comitia a curiis sunt appellata.

Centurionus antea, qui nunc centurio, et *curionus* et *decurionus* dicebantur.

Currules magistratus appellati sunt, quia curru vehebantur.

Curia Tifata * a Curio dicta est, quia eo loco domum habuerat.

50 **Cura** dicta est, quasi coreda, vel quia cor urat. 5

Cum imperio est dicebatur apud antiquos, cui nominatim a populo dabatur imperium.

Cum potestate est dicebatur de eo, qui a populo alicui negotio praeficiebatur*.

Cuniculum, id est foramen sub terra occultum, aut ab 10 animali, quod simile est lepori, appellatur, cui subterfossa terra latere est solitum, aut a cuneorum similitudine, qui omnem materiam intrant findentes.

Clunaculum cultrum sanguinarium dictum, vel quia ad clunes dependet, vel quia clunes hostiarum dividit. 15

Cumerum vas nuptiale a similitudine cumerarum, quae fiunt palmeae vel sparteae ad usum popularem, sic appellatum.

Culcita, quod tomento inculcatur appellata.

Culcitula fusticulus quidam ligneus in sacris dicebatur. 20

Cumulter significat cum altero, dictum ab antiquis ita brevitatis causa, ut sodes pro si audes, scilicet pro scias licet, sis pro si vis.

Culliola cortices nucum viridium dicta a similitudine culleorum, quibus vinum sive oleum continetur. 25

Cussilirem pro ignavo dicebant antiqui.

Cum populo agere, hoc est populum ad concilium aut comitia vocare.

Cuncti significat quidem omnes, sed coniuncti et congregati, at vero *omnes* etiam si diversis locis sint. 30

Cunire est stercus facere, unde et *inquinare*.

51 **Cuturnium** vas, quo in sacrificiis vinum fundebatur.

Culigna vas pitorium. Cato: «Culignam», inquit, «in fæno Græco ponit, ut bene oleat.»

Coctiones dicti videntur a cunctatione, quod in emendis 35 vendendisque mercibus tarde perveniant ad iusti pretii

finem. Itaque apud antiquos prima syllaba per U litteram scribebatur.

Custodelam dicebant antiqui, quam nunc dicimus custodiam.

5 Cumbam Græci κόμβην appellant.

Cutis Græcam habet originem. Hanc enim illi dicunt κόττιν.

Cutiliæ* lacus appellatur, quod in eo est insula, Κοτόλη nominata a Græcis.

Cnephosum antiqui dicebant tenebricosum. Græci enim

10 κνέφας appellant obscurum.

Cymbium poculi genus a similitudine navis, quæ κομβίς dicitur, appellatum.

Calasis tunicæ genus, quod Græci καλάσινον dicunt. Alii dicunt nodum esse tunicæ muliebris, quo conexas circa

15 cervicem tunica submittitur.

Cyparissia dicuntur ignes prodigiosi a similitudine cypressorum.

Cybebe Mater, quam dicebant Magnam, ita appellabatur, quod ageret homines in furorem, quod Græci κόβηβον dicunt.

20 Cybele vero eadem dicta a loco, qui est in Phrygia.

52

Cytherea Venus ab urbe Cythera, in quam primum de-
vecta esse dicitur concha, cum in mari esset concepta.

Cyllenius Mercurius dictus, quod omnem rem sermo sine manibus conficiat, quibus partibus corporis qui carent

25 κολλοί vocantur, ideoque quadratum eum fingunt. Alii volunt sic appellatum, quod in Cyllenia via sit nutritus. Alii, quod in monte Arcadiæ Cyllene. Alii, quod a Cyllene sit nympha educatus.

Cypria Venus, quod ei primum in Cypro insula templum
30 sit constitutum, vel quia parientibus præsideat, quod Græce κόειν parere sit.

Cynthius Apollo a Cyntho Deli monte vocatus.

Chalcidicum genus ædificii ab urbe Chalcidica dictum.

Choragium* instrumentum scænarum.

35 Chaos appellat Hesiodus confusam quandam ab initio unitatem, hiantem patentemque in profundum. Ex eo et χάσσειν Græci, et nos hiare dicimus. Unde Ianus detracta

aspiratione nominatur id, quod fuerit omnium primum ;
cui primo supplicabant velut parenti, et a quo rerum om-
nium factum putabant initium.

Chœnica mensuræ genus.

Cybius dictum, quia eius medium æque patet in omnes 5
partes, quod genus a geometricis κύβος dicitur. Unde etiam
tessellæ quadratæ κύβοι. Hinc et *cybios* genus piscis, quia
piscantes id genus piscium velut aleam ludant.

Cnasonas acus, quibus mulieres caput scalpunt.

Creperum dubium, unde *increpitare* dicimus, quia male- 10
dicta fere incerta et dubia sunt.

Crepitulum ornamentum capitis ; id enim in capitis motu
crepitum facit.

Crocotillum valde exile. Plautus : « Extortis talis cum cro-
cotillis crusculis. » 15

53 Crusculum deminutivum a crure.

Crines a discretione dicti, quam Græci κρίσις appellant.
Nam idem eos κρίσιδας vocant.

Crocatio corvorum vocis appellatio.

Crucium, quod cruciat. Unde Lucilius vinum insuave cru- 20
cium dixit.

Crocotinum genus operis pistorii.

Crustariæ tabernæ a vasis potoriis crustatis dictæ.

Cracentes graciles. Ennius : « Succincti gladiis media re-
gione cracentes. » 25

Crevi modo significat hereditatem adii : modo maior ætate
vel censu sum : modo iudicavi : modo divisi. Quæ omnia
a duobus verbis cresco et cerno veniunt, cuius unius origo
ex Græco trahitur, quod illi κρίνειν dicunt perficere.

Creterræ vocabulum trahitur a cratere, quod vas est vini. 30

Craticulum a Græco κρατεῖται* deducitur.

Centuria in agris significat ducenta iugera ; in re militari
centum homines.

Centuriatus ager in ducena iugera definitus, quia Romu-
lus centenis civibus ducena iugera tribuit. 35

54 Centuriata comitia item curiata comitia dicebantur, quia
populus Romanus per centenas turmas divisus erat.

Centenariæ cenæ dicebantur, in quas lege Licinia non plus centussibus præter terra enata* impendebatur, id est centum assibus, qui erant breves nummi ex ære.

Cena apud antiquos dicebatur, quod nunc est prandium:

5 *vesperna*, quam nunc cænam appellamus.

Censionem facere dicebatur censor, cum multam equiti inrogabat.

Cenacula dicuntur, ad quæ scalis ascenditur.

Centumvitalia iudicia a centumviris sunt dicta. Nam

10 cum essent Romæ triginta et quinque tribus, quæ et curiæ sunt dictæ, terni ex singulis tribubus sunt electi ad iudicandum, qui centumviri appellati sunt: et, licet quinque amplius, quam centum, fuerint; tamen, quo facilius nominarentur, centumviri sunt dicti.

15 Centaurion medicamentum a Chirone centauro inventum.

Censere nunc significat putare, nunc suadere, nunc decernere.

Censio hastaria dicebatur, cum militi multæ nomine ob delictum militare indicebatur, quod hastas daret.

20 Cercolopis* genus simiæ, qui ultimam partem caudæ villosam habet.

Cerritus furiosus.

Cervus, quod κέρτα, id est cornua, gerat, dictus.

Cereos Saturnalibus muneri dabant humiliores potentiori-

25 bus, quia candelis pauperes, locupletes cereis utebantur.

Celsus ex Græco κέλλειν dictus.

55

Celeres antiqui dixerunt, quos nunc equites dicimus, a

Celere, interfectore Remi, qui initio a Romulo his præpositus fuit; qui primitus electi fuerunt ex singulis curiis

30 deni, ideoque omnino trecenti fuere.

Cermalus locus in Urbe sic nominatus.

Columnæ dictæ, quod culmina sustineant.

Cernuus calciamenti genus.

Crepidines* saxa prominentia.

35 Cloacæ a conluendo dictæ.

Cluras* simias a clunibus tritis dictas existimant.

Crustumina tribus a Tuscorum urbe Crustumeria* dicta est.

Clucidatum dulce et suave dicebatur.

Clœlia familia a Clonio†, Aeneæ comite, est appellata.

Clumæ folliculi hordei.

Clutum Græci κλυτόν dicunt. Unde accepta præpositione fit inclitus. In enim sæpe augendi causa adicimus*, ut invo- 5
cavit, inelamavit.

56 Clipeum antiqui ob rotunditatem etiam corium bovis ap-
pellarunt, in quo fœdus Gabinorum cum Romanis fuerat
descriptum.

Classes clipeatas antiqui dixerunt, quos nunc exercitus 10
vocamus.

Clœliæ fossæ a Clœlio, duce Albanorum, dictæ.

Claudere et clavis ex Græco descendit, cuius rei tutelam
penes Portunum esse putabant, qui clavim manu tenere fin-
gebatur et deus putabatur esse portarum. 15

Clavim consuetudo erat mulieribus donare ob significan-
dam partus facilitatem.

Clausula, quam Græci ἐπὶ φθόγῳ vocant, a brevi conclusione
est appellata.

Clavata dicuntur aut vestimenta clavis intertexta aut cal- 20
ciamento clavis confixa.

Clavus annalis appellabatur, qui figebatur in parietibus
sacrarum ædium per annos singulos, ut per eos numerus
colligeretur annorum.

Classis procincta, exercitus instructus. 25

Clingere, cingere, a Græco κυκλῶν dici manifestum est.

Cercopa Græci appellant lucrari undique cupientem, quasi
κέρδωνα, quem nos quoque *lucrionem* vocamus.

Classici testes dicebantur, qui signandis testamentis adhi-
bebantur. 30

Commœtaculum genus virgulæ, qua in sacrificiis ute-
bantur.

57 Cervaria ovis, quæ pro cerva immolabatur.

Crepos*, id est lupercos, dicebant a crepitu pellicularum,
quem faciunt verberantes. Mos enim erat Romanis in Lu- 35
percalibus nudos discurrere et pellibus obvias quasque
feminas ferire.

Condere componere.

Cincia locus Romæ, ubi Cinciorum monumentum fuit.

Capital linteum quoddam, quo in sacrificiis utebantur.

Castrensi corona donabatur, qui primus hostium castra
pugnando introisset, cui insigne erat ex auro vallum.

Colluviaris porcus dicitur, qui cibo permixto et colluvie
nutritur.

Cognitor est, qui litem alterius suscipit coram* eo, cui
datus et. Procurator autem absentis nomine actor fit.

Claudiana tonitrua appellabantur, quia Claudius Pulcher
instituit, ut ludis post scenam coiectus* lapidum ita fieret,
ut veri tonitrus similitudinem imitaretur. Nam antea leves
admodum et parvi sonitus fiebant, cum clavi et lapides in
labrum æneum coicerentur.

Cæsones appellantur ex utero matris exsecti.

Cæsar, quod est cognomen Iuliorum, a cæsarie dictus est,
quia scilicet cum cæsarie natus est.

Capsit prenderit.

Capreoli, vitium cincinni intorti, quia ad locum capien-
dum tendunt, appellati.

Capillatam* vel **capillarem arborem** dicebant, in qua
capillum tonsum suspendebant.

Contestari litem dicuntur duo aut plures adversarii, quod
ordinato iudicio utraque pars dicere solet: testes estote.

Caviares hostiæ dicebantur, quod caviæ†, id est pars
hostiæ cauda tenus, dicitur, et ponebatur in sacrificio pro
collegio pontificum quinto quoque anno.

Confeta sus dicebatur, quæ cum omni fetu adhibebatur ad
sacrificium.

Conclavatæ dicebantur, quæ sub eadem erant clave.

58

Colossus a Caleto artifice, a quo formatus est, dictus. Fuit
enim apud Rhodum insulam statua solis alta pedes cen-
tum et quinque.

Codeta appellatur ager trans Tiberim, quod in eo virgulta
nascuntur ad caudarum equinarum similitudinem.

Censui censendo agri proprie appellantur, qui et emi et
venire iure civili possunt.

Comedum bona sua consumentem antiqui dixerunt.

Comedo, comedonis, qui, ut supra, bona sua consumit.

Censores dicti, quod rem suam quisque tanti aestimare solitus sit, quantum illi censuerint.

Consiluire Ennius pro conticuere posuit.

5

Claritudinem claritatem.

Casus dicimus non modo ea, quæ fortuita hominibus accidunt, sed etiam vocabulorum formas, quia in aliam atque aliam cadunt effigiem.

Catachresin tropum nos abusionem dicimus, cum alienis abutimur perinde ac si propriis, cum propria deficiunt.

Cocum et pistorem apud antiquos eundem fuisse accepimus. Nævius: «Cocus», inquit, «edit Neptunum, Venerem, Cererem». Significat per Cererem panem, per Neptunum pisces, per Venerem holera.

15

Cammensem† cursorem Titinnius pro pistore dixit.

Conlativum ventrem magnum et turgidum dixit Plautus, quia in eum omnia edulia congeruntur.

Convexum est ex omni parte declinatum, qualis est natura cæli, quod ex omni parte ad terram versus declinatum est.

59 Calicatis calce politis.

Confecerunt una fecerunt.

Crebrisuro apud Ennium significat vallum crebris suris, id est palis, munitum.

Cyprio bovi merendam Ennius sotadico versu cum dixit, significavit id, quod solet fieri in insula Cyprio, in qua boves humano stercore pascuntur. Idem cum dicit: «Propter stagna, ubi lanigerum* genus piscibus pascit»: esse paludem demonstrat, in qua nascuntur pisces similes ranunculis, quos oves consecratae edunt.

30

Consponsor coniurator.

Canturnus nomen loci.

Centenas pondo dicebant antiqui referentes ad libras.

Cœpiam futurum tempus ab eo, quod est cœpi. Cato:

«Cœpiam seditiosa verba loqui.» Invenitur quoque apud maiores et infinitivi modi *cœpere*.

35

Contionem antiqui masculino genere posuere.

Cognitu facilia eadem ratione dicitur, qua dictu facilia, et perspectu et factu facilia.

Contagionem esse dicendum, non contagium.

Clitellæ dicuntur non tantum eæ, quibus sarcinæ conligatæ mulis portantur, sed etiam locus Romæ propter similitudinem, et in via Flaminia loca quædam devexa subinde et adcliva. Est etiam tormenti genus eodem nomine appellatum.

Cloacale flumen dixit Cato pro cloacarum omnium conluvie.

Compluriens a compluribus significat sæpe. Cato : «Contumelias mihi dixisti compluriens».

Citeria appellabatur effigies quædam arguta et loquax ridiculi gratia, quæ in pompa vehi solita sit. Cato in Marcum Cæcilium : «Quid ego cum illo dissertem amplius, quem ego denique credo in pompa vectitatum ire ludis pro citeria, atque cum spectatoribus sermocinaturum.»

Curionem agnum Plautus pro macro dixit, quasi cura macruisset.

Coniector interpret somniorum.

Comperce pro compesce dixerunt antiqui.

Comparsit Terentius pro compescuit posuit.

Creduas credas. Plautus : «Ipsus nec amat, nec tu creduas.»
[Ipsus pro ipse.]

Corius ab antiquis masculino genere dicebatur. Plautus : «Iam tibi tuis meritis crassus corius redditus est.» Pari modo diverso genere dicebant *hæc lupus**, *hæc metus*, *hæc amnis*, *hic frons*.

Cullus quoque masculine dixerunt. Est enim genus tormenti e corio.

Crumina sacculi genus. Plautus : «Di bene vertant, tene cruminam, inerunt* triginta minæ.»

Corinthienses ex eo dici cœperunt, ex quo coloni Corinthum sunt deducti, qui ante Corinthii sunt dicti; quam consuetudinem servamus etiam, cum Romanenses et Hispanenses et Sicilienses negotiatores dicimus, qui in alienis civitatibus negotiantur.

Cavitionem dicebant, quam modo dicimus cautionem.

Consuetionem Plautus pro consuetudine dixit.

Corculum a corde dicebant antiqui sollertem et acutum.

Plautus in Casina: «Ego sum liber, meum corculum, melliculum, verculum.» 5

Casinam fabulam Plautus inscripsit ab ancillæ nomine

Casina*, quam amari a sene* introduxit.

Conivola occulta.

Cogitativum adverbialiter pro cogitare.

Clientam pro cliente Plautus dixit. 10

Comœdicede figuratum a comœdo. Plautus: «Euge euscheme* adstetisti et dulice* et comœdicede!»

Capulum et manubrium gladii vocatur, et id, quo mortui efferuntur, utrumque a capiendo dictum. Sane a capulo fit *capularis*. 15

Celassis celaveris.

Custoditio est opera ad custodiendum quid sumpta.

Citior comparativum a cito. Plautus: «Nullam ego rem citiorem apud homines esse, quam famam, reor».

Clunes masculine. Plautus: «Quasi lupo ab armis valeo, 20 clunes infractos fero.»

Coquitare pro coctitare, id est frequenter coquere, Plautus posuit.

62 Canitudinem pro canitie. Plautus: «Stultus est adversum ætatem et canitidis canitudinem.» 25

Conruspari, conquirere. Plautus: «Conruspare tua consilia in pectore».

Cæcultant cæcis proximi sunt oculorum acie obtusa. Plautus: «Numnam* mihi oculi cæcultant. Estne hic noster Hermio?» 30

Cudere a cædendo dictum.

Concipilavisti dictum a Nævio pro corripuisti et involasti.

Clava teli genus, qua Hercules utebatur.

Calones militum servi dicti, quia ligneas clavas gerebant, quæ Græci *κάλυ* vocant. Is quoque qui huiusmodi telo 35 utitur, *clavator* appellatur.

Consiptum apud Ennium pro conseptum invenitur.

Curionia sacra, quæ in curiis fiebant.

Corpulentis Ennius pro magnis dixit; nos corpulentum dicimus corporis obesi hominem.

Conciliatrix dicitur, quæ viris conciliat uxores et uxoribus* viros.

Conventæ condicio dicebatur, cum primus sermo de nuptiis et earum condicione habebatur.

Conceptivæ feriæ talia* festa dicebantur, quæ incertis diebus observabantur quotannis, ut Sementivæ, Compitalicia.

Cælibari hasta caput nubentis comebatur, quæ in corpore gladiatoris stetisset abiecti occisique, ut, quemadmodum illa coniuncta fuerit cum corpore gladiatoris, sic ipsa cum viro sit; vel quia matronæ Iunonis Curitis in tutela sint, quæ ita appellabatur a ferenda hasta, quæ lingua Sabinorum Curis dicitur; vel quod fortes viros genituras ominetur; vel quod nuptiali iure imperio viri subicitur nubens, quia hasta summa armorum et imperii est. Quam ob causam viri fortes ea donantur, et captivi sub eadem veneunt, quos Græci *δορυαλώτορες* et *δορυκλήτορες* vocant.

Cingillo* nova nupta præcingebatur, quod vir in lecto solvebat, factum ex lana ovis, ut, sicut illa in glomos sublata coniuncta inter se sit, sic vir suus secum cinctus vinctusque esset. Hunc Herculaneo nodo vinctum vir solvit ominis gratia, ut sic ipse felix sit in suscipiendis liberis, ut fuit Hercules, qui septuaginta liberos reliquit.

Camelis virginibus supplicare nupturæ solitæ erant.

Cinxix Iunonis nomen sanctum habebatur in nuptiis, quod initio coniugii solutio erat cinguli, quo nova nupta erat cincta.

Cumeram vocabant antiqui vas quoddam quod opertum in nuptiis ferebant, in quo erant nubentis utensilia, quod et *camillum* dicebant, eo quod sacrorum ministrum *κασμιλον* appellabant.

Comptus, id est ornatus, a Græco descendit, apud quos *κοσμεῖν* dicitur comere, et *κόσμιος*, qui apud nos comis; et *coma* dicuntur capilli cum aliqua cura compositi.

Corolla deminutivum est a corona. Corollam nova nupta de floribus, verbenis herbisque a se lectis sub amiculo ferebat.

Cupressi mortuorum domibus ponebantur ideo, quia huius generis arbor excisa non renascitur, sicut ex mortuo nihil iam est sperandum, quam et ob causam in tutela Ditis patris esse putabatur.

64 Curiales flamines curiarum sacerdotes.

Cyparissæ† appellantur acies quædam igneæ, quæ noctu apparere solent ad similitudinem cupressi. 10

Coninquere, deputare.

Carnificis loco habebatur is, qui se vulnerasset, ut moretetur.

Capita deorum appellabantur fasciculi facti ex verbenis.

Consiptum clavis præfixum. 15

Corniscarum divarum locus erat trans Tiberim cornicibus dicatus, quod in Iunonis tutela esse putabantur.

Cælestia auguria vocant, cum fulminat aut tonat.

Caduca auspicia dicunt, cum aliquid in templo excidit, veluti virga e manu. 20

Clivia auspicia dicebant, quæ aliquid fieri prohibebant; omnia enim difficilia clivia vocabant, unde et *clivi* loca ardua.

Curiales mensæ, in quibus immolabatur Iunoni, quæ Curis appellata est. 25

Contrarium æs, grave æs.

Centumvitalia iudicia, quæ centumviri iudicabant.

Circumluvium ius prædiorum.

Cumbam Sabini vocant eam, quam militares lecticam, unde videtur derivatum esse *cubiculum*. 30

Condicere est dicendo denuntiare.

Commœtacula virgæ, quas flamines portant pergentes ad sacrificium, ut a se homines amoveant.

65 Casta mola genus sacrificii, quod Vestales virgines faciebant. 35

Culigna vas vinarium a Græco dicta, quam illi dicunt *κόλιννα*.

Cincta flaminica veste velata.

Captus locus dicitur ad sacrificandum legitime constitutus.

Capralia* appellatur ager, qui vulgo *ad capræ paludes* dici solet.

- 5 Canifera mulier appellatur, quæ fert *canuam*, id est quallum, quod est cistæ genus.

Contignum frustum carnis cum septem costis demptum.

Comauditum coauditum, sicut comangustatum* dicitur.

Censio æstimatio, unde *censores*.

- 10 Corda frumenta, quæ sero maturescunt, ut fenum cordum.

Consentia sacra, quæ ex multorum consensu sunt statuta.

Culina vocatur locus, in quo epulæ in funere comburuntur.

Calpar vinum novum, quod ex dolio demitur sacrificii causa, antequam gustetur. Iovi enim prius sua vina liba-

- 15 bant, quæ appellabant festa Vinalia.

Cicatricare cicatricem inducere.

Compescere lucum est lucum suis finibus cohibere.

Commugento convocanto.

Capitarium æs, quod capi potest.†

- 20 Coinquere coercere.

Capitalis lucus, ubi, si quid violatum est, caput violatoris 66 expiatur.

Cloæare inquinare. Unde et *cloacæ* dictæ.

Conregione e regione.

- 25 Condictio in diem certum eius rei, quæ agitur, denuntiatio.

Cubans auspicatur, qui in lecto quærit augurium.

Contio conventus, dicta quasi convocatio.

Cogitatio dicta velut coagitatio, id est longa eiusdem rei agitatio in eadem mora consilii explicandi.

- 30 Clam a clavibus dictum, quod his, quæ celare volumus, claudimus.

Cella, quod ea celentur, quæ esse volumus occulta.

Ciere nominare.

Duco cum pro puto ponimus, ex Græco deducitur, quod illi dicunt δοκῶ.

Duplionem antiqui dicebant, quod nos duplum. Venit autem a Græco διπλοῦν.

Duicensus dicebatur cum altero, id est cum filio census. 5

Duis duas habet significationes. Nam et pro δις ponebatur et pro dederis.

Duidens hostia bidens.

Duellum bellum, videlicet quod duabus partibus de victoria contententibus dimicatur. Inde et *perduellio*, qui per- 10 tinaciter retinet bellum.

67 **Duonum** bonum.

Duplabis duplicabis.

Duodeviginti dicendi consuetudinem a Græcis traxisse videmur, qui sic enuntiant δυοῖν δεόντων εἴκοσιν, et ἐνός 15 δεόντος εἴκοσιν*.

Dumosa frondosa.

Dubat dubitat.

Dubenus apud antiquos dicebatur, qui nunc dominus.

Dusmo in loco apud Livium significat dumosum* locum. 20 Antiqui enim interserebant S litteram, et dicebant *cosmitere* pro committere, et *Casmenæ* pro Camenæ.

Dumecta antiqui quasi dumiceta appellabant, quæ nos dumeta.

Dumus a Græco venit δόμος. 25

Dracones dicti ἀπὸ τοῦ δέρκεσθαι, quod est videre. Clarissimam enim dicuntur habere oculorum aciem; qua ex causa incubantes eos thesauris custodiæ causa finxerunt antiqui. Ideoque Aesculapio adtribuuntur, quod vigilantissimi generis putantur, quæ res medicinæ maxime necessaria est. 30

Dici mos erat Romanis in omnibus sacrificiis precibusque: *populo Romano Quiritibusque*, quod est Curënsibus, quæ civitas Sabinorum potentissima fuit.

68 **Dalivum** supinum ait esse Aurelius, Aelius stultum. Oscorum quoque lingua significat insanum. Santra vero dici 35 putat ipsum, quem Græci δειλαιον, id est, propter cuius fatuitatem quis misereri debeat.

Daps apud antiquos dicebatur res divina, quæ fiebat aut hiberna sementi, aut verna. Quod vocabulum ex Græco deducitur, apud quos id genus epularum *δαίς* dicitur. Itaque et *dapaticæ* se acceptos dicebant antiqui, significantes magnifice, et *dapaticum** negotium amplum ac magnificum.

Dædalum a varietate rerum artificiorumque dictum esse apud Lucretium terram, apud Ennium Minervam, apud Virgilium Circen, facile est intellegere, cum Græci *δαδάλ-
λεῖν* significant variare.

Damium sacrificium, quod fiebat in operto in honorem Bonæ Deæ*, dictum a contrarietate, quod minime esset *δαμόσιον*, id est publicum. Dea quoque ipsa *Damia* et sacerdos eius *damiatrix* appellabatur.

Dacrimas pro lacrimas Livius sæpe posuit, nimirum quod Græci appellant *δάκρυα*; item *dautia*, quæ lautia dicimus, et dantur legatis hospitii gratia.

Danunt dant.

Dasi dari.

Danistæ feneratores.

Dagnades sunt avium genus, quas Aegyptii inter potandum cum coronis devincire soliti sunt, quæ vellicando morsicandoque et canturiendo adsidue non patiuntur dormire potantes.

Daunia Apulia appellatur a Dauno, Illyricæ gentis claro viro, qui eam, propter domesticam seditionem excedens patria, occupavit.

Dorsum dictum, quod pars ea corporis devexa sit deorsum.

Donum ex Græco est, quod illi vocant *δῶρον*.

Donaticæ coronæ dictæ, quod his victores in ludis donabantur, quæ postea magnificentiae causa institutæ sunt super modum aptarum capitibus, quali amplitudine fiunt, cum Lares ornantur.

Dotem manifestum est ex Græco esse. Nam *διδόναι* dicitur apud eos dare.

Doliola locus in Urbe sic vocatus, quia invadentibus Gallis Senonibus Urbem sacra in eodem loco doliolis reposita

fuerunt. Qua de causa in eodem loco ne despuere alicui licebat.

Doli vocabulum nunc tantum in malis utimur, apud antiquos autem etiam in bonis rebus utebatur. Unde adhuc dicimus *sine dolo malo*, nimirum quia solebat dici et ⁵ bonus.

Dirus dei ira natus.

Derogare proprie est, cum quid ex lege vetere, quo minus fiat, sancitur lege nova. Derogare ergo detrahere est.

Directum dicebant per antiphrasin, volentes significare ¹⁰ malum diem.

Dirigere apud Plautum invenitur pro discidere.

Derunciunt depurgant.

Dirutum ære militem dicebant antiqui, cui stipendium ignominie causa non erat datum, quod æs diruebatur in ¹⁵ fiscum, non in militis sacculum.

⁷⁰ Delicata dicebant dis consecrata, quæ nunc dedicata. Unde adhuc manet *delicatus*, quasi lusui dicatus. *Dedicare* autem proprie est dicendo deferre.

Depuere cedere. Lucilius: «Palmisque misellam Depu- ²⁰ vit me», id est verberavit me, quod ipsum ex Græco est ἀπὸ τοῦ παίζειν.

Dedita intellegitur valde data.

Deperire significat valde perire.

Δέσποτες Græci appellant pelles nauticas, quas nos vocamus ²⁵ *segestria*.

Demum, quod significat post, apud Livium *demus* legitur.

Alii demum pro dumtaxat posuerunt.

Denicales feriæ colebantur, cum hominis mortui causa familia purgabatur. Græci enim νέκρον mortuum dicunt. ³⁰

Deminutus capite appellatur, qui civitate mutatus est; et ex alia familia in aliam adoptatus; et qui liber alteri mancipio datus est; et qui in hostium potestatem venit; et cui aqua ignique interdictum est.

Dividicula antiqui dicebant, quæ nunc sunt *castella*, ex ³⁵ quibus a rivo communi aquam quisque in suum fundum ducit.

Defrui dicebant antiqui, ut *deamare*, *deperire*, significantes, omnem fructum percipere.

Dividiam discordiam.

Deversus dicebant deorsum versus.

5 Deinceps, qui deinde cœpit, ut *princeps*, qui primum cœpit.

Deus dictus, quod ei nihil desit, vel quia omnia commoda hominibus dat; sive a Græco *θεός*, quod significat metum, eo quod hominibus metus sit. Sed magis constat, id vocabulum ex Græco esse dictum, aspiratione dempta, qui
10 mos antiquis nostris frequens erat.

Dium antiqui ex Græco appellabant ut a deo ortum et diurnum sub cælo lumen, *ἀπὸ τοῦ Διὸς*. Unde adhuc *sub diu* fieri dicimus, quod non sit sub tecto, et *interdiu*, cui
15 contrarium est noctu.

Devitare valde vitare.

Demagis pro minus + dicebant antiqui.

Denariæ cærimonix dicebantur et *tricenariæ*, quibus sacra adituris decem continuis diebus*, vel triginta certis quibusdam rebus carendum erat.
20

Decrepitus est desperatus crepera iam vita, ut crepusculum extremum diei tempus. Sive decrepitus dictus, quia propter senectutem nec movere se, nec ullum facere potest crepitum.

25 Decimanus appellatur limes, qui fit ab ortu solis ad occasum; alter ex transverso currens appellatur *cardo*.

Decumana ova dicuntur et *decumani fluctus*, quia sunt magna. Nam et ovum decimum maius nascitur, et fluctus decimus fieri maximus dicitur.

30 Deprensa dicitur genus militaris animadversionis, castigatione maior, ignominia minor.

Decima quæque veteres dis suis offerebant.

Decuriones appellantur, qui denis equitibus præsumt.

Depolitum perfectum, quia omnes perfectiones antiqui
35 politiones appellabant.

Degunere degustare.

Decures decuriones.

Depubem porcum lactantem, qui prohibitus sit pubes fieri.

72 Decotes togæ detritæ.

Dictynna Diana, quam esse lunam putabant, dicta, quod fulgore suo noctu omnia ostendat.

Deblaterare est stulte loqui. Nam Græci βλάκας stultos 5 appellant.

Dicæarchia vocabatur, quæ nunc Puteoli, quod ea civitas quondam iustissime regebatur.

Demœ apud Atticos sunt, ut apud nos pagi.

Dice pro dicam antiqui posuere.

10

Decermina dicuntur, quæ decerpuntur purgandi causa.

Disertationes divisiones patrimoniorum inter consortes.

Dispensatores dicti, quia æs pensantes expendebant, non adnumerabant. Hinc deducuntur *expensa* sive *dispensata* vel *compensata*. Item *compendium*, *dispendium*, *assipon-* 15 *dium*, *dupondium*.

Dispescere est proprie pecus a pastione deducere, ut *conpescere* una pascere et in uno loco continere.

Despretus valde spretus.

Desivare desinere.

20

Dissulcus porcus dicitur, cum in cervice sætas dividit.

Disertus a disserendo dictus.

Dignorant, signa inponunt, ut fieri solet in pecoribus.

Disertim pro diserte dixerunt antiqui.

Distisum et pertisum dicebant, quod nunc distæsum et 25 pertæsum.

73 Delubrum dicebant fustem delibratum, hoc est decortica-

tum, quem venerabantur pro deo.

Delicia est tignum, quod a culmine ad tegulas angulares infimas versus fastigatum collocatur; unde *tectum delicia-* 30 *tum* et *tegula deliciares*.

Degere antiqui posuerunt pro expectare.

Deteriæ porcæ, id est macilentæ.

Delibare aquam sulco derivare.

Delicare ponebant pro dedicare.

35

Deliquium solis a delinquendo dictum, quod delinquat in cursu suo.

Delinquere est prætermittere, quod non oportet præteriri;
hinc *deliquia* et *delicta*.

Deliquum apud Plautum significat minus.

Detudes esse detunsos*, deminutos.

- 5 Delaniare est discindere et quasi lanam trahere, unde
lacinia et *lanius* dicitur, qui pecus discindit*.

Delapidata lapide strata.

Dextans dicitur, quia assi deest sextans, quemadmodum
duodeviginti et deunx.*

- 10 Deluit solvit, a Græco *δελύειν*.

Dilectus militum, et is, qui significatur amatus, a legendo
dicti sunt.

Deliberare a libella, qua quid penditur, dictum.

74

Detrectare est male tractare.

- 15 Dextimum et sinistimum antiqui dixerunt.

Dextera auspicia prospera.

Dextrarum tibiæ genus est, quæ dextra tenentur.

Diobolares meretrices dicuntur, quæ duobus obolis
ducuntur.

- 20 Dies dictus, quod divini sit operis, sive ab Iove, eius, ut pu-
tabant, rectore, qui Græce *Δίς* appellatur; sive quod aer
diurnus dehiscat in candorem.

Diabathra genus solearum Græcanicarum.

Deorata perorata.

- 25 Deactio peractio.

Dianius locus Dianæ sacratus.

Diffarreatio genus erat sacrificii, quo inter virum et mu-
lierem fiebat dissolutio. Dicta diffarreatio, quia fiebat farreo
libo adhibito.

- 30 Dium, quod sub cælo est extra tectum, ab Iove dicebatur,
et *Dialia flamen*, et *Dius* heroum aliquis ab Iove genus
ducens.

Defrensam detritam atque detunsam*.

Deinde compositum est ex præpositione et loci significa- 75

- 35 tione, ut *cæinde*, *perinde*, *proinde*, *subinde*, quæ item tem-
pus significant.

Diox genus piscis frequens in Ponto.

Deincipem antiqui dicebant proximo quemque captum, ut principem primum captum.

Diomedis campi in Apulia appellantur, qui ei in divisione regni, quam cum Dauno fecit, cesserunt.

Diomedia insula, in qua Diomedes sepultus est, excedens Italia.

Depontani senes appellabantur, qui sexagenarii de ponte deiciebantur.

Desiderare et considerare a sideribus dici certum est.

Decures* decuriones.

10

Defomitatum* a fomitibus succisum, quibus confoveri erat solitum.

Depeculatus a pecore dicitur. Qui enim populum fraudat, peculatus poena tenetur.

Decultarunt valde occultarunt.

15

Decalicutum calce litum.

Dium fulgur appellabant diurnum, quod putabant Iovis, ut nocturnum Summani.

Dicassit dixerit.

20

Elucum significat languidum ac semisomnum, vel, ut alii volunt, alucinatorem et nugarum amatorem, sive halonem, id est hesterno vino languentem, quod *ἔωλον* vocitant Græci.

25

76 **Emere**, quod nunc est mercari, antiqui accipiebant pro sumere.

Elices sulci aquarii, per quos aqua collecta educitur e liris.

Ennam etiamne.

Elaudare plus quam nominare.

30

Elecebræ argentariæ meretrices ab eliciendo argento dictæ.

Electabo eliciam.

Enumquam ecquando.

Emussitata ad amussim facta.

35

Endoitium initium.

Em tum.

Empanda paganorum dea.

Emem eundem.

Elumbum evulso lumbo.

Elinguem sine lingua.

5 Elacatena genus salsamenti, quod appellatur vulgo melandrea.

Enubro inhibenti.

Elixa a liquore dicta.

Endoplorato inplorato, quod est cum questione incla-

10 mare. *Inplorare* namque est cum fletu rogare, quod est proprie vapulantis.

Endo procinctu in procinctu: significat autem, cum ex castris in proelium exitum est, procinctos, quasi præcinctos atque expeditos. Nam apud antiquos togis incincti pug-

15 tasse dicuntur.

Emptivum militem mercennarium.

Emancipati duobus modis intelleguntur, aut hi, qui ex patris iure exierunt, aut hi, qui aliorum fiunt dominii; quorum utrumque fit mancipatione.

20 Eum antiqui dicebant pro eorum. *Em* pro eum, ab eo, quod est *is*.

Egeriæ nymphæ sacrificabant prægnantes, quod eam putabant facile conceptum alvo egerere.

Escariæ mensæ quadratæ vocantur, in quibus homines
25 epulantur. *Anclabris* ex qua* in sacrificando dis anclatur*, quod est hauritur ministraturque.

Escit erit.

Eapse ea ipsa.

Evelatum eventilatum, unde *velabra*, quibus frumenta

30 ventilantur.

Egens velut exgens, cui ne gens quidem sit reliqua.

Eiuratio significat, id, quod desideretur, non posse præstari. Plautus: «Eiuravit militiam».

Everriator vocatur, qui iure accepta hereditate iusta fa-

35 cere defuncto debet; qui si non fecerit, seu quid in ea re turbaverit, suo capite luat. Id nomen ductum a verrendo. 78

Nam *exverriæ** sunt purgatio quædam domus, ex qua mortuus

ad sepulturam ferendus est, quæ fit per everriatorem certo genere scoparum adhibito, ab extra verrendo dictarum.

Egretus et **adgretus** ex Græco sunt ducta a surgendo et proficiscendo. Unde et *Nyctegresia* quasi noctisurgium.

Eccere iurisiurandi est, ac si dicatur per Cererem, ut ecas-
tor, edepol. Alii *eccere* pro ecce positum accipiunt.

Elamus ex Græco ἑλωμ.

Europam tertiam orbis partem ab Europa, Agenoris filia, certum est appellari. Sed alii de amore Iovis in taurum versi narrant: alii eam a prædonibus raptam, et navem, 10 quæ Iovis tutelam, effigiem tauri, habuerit, in eam regionem esse delatam. Quidam ob pulchritudinem regionis per simulationem raptæ filiæ occupatam eam terram ab Agennore et Phœnicibus ferunt.

Epolonos dicebant antiqui, quos nunc epulones dicimus. 15 Datum est autem his nomen, quod epulas indicendi Iovi ceterisque dis potestatem haberent.

Eudixæon lineum filum, quod medici extremo iu clysterio relinquunt, per quod κλύσμός* emittitur.

Euboicum talentum nummo Græco septem milium et 20 quingentorum cistophorum est, nostro quattuor milium denariorum.

Extrarium ab extraneo sic distinguitur: *extrarius* est, qui extra focum sacramentum iusque sit; *extraneus* ex altera terra, quasi exterraneus. 25

Exta dicta, quod ea dis prosequuntur, quæ maxime extant eminentque.

Extimum extremum ita significat, ut intimo sit contrarium.

79 **Exterraneus** ex alia terra. 30

Exterraneus quoque dicitur et, qui ante tempus natus vel potius eiectus est. Dictus autem exterraneus, quod eum mater exterrita alvo eiecit.

Externus est alienus terræ.

Experrectus a porrigendo* se vocatus, quod fere facimus 35 recentes a somno.

Expreta antiqui dicebant, quasi expertia habita.

Excudere, procudere et incudis ipsa a cædendo dicta sunt.

Explorare antiquos pro exclamare usos, sed postea prospicere et certum cognoscere cœpit significare. Itaque speculator ab exploratore hoc distat, quod *speculator* hostilia
5 silentio perspicit, *explorator* pacata clamore cognoscit.

Expapillato brachio, exerto; quod cum fit, papilla nudatur.

Exbures exinteratas, sive exburæ, quæ exhiberunt, quasi epotæ.

10 Exdorsua dorsum confringe; alii, exime.

Exfir purgamentum, unde adhuc manet suffitio.

Escendere egredi.

Experitos imperitos.

Explenunt explent.

15 Exdutæ exuviæ.

Excipuum, quod excipitur, ut *præcipuum*, quod ante capitur.

Exciēt executiet.

20 Expatare in locum patentem se dare, sive in spatium se conferre.

Edecimata electa.

Expectorat, ex pectore eicit.

Experrectus est, qui per se vigilare cœpit: *expergitus* ab alio excitatus, quem solemus dicere *expergefactum*.

25 Excidionem urbis a cædendo dictam manifestum est.

Effata elocuta.

Exporgere porro agere, exporrigere.

Exoletus, qui adolescere, id est crescere desiit.

Exanclare exhaurire.

30 Examen est et æquamentum et iudicii investigatio et apium congregatio vel locustarum.

Examussim regulariter: amussis enim regula fabrorum est: vel, ut alii volunt, ferramentum, quo in poliando utuntur.

35 Exagogen evectionem.

Exurguentes exprimentes.

Exgregiæ, egregiæ, id est e grege lectæ.

Exodium exitum.

Exoriri surgere.

81 Exuviæ ab exuendo dictæ.

Exercitus et militum copia dicitur, et homo multis negotiis exercitus; sed superius quarti ordinis, hoc secundi est. 5

Exomides sunt comici vestitus exertis humeris.

Exiles et ilia a tenuitate inarum, quas Græci in chartis ita appellant, videntur esse dicta.

Exilica causa, quæ adversus exulem agitur.

Exitium antiqui ponebant pro exitu; nunc exitium pessimum exitum dicimus. 10

Exercirent, sarcirent.

Exercitionem exerciti dicebant antiqui exercitationem exercitati. Item *exercitiorem*, *exercitissimum**, sicut ab exercitato exercitiorem, exercitatissimum. 15

Exfuti effusi, ut *mertat* pro mersat.

Effari et effata a fando, quod ipsum ex Græco ὠς φάτο.

Equirria ludi, quos Romulus Marti instituit per equorum cursum, qui in campo Martio exercebantur.

Equirine iusiurandum per Quirinum. 20

Equestre æs, quod equiti dabatur.

Equitare antiqui dicebant equum publicum merere.

Equus Marti immolabatur, quod per eius effigiem Troiani capti sunt, vel quod eo genere animalis Mars delectari putaretur. 25

Equo vehi flamini Diali non licebat, ne, si longius digrederetur, sacra neglegerentur.

Exinfulabat exerebat*: *infulas* enim sacerdotum filamenta vocabant.

82 Existimare dictum ab æstimatione. 30

Exrogare est ex lege vetere aliquid eximere per novam legem.

Eximium inde dici cœptum, quod in sacrificiis optimum pecus e grege eximebatur, vel, quod primum erat natum.

Exemplum est, quod sequamur, aut vitemus. *Exemplar*, ex quo simile faciamus. Illud animo æstimatur, istud oculis conspicitur. 35

Exhaustant, efferunt.

Exim metri causa dicitur pro exinde.

Exesto, extra esto. Sic enim lictor in quibusdam sacris clamat: hostis, vinctus, mulier, virgo exesto; scilicet interesse prohibebatur.

- 5 Epulares appellabantur, qui in quibusdam ludis nocte epulabantur.

Epistylum trabs, quæ super columnas ponitur.

Epeus nomen cuiusdam fabri, qui equum Dureum fecit.

Epicrocum genus amiculi croco tinctum, tenue et perlu-

- 10 cidum.

Epulam antiqui etiam singulariter posuere.

Epilimma † genus vilissimi unguenti.

Ercum citumque † fit inter consortes, ut in libris legum Romanorum legitur. Ercum a coercendo dictum. Unde et

- 15 erciscendæ et ercisci. Citum autem est vocatum a ciendo.

Ederam flamini Diali neque tangere, neque nominare fas erat, pro eo, quod edera vincit, ad quodcumque se applicat. Sed ne anulum quidem gerere ei licebat solidum, aut aliquem in se habere nodum.

- 20 Edeatrcæ, qui præsunt regis epulis, dicti ἀπὸ τῶν ἐδεσμάτων.

Ervum et ervilia a Græco sunt dicta, quia illi ervum ἔρβος, erviliam ἐρέβινθος appellant.

Ergo correptum significat idem, quod apud Græcos ὀρθῶν; producte idem, quod χάρις, hoc est gratia, cum scilicet

- 25 gratia intellegitur pro causa. Sed illud superius etiam sine exemplis notum est; hoc inferius sic formatur, cum dicimus de aliquo: statua donatus est honoris virtutisque ergo, id est honoris virtutisque causa.

Eritudo servitudo.

83

- 30 Erugere semel factum significat, quod eructare sæpius.

Illud enim perfectæ formæ est, hoc frequentativæ.

Erebum Virgilius interdum obscuritatem quandam esse describit apud inferos, cum ait: «Imas Erebi descendit ad umbras.» Interdum flumen eiusdem loci, dicens: «Et

- 35 magnos Erebi transnavimus amnes». Varro vero Erebo natam noctem ait. Unde est et illud: «Erebo creata fuscis crinibus nox, te invoco.»

Effafilatum, exertum, quod scilicet omnes exerto brachio sint exfilati, id est extra vestimentum filo contextum.

Fornacalia sacra erant, cum far in fornaculis torrebant. 5

Formiæ oppidum appellatur ex Græco, velut **Hormiæ**, quod circa id crebræ stationes tutæque erant, unde proficiscebantur navigaturi.

Forma significat modo faciem cuiusque rei, modo calidam, ut, cum exta, quæ dantur, *deforma* appellantur. Et Cato 10 ait de quodam ædificio æstate frigido, hieme formido. Item *forma* appellatur puls miliacia ex melle.

Fordicidis boves *fordæ*, id est gravidæ, immolabantur, dictæ a fetu.

84 **Fœdus** appellatum ab eo, quod in paciscendo fœde hostia 15 necaretur. Virgilius: «Et cæsa iungebant fœdera porca.» Vel quia in fœdere interponatur fides.

Forcipes dicuntur, quod his forma, id est calida, capiuntur*.

Forbeam antiqui omne genus cibi appellabant, quam Græci 20 φορβήν vocant.

Fedus antiqui dicebant pro hedo, *folus* pro holere, *fostim* pro hoste, *fostiam* pro hostia.

Furvum nigrum, vel atrum. Hinc dicta *furnus*, *Furiæ*, *funus*, *fuligo*, *fulgus*, *fumus*.

Fodare fodere. 25

Forctes, frugi et bonus, sive validus.

Forum sex modis intellegitur. Primo negotiationis locus, ut forum Flaminium, forum Iulium, ab eorum nominibus, qui ea fora constituenda curarunt; quod etiam locis privatis et in viis et agris fieri solet. Alio, in quo iudicia fieri, 30 cum populo agi, contiones haberi solent. Tertio, cum is, qui provinciæ præest, forum agere dicitur, cum civitates vocat et de controversiis eorum cognoscit. Quarto, cum id forum antiqui appellabant, quod nunc vestibulum sepulchri dicari solet. Quinto, locus in navi, sed tum* mas- 35 culini generis est et plurale. Sexto fori significant et Circensia spectacula, ex quibus etiam minores *forulos* dicimus.

Inde et *forare*, foras dare, et *fores* et *foras* et *forecula*, id est ostiola, dicuntur.

Fons a fundendo dictus.

Fomites sunt assulæ ex arboribus, dum cæduntur, excussæ: dictæ, quod in eo opere occupati cibis potuque confortantur. At Opilius adustas iam fomites vocari existimat. 85
Fomites alii vocari putant scintillas, quæ ex ferro candenti malleis excutiuntur; dictæ autem ita, quia igni sunt confotæ. Pari modo assulæ, quæ sunt securibus excussæ.

Fontinalia, fontium sacra. Unde et Romæ Fontinalis porta.

Folium a Græco venit, quod illi dicunt φύλλον, sed ideo per unum L, quia antiqui non geminabant consonantes.

Focus, fomenta, focilationes, foculi a fovendo, id est calefaciendo, dicta sunt.

Folliculare appellatur pars remi, quæ folliculo est tectæ*, a quo vita follicularis.

Ferentarii auxiliares in bello, a ferendo auxilio dicti, vel quia fundis et lapidibus pugnabant, quæ tela feruntur, non tenentur, ita appellati.

Ferctum* genus libi dictum, quod crebrius ad sacra ferbatur, nec sine strue, altero genere libi, quæ qui adferebant *struferctari* appellabantur.

Feralia dis manibus sacrata festa, a ferendis epulis, vel a feriendis pecudibus appellata.

Feria a feriendis victimis vocata.

Februarius mensis dictus, quod tum, id est extremo mense anni, populus februaretur, id est lustraretur ac purgaretur, vel a Iunone Februata, quam alii Februalem, Romani Februlim* vocant, quod ipsi eo mense sacra fiebant, eiusque feriæ erant Lupercalia, quo die mulieres februabantur a lupercis amiculo Iunonis, id est pelle caprina; quam ob causam is quoque dies *Februatus* appellabatur. Quæcumque denique purgamenti causa in quibusque sacrificiis adhibentur, *februa* appellantur. Id vero, quod purgatur, dicitur *februatum*.

Fescennini versus, qui canebantur in nuptiis, ex urbe

Fescennina dicuntur allati, sive ideo dicti, quia fascinum putabantur arcere.

- 86 Fenus et feneratores et lex de credita pecunia *fenebris*, a fetu dicta, quod crediti nummi alios pariant, ut apud Græcos eadem res *τόκος* dicitur. — *Fenum* quoque pratorum ab hac causa est appellatum, quando id ipsum manens quotannis novum parit. Unde etiam et *festuca* vocata est. Felicata patera dicta, quod ad feliceis herbæ speciem sit cælata.

Fescemnæ vocabantur, qui depellere fascinum credebantur. 10

Ferias antiqui *fesias** vocabant; et aliæ erant sine die festo, ut nundinæ; aliæ cum festo, ut Saturnalia, quibus adiungebantur epulationes ex proventu fetus pecorum frugumque. 15

Ferire dictum, quod ferientes feriantur.

Felicones mali et nullius usus, a felice dicti.

Ferus ager, incultus.

Factio et factiosus initio honesta vocabula erant; unde adhuc factiones histrionum et quadrigariorum dicuntur. 20
Modo autem nomine factionis seditio et arma vocantur.

Fama a fando dicta, sic apud Græcos *φῆμη ἀπὸ τῆς φάσεως*.

Familia antea in liberis hominibus dicebatur, quorum dux et princeps generis vocabatur pater et mater familiæ. Unde familiæ nobilium Pompiliorum†, Valeriorum, Corneliorum. Et *familiares*, ex eadem familia. Postea hoc nomine etiam *famuli* appellari cœperunt, permutata I cum U littera. 25

Facessere significat interdum facere, ut est: «Iussa facesunt». Interdum vero pro abeat ponitur. Pacuvius: «Facessite omnes hinc», id est abite. 30

- 87 Facul antiqui dicebant et *faculter* pro facile; unde *facultas* et *difficultas* videntur dicta. Sed postea *facilitas* morum facta est, *facultas* rerum.

Famuletium dicebatur, quod nunc servitium. 35

Famicosam terram palustrem vocabant.

Famuli origo ab Oscis dependet*, apud quos servus *famel* nominabatur, unde et *familia* vocata.

Fagutal sacellum Iovis, in quo fuit fagus arbor, quæ Iovis sacra habebatur.

- 5 Fovi, qui nunc *Favi* appellantur, dicti, quod princeps gentis eius ex ea natus sit, cum qua Hercules in fovea concubuit. Alii putant, eum primum ostendisse, quemadmodum ursi et lupi foveis caperentur.

Faces antiqui dicebant, ut fides.

- 10 Famino, dicito.

Facem in nuptiis in honorem Cereris præferebant; aqua aspergebatur nova nupta, sive ut casta puraque ad virum veniret, sive ut ignem atque aquam cum viro communicaret.

- Fabam nec tangere, nec nominare Diali flameni licet, quod
15 ea putatur ad mortuos pertinere. Nam et Lemuralibus iacitur larvis, et Parentalibus adhibetur sacrificiis, et in flore eius luctus litteræ apparere videntur.

Flamen Dialis dictus, quod filo assidue veletur; indeque appellatur flamen, quasi filamen. Dialis autem appellatur

- 20 a Dio, a quo vita dari putabatur hominibus.

Famella deminutivum a fama.

Faviani et Quintiliani appellabantur luperci, a Favio et Quintilio præpositis suis.

Fastorum libri appellantur, in quibus totius anni fit descriptio. Fasti enim dies festi sunt.

- 25 Fanum a Fauno dictum, sive a fando, quod dum pontifex 88 dedicat, certa verba fatur.

Fastigium ædificii summum.

Favi a fovendo.

- 30 Favisæ locum sic appellabant, in quo erat aqua inclusa circa templa. Sunt autem, qui putant, favisas esse in Capitolio cellis cisternisque similes, ubi reponi erant solita ea, quæ in templo vetustate erant facta inutilia.

- Faventia bonam ominationem significat. Nam præcones
35 clamantes populum sacrificiis *favere* iubebant. Favere enim est bona fari, at veteres poetæ pro silere usi sunt favere.

Falcones dicuntur, quorum digiti pollices in pedibus intro sunt curvati, a similitudine falcis.

Farreum genus libi ex farre factum.

Falarica genus teli missile, quo utuntur ex *falis* id est ex locis extractis, dimicantes. 5

Fatantur, multa fantur.

Falæ dictæ ab altitudine, a *falado*, quod apud Etruscos significat cælum.

Farfenum† virgulti genus.

Fascinum et fas a fando nominantur. 10

Fartores, nomenclatores, qui clam* velut infercirent nomina salutatorum in aurem candidati.

Furnalia† sacra Furinæ, quam deam dicebant.

Furcilles sive furcilla, quibus homines suspendebantur.

89 Fundus dicitur ager, quod planus sit ad similitudinem 15 fundi vasorum. *Fundus* quoque dicitur populus esse rei, quam* alienat, hoc est auctor.

Futare arguere est, unde et confutare. Sed Cato hoc pro sæpius fuisse posuit.

Futtilles dicuntur, qui silere tacenda nequeunt, sed ea effundunt. Sic et vasa *futtilia* a fundendo vocata. 20

Flagratores dicebantur genus hominum, quod mercede flagris cadebantur.

Flustra dicuntur, cum in mari fluctus non moventur, quam Græci *μαλακίαν* vocant. 25

Flator tibicen.

Flemina dicuntur, cum ex labore viæ sanguis defluit circa talos.

Flaminius circus et via Flaminia a Flaminio consule dicta sunt, qui ab Hannibale interfectus est ad lacum Thrasi- 30 mennum.

Flaminia ædes domus flaminis Dialis.

Flammeari, infectores flammei coloris, *Violari* violacii dicuntur.

Flumentana porta Romæ appellata, quod Tiberis partem 35 ea fluxisse adfirmant.

Flammeo amicitur nubens ominis boni causa, quod eo

assidue utebatur flaminica, id est flaminis uxor, cui non licebat facere divortium.

Fidusta a fide denominata, ea quæ maximæ fidei erant.

Fides genus citharæ dicta, quod tantum inter se cordæ

- 5 eius, quantum inter homines fides concordet; cuius deminutivum *fidicula* est.

Fixulas fibulas.

90

Fiscellus casei mollis appetitor, ut catillones* catillorum ligurritores.

- 10 **Fiber** genus bestię* quadrupes. Plautus: «Sic me subes cottidie, quasi fiber salicem»; quo nomine extremæ oræ fluminis appellantur. Unde et *fibras* iocinerum et *fimbrias* vestimentorum dicimus.

Fratratria, uxor fratris.

- 15 **Frivola** sunt proprie vasa fictilia quassa. Unde dicta verba frivola, quæ minus sunt fide subnixa.

Frater a Græco dictus est *φράτηρ*, vel quod sit fere alter.

Frontem antiqui masculino genere dixere.

Fremitem dictum velut ferimentum.

- 20 **Fracilli*** villi sordidi in tapetis.

Fracebunt, displicebunt.

Forago, filum, quo textrices diurnum opus distinguunt, a forando dictum.

Frutinal templum Veneris Fruti.

- 25 **Fringilla** avis dicta, quod frigore cantet et vigeat; unde et *friguttire*.

Fratrare puerorum mammæ dicuntur, cum primum tumescunt, quod velut fratres pares oriuntur, quod etiam in frumento spica facere dicitur.

- 30 **Frigere** et frictum a Græco venit *φρόγην*.

Fregellæ locus in Urbe, in quo civitatis eius* hospites habitaverunt.

Festram antiqui dicebant, quam nos fenestram.

Firmum ἀπὸ τοῦ ἔρματος dictum.

- 35 **Fraus** erit, fraudem commiserit.

Faleri oppidum a fale† dictum.

Fraxare vigiliam circuire.

Florifertum dictum, quod eo die spicæ feruntur ad sacrarium.

Frugamenta a frugibus appellata.

Frendere est frangere; unde at *faba fresa*; unde et dentibus dicimus frendere. 5

Formucapes * forcipes dictæ, quod forma capiant, id est ferventia.

Farrago appellatur id, quod ex pluribus satis pabuli causa datur iumentis.

Fetiales a faciendo* dicti: apud hos enim belli pacisque 10 faciendæ ius est.

92 **Feretrius** Iuppiter dictus a ferendo, quod pacem ferre putaretur; ex cuius templo sumebant sceptrum, per quod iurarent, et lapidem silicem, quo foedus ferirent.

Femur, femoris, et *femen*, feminis. 15

Fenero et **feneror** dici potest.

Frux, frugis dixerunt antiqui. *Fructam* et *fructum*.

Ferocit apud Catonem ferociter agit.

Fivere item pro **figere**.

Fruniscor et **frunitum** dixit Cato; nosque cum adhuc 20 dicimus *infrunitum*, certum est antiquos dixisse *frunitum*.

Felices arbores Cato dixit, quæ fructum ferunt, *infelices*, quæ non ferunt.

Falsius et **falsior** cum rationabiliter dici possint, non tamen sunt in consuetudine. 25

Furum genetivus pluralis a fure.

Fucilis, falsa; dicta autem quasi fucata.

Feriæ statæ appellabantur, quod certo statutoque die observarentur.

Fluoniam Iunonem mulieres colebant, quod eam sanguinis fluorem in conceptu retinere putabant. 30

Flammeo vestimento flaminica utebatur, id est Dialis uxor et Iovis sacerdos, cui telum fulminis eodem erat colore.

Fulgurium, id quod est fulmine ictum, qui locus statim fieri putabatur religiosus, quod eum deus sibi dicasse videretur. 35

Fanatica dicitur arbor fulmine icta.

Fulmen dictum a fulvore* flammæ.

Fulgere prisce pro ferire dicebant, unde *fulgus* dictum est.

5 Funebres tibiæ dicuntur, cum quibus in funere canitur, 93
quas flamine audire putabatur illicitum.

Flaminius camillus puer dicebatur ingenuus patrimēs
et matrimēs, qui flamine Diali ad sacrificia præministrabat:
antiqui enim ministros camillos dicebant. Alii dicunt
10 omnes pueros ab antiquis camillis appellatos, sicut habetur
in antiquo carmine, cum pater filio de agricultura
præciperet: «Hiberno pulvere, verno luto, grandia farra
Camille metes.»

Flaminia dicebatur sacerdotula, quæ Flaminicæ Diali
præministrabat, eaque patrimēs et matrimēs erat, id est
15 patrem matremque adhuc vivos habebat.

Ficolea palus ficulneus.

Flaminius lictor est, qui flamine Diali sacrorum causa
præsto est.

Frequentarium frequentem.

20 Fornacalia feriæ institutæ sunt farris torrendi gratia, quod
ad fornacem, quæ in pistrinis erat, sacrificium fieri solebat.

Furvum bovem, id est nigrum, immolabant Aterno*.

Ferentarii levis armaturæ pugnatores.

Faustulum porcillum, feturam porcorum.

25 Familiaris Romanus, privatus Romanus.

Fana, quod fando consecrantur.

Fastis diebus iocunda† fari licebat, *nefastis* quædam non
licebat fari.

Fenus appellatur naturalis terræ fetus; ob quam causam 94
80 et nummorum fetus *fenus* est vocatum, et de ea re leges
fenebres.

Gerræ crates vimineæ. Athenienses cum Syracusas obside-
rent et crebro gerras poscerent, irridentes Siculi gerras
35 clamitabant. Unde factum est, ut gerræ pro nugis et con-
temptu dicantur.

Genas Ennius palpebras putat, cum dicit hoc versu: «Pan-
dite, sulti**», genas, et corde relinquit somnum.» Alii eas

partes putant genas dici, quæ sunt sub oculis. Pacuvius genas putat esse, qua barba primum oritur, hoc versu:

«Nunc primum opacat flore lanugo genas.»

Gentilis dicitur et ex eodem genere ortus, et is, qui simili nomine appellatur, ut ait Cincius: «Gentiles mihi sunt, 5 qui meo nomine appellantur.»

Genialis lectus, qui nuptiis sternitur in honorem genii, unde et appellatus.

Gens Aelia† appellatur, quæ ex multis familiis conficitur.

Gerusia curia ab ætatis vocabulo dicta. 10

Genuini dentes, quod a genis dependent.

Gestus, quo indicatur, quid geratur, præter participium, quod a gerendo deducitur.

Genium appellabant deum, qui vim optineret rerum omnium gerendarum. Aufustius: «Genius», inquit, «est deo- 15

rum filius, et parens hominum, ex quo homines gignuntur. 95

Et propterea Genius meus nominatur, quia me genuit.»

Alii genium esse putarunt uniuscuiusque loci deum.

Germen est, quod ex arborum surculis nascitur; unde et 20 *germani*, quasi eadem stirpe geniti.

Gemursa sub minimo digito pedis tuberculum, quod gemere faciat eum, qui id gerat.

Gingrire anserum vocis proprium est. Unde genus quoddam tiliarum exiguarum *gingrina*.

Gingriator* tibicen. 25

Gizeria ex multis obsoniis decerpta.

Geniales deos dixerunt aquam, terram, ignem, ærem: ea enim sunt semina rerum, quæ Græcorum alii *στοιχεία*, alii *ἀτόμους* vocant. Duodecim quoque signa, lunam et solem inter hos deos computabant. Geniales autem dicti a gerendo, 30 quia plurimum posse putabantur, quos postea *gerulos* appellarunt.

Gnarus cum significet id, quod sciens, peritus, tamen invenimus *prognare* significare aperte.

Gnephosum obscurum, videlicet ex Græco, quod esi 35 *χνέφας*.

Galli, qui vocantur Matris Magnæ comites, dicti sunt a flu-

mine, cui nomen est Gallo; quia qui ex eo biberint, in hoc furere incipiant, ut se privent virilitatis parte. Ali putant, ideo eos sibi genitalia incidere, quia violaverint numen* patris matrisve, ne possint ipsi fieri parentes.

- 5 Gnarigavit apud Livium significat narravit. *Gnarivisse* narrasse.

Gaia Cæcilia appellata est, ut Romam venit, quæ antea Tanaquil vocitata erat, uxor Tarquini Prisci regis Romanorum, quæ tantæ prohibitatis fuit, ut id nomen ominis 96
10 boni causa frequentent nubentes, quam summam asseverant lanificam fuisse.

Gallam bibere ac rugas conducere ventri, cum ait Lucilius, præmonet, parsimonia esse utendum, neque gulæ indulgendum, ventremque coartandum.

- 15 Gaulus genus navigii pæne rotundum.

Galbeum ornamenti genus.

Gestit, qui subita felicitate exhilaratus nimio corporis motu præter consuetudinem exultat.

- Gneus et corporis insigne et prænomen a generando dicta 20 esse, et ea ipsa ex Græco γένεσθαι, apparet.

Ganeum antiqui locum abditum ac velut sub terra dixerunt. Terentius: «Ubi illum quæram? credo abductum in ganeum.»

Galearia* a galearum similitudine dicta.

- 25 Gnitor* et gnixus a genibus* prisci dixerunt.

Gnotu, cognitu.

Gravastellus, senior. Plautus: «Qui est gravastellus, qui advenit.» Ut puto, gravastellus a gravitate dictus.

Gramiæ oculorum sunt vitia, quas alii *glamas* vocant.

- 30 Groma appellatur genus machinulæ cuiusdam, quo regiones agri cuiusque cognosci possunt, quod genus Græci γρόμων dicunt.

Grumus terræ collectio, minor tumulo.

- Gracchuris urbs Hiberæ regionis, dicta a Graccho Sem- 97
85 pronio, quæ antea Ilureis nominabatur.

Græca sacra festa Cereris ex Græcia translata, quæ ob inventionem Proserpinæ matronæ colebant. Quæ sacra,

dum non essent matronæ, quæ facerent propter cladem Cannensem et frequentiam lugentium, institutum est, ne amplius centum diebus lugeretur.

Gruere dicuntur grues, ut sues *grunnire*. Unde tractum est *congruere*, hoc est convenire, quia id genus volucrum minime solivagum est.

Gradivus Mars appellatus est a gradiendo in bella ultro citroque; sive a vibratione hastæ, quod Græci dicunt *κραδαίνειν*; vel, ut alii dicunt, quia gramine sit ortus, quod interpretantur, quia corona graminea in re militari maxima est honorationis.

Grassari antiqui ponebant pro adulari. Grassari autem dicuntur latrones vias obsidentes; gradi siquidem ambulare est, unde tractum grassari, videlicet ab impetu gradiendi.

15

Grallatores appellabantur pantomimi, qui, ut in saltatione imitarentur Aegipanas, adiectis perticis furculas habentibus atque in his superstantes, ob similitudinem* crurum eius generis, gradiebantur, utique propter difficultatem consistendi. Plautus: «Vinceretis cursu cervas et grallatorem* gradu.»

Gravida est, quæ iam gravatur conceptu; *prægnans* velut occupata in generando, quod conceperit; *inciens* propinqua partui, quod incitatus sit fetus eius.

Graculi a sono oris vocati, sive a gerendo dicti, quod iacta segetum semina plurimum gerant, vel quod ex olivetis cubitum se recipientes duas pedibus bacas, tertiam ore ferant.

Greges ex Græco dicti, quos illi *γέργαρα* solent appellare.

98 Grave æs dictum a pondere, quia deni asses, singuli pondo 30 libras, efficiebant denarium, ab hoc ipso numero dictum. Sed bello Punico populus Romanus, pressus aere alieno, ex singulis assibus librariis senos fecit, qui tantundem, ut illi, valerent. Item nummi quadrigati et bigati a figura cælaturæ dicti.

35

Glomus in sacris crustulum, cymbi figura, ex oleo coctum appellatur.

Glos, viri soror, a Græco γλώωζ.

Gluttire et glocidare gallinarum proprium est, cum ovis incubituræ sunt.

Glittis, subactis, levibus, teneris.

5 Gluma hordei tunicula, dictum, quod glubatur id granum.

Unde et pecus *glubi* dicitur, cuius pellis detrahitur.

Gliscere crescere est. *Gliscera*, mensæ gliscentes, id est crescentes, per instructionem epularum scilicet.

Glucidatum, suave et iucundum. Græci etenim γλοζόν
10 dulcem dicunt.

Gloria a Græca voce dicta: hanc enim illi κλέος vocant.

Gulliocæ nucum iuglandium summa et viridia putamina.

Gutturnium vas, ex quo aqua in manus datur, ab eo, quod propter oris angustias guttatim fluat.

15 Gaudium ἀπό τοῦ χαριᾶν dictum.

Genus dictum putatur a terræ Græco vocabulo, quam γῆν* dicunt.

Gannitio canum querula murmuratio.

99

Gesum grave iaculum*.

20 Gurgustium genus habitationis angustum, a gurgulione dictum.

Gricenea funis crassus.

Grando guttæ aquæ concretæ solito grandiores.

25

Herbam do cum ait Plautus, significat, victum me fateor; quod est antiquæ et pastoralis vitæ indicium. Nam qui in prato cursu, aut viribus contendebant, cum superati erant,
30 ex eo solo, in quo certamen erat, decerptam herbam adversario tradebant.

Heluo dictus est immoderate bona sua consumens, ab eluendo; cui aspiratur, ut aviditas magis exprobreter; fit enim vox incitator.

35 Helvacea genus ornamenti Lydii, dictum a colore boum, qui est inter rufum et album, appellaturque helvus.

Herma a Græcis ponitur pro firmamento. Unde etiam

Mercurii nomen inventoris, ut putabant, firmæ orationis dictum. Interdum etiam saburram significat.

Here, id est adverbium temporis heri, dictum a Græco ἐχθές.

Hetta res minimi pretii, quasi hieta, id est hiatus hominis 5
atque oscitatio. Alii pusulam dixerunt esse, quæ in co-
quendo pane solet adsurgere, a qua accipi rem nullius
pretii, cum dicimus: *non hetta te facio*.

Heres apud antiquos pro domino ponebatur.

Heredium prædium parvulum. 10

Hecate Diana ædem putabatur et Luna et Proserpina.

100 Helus et helusa antiqui dicebant, quod nunc holus et
holera.

Herem Marteam antiqui accepta hereditate colebant,
quæ a nomine appellabatur heredum, et esse una ex 15
Martis comitibus putabatur.

Heus adverbium vocandi a Græco οὗς venit.

Hemona humana, et *hemonem* hominem dicebant.

Hariuga dicebatur hostia, cuius adhærentia inspiciebantur
exta. 20

Hebes retunsi acuminis.

Helucus ab hiatu et oscitatione dictus.

Hemina ex Græco ἡμισίον ἡμίσεια*; quod est dimidia pars
sextarii.

Heliconides Musæ a monte Helicone vocatæ. 25

Hedera dicta, quod hæreat, sive quod edita petat, vel quia
id, cui adhæserit, edat. Quæ in tutela Liberi putabatur
esse, quia, ut ille iuvenis semper, ita hæc viret; vel quia
ita omnia, sicut ille mentes hominum, inligat.

Herbilis anser herba pastus, qui gracilior est, quam fru- 30
mento altus.

Hercules astrologus dictus, quod eo die se flammis inie-
cit, quo futura erat obscuratio solis.

Hernici dicti a saxis, quæ Marsi *herna* dicunt.

101 Histriones dicti, quod primum ex Histria venerint. 35

Hercius Iuppiter intra conseptum domus cuiusque coleba-
tur, quem etiam deum penetralem appellabant.

Hippagines naves, quibus equi vehuntur, quas Græci ἵππαγωγούς dicunt.

Hirtipili durorum pilorum homines.

Hirquitalli pueri primum ad virilitatem accedentes, a libidine scilicet hircorum dicti.

Hira, quæ deminutive dicitur *hilla*, quam Græci dicunt νῆστιν, intestinum est, quod ieiunum vocant.

Hippacare est celeriter animam ducere, ab equi halitu, qui est supra modum acutus.

Hilum putant esse, quod grano fabæ adhæret, ex quo *nihil* et *nihilum*.

Hirrire garrire, quod genus vocis est canis rabiosæ.

Hilarodos lascivi et delicati carminis cantator.

Hippius, id est equester, Neptunus dictus est; vel quod Pegasus ex eo et Pegaside natus sit; vel quod equuleus, ut putant, loco eius suppositus Saturno fuerit, quem pro Neptuno devoraret; vel quod tridentis ictu terra equum excierit, cui ob hoc in Illyrico quaternos equos iaciebant nono quoque anno in mare.

Hippocoum vinum ex insula Coe dictum ab agro generoso, cui nomen est Hippo.

Hastæ subiciebant ea, quæ publice venundabant, quia signum præcipuum[†] est hasta. Nam et Carthaginenses cum bellum vellent, Romam hastam miserunt, et Rōmani fortes viros sæpe hasta donarunt.

Habitudo habitus corporum.

Halapanta significat omnia mentientem, ab eo, quod halet omnia. Ἀλγν enim Græci τὴν πλάνην, id est fallentem, appellant.

Habitior pinguior.

Hostilis Laribus immolabant, quod ab his hostes arceri putabant.

Hallus pollex pedis scandens super proximum, dictus a saliendo.

Hammo cognominatus, quia in harena putatur inventus, quæ Græce hoc nomine appellatur; cui cornua adfinguntur arietis a genere pecoris, inter quod inventus est.

Horreum antiqui *farreum* dicebant a farre.

Hostis apud antiquos peregrinus dicebatur, et qui nunc hostis, *perduellio*.

Hostia dicta est ab eo, quod est *hostire* ferire.

Hordiarium æs, quod pro hordeo equiti Romano dabatur. 5

Hostimentum beneficii pensatio.

Hortus* apud antiquos omnis villa dicebatur, quod ibi, qui arma capere possint, orientur.

Horctum et **forctum** pro bono dicebant.

Hosticapas hostium captor. 10

Hamotrahones alii piscatores, alii, qui unco cadavera trahunt.

Horda prægnans, unde dies, quo gravidæ hostiæ immolabantur, *Hordicidia*.

Honorarios ludos, quos et **Liberalia** dicebant. 15

103 **Hodædocos*** latro atque obsessor viarum.

Homeltium pillei genus.

Hyperionem alii patrem solis, alii ipsum, quod eat super terras, ita appellatum putabant.

Humanum sacrificium dicebant, quod mortui causa fiebat. 20

Hyperborei supra aquilonis flatum habitantes dicti, quod humanæ vitæ modum excedant vivendo ultra centesimum annum, id est ὑπερβάζοντες ὄρον sæculi humani.

Helvella holera minuta.

Hanula parva delubra, quasi fanula. 25

Im ponebant pro eum, a nominativo is.

Ianeus, ianitor. 30

Iusa* iura.

Iubere ponebatur pro dicere, quod valet interdum pro decernere, ut: *populus iussit*.

Iunium mensem dictum putant a Iunone. Idem ipsum dicebant Iunonium et Iunonalem. 35

Iulium, quod eo mense dicitur Iulius natus.

Iurgatio, iuris actio.

Iusti dies dicebantur triginta, cum exercitus esset imperatus et vexillum in arce positum.

Iuges auspiciū est, cum iunctum iumentum stercus fecit. 104

Iubar stella, quam Græci *φωσφόρον* appellant vel *ἔσπερον*,

5 hoc est lucifer, quod splendor eius diffunditur in modum iubæ leonis.

Iugula stella Orion, quod amplior sit ceteris, quasi nux iuglandis.

Iugum sub quo victi transiebant, hoc modo fiebat. Fixis
10 duabus hastis super eas ligabatur tertia; sub his victos dis-
cinctos transire cogebant.

Iugere milvi dicuntur, cum vocem emittunt.

Iuges eiusdem iugi pares. Unde et *coniuges* et *seiuges*.

Iubilare est rustica voce inelamare.

15 Iuventutis sacra pro iuvenibus sunt instituta.

Iurare flamini Diali fas non erat.

Iuvenalia fingeantur Dianæ simulacra, quia ea ætas fortis est ad tolerandam viam. Diana enim viarum putabatur dea.

Iugarius vicus dictus Romæ, quia ibi fuerat ara *Iunonis*

20 *Iuga*, quam putabant matrimonia iungere.

Ilia dicta ab ina, quæ pars chartæ est tenuissima.

Ilicet, sine dubio.

Ianiculum dictum, quod per eum Romanus populus primitus transierit in agrum Etruscum.

25 Idulis ovis dicebatur, quæ omnibus idibus Iovi mactabatur.

Iannual libi genus, quod Iano tantummodo delibatur.

Iambi vocabantur, qui singuli ex proscenio loquebantur, 105
*triambi**, qui terni.

Igitur nunc quidem pro completionis significatione valet,

30 quæ est ergo. Sed apud antiquos ponebatur pro inde et postea et tum.

Irceus* genus farciminis.

Irquitallus puer, qui primo virilitatem suam experitur.

Iovistæ compositum a Iove et iustæ.

85 Ignitabulum ignis receptaculum.

Ignia vitia vasorum fictilium.

Ipsippe ipsi, neque alii.

Icit percussit.

Insipere far in olam*, iacere pultis. Unde dissipare, obsipare, ut cum rustici dicunt: obsipa pullis escam.

Irnela vasis genus in sacris.

Ibi dicitur, cum locus semel demonstratur, *ibidem*, cum 5
sæpius.

Ipsilles* bratteæ in virilem muliebremque speciem expressæ.

Itonida Minerva a loco sic appellata.

Irpices genus rastrorum ferreorum, quod plures habet dentes ad extirpandas herbas in agris.

106 Irpini appellati nomine lupi, quem *irpum* dicunt Samnites; eum enim ducem secuti agros occupavere.

Ignis Vestæ si quando interstinctus esset, virgines verberibus afficiebantur a pontifice, quibus mos erat tabulam 15
felicis materiæ tamdiu terebrare, quousque exceptum ignem cribro aeneo virgo in ædem ferret.

Ignem ex domo flaminia efferri non licebat, nisi divinæ rei gratia.

Icadion nomen sævissimi piratæ.

20

Iracundia dicta, quod iram incendat.

Italia dicta, quod magnos italos, hoc est boves, habeat.

Vituli etenim ab Italis sunt dicti. Italia ab Italo rege.

Eadem ab Atte Lydo* Atya appellata.

Indoles, incrementum, industria.

25

Indigetes dii, quorum nomina vulgari non licet.

Indeptare, consequi.

Industrium antiqui dicebant *indostruum*, quasi qui, quicquid ageret, intro strueret et studeret domi.

Indictivum funus, ad quod per præconem evocabantur. 30

Indepisci, adsequi, adipisci.

Indiges indigetis facit. Hoc nomine Aeneas ab Ascanio appellatus est, cum pugnans cum Mezentio nusquam apparuisset; in cuius nomine etiam templum construxit.

107 Inquilinus, qui eundem colit focum, vel eiusdem loci 35
cultor.

Incilia* fossæ, quæ in viis fiunt ad deducendam aquam, sive derivationes de rivo communi factæ.

Incitega machinula, in qua constituebatur in convivio vini amphora, de qua subinde deferrentur vina.

- 5 **Incomitiare** significat tale convicium facere, pro quo necesse sit in comitium, hoc est in conventum, venire.
Plautus: «Quæso ne me incomities.»

Incita, incitata.

- Inchoare** videtur ex Græco originem trahere, quod Hesiodus omnium rerum initium esse dixerit chaos.

Increpitare, arguere, conviciari.

Inconciliasti, comparasti, commendasti, vel, ut antiqui, per dolum decepisti.

Inclutus, nobilis, clarus.

- 15 **Inceps**, deinceps.

Incestus a Græco trahitur. Nam illi facinus dicunt ἀνήκεστον.

Inconspretum, non improbatum.

Incoctæ dicebantur mulieres plus æquo calamistris usæ.

Incavillatio per despectum inrisio.

- 20 **Incalationes** invocationes.

Inconditum non ordinate compositum.

Incuria neglegentia.

Incensit, incenderit, sicut *incepsit*, inceperit.

Incomitem sine comite.

- 25 **Incessere** inmittere ac iactu vel verbis petere.

Inclamare conviciis et maledictis insectari.

108

Incicorem, inmansuetum et ferum. Pacuvius: «Reprime incicorem iracundiam.» Interdum *cicur* pro sapiente ponitur, ut idem Pacuvius: «Consilium cieur.»

- 30 **Inpolitias** censores facere dicebantur, cum equiti æs abnegabant ob equum male curatum.

Inpages dicuntur, quæ a fabris in tabulis figuntur, quo firmitus cohæreant, a pangendo, id est figere. Unde et poetæ *pangere versus* dicuntur et agricolæ *pangere plantas*.

- 35 **In** non semper abnuitionem significat, sed interdum etiam pro adnuendo ponitur, ut *involando*, *inclamando*, *invocando*.

Inporcitor, qui porcas in agro facit arando. *Porca* autem est inter duos sulcos terra eminens.

Inpetritum, inpetratum.

Inpercito, parcito, futurum ab imperativo.

Inprolus vel inprolis, qui nondum esset adscriptus in civitate. 5

Inpelimenta inpedimenta dicebant.

Inpluvium, quo aqua inpluit collecta de tecto. *Conpluvium*, quod de diversis tectis aqua pluvialis confluit in eundem locum. 10

Inpensam stipem, æs sacrum, quod nondum erat pensum.

Inpescere in lætam segetem pascendi gratia inmittere.

Inpomenta, quasi inponimenta, quæ post cenam mensis inponebant.

Inportunum, in quo nullum est auxilium, velut solet portus esse navigantibus. 15

Inputatum nondum purgatum. *Putum* enim est purum.

Unde *putare vites* dicimus, hoc est detrahare, quæ inpedimento sunt ad fructum.

109 Imbrica tempestate pluviam videtur significare. 20

Inparentem, non parentem, hoc est obœdientem.

Inplorare inclamare, ad auxilium invocare.

Inpudicatus stupratus, inpudicus factus.

Inpos est, qui animi sui potens non est, qui animum suum in potestate non habet. 25

Inbarbescere barbatum fieri.

In procinctu factum testamentum dicitur, quod miles pugnaturus nuncupat præsentibus commilitonibus.

Inbutum est, quod cuiuspiam rei sucum perbibit. Unde infantibus an velint bibere dicentes, *bu* syllaba contenti sumus. 30

Inpenetrable, cuius ultimum penetrare intrare non licet.

Inplexum, implicatum, quod Græci ἐμπεπλεγμένον* dicunt.

In mundo dicebant antiqui, cum aliquid in promptu esse volebant intellegi. 35

Imbrex nomen cuiusdam comici.

Inpares tibiæ numero foraminum discretæ.

Inparem numerum antiqui prosperiorem hominibus esse crediderunt.

Inpetix, inpetigo.

Inpiatus, sceleratus.

5 Inpite, inpetum facite.

Inhibere iniungere, sed melius cohibere.

Inebræ aves, quæ in auguriis aliquid fieri prohibent; et prorsus omnia *inebra* appellantur, quæ tardant vel morantur agentem.

10 In præpositio modo significat, quod non, ut inimicus; modo auctionem, ut inclamavit; modo ubi, quo tendatur, ut incurrit; modo ubi qui sit, ut inambulat.

Inmunis vacans munere, aliquotiens pro improbo ponitur, ut apud Plautum: «Inmune est facinus.»

15 Iniurum periurum.

110

In eopte eo ipso.

Inmolare est mola, id est farre molito et sale, hostiam perspersam sacrare.

Initium est principium, sed alias, quo quid incipiat, ut viæ

20 Appiæ porta Capena: alias, ex quo quid constet, ut aqua, terra, aer.

Inercta indivisa.

Iners ignavus, vel sine arte.

Inigere pecus agere, id est minare.

25 Init ponitur interdum pro concubitu; interdum pro invenit, ut init rationem; interdum pro introit, ut Plautus: «Init te umquam febris.»

Inermat armis spoliat.

In insula Aesculapio facta ædes fuit, quod ægroti a medicis

30 aqua maxime sustententur. Eiusdem esse tutelæ draconem, quod vigilantissimum sit animal; quæ res ad tuendam valetudinem ægroti maxime apta est. Canes adhibentur eius templo, quod is uberibus canis sit nutritus. Bacillum habet nodosum, quod difficultatem significat artis. Laureæ coronatur, quod ea arbor plurimorum sit remediorum. Huic
35 gallinæ immolabantur.

Interregnum appellatur spatium temporis, quousque in loco regis mortui alius ordinetur.

Intempestam noctem dicimus pro incertiore tempore, quia non tam facile noctis horæ, quam diei possint intelligi. *Tempestatem* enim antiqui pro tempore posuere. 5

Intergerivi parietes dicuntur, qui inter confines struuntur et quasi intergeruntur.

Internecio vitæ privatio, interfectio, a nece denominato vocabulo.

Inter cutem flagitatos dicebant antiqui mares, qui stuprum passi essent. 10

111 Interduatim et interatim dicebant antiqui, quod nunc interdum et interim.

Intrahere est contumeliam intorquere.

Intercapeo tempus interceptum, cum scilicet mora est ad capiendum. 15

Instaurari ab instar dictum, cum aliquid ad pristinam similitudinem reficitur.

Insulæ dictæ proprie, quæ non iunguntur communibus parietibus cum vicinis, circumituque* publico aut privato cinguntur; a similitudine videlicet earum terrarum, quæ in fluminibus ac mari eminent, suntque in salo. 20

Instigare incitare.

Insimulare crimen in aliquem confingere.

Insuasum* appellabant colorem similem luteo, qui fiebat ex fumoso stillicidio. 25

Insitum ab inserendo tractum, sed aliquotiens significat inpositum.

Inseque apud Ennium dic. *Insexit* dixerit.

Insignis tam ad laudem, quam ad vituperationem inflecti potest. 30

Inseptum non septum, ponitur tamen et pro non ædificatum.

Insecta non secta, sed et aliquotiens significant secta.

Insupare inicere, unde fit dissipare. 35

Insons extra culpam, a quo dici morbus quoque existimatur *sonticus*, quia perpetuo noceat.

Inscitia stultitia.

Insessores latrones, quod circa vias insidientur sedentes.

Inmanis ferus, sive magnus.

Imago ab imitatione dicta.

112

5 Ingluvies a gula dicta. Hinc et ingluviosus et gluto, gulo, gumia, guttur, gutta * gutturosus et gurgulio.

Inmusulus avis genus, cum alii regulum, alii ossifragam dicunt.

Infindere intercipere, interponere.

10 Inferiæ sacrificia, quæ dis manibus inferebant.

Infectores, qui alienum colorem in lanam coiciunt. *Offectores*, qui proprio colori novum officiant*.

Infrequens appellatur miles, qui abest a suite a signis.

Involvus vermiculi genus, qui se involvit pampino.

15 Infit incipit. Sed diversæ significationis est ab eo, quod est fit. Nam *infit* agentis est, fit patientis.

Infiteri non fateri.

Infitiari creditum fraudare.

Infulæ sunt filamenta lanea, quibus sacerdotes et hostiæ 113

20 templaque velantur.

Inferium vinum id, quod in sacrificando infra labrum patenteræ ponebatur.

Inlicium vocare antiqui dicebant ad contionem vocare.

Inlices canales, in quos aqua confluit in viis lapide stratis,

25 ab inliciendo* dicti.

Inlecebræ item ab inliciendo dictæ.

Inlex producta sequenti syllaba significat*, qui legi non paret. *Inlex* correpta sequenti syllaba significat inductor, ab inliciendo. Plautus: «Esca est meretrix, pectus inlex.»

30 Inlitterata pax est, quæ litteris comprehensa non est.

Inlaqueatum alii pro vincto utuntur, alii pro soluto.

In conventionem in contione.

Iustum vadem idoneum sponsorem.

Infra classem significantur, qui minore summa, quam

35 centum et viginti milium* æris, censi sunt.

Intercutitus vehementer cutitus, hoc est valde stupratus.

Inlicitator emptor.

Infibulati sacrificabant flamines propter usum æris antiquissimum æreis fibulis.

Inmusulus ales ex genere aquilarum est, sed minor virium, quam aquilæ; quæ volucris raro et non fere præterquam vere apparet, quia æstum algoremque metuit. Appellatur autem ita, quod subito et inexpectata se inmittat.

Inarculum virgula erat ex malo Punico incurvata, quam regina sacrificans in capite gestabat.

Iniuges boves, qui sub iugo non fuerint.

Insanum pro valde magnum usus est Plautus.

10

114 **Ircei** genus farciminis in sacrificiis.

Incalative vocative.

Indigitanto inprecanto.

Inlicium* dicitur, cum populus ad contionem elicitur, id est evocatur. Unde et *colliciae*, tegulæ, per quas aqua in vas defluere potest.

Indigitamenta incantamenta, vel indicia.

Insignes appellantur boves, qui in femine et in pede album habent, quasi insigniti.

Internecivum* testamentum est, propter quod dominus eius necatus est.

Increpitato* ferito.

Increpitare clamare, maledicere.

Inbelliam belli inscientiam.

Iecunanum victimarium.

25

Inori inores*.

Incalanto invocanto*.

Ingens dicitur augendi consuetudine, ut inclamare, invocare. Quia enim gens populi est magnitudo, ingentem per compositionem dicimus, quod significat valde magnum.

20

In pelle lanata nova nupta considerare* solet, vel propterea morem vetustum, quia antiquitus pellibus homines erant induti, vel quod testetur lanificii officium se præstaturam viro.

Lucetium Iovem appellabant, quod eum lucis esse causam credebant.

Lemnisci, id est fasciolæ coloriæ, dependentes ex coronis, 115 propterea dicuntur, quod antiquissimum fuit genus coronarum laneorum.

Lectus dictus vel a collectis foliis ad cubitandum, vel quod fatigatos ad se alliciat, vel a Græco λέκτρον.

Lapidem silicem tenebant iuraturi per Iovem, hæc verba dicentes: «Si sciens fallo, tum me Dispiter salva urbe 10 arceque bonis eiciat, ut ego hunc lapidem.»

Lepista genus vasis aquarii.

Legio Samnitum linteata appellata est, quod Samnites intrantes singuli ad aram velis linteis circumdatam non cessuros se Romano militi iuraverant.

15 **Lenones** ab alliciendo adulescentulos appellati.

Letum ab oblivione, quam Græci λήθην vocant, dictum.

Lemonia tribus a pago Lemonio appellata, qui est a porta Capena via Latina.

Levir est uxori meæ frater meus.

20 **Leria*** ornamenta tunicarum aurea.

Lesbium genus vasis cælati a Lesbis inventum.

Legimus aut scriptum, aut oleam glandemve et alia quædam; et addita præpositione dicimus *colligimus*, *deligimus*.

Lectosia insula dicta a consobrina Aeneæ ibidem sepulta.

25 **Lictores** dicuntur, quod fascies virgarum ligatos ferunt. Hi parentes magistratibus delinquentibus plagas ingerunt.

Liber repertor vini ideo sic appellatur, quod vino nimio usi omnia libere loquantur.

Limis obliquus, id est transversus; unde et *limina*.

116

30 **Limites** in agris nunc termini, nunc viæ transversæ.

Limitatus ager est in centurias dimensus.

Librile scapus libræ.

Librilia* appellabantur instrumenta bellica, saxa scilicet ad brachii crassitudinem in modum flagellorum loris re- 35 vincta.

Liberalia Liberi festa, quæ apud Græcos dicuntur Διονύσια.

Nævius: «Libera lingua loquemur* ludis Liberalibus.»

Limaces coeleæ a limo appellatæ.

Litatum alii solutum, deditum deo, quasi luitatum. Alii ex

Græco a precibus, quas illi λιτάς dicunt.

5

Lixæ, qui exercitum secuntur quæstus gratia, dicti, quod extra ordinem sint militiæ, eisque liceat, quod libnerit. Alii eos a Licha appellatos dicunt, quod et ille Herculem sit secutus; quidam a liguriendo quæstum.

Lingula per deminutionem linguae dicta; alias a similitu- 10 dine exertæ, ut in calceis; alias insertæ, id est intradentes coercitæ, ut in tibiis.

Libella deminutivum est a libra.

Lacit decipiendo inducit. *Lax* etenim fraus est.

Lituus appellatus, quod litis sit testis. Est enim genus bu- 15 cinæ incurvæ, quo qui cecinerit, dicitur liticen. Ennius: «Inde loci lituus sonitus effudit acutos.»

Litis cecidisse dicitur, qui eius rei, de qua agebat, causam amisit.

Lixabundus iter libere ac prolixè faciens.

20

Licitati in mercando sive pugnando contententes.

Liquitur labitur, fluit.

117 **Lingulaca** genus piscis, vel mulier argutatrix*.

Lance et **licio** dicebatur apud antiquos, quia qui furtum ibat quærere in domo aliena licio cinctus intrabat, lancem- 25 que ante oculos tenebat propter matrum familiæ aut virgum præsentiam.

Lautitia epularum magnificentia. Alii a lavatione dictam putant, quia apud antiquos hae elegantiae, quæ nunc sunt, non erant, et raro aliquis lavabat.

30

Læva sinistra, quam Græci σκαίον. Unde tractum cognomen Scævola. A læva *laetrum* sinistrum et *laetrosum* sinistrosum.

Lacuna, id est aquæ collectio, a lacu derivatur, quam alii *lamam*, alii *lustrum** dicunt.

35

Lacit inducit in fraudem. Inde est allicere et laceßere; inde lactat, illectat, oblectat, delectat.

Læna vestimenti genus habitu duplicis. Quidam appellatam existimant Tusce, quidam Græce, quam *γλανίδα* dicunt.

Lautumias ex Græco et maxime a Syracusanis, qui *λατομίας* et appellant et habent ad instar carceris; ex quibus locis
5 excisi sunt lapides ad extruendam urbem.

Laureati milites sequebantur currum triumphantis, ut quasi purgati a cæde humana intrarent Urbem. Itaque eandem laurum omnibus suffitionibus adhiberi solitum erat, vel quod medicamento siccissima sit, vel quod omni tempore
10 viret, ut similiter respublica floreat.

Laverniones fures antiqui dicebant, quod sub tutela deæ Lavernæ essent, in cuius luco obscuro abditoque solitos furta prædamque inter se luere. Hinc et *Lavernalis porta* vocata est.

15 Lacerare dividere, comminuere est; ex quo dictus est *lanius*, qui discidendo lacerat pecora; *lacinia*, quod pars vesti- 118 menti est; *lacerna*, quod minus capitio est; *lacer*, quod auri- bus curtatis est, et *lacerum*, quodcumque est in corpore inminutum.

20 Laudare apud antiquos ponebatur pro nominare.

Lautitia farina appellabatur ex tritico aqua consperso.

Lautulæ locus extra Urbem, quo loco, quia aqua fluebat, lavandi usum exercebant.

Lactaria columna in foro olitorio dicta, quod ibi infantes
25 lacte alendos deferebant.

Lacobrigæ* nomen conpositum a lacu et Arcobriga Hispaniæ oppido.

Lancea a Græco dicta, quam illi *λόγχη* vocant.

Lanoculus, qui lana tegit oculi vitium.

30 Lamberat scindit ac laniat.

Lanerum* vestimenti genus ex lana sucida confectum.

Lapit dolore afficit.

Lapidicinæ, ubi exciduntur lapides.

Latex a lapsu, profluens aqua dicitur. Utimur tamen hoc vo-
35 cabulo et in vino.

Latine loqui a Latio dictum est: quæ locutio adeo est versa, ut vix ulla eius pars maneat in notitia.

Latrones antiqui eos dicebant, qui conducti militabant, ἀπὸ τῆς λατρείας. At nunc viarum obsessores dicuntur, quod a latere adoriuntur, vel quod latenter insidiantur.

119 **Larentalia** coniugis Faustuli, nutricis Remi et Romuli, Larentiæ festa. 5

Locupletes locorum multorum domini.

Locatum positum.

Larvati furiosi et mente moti, quasi larvis exterriti.

Lotos arboris genus, ex cuius materia frequenter tibiæ fiebant, cuius bacis quondam pasti Lotophagi sunt dicti. 10

Lucaris pecunia, quæ in luco erat data.

Lucaria festa in luco colebant Romani, qui permagnus inter viam Salariam et Tiberim fuit, pro eo, quod victi a Gallis fugientes e prælio ibi se occultaverint.

Lucar appellatur æs, quod ex lucis captatur. 15

Lucereses et **Luceres**, quæ pars tertia populi Romani est distributa a Tatío et Romulo, appellati sunt a Lucero, Ardeæ rege, qui auxilio fuit Romulo adversus Tatium bellanti.

Lucani appellati dicuntur, quod eorum regio sita est ad 20 partem stellæ luciferæ, vel quod loca cretosa sint, id est multæ lucis, vel a Lucilio duce, vel quod primitus in luco consederint.

Lucem facere dicuntur Saturno sacrificantes, id est capita detegere. 25

Lucius prænomen est eius, qui primum fuit, quia oriente luce natus est.

Lycii Apollinis oraculum in Lycia maximæ claritatis fuit, ob luporum interfectionem. Λύκος enim lupus est.

Luxa membra e suis locis mota et soluta, a quo luxuriosus 30 in re familiari solutus.

Lucuntem genus operis pistorii.

Lucretilis mons in Sabinis.

120 **Lucomones** quidam homines ob insaniam dicti, quod loca, ad quæ venissent, infesta facerent. 35

Lucomedi a duce suo Lucomo dicti, qui postea Lucereses sunt appellati.

Luculentus a luce appellatus.

Lues est diluens usque ad nihil, tractum a Græco λύειν.

Hinc dictum *lutum* terra humore soluta, et *lustratio*, qua quid solvitur ac liberatur. Hinc et λύτρα ἀπὸ τῆς λύσεως, id est solutione auri. Αἶτρα enim libra est.

Luctus et lugere a Græco trahuntur λυπεῖν vel ἀλύσσειν*.

Longitrosus sic dicitur, sicut dextrosus, sinistrosus.

Lustra significant* lacunas lutosas, quæ sunt in silvis aporum cubilia. A* qua similitudine hi, qui in locis abditis et sordidis ventri et desidiæ operam dant, dicuntur in lustris, vitam agere. Et cum eiusdem vocabuli prima syllaba producit, significat nunc tempus quinquennale, nunc populi lustrationem.

Lymphæ dictæ sunt a nymphis. Vulgo autem memoriæ proditum est, quicumque speciem quandam e fonte, id est effigiem nymphæ, viderint, furendi non fecisse finem; quos Græci νομφολήπτους vocant, Latini *lymphaticos* appellant.

Luxantur a luxu dictum, id est luxuriantur.

Luma genus herbæ vel potius spinæ.

Lumbago vitium et debilitas lumborum.

Luscitio vitium oculorum, quod clarius vesperi, quam meridie cernit.

Lura, os cullei, vel etiam utris; unde *lurcones* capæ gulæ homines et bonorum suorum consumptores.

Lustrici dies infantium appellantur, puellarum octavus, puerorum nonus, quia his lustrantur atque eis nomina inponuntur.

Luridi supra modum pallidi.

Lyrnesiades ab oppido Phrygiæ Lyrneso dicti †.

Læbesum et læbertatem antiqui dicebant liberum et libertatem. Ita Græci λοιβήν et λείβειν.

Lycophos* Græci dicunt, quod nos primum tempus lucis

Dictum autem lycophos*, quasi λευκὸν φῶς, id est lumen candidum.

Libertatis templum in Aventino fuerat constructum.

Lingua non solum pars corporis dicitur, sed etiam differen-

tia sermonum. Promuntorii quoque genus non excellentis, sed molliter in planum devexi.

Libycus campus in agro Argeo appellatus, quod in eo primum fruges ex Libya allatæ sunt. Quam ob causam etiam Ceres ab Argeis *Libyssa* vocata est.

Lepareses Liparitani cives, id est Liparesenses.

Labes macula in vestimento dicitur, et deinde μεταφορικῶς transfertur in homines vituperatione dignos.

Latrare Eunius pro poscere posuit.

Latitaverunt Cato posuit pro saepe tulerunt.

Liberales dicuntur non solum benigni, sed etiam ingenuæ formæ homines.

Liberata ponebant pro effata, hoc est locuta.

Lacus Lucrinus in vectigalibus publicis primus locatur eruendus + ominis boni gratia, ut in dilectu censuve primi nominantur Valerius, Salvius, Statorius.

Laneæ effigies Conspitalibus noctu dabantur in conpita, quod lares, quorum is erat dies festus, animæ putabantur esse hominum redactæ in numerum deorum.

20

122 **Magnos ludos** Romanos ludos appellabant, quos in honorem Iovis, quem principem deorum putabant, faciebant.

Meliose^m* meliorem dicebant.

25

Matrem Matutam antiqui ob bonitatem appellabant, et *maturum* idoneum usui, et *mane* principium diei, et inferi di *manes*, ut subpliciter appellati bono essent, et in carmine Saliari *Cerus manus* intellegitur creator bonus.

Minutum et minuere ex Græco μεῖον dictum videri potest.

30

Minores et maiores inter cognomina feminarum poni solebant.

Minam Aelius vocitatam ait mammam alteram lacte deficientem, quasi minorem factam.

Minurritiones appellantur avium minorum cantus.

35

Minyæ dicti Argonautæ, quod plerique eorum ex filiis

Minyæ* fuerant orti.

Minutia porta Romæ est dicta ab ara Minuti, quem deum putabant.

Minorem Delum Puteolos esse dixerunt, quod Delos aliquando maximum emporium fuerit totius orbis terrarum; cui successit postea Puteolanum, quod municipium Græcum antea *Δικαρχία* vocitatum est. Unde Lucilius: «Inde Dicarchitum* populos, Delumque minorem».

Militem Aelius a mollitia *κατὰ ἀντίφρασιν* dictum putat, eo, quod nihil molle, sed potius asperum quid gerat; sic *ludum* dicimus, in quo minime luditur.

Minerrimus pro minimo dixerunt.

Miniscitur pro reminiscitur antiquitus dicebatur.

Minerva dicta, quod bene moneat. Hanc enim pagani pro¹²³ sapientia ponebant; Cornificius vero, quod fingatur pingaturque minitans armis, eandem dictam putat.

Minime gentium dicebant pro eo, quod est omnium gentium iudicio minime esse faciendum.

Milvina genus tibiæ acutissimi soni.

Miracula, quæ nunc digna admiratione dicimus, antiqui in rebus turpibus utebantur.

Mirior dicebant comparativum a miro. Titinnius: «Mirior», inquit, «tibi videor».

Miscelliones appellantur, qui non certæ sunt sententiæ, sed variorum mixtorumque iudiciorum sunt.

Misenum promuntorium a Miseno tubicine Aeneæ ibi sepulto est appellatum.

Miseratur is, qui conqueritur aliena incommoda: *miseretur* is, qui miserum sublevat. *Miseret* me eadem forma dicitur, qua piget, pænitet, tædet.

Miracidion* primæ adolescentiæ.

Metus feminine dicebant. Ennius: «Vivam an moriar, nulla in me est metus».

Metari castra dicuntur, quod metis deriguntur.

Meddix apud Oscos nomen magistratus est. Ennius: Summus ibi capitur meddix, occiditur alter.

Meditrinalia dicta hac de causa. Mos erat Latinis populis, quo die quis primum gustaret mustum, dicere ominis gra-

tia: «Vetus novum vinum bibo, veteri novo morbo medeor».

A quibus verbis etiam *Meditrinæ* deæ nomen conceptum, eiusque sacra Meditrinalia dicta sunt.

Medioximum mediocre.

Medullitus, ex intimis medullis.

5

Meditullium dicitur non medium terræ, sed procul a mari, quasi meditellium, ab eo, quod est tellus.

Medibile medicabile.

Mediterræam melius, quam mediterraneam Sisinna dici putat.

10

Merendam antiqui dicebant pro prandio, quod scilicet medio die caperetur.

124 **Mergæ** furculæ quibus acervi frugum fiunt, dictæ a volucribus mergis, quia, ut illi se in aquam mergunt, dum pisces persequuntur, sic messorum eas in fruges demergunt, ut 15 elevare possint manipulos.

Mercurius a mercibus est dictus. Hunc etenim negotiorum omnium æstimabant esse deum.

Merum antiqui dicebant solum; unde et avis *merula* nomen accepit, quod solivaga est et solitaria pascitur; at nunc 20 *merum* purum appellamus.

Mercedonios dixerunt a mercedem solvendo.

Medialem appellabant hostiam atram, quam meridie immolabant.

Mercedituum mercennarium, quod mercede se tueatur. 25

Mertat pro mersat dicebant.

Melicæ gallinæ, quod in Media id genus avium corporis amplissimi fiat, L littera pro D substituta.

Melos insula dicta est a Melo, qui ex Phœnice ad eandem fuerat profectus.

30

Melo nomine alio Nilus vocatur.

Melia hasta a ligno mali dicta.

Melibœa purpura, a nomine insulæ, in qua tinguitur, est vocata.

Melancoryphi genus avium, quæ Latine vocantur atricapillæ, eo, quod summa earum capita nigra sint. 35

Memorare significat nunc dicere, nunc memoriæ mandare.

Mensari nummulari.

Mendicum velum, quod in prora ponitur.

Mentum dicebant, quod nos commentum.

Memoriosus memoriosior et memoriosius et me-
5 moriosissime facit.

Mensa frugibusque iurato significat per mensam et
fruges.

Megalesia ludos Matris Magnæ appellabant.

125

Mesancylum teli missilis genus.

10 Meatus a meando dictus.

Mecastor et mehercules iusiurandum erat, quasi dice-
retur, ita me Castor, ita me Hercules, ut subaudiatur iuvet.

Messapia Apulia, a Messapo rege appellata.

Mactus magis auctus.

15 Macellum dictum a Macello quodam, qui exercebat in Urbe
latrocinium; quo damnato censores Aemilius et Fulvius
statuerunt, ut in domo eius obsonia venderentur.

Macilenti macie tenuati.

Murricidum ignavum, stultum. Plautus: «Murricide
20 homo», ignave, iners.

M.* Manlium patriciæ familiæ neminem vocari licuit, post
eum Manlium, qui Gallos a Capitolio depulit, quod is
regnum occupare conatus necatusque est.

Marculus deminutivum a Marco.

25 Mane a dis manibus dixerunt. Nam *mana* bona dicitur,
unde et *Mater Matuta* et poma *matura*.

Matronas appellabant easfere, quibus stolas habendi ius erat.

Materfamiliæ non ante dicebatur, quam vir eius pater-
familiæ dictus esset; nec possunt hoc nomine plures in
30 una familia præter unam appellari. Sed nec vidua hoc
nomine, nec, quæ sine filiis est, vocari potest.

Matula vas urinæ.

Matralia Matris Matutæ festa.

Mattici cognominantur homines magnarum malarum atque
35 oribus late patentibus.

Matrimes ac patrimes dicuntur, quibus matres et patres
adhuc vivunt.

Matellio deminutivum a matula.

Magmentatum* magis augmentatum.

Madulsa ebrius, a Græco *μαδᾶν* deductum, vel quia madi-
dus satis a vino.

Magisterare moderari. Unde *magistri* non solum doctores
artium, sed etiam pagorum, societatum, vicorum, collegio-
rum, equitum dicuntur, quia omnes hi magis ceteris pos-
sunt; unde et *magistratus*, qui per imperia potentiores sunt,
quam privati; quæ vox duabus significationibus notatur.
Nam aut ipsam personam demonstrat, ut cum dicimus: 10
magistratus iussit, aut honorem, ut cum dicitur: *Titio*
magistratus datus est.

Maximus pontifex dicitur, quod maximus rerum, quæ
ad sacra et religiones pertinent, iudex sit vindexque contu-
maciæ privatorum magistratumque. 15

Magis a Græco *μᾶλλον* venit.

Maximam hostiam ovilli pecoris appellabant, non ab
amplitudine corporis, sed ab animo placidiore.

Magnum socerum appellat vir uxoris suæ avum. *Magnam*
socrum vir uxoris suæ aviam. 20

Maximi annales appellabantur, non magnitudine, sed
quod eos pontifex maximus confecisset.

Maximus curio, cuius auctoritate curiæ, omnesque curio-
nes reguntur.

Manare

5 *Manalem fontem*

Manalem lapidem

10

-
- 15 || *Manubiae* Iovis tres creduntur esse, quarum unae sint + minimae, quae moneant placataeque sint. Alterae quae maiores sunt, ac veniant cum fragore, discutiantque aut divellant quae a Iove sint, et consilio deorum + mitti existimentur. Tertiae
- 20 his ampliores, quae cum igne veniant; et quamquam nullum sine igne fulgur sit, hae propriam differentiam habeant. quae aut adurant, aut fuligine deformat, aut accendant, quae statum mutant deorum consilio superiorum.
- 25 || *Manias* Aelius Stilo dicit + ficta quae + ex farina in hominum figuras, quia turpes fiant, quas alii maniolas appellent. *Manias* autem, quas nutrices minitentur parvulis pueris, esse larvas, id est manes deos deasque,
- 30 + qui aut ab inferis ad superos emanant, aut + *Mania* est eorum avia materna. sunt enim utriusque opinionis auctores.

Manare dictur, cum humor ex integro, sed non solido nimis per minimas suas partes erumpit, quod ex Graeco trahitur, quia illi non satis solidum *μυρόν* dicunt.

Manalem fontem dici pro eo, quod aqua ex eo 5
semper manet.

Manalem lapidem putabant esse ostium Orci, per quod animae inferorum ad superos manarent, qui dicuntur manes. Manalem vocabant lapidem etiam petram quandam, quae erat extra portam Capenam 10
iuxta aedem Martis, quam cum propter nimiam siccitatem in Urbem pertraherent, insequebatur pluvia statim, eumque, quod aquas manaret, *manalem lapidem* dixere.

Manias dicunt ficta quaedam ex farina in hominum 15
figuras, quia turpes fiant, quas alii *maniolas* vocant; Manias autem, quas nutrices minitantur parvulis pueris, esse larvas, id est manes, quos deos deasque putabant, quosque ab inferis ad superos emanare credebant. Sunt, qui Maniam larvarum matrem 20
aviamve putant.

5

10 *Manceps*

15

20 *Manduci*

25

30

Manceps dictus, quod manu capiatur.

Manduci effigies in pompa antiquorum inter ceteras
ridiculas formidolosasque ire solebat magnis malis
ac late dehiscens et ingentem sonitum dentibus fa-
ciens, de qua Plautus ait: «Quid si ad ludos me pro
manduco locem? Quapropter? clare crepito den-
tibus».

5

10

15 *Mancina tifata*

20

25

30

Mancina tifata* appellabantur, quod Mancinus
habuit insignem domum, quae publicata est eo inter-
fecto.

|| Mamercus praenomen Oscum est ab eo, quod hi Martem Mamertem appellant.

Mamuri Veturi

5

10

15

20

Mamers

25

Martialis

30 || Mamiliorum familia pro genita sit + a Mamilia
Telegoni filia, quam Tusculi procreavit, quando
id oppidum ipse condidisset.

Mamilia turris

Mamercus prænomen est Oscum ab * eo, quod hi Martem Mamertem dicunt.

Municeps, qui in municipio liber natus est. Item, qui ex alio genere hominum munus functus est. Item, qui in municipio a servitute se liberavit a municepe. Item municipes erant, qui ex aliis civitatibus Romam venissent, quibus non licebat magistratum capere, sed tantum muneris partem, ut fuerunt Cumani, Acerrani, Atellani, qui et cives Romani erant, et in legione merebant, sed dignitates non capiebant. 5 10

Mamuri Veturi nomen frequenter in cantibus Romani frequentabant hac de causa. Numa Pompilio regnante e caelo cecidissee fertur ancile, id est scutum breve, quod ideo sic est appellatum, quia ex utroque latere erat recisum; ut summum infimumque eius latius medio pateret, unaque edita vox omnium potentissimam fore civitatem, quamdiu id in ea mansisset. Itaque facta sunt eius dem generis plura, quibus id misceretur, ne internosci caeleste posset. Probatum opus est maxime Mamuri Veturi, qui prae-mii loco petiit, ut suum nomen inter carmina Salii canerent. 15 20

Mamers Mamertis facit, id est lingua Osca Mars Martis, unde et Mamertini in Sicilia dicti, qui Messanae habitant. 25

Martialis campus in Caelio monte dicitur, quod in eo Equirria solebant fieri, si quando aquae Tiberis campum Martium occupassent.

Mamiliorum familia a Mamilia Telegoni * filia, quam Tusculi procreaverat, est appellata. 30

Mamilia turris intra Suburae regionem a Mamilio nomen accepit.

5 *Mamphur*

10 *Mansuetum*

15 || Mantare saepe manere. Caecilius in Epistola:
«Iam ne adeo manta. iam hoc vide, caecus
animum adventus
angit.» || Manticularum usus pauperibus

in nummis recondendis etiam nostro saeculo fuit.

20 Unde manticulari dicebantur, qui furandi gratia
manticulas attrectabant. Inde poetae pro dolose
quid agende usi sunt eo verbe. Pacuvius: «Ad
manticulandum astu adgreditur. scit enim quid pro-
meruerit.» «modici manticulatur, . . . Ita

25 me facti oppressi iugo.» Item deinde: «Adgrediar
astu rogem; manticulandum est mihi.» et «Machi-
nam ordiris novam manticula»

«tactu, an sanctiora dieis iurairuranda.»

30 Plautus hoc significare videtur,
quibus quotidie parvae noxae exergeantur . fre-
quens enim antiquis ad manus tergendas usus fuit
mantelorum.

Mamphur appellatur loro circumvolutum mediocris longitudinis lignum rotundum, quod circumagunt fabri in operibus tornandis.

Mansuetum ad manum venire suetum. Alii aiunt mensuetum dictum neque ex misericordia maestum, 5 neque ex crudelitate saevum, sed modestia temperatum.

Mantare saepe manere.

Manticulari dicuntur, qui mantículas attrectant, ut furentur. Unde poetae pro dolose quid agendo hoc 10 verbo utuntur. Pacuvius: «Ad manticulandum astu adgreditur.»

Manticularia dicuntur ea, quae frequenter in usu habentur, et quasi manu tractantur. Frequens enim antiquis ad manus tergendas usus fuit mantelorum, 15 unde haec trahitur similitudo.

5

10

15 *Mantisa*

20

25

30

Mantisa additamentum dicitur lingua Tusca, quod ponderi adicitur, sed deterius et quod sine ullo usu est. Lucilius: «Mantisa obsonia vincit.»

5

10 *Malleoli*

15

20

25 *Mollestras*

30

Malleoli vocantur non solum parvi mallei, sed etiam hi qui ad incendium faciendum aptantur, videlicet ad similitudinem priorum dicti.

Mollestras dicebant pelles ovillas, quibus galeas extergebant.

5 *Malta*

10

15

|| Maeson persona comica appellatur, aut coci,
 20 aut nautae, aut eius generis. dici ab inventore eius
 Maesone comoedo, ut ait Aristophanes Gramma-
 ticus. || Maeniana appellata sunt a Maenio
 censore, qui primus in Foro ultra columnas tigna
 proiecit, quo ampliarentur superiora spectacula.
 25 || Maior Graecia dicta est Italia, quod eam Siculi
 quondam obtinuerunt: vel quod multae magnaeque
 civitates in ea fuerunt ex Graecia profectae. || Maius
 mensis in compluribus civitatibus Latinis ante Urbem
 conditam fuisse videtur. qua ex causa † utrum a ma-
 30 ioribus, ut Iunius a iunioribus, dictus sit; an a Maia,
 quod Mercurio filio eius res divinae † fiant solennes;
 an quod ipsi deae in multis Latinis civitatibus sacrifi-
 cia fiebant

Malta dicitur a Graecis pix cum cera mixta.

Maeson persona comica ab inventore dicta.

Maeniana ædificia a Maenio sunt appellata. Is enim primus ultra columnas extendit tigna, quo ampliarentur superiora.

Maesius

5

Maiestas

10

15

Maior magistratus

20

25 *Mas*

30 *Matertera*

Maesius lingua Osca mensis Maius. Osci enim a regione Campaniæ, quæ est Oscan, vocati sunt.

Maiestas a magnitudine dicta.

Maior magistratus consul dicitur.

Mas deminutive facit masculus.

5

Matertera matris soror, quasi mater altera.

Matertera patris et matris mihi *magna matertera* est.

Maior patruus

5

Maior avunculus

10

Maior amita

15

Maior socer

20

Maior socrus

25

Maeandrum

30

Maccia tribus

Maiores patruus avi et aviae patruus.

Maiores avunculus avi et aviae avunculus.

Maiores amita avi et aviae amita.

Maiores socer uxoris meae proavus.

Maiores socrus uxoris meae proavia.

5

Maeandrum genus picturae dictum est a similitudine
flexus amnis, qui appellatur Mæandrus.

Maecia tribus a quodam castro sic appellatur.

Masucium

5

Mox

10

15 *Morbosum*

20

Mortuus

25

Moracius

30

Masucium edacem a mandendo scilicet.

Mox paulo post.

Morbosum hominem morbo aliquo adfectum.

Mortuus ab emerita vita dictus.

Moracias nuces Titinnius duras esse ait, unde fit de- 5
minutive *moracillum*.

Monimentum

5

10

15

|| Monstrum, ut Aelius Stilo interpretatur, a monendo dictus est, velut monectrum. † Item Sennius
 20 Capito, quod monstret futurum, et moneat voluntatem deorum. quod etiam prodigium, velut praedictum et quasi praedictum †, quod praedicat eadem. et portentum, quod portendat et significet indici. Apparet † id quartum, quod mihi
 25 visum est adiciendum, praesertim cum ex eadem significatione pendeat, et in promptu sit omnibus, id est ostentum: quod item ab ostendendo dictum est apud auctores:

|| *Monitores* qui monent histriones
 30 in scaena sed etiam ubi adiciuntur † commentarii.

|| Monile dictum est ornatus mulieris: qualem habuisse Eriphilam † fabulae ferunt. ex eo etiam equis praependens a collo ornamenta † monile appellant.

Monimentum est, quod et mortui causa aedificatum est et quicquid ob memoriam alicuius factum est, ut fana, porticus, scripta et carmina. Sed monimentum quamvis mortui causa sit factum, non tamen significat ibi sepultum.

5

Monitores dicuntur, et qui in scaena monent histrones, et libri commentarii.

Monile et mulierum ornatus dicitur et equorum praepondens a collo.

Momar

5 *Momen*

Modo
10

15

20 || Moluerum non solum qui † molae teruntur † dicitur,
id quod Graeci *μοληκόρον* appellant, sed etiam
tumor ventris, qui etiam virginibus incidere solet:
cuius meminit Afranius in Virgine: «Ferme vir-
gini, tanquam † gravidae mulieri, molu-
25 crum vocatur, transit sine doloribus.» Cloatius,
† etiam in libris sacrorum moluerum esse, aiunt.
lignum quoddam quadratum, ubi immolatur.»
Idem Aelius in explanatione carminum Saliarium
eodem nomine appellari ait, quod sub mola suppo-
30 natur. Aurelius Opilius appellat ubi molatur.
|| Mola etiam vocatur far tostum et sale sparsum:
quod eo molito, hostiae aspergantur, molas avias
inepte quidam, dietas putant

Momar Siculi stultum appellant.

Momen momentum * Lucretius: «Momine si parvo
possint impulsa moveri.»

Modo cum per correptam O dicitur, significat et
tempus, ut *modo venit*, et ponitur pro tantum, ut
tace modo. Quodsi producta posteriore syllaba enun- 5
tietur, dativus vel ablativus est casus ab eo, quod est
modus.

Monstrum dictum velut monestrum, quod moneat,
aliquid futurum; *prodigium* velut prædicium, quod 10
praedicat; *portentum* quod portendat; *ostentum* quod
ostendat.

Molucrum dicitur et quo molæ verruntur, quod Graeci
μολύχρον dicunt, et tumor ventris, qui etiam virgini-
bus incidere solet. Afranius: «Virgini», inquit, «tam 15
crescit uterus, quam gravidæ mulieri. Molucrum vo-
catur, transit sine doloribus.» Molucrum etiam dicitur
lignum quoddam quadratum, ubi immolatur.

Mola vocatur etiam far tostum et sale sparsum, quod
eo molito hostiae asperguntur. 20

5

10 *Moles*

15

20 *Munus*

25

30 *Mummiana*

Moles pro magnitudine fere poni solet. Sed *moliri* et *molitiones* a movendo certum est dici.

Munus significat officium,* cum dicitur quis munere fungi. Item donum, quod officii causa datur.

Mummiana aedificia a Mummio dicta.

5

10

Mundus

15

Mundus etiam mulieris
 potest. Accius:
 «Cum virginali mundo clam pater.»

20

Ennius: «Idem loco navibus
 celsis munda facie atque etiam aere †.

Cereris qui mundus appella-
 tur qui ter in anno solet
 patere. III † Kal. Sept. et IIII † Non. Octobr.
 et III † Id. Novembr. Qui vel omni

25

dictus est quod terra movetur.

Munnitio

Muneralis

30

Munem

Mundus appellatur caelum, terra, mare et aer. *Mundus* etiam dicitur ornatus mulieris, quia non alius est quam quod moveri potest. *Mundus* quoque appellatur lautus et purus.

Munnitio morsicatio ciborum.

5

Muneralis lex vocata est, qua * Cincius cavit, ne cui liceret munus accipere. Plautus: «Neque muneralem legem neque lenoniam, rogata fuerit, nec ne, flocci aestimo.»

Munem significare certum est officiosum, unde e contrario *immunis* dicitur qui nullo fungitur officio.

10

|| Mamphula appellatur pan . . . Syriaci genus, quod, ut ait Verrius, in clibano antequam percoquatur, decidit in carbones cineremque, cuius meminit Lucilius: «Pistricem valida †, si nummi suppedita-
 5 bunt, addas empleuron, mamphulas quae sciat omnis.»
 || Municeps est, ut ait Aelius Gallus, qui in municipio liber natus est. Item qui ex alio genere hominum munus functus est. Item qui in municipio ex servitute se liberavit a municepe.

10

At Servius filius aiebat initio fuisse, qui ea conditione cives fuissent, ut semper remp. separatim a populo Ro. haberent, Cumanos, Acerranos, Atellanos, qui aequae

|| Mutas quasi † e litteris appellatas quidam putant, quod positae in ultimis partibus orationis obmutescere cogant loquentem. quidam quod par-
 20 vae exiguaeque sint vocis, ut quando mutum oratorem aut tragoedum dicimus. || Multam
 Osci † dici putant poenam quidam. M. Varro ait poenam esse, sed pecuniariam, de qua subtiliter in l. I. quaestionum Epist. refert. || Mul-
 25 leos genus calceorum aiunt esse; quibus reges Albanorum primi, deinde patricii sunt
 usu. M. Cato originum li. VII.: «Qui magistratum Curulem cepisset, calceos mulleos allitaciniatos †, ceteri peronei †.» Item Titinius in Seriana: †
 30 «Iam cum mullibus † te ostendisti, quos tibiam † si † calceos †.» quos putas † a mullando dictos .i. suendo. || Multifariam dixerunt antiqui, videlicet, quod in multis locis fari poterat.

Mutae dicuntur litterae, quod positae in ultimis partibus orationis obmutescere cogant loquentes, vel quod parvae exiguaeque sint vocis, ut cum mutum oratorem aut tragoedum dicimus.

Multam Osci dici putant poenam.

5

Mullei calcei regum Albanorum et post patriciorum a millando, id est suendo, dicti.

Multifaria^{um} dixerunt antiqui, quod in multis locis fari poterat, id est dici.

Mulciber

5

10 *Multam maximam*

15

- || Manius Egeri Nemoensem Dianae
consecravit, a quo multi et clari viri orti sunt, et
per multos annos fuerunt. unde et proverbium:
- 20 «Multi Mani Ariciae.» Sinnius Capito longe
aliter sentit. ait enim turpes et deformes signifi-
cari, quia Maniae dicuntur deformes personae.
et Aricinae†genus panni manici†fieri; quod manici†appel-
letur. || Moene singulariter dixit Ennius†:
- 25 «Apud emporium in campo hostium pro moene.»
|| Mutire loqui. Ennius in Telepho: «Palam mu-
tire plebeio piaculum est.» || Moenia, muri;
et cetera muniendae urbis gratia facta: ut
Accius in Hellenibus: «Signa ex templo canere,
30 ac tela ob moenia offerre imperat.» Signifi-
cat etiam officia. Plautus in Nervolaria:
«Prohibentque moenia alia, unde ego fun-
ger † in ea.†» || Murrinam genus

Mulciber Vulcanus a molliendo scilicet ferro dictus.
 Mulcere enim mollire sive lenire est. Pacuvius: «Quid
 me obtutu terres, mulces laudibus.»

Maximam multam dixerunt trium milium et viginti
 assium, quia non licebat quondam pluribus triginta 5
 bubus et duabus ovibus quemquam multari, aesti-
 mabaturque bos centussibus, ovis decussibus.

Maniae turpes deformesque personae.

Muttire loqui. Ennius: «Palam muttire plebeio pia-
 culum est.»

10

Moenia et muri et officia. Plautus: «Prohibentque
 moenia alia, unde ego fungar mea.»

Murrina genus potionis, quae Graece dicitur *véκταρ*.
 Hanc mulieres vocabant *muriolem*; quidam *murra-*
tum vinum; quidam id dici putant ex uvae genere 15
 murrinae nomine.

- Murgisonem*
- 5 *Murmillonica scuta*
- 10 *Murtea corona*
- 15
- 20 *Mussare*
- 25 *Mucia prata*
- 30 *Mugionia porta*

Murgisonem dixerunt a mora et decisione.

Murmillonica scuta dicebant, cum quibus de muro pugnabant. Erant siquidem ad hoc ipsum apta.

Murtea corona Papirius usus est, quod Sardos in campis Murteis superasset.

5

Mussare murmurare. Ennius: «In occulto mussabat.» Vulgo vero pro tacere dicitur, ut idem Ennius: «Non decet mussare bonos.»

Mucia prata trans Tiberim, dicta a Mucio, cui a populo data fuerant pro eo, quod Porsinam, Etruscorum regem, sua constantia ab Urbe dimovit.

10

Mugionia porta Romae dicta est a Mugio quodam, qui eidem tuendae praefuit.

5 *Muginari*

10 *Mustricula*

15 *Myoparo*

20 *Minutia porta*

25 *Martias kalendas*

30 *Mavortem*

Muginari est nugari et quasi tarde conari.

Mustricula est machinula ex regulis, in qua calceus novus suitur. Afranius: «Mustriculam in dentes inpingam tibi.»

Myoparo genus navigii ex duobus dissimilibus formatum. Nam et mydion et paron per se sunt. 5

Minutia porta appellata est eo, quod proxima esset sacello Minutii.

Martias kalendas matronae celebrabant, quod eo die Iunonis Lucinae aedes coli coepta erat. 10

Mavortem poetae dicunt Martem.

5 *Magnum annum*

Medius fidius

10

15 *Mortem obisse*

20 || Manuos in carminibus saliaribus Aelius Stilo +
significare ait bonos: et† Inperi di Manes pro
boni dicantur a suppliciter eos venerantibus propter
metum mortis, ut immanes quoque pro valde
. dicatur†. || Muscerdas prima syl-
25 laba producta dicebant antiqui stercus murum. || Ma-
palia casae Poenicae appellantur: in quibus quia
nihil est secreti, solet solute viventibus obici id vo-
cabulum. Cato Originum libro quarto: «Mapalia
vocantur ubi habitant: ea quasi cohortes rotundae
30 sunt.» || Metalli† dicuntur in lege militari quasi
mercenarii. Accius Annali. XXVII: «Calones famuli-
que metallique† cauleque†.» a quo genere hominum
Caeciliae familiae cognomen putat ductum. Quod est

Magnum annum dicunt mathematici, quo septem sidera errantia expletis propriis cursibus sibimet concordant.

Medius fidius compositum videtur et significare Iovis filius, id est Hercules, quod Iovem Graece Δις et nos Iovem, ac fidium pro filio, quod saepe antea pro L littera D utebantur. Quidam existimant iusiurandum esse per divi fidem; quidam per diurni temporis, id est diei, fidem. 5

Mortem obisse ea consuetudine dicitur, qua dixerunt antiqui *ob Romam legiones ductas*, et *ob Troiam duxit exercitum* pro ad, similiterque *vadimonium obisse* dicimus, id est ad vadimonium isse, et *obviam* ad viam. 10

Manues Aurelius significare ait bonos. Unde *di manes* pro boni dicuntur a suppliciter eos venerantibus, propter metum mortis, ut *inmanes* quoque pro valde non bonis dicuntur. 15

Muscerdas prima syllaba producta stercus murum appellant. 20

Mapalia casae Poenicae appellantur, in quibus quia nihil est secreti, solet id vocabulum solute viventibus obici. Sunt enim mapalia quasi cohortes rotundae.

Metalli dicuntur in re militari quasi mercennarii. Accius in Annalibus: «Calones famulique metallique caculaeque»; a quo genere hominum Caeciliae familiae cognomen putatur ductum. 25

.
 || Manum et mentum proverbium est ex Graeco
 ductum, quod est πολλά μεταξὺ + κύλικος,
 καὶ χεῖλος ἄκρου. Calchantem vitis serentem qui-
 5 dam augur vicinus praeteriens, dixit errare: non
 enim ei fas esse novum vinum

10

Mulis

15

Mais idibus

20 || Minusculae quinquatrus appellantur Idium †, quod
 is dies festus est tibicinum, qui colunt Minervam,
 cuius deae proprie festus dies est Quinquatrus
 mense Martio. || Muli Mariani dici solent
 a C. Mari instituto, cuius milites in furca
 25 sunt † posita tabella varicosius onera sua
 portare assueverant.

SEX. POMPEI FESTI LIBER XIII. INCIPIT.

|| Mulus
 ea sterilis sit, quam mulus. vel quod ut mu-
 30 lus non suo genere sed equis cretus; sic ea Solis,
 non suo fulgore luceat. || Murtiae † deae sacellum

Mulis celebrantur ludi in Circo maximo Consualibus*,
quia id genus quadrupedum primum putatur coeptum
curru vehiculoque adiungi.

Mais idibus mercatorum dies festus erat, quod eo
die Mercurii aedes esset dedicata. 5

Minusculae Quinquatrus appellabantur idus Iun.*
quod is dies festus erat tibicinum, qui Minervam
colebant. *Quinquatrus* proprie dies festus erat Miner-
vae Martio mense.

Muli Mariani dici solent a Mario instituti, cuius 10
milites in furca interposita tabella varicosius onera
sua portare adsueverant.

Mulus vehiculo lunae habetur, quod tam ea steri-
lis sit, quam mulus,; vel quod, ut mulus non suo
genere, sed equis creatur, sic ea solis, non suo ful- 15
gore luceat.

Murciae deae sacellum erat sub monte Aventino,
qui antea *Murcus* vocabatur.

.

5 *Membrum*

10

Monodus

15

20 *Minotauri*

25

30 *Manius*

Membrum abscidi mortuo dicebatur, cum digitus eius decidebatur, ad quod servatum iusta fierent reliquo corpore combusto.

Monodus * appellatus est Prusiae filius, qui unum os habuit dentium loco. Similiter habuit et Pyrrhus rex Epirotarum. 5

Minotauri effigies inter signa militaria est, quod non minus occulta esse debent consilia ducum, quam fuit domicilium eius labyrinthus. *Minotaurus* putatur esse genitus, cum Pasiphae Minois regis uxor dicitur concubuisse cum tauro. Sed adfirmant alii Taurum fuisse nomen adulteri. 10

Manius praenomen dictum est ab eo, quod mane quis initio natus sit, ut *Lucius*, qui luce.

Manliae gentis

5

10 *Maiores flamines*

15

20 *Millus*

25

30 *Moenia*

Manliae gentis patriciae decreta nemo ex ea Marcus appellatur, quod M. Manlius, qui Capitolium a Gallis defenderat, cum regnum adfectasset, damnatus necatusque est.

Maiores flamines appellabantur patricii generis, 5
minores plebei.

Millus collare canum venaticorum, factum ex corio confixumque clavis ferreis eminentibus adversus impetum luporum. Scipio Aemilianus ad populum: «Vobis,» inquit, «reique publicae praesidio erit is,* 10
quasi millus cani.»

Moenia praeter aedificia significant etiam et munia,
hoc est officia.

Magnificissima

5

10 *Manceps*

15

|| Martius mensis initium anni fuit et in Latio, et post
Romam conditam, quod eo† gens erat bellico-
sissima, cuius rei testimonium est, quod posteri-
20 ores menses, qui annum finiunt, a numero
appellati, ultimum habent Decembrem.

|| *Masculino*

|| «Malo cruce», masculino genere cum dixit Gracchus
25 in oratione, quae est in P. Popillium posteriorem†, tam
repraesentavit antiquam consuetudinem, quam hunc
frontem, atque hunc stirpem idem antiqui dixe-
runt, et rursus hanc lupum, hanc metum. Item
cum idem in Pompilium et matronas ait: «Eo
30 exemplo instituto dignus fuit, qui malo cruce
periret»
.
.

Magnificissima dicebant antiqui pro magnificen-
tissima. Re enim vera magnificens dici non potest,
unde magnificentissima videtur deduci.

Manceps dicitur, qui quid a populo emit conducitve,
quia manu sublata significat se auctorem emptionis 5
esse: qui idem *praes* dicitur, quia tam debet prae-
stare populo, quod promisit, quam is, qui pro eo praes
factus est.

Masculino genere *parentem* appellabant antiqui
etiam matrem. Masculino genere dicebant *crucem*, 10
ut est illud Gracchi: «Dignus fuit, qui malo cruce
periret.» Masculine etiam dicebant et *frontem* et alia
multa similiter.

mutum dicimus: aut quod nullius fiant vocis, cum in eas litteras incidant. || Metaphoram quam

Graeci vocant, nos tralationem, id est, domo mutuatum verbum: quo utimur, inquit Verrius

5 ne, saepius quidem honesti ac nas

ut speciosiora †, atque significan . .

quam proprio vo rem indicemus

redit ad sua t tralatum, manebit

quo pervenit as alieno perinde

10 ac suo ab || Metaplasticos dicitur

apud p quod propter necessitatem

metri quod idem † bar-

baris ta oratione con-

scrib

15 || Meta ca a cariore

. . . . perventura

quod dicare ait Ennius . .

id est Meta

. . . . abus ut accip

20 gratia si nece cernat

necessitate. || Metonymia est tropos, cum ab

eo quod continet, significatur id, quod continetur,

aut superiore † inferiore, et inferior supe-

riore. Quae continet, quod continetur; ut Ennius,

25 cum ait: «Africa terribili tremis † horrida terra

tumultu.» ab eo quod continetur id quod continet;

ut cum dicitur: «epota amphora vini.» a superiore

re † inferior, ut Ennius: «Cum magno strepitu

Volcanum ventus vegeat †.» ab inferiore supe-

30 rior, ut: «persuasit animo vinum, deus qui multo

est maximus. || Masculina et feminina voca-

bula dici melius est secundum Graecorum quoque con-

suetudinem, qui non ἀνδρική et γυναικεία ea,

- sed ἀρσενικά dicunt et θηλυκά
- || «Matroni
to ait: quod
fuisse re
- 5 et eam A
monio in
tronaē orna
Apolloni. qui
quod contule
- 10 a Gallis Senoni
tum est a pop || *Magisterare*
temperare die
erare quidam
|| Muta
- 15 nisi voce
. . . . multo
intelle
rem . . . as diei
ut cui potius con
- 20 || M-ille singulariter di
non aliter dicimus cum || *Municas*
item †, communicas, dicit
em . . aut potius co . . . || *Mancipatione*
ut patri † sui heres e
- 25 tet, tamheres est, quam
in potestate alie
et suus heres, ut p
Sulpicius in ea oratio
pro Aufidia. || *M-ultifacere*
- 30 magniface pa
in ea, quam
X hominibus.
neque pud

«Matronis aurum redditum» cum legitur, hoc significare videtur, quia matronae contulerunt ornatu sui aurum ad Capitolium a Gallis Senonibus liberandum, quibus post est redditum a populo Romano.

Magistrare regere et temperare est.

5

Municas pro communicas dicebant.

Multifacere dicitur sicut magnifacere et parvifacere.

Cato: «Neque fidem, neque iusiurandum, neque pudicitiam multifacit»; quod merito ab usu recessit, quia quantitas numero non aestimatur, nec desiderat multitudinem.

10

. ntitas †
 netur nu-
 . . . || *Magisteria* rebus, qui ma-
 quitum, et
 5 llinis, dixe-
 cuntur, velit †
 it contra o-
 || Maledi-
 nos appellamus
 10 Hispania †: «re-
 || *M-ihipte* pro mihi
 «decuit talen-
 versia, atque
 entia item a
 15 . . . || *Mansues* m Cato in epla
 mansues ad
 || *Meritaver*-e, saepe meruê-
 enorum IIII Suf-
 nis cohortes, omnis
 20 averunt. || *Magni*-
 avit Cato in ea, quam
 gna: «quis homo
 il pulchrius purgat
 ntius dicimus, cum mag-
 25 at nepos eius, in ea
 men, ait, cum Aedilis sic
 tris ludos magni-
 , || *Magnificior* † quoque
 a munifice, cum dicamus
 30 ris munificens non sit
 in ea, quam scripsit, id
 munificior q . . o . .
 || *Mediocriculo* u-

Magisteria dicuntur in omnibus rebus, qui magis ceteris possunt, ut magisterium equitum.

Maledictores dicebantur ab antiquis, qui nunc maledici.

Mihipte Cato pro mihi ipsi posuit.

5

Mansues pro mansuetus.

Meritavere idem Cato ait pro meruere.

Magnificius idem ipse pro magnificentius dixit, et non frustra. Nam positivus eius magnifice est.

Munificior a munificio identidem Cato dixit, cum nunc munificentior dicamus, quamvis munificens non sit in usu.

10

Mediocriculus ipse, qui supra, posuit cum ait:

sus est in ea quam dixit Cato in † consulatu: Ridibundum
 magistratum genere † pauculos homines, medio-
 criculum exercitum obvium duci. || Mutini Titini sa-
 cellum fuit in Velis, adversum mutum † Mustellinum
 5 in angī de quo aris sublatīs balnearia
 sunt . acta domus CN. D Calvini, cum man-
 sisset ab urbe condita ncipatum Augusti
 et sancte cultum
 manifestum est,
 10 extum et
 vicensimum, dextra v ticulum
 ubi et colitur et in e-
 ula . † || *Matronae* tib.
 non summove ctari-
 15 ve viderentur, neve gra
 quam usam ait Verrius se-
 dentes cum uxoribus de essequo † escen tos
 a magistratibus, quod communi vehiculo vehitur
 vir et uxor. || Minuitur populo luctus ædis dedica-
 20 tione, cum Censores lustrum condiderunt, cum votum
 publice susceptum solvitur: privatis autem, cum liberi
 nati sunt, cum honos in familia † venit, cum parens
 aut liberi, aut vir, aut frater ab hostes † captus domum
 redit, cum desponsa est, cum proprio † quis cognatione
 25 quam his, qui lugetur, natus est, cum in casto Cereris est,
omnique gratulationi †. || *Maximæ* dignationis
 Flamen Dialis est inter quindecim clamines†, et cum cete-
 ra † discrimina maiestatis suæ habeant, mini-
 mi habeatur † Pomonialis † quod Pomona levissimo
 30 fructui agrorum præsidet pomis. || Mundus, ut ait
 Capito Ateius in .l. VI. Pontificali, ter in anno
 patere solet, diebus his: postridie Volkanaliæ †
 tante † diem VI. Id. Nov.: qui quid ita dicatur sic re-

«Ridibundum magistratum, pauculos homines, medioericulum exercitum obviam duci.»

Mutini Titini sacellum Romæ fuit. cui mulieres velatæ togis prætextatis † solebant sacrificare.

Matronæ a magistratibus non summovebantur, ne
5 pulsari contrectarive* viderentur, neve gravidæ concuterentur. Sed nec viri earum sedentes cum uxoribus in vehiculo descendere cogeantur.

Minuebatur populo luctus ædis dedicatione,
cum a censoribus lustrum condebatur, cum votum
10 publice susceptum solvebatur; privatis autem, cum liberi nascerentur, cum honos in familia veniret, cum pater aut liberi, aut vir aut frater ab hoste captus domum rediret, cum puella desponsaretur,
cum proprio quis cognatione, quam is, qui lugeretur,
15 natus esset, cum in casto Cereris constitissent.

Maximæ dignationis flamen Dialis est inter quindecim flamines, et cum cetera discrimina maiestatis suæ habeant, minimi habeatur Pomonalis, quod
Pomona levissimo fructui agrorum præsidet, id est
20 pomis.

Mundum gentiles ter in anno patere putabant, diebus his: postridie Vulcanalia, et ante diem tertium Nonas

fert Cato in commentaris iuris civilis: «Mundo nomen inpositum est ab eo mundo, qui supra nos est: forma enim eius est, est† ex his qui intravere cognoscere potui ad- similis illæ»: eius inferiorem partem veluti conse-
 5 eratam Dis Manibus clausam omni tempore, nisi his diebus qui supra scripti sunt, maiores c quos dies etiam religiosos iudicaverunt ea de causa quod quo tempore ea, quæ occulte†, et abdita ea † religio- nis Deorum Manium essent, veluti in lucem quandam
 10 adducerentur, et patefierent, nihil eo tempore in rep. geri voluerunt. itaque per eos dies non cum hoste ma- nus conserebant: non exercitus scribebatur: non co- mitia habeba aliud quicquam in rep. nisi quod ultima necessitas admonebat, administrabatur.
 15 || Mos est trium; id est memoria veterum pertinens maxime ad religiones oniasque antiquorum. || Milium quidam putant cepisse nomen maxima† nummarum† summa, quae est mille, quod alii Græcæ stirps† iudicant esse, cum id illi KENXPON
 20 vocent; tam hercules, quam panicum meminHN† || Municipalia sacra vocantur, quae ab initio habue- runt ante civitatem Romanam acceptam quae observare eos voluerunt Pontifices, et eo more facere, quo adfuissent† antiquitus. || Minora templa
 25 fiunt ab Auguribus cum loca aliqua tabulis aut linteis sepiuntur, ne uno amplius ostio pateant, certis verbis definita. itaque templum est locus ita effatus, aut ita septus, ut ea † una parte pateat, an- gulusque† adfixus† habeat ad terram. || Manalis fons
 30 appellatur ab Auguribus puteus perennis, neque tamen spiciendus† videtur, quia flumen id spiciatur, quod sua sponte in amnem influat. || Manes Di ab Auguribus invocantur, quod i per omnia ætheria

Octobris, et ante diem sextum Idus Novembris. Inferiorem enim eius partem consecratam dis manibus arbitantes clausam omni tempore, præter hos dies, qui supra scripti sunt, quos dies etiam religiosos iudicaverunt ea de causa, quod his diebus ea, quæ 5 occulta et abdita religionis deorum manium essent, in lucem adducerentur et patefierent, nihil eo tempore in republica geri voluerunt. Itaque per hos dies non cum hoste manus* conserebatur, non exercitus scribebatur, non comitia habebantur, non aliud quicquam in republica, nisi quod ultima necessitas exegisset, administrabatur. 10

Mos est institutum patrium pertinens maxime ad religiones caerimoniasque antiquorum.

Municipalia sacra vocabantur, quæ ante Urbem 15 conditam colebantur.

Manes di ab auguribus vocabantur, quod eos per

- terrenæque † ma
 peri atque inferi
 Augures, quod his
 minis. || *Mu-nus*
 5 rei p. publi †
 ræ, imperi
 sæ consensu
 populi comit
 ut capere eam
 10 cerove † ex
 ad tempus ad *mi* . . . || *Monstra*
 turæ modum e
 avis cum quat
 iecur cum dist || *Muta exta*
 15 dicuntur, quibus non
 . . . responsi
 iutoria, quæ
 cant, aut ab in
 a veneno talique
 20 instare periculum
 finium deminution . . . || *Minora*
 iora auspicia quæ d
 maiora Consulum, Pr
 liquorum minora: cum *illi*
 25 res magistratus dic || *Men-*
 se † in ædibus sacris arar
 legibus earum omnium s
 ut velut † in aram † vel in
 vati quoque in primis
 30 ubi sacras habituri s
 parentatio, non sacrifici
 magno ornatu vel
 ame . . a tenebat aram.

omnia manare credebant, eosque deos superos atque inferos dicebant.

Monstra dicuntur naturæ modum egredientia, ut serpens cum pedibus, avis cum quattuor alis, homo cum duobus capitibus, iecur cum distabuit in coquendo. 5
Muta exta appellabant, ex quibus nil divinationis animadvertabant.

Mensæ in ædibus sacris ararum vicem obtinebant.

- || *Mille urbium* s stetit pro regno
 Veranius in l.
 cum, quod ei summæ
 causam Græ-
 5 *χιλίας et χιλιάδες* eo autem non
 || *Mutas et sem-ivocales*
 ribendo, aut
 sisse, in eo
 duplicata sit
 10 . . . || *Manu mitti* ser. sacrorum
 odo caput
 edicite †: hunc
 pro eo auri cX †
 usquam digre-
 15 sui. dum † his † ser-
 nem liberum mit-
 . . . || *Moscillis* . . *pro parvis* qui moribus dixit
 || Migrare mensa,
 isque templi posita,
 20 tur, cum sequitur †sua
 || *Mensas* . . . uidam fuisse in tri-
 iales appellatæ.
 | *Mente captus* ex hominis potestate
 mens, qui † quod de sua
 25 a mente mente † abierit.
 || *Manare solem* litos esse antiquos
 cum solis orientii † radi
 issent, atque ideo primum
 vis magis addicitur †
 30 ne, id amaturo †: quod id
 : unde et matutam di-
 is. || Mamertini appel-
 c de causa, cum de † toto Samnio

Manu mitti servus dicebatur, cum dominus eius, aut caput eiusdem servi, aut aliud membrum tenens dicebat: *Hunc hominem liberum esse volo*, et emittebat eum e manu.

Moscillis Cato pro parvis moribus dixit.

5

Mente captus dicitur, cum mens ex hominis potestate abit, et idem *demens*, quod de sua mente decerit, et *amens*, quod a mente abierit.

Manare solem dicebant antiqui, cum solis orientis radii splendorem iacere cœpissent, a quo et dictum¹⁰ putabant *mane*. Alii dictum *mane* putant ab eo, quod manum bonum dicebant.

gravis incidisset pestilentia, Sthennius Met-
tius eius gentis princeps, convocata civium suorum
contione, exposuit se vidisse in quiete† præcipientem
Apollinem, ut si vellent eo malo liberari, Ver
5 sacrum voverent, id est, quæcumque vere proximo na-
ta essent, immolaturos sibi, quo facto leva-
tis post annum vicensimum deinde eiusdem
generis incessit pestilentia. rusum itaque con-
sultus Apollo respondit, non esse persolutum ab his
10 votum, quod homines immolati non essent: quos si
expulissent, certe fore ut ea clade libera-
rentur. itaque hi† iussi patria decedere, cum in par-
te ea Si consedissent, quæ . . . e Tauricana
dicitur, forte . . . rantibus bello no . . o Messanesibus
15 auxilio venerunt ultro, eosque a . . . liberarunt provincia-
les: quod ob . . ritum eorum, ut gratiam referrent, et in
suum corpus, communionemque agrorum invitarunt
eos, et nomen acceperunt unum, ut dicerentur Mamerti-
ni, quod coniectis in sortem duodecim deorum nomi-
20 nibus, Mamers forte exierat: qui lingua Oscorum
Mars significatur. cuius historiæ auctor est Al-
fius libro primo belli Carthaginiensis. || Murra-
ta potione usos antiquos indicio est, quod etiam
nunc Ediles† per supplicationes dis addunt ad
25 pulvinaria, et quod XII. tabulis cavetur, ne mor-
tuo indatur, ut ait Varro in antiquitatum L. I.
|| Muger dici solet a Castrensi† hominibus quasi
mucosus his†, qui talis male ludit. || Muri† est,
quemadmodum Veranius docet, ea quæ fit
30 ex sali sordido, in pila pisato, et in ollam ficti-
lem coniecto, ibique operto gypsatoque et in fur-
no percocto, cui Virgines Vestales serra ferrea
secto, et in seriam coniecto, quæ est intus in æde

Murrata potione usi sunt antiqui; sed postea ad-
suerunt murrā dis suis libare, ideoque XII. tabulis
est cautum, ne mortuo inderetur.

Muger muccosus.

Muries dicebatur sal in pila tunsum et in ollam 5
fictilem coniectum et in furno percoctum, quo dehinc
in aquam misso * Vestales virgines utebantur in sa-
crificio.

Vestæ in penu exteriori, aquam iugem, vel quamlibet præterquam quæ per fistulas venit, addent†, atque ea demum in sacrificiis utuntur. || Mortuæ pecudis corio calceos, aut soleas fieri Flaminicis nefas habetur sed aut occisæ alio qui† aut inmolatæ, quoniam sua morte extincta omnia funesta sunt. || Me pro mihi dicebant antiqui, ut Ennius, cum ait L. II. «Si quid me fuerit humanitus, uti† teneatis.» et Lucilius: «Nunc ad te redeo, ut quæ res me impendet, agatur». || Minorum pontificum maximus dicitur, qui primus in id collegium venit: item minimus, qui novissimus. || Malevoli Mercurii signum erat proxime Ianum; qui item† erat in Turdellis M . . . os, appellabatur. Malevoli autem, quod in nullius tabernam spectabat. || Malluvium latum† in† commentarium sacrorum significat manus qui lavet, a quo malluviæ dicuntur, quibus manus sunt lautæ perinde, ut quibus pedes, pelluviæ. || Maximum Prætorem dici putant alii eum, qui maximi imperi sit; ali, quia† ætatis maximæ. pro collegio quidem Augurum decretum est, quod in Salutis augurio Prætores maiores et minores appellantur, non ad ætatem, sed ad vim imperii pertinere. || Mortis causa stipulatio existimatur fieri, ut ait Antistius Labeo, quæ ita fit, ut morte promissoris confirmetur, aut, ut quidam dixerunt, cuius stipulationis mors fuit causa. || Mars · pedis, sive sine r littera mas · pedis, inprecaticie† sesita uallium† quod† significet, ne Messalia† quidem Augur in explanatione auguriorum reperire se potuisse ait. || Maiorem consulem L. Cæsar putat dici vel eum, penes quem fascēs sint, vel eum, qui prior factus sit. Prætorem autem maiorem, Urbanum: minores ce-

Mortuæ pecudis corio calceos fieri flaminibus +
nefas habebatur, quoniam sua morte extincta omnia
funesta aestimabantur.

Me pro mihi dicebant antiqui.

Malevoli Mercurii signum, id est statuam, appel- 5
labant ideo, quod in nullius tabernam spectabat.

Malluvium dicitur, quo manus lavantur. *Malluviae*,
quibus manus sunt lotæ; *pelluviae*, quibus pedes.

Maior consul dicitur vel is, penes quem fascēs sunt,
vel is, qui prior factus est. Prætor autem maior 10
urbanus, minores ceteri.

- teros. || *Mend-icum*
 eius, quam *fef*
 ut vitæ su || *Mater Matuta*
 manis,
 5 matertera,
 ut ait *Ve*
 sint, quæ
 quæ est ori || *Modo*
 quodam, id
 10 fit commodi
 dat, modi
 ficatio.
 || *Nænia* est
 gratia *can*
 15 nius in *Materte*
 quias *cantit*
 nificari *credi*
 «abi ergo †
 Idem: «Huic hom
 20 dixit domi, et *ap*
 niam esto †.» Quosdam
 quod et † voci *si*
 sit. quidam aiunt *næ*
 mi intestini *voca*
 25 nio utitur *Plautus*
 chedem †: ad † nob
 te reddam, u
 rem *soricina nenia*
 do efferim . . m
 30 Græci *νέαντον* dic
 darum ultima *νῆτη*
 mam cantionis *neni* || *Neniae deae*
 sacellum ultra portam

Mendicum dici Verrius putat a mente eius, quam fefellerit fortuna, vel quod precetur quemque, ut vitæ suae medeatur cibo.

Municipium id genus hominum dicitur, qui cum Romanam venissent, neque cives Romani essent, participes ⁵ tamen fuerunt omnium rerum ad munus fungendum una cum Romanis civibus, præterquam de suffragio ferendo, aut magistratu capiendo; sicut fuerunt Fundani, Formiani, Cumani, Acerrani, Lanuvini, Tusculani, qui post aliquot annos cives Romani effecti sunt. Alio ¹⁰ modo, cum id genus hominum definitur, quorum civitas universa in civitatem Romanam venit, uti Aricini, Cærites, Anagnini. Tertio, cum id genus hominum definitur, qui ad civitatem Romanam ita venerunt, uti municipia † essent sua † cuiusque civitatis et coloniæ, ut ¹⁵ Tiburtes, Prænestini, Pisani, Urbinates, Nolani, Bononienses, Placentini, Nepesini, Sutriti, Lucenses. *

Mater Matuta, manis, mane, matrimonium, mater familiæ, matertera, matricēs, materiæ dictæ videntur, ut ait Verrius, quia sint bona, qualia scilicet sint, quæ sunt ²⁰ matura, vel potius a matre, quæ est originis Græcæ.

Modo quodam, id est ratione, dicuntur omnia ista: a * modo fit commoditas, commodus, commodat, accommodat, modice, modestia, moderatio, modificatio.

Nenia est carmen, quod in funere laudandi gratia can- ²⁵ tatur ad tibiam. Sunt, qui eo verbo finem significari putant. Quidam volunt neniam ideo dici, quod voci similior querimonia flentium sit. Quidam aiunt nenix ductum nomen ab extremi intestini vocabulo; Græci enim νέαν ³⁰ τὸν extremum dicunt; sive quod cordarum ultima νήτη ³⁰ dicitur, extremam cantionis vocem neniam appellarunt.

Nenix deæ sacellum extra portam Viminalem fuerat dedicatum.

. ædiculam.
 || *Navali corona* mus in hostium
 opera, ma-
 est eam M.
 5 e CN. Pom-
 tillus † bel-
 tum est in car-
 nsueti . .
 minabantur
 10 || *Neumquam* pro nulla
 || *Neceunt* nt, ut nec
 || *Nefrendes* us Scævola
 sint. Ateius
 ndentes, id est,
 15 t. «quem ego ñ
 s opem. et
 Prae † nefrendibus
 usus recens
 os, quos Lanu-
 20 s, Græci νεφρο-
 || *Ne-cerim*, nec eum.
 || *Nemora* as amœnas: va.
 abuli auctor Ho-
 «ἐν ΝΕΜΕΙ ΣΚΙΣ-
 25 ΜΩΝ dubium non
 m qui campos et pascua
 τὸ νΟΜΑΣ ΕΙΝΑΙ ΕΝ ΑΥ-
 || *Ne-mut*, nisi etiam vel
 ibunici †, cum ait: «nemut
 30 ærumnas.» || *Neminis*
 «et quis diceret cum sit
 vitio creatis: «neminisque
 us Erectheo †: «lapideo sunt

Navali corona solet donari, qui primus in hostium
navem armatus transilierit.

Nefrendes arietes dixerunt, quod dentibus frendere
non possint. Alii dicunt nefrendes infantes esse non-
dum frendentes, id est frangentes. Livius: «Quem 5
ego nefrendem alui lacteam inmulgens opem.» Sunt
qui nefrendes testiculos dici putent, quos Lanuvini
appellant *nebrundines*, Graeci νεφροός, Praenestini
nefrones.

Neceunt* non eunt.

10

Necerim nec eum.

Nemora significant silvas amoenas.

Nemut nisi etiam, vel nempe.

Neminis genetivo casu Cato usus est, cum dixit
«Sunt multi corde quos non miseret neminis.»

15

corde multi, quos non miseret neminis.» || Nemo compositum videtur ex ne, et homo : quod confirmatur magis, quia in persona semper ponitur, nec pluraliter formari solet, quia intellegitur pro nullo. || Neci datus
 5 propriē† dicitur, qui sine vulnere† interfectus est, ut veneno, aut fame. || Necessarium ait esse Opillus† Aurelius, in quo non sit cessandum, aut sine quo vivi non possit : aut sine quo non bene vivatur : aut quod non possit prohibere†, quin fiat. || Necessari sunt,
 10 ut Gallus Aelius ait, qui aut cognati, aut aut† adfines sunt, in quos necessaria officia conferuntur praeter ceteros. || Neclegens dictus est, non legens, neque dilectum habens, quid facere debeat, ommissa ratione officii sui. || Nec coniugationem† Gramma-
 15 tici fere dicunt esse disiunctivam, ut nec legit, nec scribit, cum si diligentius inspicatur, ut fecit Sinnius Capito, intellegi possit, eam positam esse ab antiquis pro non, ut et in XII. est : «ast ei custos nece scit.» item : «si adorat furto, quod nec manifestum erit†.» et aput Plautum in Fasmate : «nec recte
 20 si illi dixeris.» et Turpilius in Demetrio : «nec recte dici mihiq† iam dudum audio.» || Nec umquem, nec umquam quemquam. || Nequalia, detrimenta. || Nequinont, pro nequeunt, ut solinunt, fernunt†,
 25 pro solent, et fereunt† dicebant antiqui. Livius in Odissia : «partim errant, neque nunc† Graeciam redire.» || Nequitum et nequitur pro non posse dicebant, ut Pacuius† cum ait : «Sed cum contendinequitum ut† clam tendenda est plaga.» Plautus in Satyrione : «re-
 30 trahi nequitur, quoquo progressa est semel.» et Cato Originum L. I. : «Fana in eo loco conpluria fuere : ea exauguravit, praequam† quod Termino fanum fuit ; id nequitum exaugurari.» || Nequiquam significari†

Nemo, nec homo.

Neci datus proprie dicitur, qui sine vulnere interfec-
tus est, ut veneno aut fame.

Necessarium, in quo non sit cessandum.

Necessarii dicuntur cognati aut adfines, in quos ne- 5
cessaria officia conferuntur.

Neclegens non legens, neque electum habens, quid
debeat facere.

Nec coniunctio disiunctiva est, ut nec legit, nec scribit.
Ponitur et pro non. Turpilius: «Nec recte dici mihi 10
iamdudum audio».

Necumquem, nec* umquam quemquam.

Nequalia detrimenta.

Nequinont nequeunt.

Nequitum et nequitur pro non posse dixerunt. 15

Nequiquam frustra.

- idem quod frustra, plurimis auctorum exemplis manifestum est. || Nectere ligare significat, et est apud plurimos auctores frequens, quin etiam in commentario sacrorum usurpatur hoc modo: «Pontifex minor extramentis + naturas + nectito», id est funiculos facto, quibus sues adnectantur. || Nectar Graece significat deorum potionem. Unde Vergilius ait: «Stipant et dulci distendunt nectare cellas»; item Lucretius L. II.: «Et narde + florem, nectare + qui floribus + halet.»
- 10 || Non pridem, aequae, et et recte, et frequenter dicitur, ac iam pridem, quam pridem. || «Nequam aurum est, auris quod vis + vehementius ambiat +» hoc versu Lucili + significare ait Sennius Capito, nequam esse aurum quod auris laedat; vel pondere inaurium, cum mollissima pars auris inciditur; vel ex auro intellegi pecuniam, cuius
- 15 respectu, et nimia cupiditate homines ad peccandum adduci. || Nec mulieri, nec gremio credi oportere: proverbium est, quod et illa incerti et levis animi est, et plerumque in gremio posita, cum in oblivionem venerunt pro + exsurgentium, procidunt. || Nexum est, ut ait Gallus Aelius, quodcumque per aes et libram geritur. id quod necti dicitur. quo in genere sunt haec: testamenti factione XI dando +, nexi liberanto +. || Neruum appellamus etiam ferreum vinculum, quo pedes
- 25 inpediuntur. quamquam Plautus eo etiam cervices vinciri ait: «perfidiose captus edepol nervo cervices probat.» || Nexum aes apud antiquos dicebatur pecunia, quae per nexum obligatur. || Negumate in carmine Cn. Marci vatis significat, negare, cum ait: «quamvis
- 30 moventium + duonum negumate.» || Negritu in auguris significat egritudo. + || Nebulo dictus est, ut ait Aelius Stilo, qui non pluris est, quam nebula, aut qui non facile perspicui possit, qualis sit, nequam, nugator.

Nectere ligare.

Nectar Graece significat deorum potionem.

«Nequam aurum est, auris quodvis vehementius
ambit.» Hoc versu Lucilius significare videtur, ne-
quam esse aurum, quod aures laedat pondere inau- 5
rium, cum auris inciditur; vel etiam cupiditatem
pecuniae voluit significare.

Nervum appellamus etiam ferreum vinculum, quo
pedes vel etiam cervices impediuntur.

Negumate negate.

10

Nebulo dictus est, qui non pluris est; quam nebula,
aut qui non facile perspici possit, qualis sit, nequam,
nugator.

- || Negibundum a
 ea, quam scrips
 negibundus
 || Neutiquam pro
 5 cum ait: «Sed
 lorum aspect
 neutiquam || *Nepos*
 Tuscis dicitur.
 homines a
 10 sua famil
 vivunt. quod
 sit, quam fil
 chus interpre
 πῶδεσσιν ἐτοίμῃ || *Nefas-*
 15 ti dies nom
 aput† quem l
 addico. || *Nep*†
 riores sunt, q
 liberati sunt
 20 unt. et in provin
 instituta fiunt
 et aedes sacrari so || *Nepa*
 sidus, quod dicitur nostris *c*
 scorprios. Plautus in
 25 ad parietem, imita || *Nepus*
 || *Nesi* pro sine positum
 Dianae Aventinen || *Nauteam*
 lius Aurelius, herb
 qua coriari utuntur
 30 tum nomen, quia nauseam fa
 S. litterarum interme
 Plautus in Artemone.
 lionum nauteam fecisset

Negibundum pro negante dixerunt.

Neutiquam pro nullo modo.

Nepotes luxuriosae vitae homines appellati, quod non magis his rei suae familiaris cura est, quam is, quibus pater avusque vivunt.

5

Nepos compositum ab eo, quod natus post sit patri, quam filius.

Nefasti dies N littera notantur.

Nepa Afrorum lingua sidus, quod cancer appellatur, vel, ut quidam volunt, scorpions. Plautus: «Dabo me ad parietem, imitabor nepam.»

10

Nepus non purus.

Nautea herba granis nigris, qua coriarii utuntur: a nave ductum nomen, quia nauseam facit per mutationem T et S.

15

. lem atque aro-
 nguentum o-
 o scorto sup-
 o in commen-
 5 dum quiddam
 colorant.
 || *Natio* s natum. Cin-
 unt, sed ibi
 ationem ait
 10 nibus, se te-†
 us seiuncti-
 to, omnia fe-
 es Sabinos
 bus quoque bonus
 15 || *Nautiorum* fa-
 eorum princeps
 que aeneum Mi-
 ficare soliti
 abatur . . . decau-†
 20 conductique ab†
 anam oppugna-
 missus L. Caecilius
 fectus esset, missi
 um de foedere viola-
 25 us, P. Veturius, qui
 refectionem corpo-
 nsedissent, Brutti
 Romanis erat, bello
 ficit: inde a principe
 30 appellata est. || *Nati-*
natio atio: et *Natinatores*
 gerentes. M Cato in
 multu Macedoniae, Et-

Natio genus hominum, qui non aliunde venerunt, sed ibi nati sunt. In pecoribus quoque bonus proven-tus feturae bona natio dicitur.

Nautiorum familia a Troianis dicitur oriunda.

Natinatio dicebatur negotiatio, et *natinatores* ex eo 5
seditiosi.

ruriam, Samnites, Lucanos, inter se natinari, atque factiones esse.» || Naccae appellantur vulgo ful-
lones, ut ait Curiatius, quod nanci† non sint, id quod
est nullius preti. Idem sentit et Cincius. quidam
5 aiunt, quod omnia fere opera ex lana, nace dicantur. †
a Graecis. || Naucum ait Ateius Philologus poni pro
nugis. Cincius, quod in † oleę .. nucisque intus sit. Aelius
Stilo omnium rerum putamen. Glosematorum autem scrip-
tores, fabae grani quod haereat in fabulo. Quidam ex Grae-
10 co, quod sit *vzi xzi oby*, levem hominem significa-
ri. Quidam nucis iugulandis, quam Verrius iugulan-
dam vocat, medium velut dissepimentum. Plautus in
Parasito pigro: «ambo magna laude lauti, po-
stremo ambo sumus non nauci.» item in Mostella-
15 ria: «Quod id esse dicam verbum nauci, nescio.» et in Tru-
culento: «Amas hominem non nauci.» et Naevius
et† in Tunicularia: «Eius noctem nauco ducere.»
sed† Ennius: «illuc† est nugator nihil,† non nauci
homo.» || Nares appellari putant, quod per ea nasci†
20 foramina odoris cuiusque nari flamus†. || Narica†
est genus piscis minuti. Plautus: «Muriaticam autem
video in vasis stagneis, naricam† bonam et canutam
et taguma quinas† fartas, conchas piscinarias.»
|| Nancitor† in XII. nactus erit, praeno erit†. Item
25 in foedere Latino: «pecuniam quis nancitor, habe-
to» et: «si quid pignoris nasciscitur †, sibi habeto.»
|| Nare a nave ductum Cornificius ait, quod aqua
feratur natans, ut avis. Ennius L. VII.: «alter nare
cupit, alter pugnare parat'.t.†» Plautus in Alula-
30 rias†: «Quasi pueri, qui nare discunt, scirpea in-
duitur ratis.» natare igitur est, saepius nare, ut
dictitare, factitare. || Navus, celer, ac stre-
nuus, a navium velocitate videtur dictus. En-

Naccae appellantur fullones, quod nanci non sint, id est nullius pretii. Omnia fere opera ex lana nacae dicuntur a Graecis.

Naucus pro nugis ponitur, alias pro oleae aut nucis nucleo. Alii omnium rerum putamen ita appellari⁵ volunt. Quidam ex Graeco, quod sit ναὶ καὶ ὀξύ, levem hominem significari volentes. Quidam volunt sic appellari membranulam, quae in nucis iugulandis est medio.

Narica genus piscis minuti.

10

Nancitor nactus erit.

Nare a nave ductum, quod aqua feratur natans, ut navis.

Natare est saepius nare, ut dictitare, factitare.

Navus celer ac strenuus a navium velocitate dictus.

15

nus L. VI.: «Navus repertus homo Graio patre Graius homo rex.» et L. XVI.: «Navorum imperium servare est insuperantum†.» Plautus in Frivolaria: «Nave agere oportet, quod agas, non ductarier.» || Navalis scriba, 5 qui in nave apparebat, inter aliud genus scribarum minimae dignitatis habebatur, quod periculis quoque eius ministerium esse† obiectum. Plautus: «non ego te novi, navalis scriba, columbari† impudens.» sive quod columbaria in nave appellantur ea, quibus rem ge- 10 minent†, sive quod columbariorum quaestus temerarius incertusque. || Nassiterna est genus vasi aquari ansati et patentis, quale est quo equi perfundi solent. Plautus in Bacchidibus: «haec quis† evocat cum nassiterna, et cum aqua istum inpurissimum?» et in Ner- 15 volaria: «Equis† huc effert nassiternam cum aqua sine suffragio?» et Cato in ea oratione, quam composuit in .q̄† Sulpicium: «Quotiens vidi truiolos† nassiternas perfusos† aqualis matellas sine ansis.» || Nassa est piscatoria† vasi genus, quo cum intra- 20 vit piscis, exire non potest. Plautus: «Numquam hercule ex ista nassa hodie ego escam petam.» || Napuras nectito, cum dixit Pontifex, funiculi ex stramentis fiunt. || Naustibulum vocabant anti- qui vas alvei simile vid anavis† similitu- 25 dine. || Navia est uno ligno exculpto†, ut navis, quo utuntur alveo in vindemia. ficus quoque in comitio appellatur Navia ab Atto Navio augure. Nam cum Tarquinius Priscus institutas tribus a Romulo mutare vellet, deterrereturque ab Atto 30 per augurium, ut eluderet eius prudentiam, interrogavit eum, an fieri possit id, quod animo proposuisset suo; cui illo† permittente augurio cum respondisset effici posse; iussit Rex cotem ac

Nassiterna genus vasis aquarii ansati et patentis.

Nassa est piscatoria vasis genus, quo cum intravit
piscis, exire non potest. Plautus: «Numquam ex ista
nassa hodie ego escam petam.»

Napurae funiculi.

5

Naustibulum alveum ad navis similitudinem factum.

Navia lignum cavatum ut navis, quo in vindemiis uti
solent.

novaculam pro
 an cos illa
 culam subito
 ex eo, Tarqui
 5 cere, noua
 cratum defo
 esse intra i
 sacro sit: ei
 subseri, sum
 10 to, tantos i
 loco conplu
 evulsae dei
 moveren
 erant, ficum
 15 isse; adm
 cum et divin
 viveret, lib
 suram; ideoque e
 || Nauscit cum gran
 20 gratia, quod sit non diss || *Navi-*
 tas secundum incorr
 tos, quos nunc n
 Cato in ea, quam scr
 retur, cum ait: «navitae
 25 vinum atque oleum, u || *Naeviam silvam*
 vocitatum extra
 rum, quod Natuicu +
 nemora Naevia ap
 ait: quam obprobri loco
 30 quod in ea morari ads
 mines, testis est in *Ca*
 M. Caelium si se appella
 a porta Naevia atque ex

Nauscit, cum granum fabae se nascendi gratia aperit, quod sit * non dissimile navis formae.

Naevia silva dicta iuxta Urbem, quod Naevi cuiusdam fuerit.

. unt proverbii
 quod refertur a Ver-
 . . . || *Nudius tertius* situm ex nunc
 || *N* in agro
 5 ant, a pa-
 ati sint
 dicantur pa-
 tur caelum cau-
 icatur dam-
 10 . . || *Nuptam* lieres quibus
 eadem causa
 qui appellatam
 tamen qui dice-
 νέαν γμφην
 15 pellat uxo-
 consuetudi-
 ait *ΕΞΑΠΙ*
 || *Nue* +
 nt, videtur esse
 20 num numero fu-
 eo ordine usur-
 etudine loquen-
 eiusmodi: sive
 : ium, quemadmodum
 25 r usus Pompeius Sex-
 ma syllaba voca-
 m casus eadem cor-
 e, temporis praesentis,
 antiquos, nimium
 30 Sinius Capito; esse enim
 um: vos estis nimum +
 ero perbiterint, nisi cito
 mium si isso, qui exeam nume-

Nudius tertius compositum ex nunc et die tertio.

Nuptam a Græco dictam. Illi enim nuptam νέαν
νόμφην appellant.

Numero dicebant pro nimium.

5

ro estis mortui, hoc exemplo, ut pingeretis, id est, cur cito mortui estis?» Item in Nelei: «Nūquam numero matri faciemus volui†.» Idem† est, nūquam nimium faciemus. Apud Naevium: «Neminem vidi, qui numero
 5 sciret, qui quod scit, id. opus†», id. nimium sciret. An† Panurgus Antonius hæc ait numero nimium cito, celeriter nimium: ut Plautus in Casine† remi† quid vis mea ancilla? nimium saepius† numero dicis», nimium cito. Accius in Oenomao: «Ego ut essem
 10 adfinis tibi, non ut tē extinguerem, tuam peti gnata,† numero te expurgat† timor.» Afranius in Suspecta: «per falsum, et abs tē creditum numero nimis.» celeriter. Cæcilius in Aethione†: «Ei† petri: quid ita? numero venit; fuce† domum.» Afra-
 15 nius in Simulantē:† «emisera† numero, ac nequiequam egi gratias.» || Numerus Senatū ait quivis Senator Consuli, cum impedimento vult esse quominus faciat S. C., postulatque, ut aut res, quæ acferuntur†, dividantur; aut singuli consulantur;
 20 aut si tot non sint Senatores, quo numero liceat praescribi† S. C. || Nupta verba dicebantur ab antiquis, quæ virginem dicere non licebat, ut Plautus in Dyscolo: «Virgo sum; nondum didici nupta verba dicere.» || Nuptias dictas esse ait Santra ab eo,
 25 quod nymphæa† dixerunt Graeci antiqui gamon, inde novam nuptam νέαν νόμην. Cornificius, quod nova petantur coniugia. Curiatus†, quod nova ratio fiat. Aelius et Cincius, quia flammeo caput nubentis obvolvatur, quod antiqui obnubere vocarint: ob quam
 30 causam legem quoque parens tam† iubere capud† eius obnubere, qui parentem necavisset, quod est obvolvere. || Numerius prænomen numquam ante fuisse in patricia familia dicitur, quamvis† Fabius, qui

Nupta verba dicebantur ab antiquis, quæ virginem dicere non licebat. Plautus: «Virgo sum, nondum didici nupta verba dicere.»

Numerius prænomen tractum ab avo.

unus post sex et trecentos ab Etruscis interfectos
 superfuit, inductis† magnitudine divitiarum, uxore
 duxit Otacili Maleventani, ut tum dicebantur,
 filia†, ea condicione, ut qui primus natus esset, prænominem
 5 avi materni, Numerius appellaretur. || Non omnibus
 dormio: proverbium videtur natum a Cipio quodam, qui
 Pararhenchon dictus est, quod simularet dormientem,
 quo impunitus† uxor eius mœcharetur; eius meminit Lucilius. || Nuncupata† pecunia est, ut ait Cincius in L.
 10 II. de officio iurisconsulti, nomina†, certa, nominibus propriis pronuntiata: «cum nexum faciet mancipiumque, uti lingua nuncupasset†, ita ius esto†»: ita†
 uti nominarit, locutusve erit, ita ius esto. vota
 nuncupata dicuntur, quæ Consules, Prætores, cum
 15 in provinciam proficiscuntur, faciunt: ea in tabulas præsentibus multis referuntur. Ad† Santra L. II. de verborum antiquitate, satis multis nuncupata,
 conligit, non de recto† nominata significare, sed promissa, et quasi testificata, circumscripta, recepta,
 20 quod etiam in votis nuncupandis esse convenientius. || Nusciciosum Ateius Philologus ait appellari solitum, qui propter oculorum vitium parum
 videret. Ad† Popilius† Aurelius nusciciones† esse cæcitudo-
 nes nocturnas. Aelius Stilo, qui plus videret
 25 vesperi, quam meridie, nec cognosceret, nisi quod usque ad oculos admovisset. || Nonas quidam a nova Luna, quod in eas concurreret principium Lunæ: alii, quod semper
 ante diem Iduum nonum essent, scribique ideo debere primam appellationis eius syllabam adiecta u. littera.
 30 || Nundinas feriarum† diem esse voluerunt antiqui, ut rustici convenirent mercandi, vendendique causa, eumque nefastum, ne liceret cum populo
 agi, interpellarentur nundinatores. || Nundina-

Nusciciosus, qui parum videt propter vitium oculorum, quique plus videt vesperi, quam meridie.

Nundinas feriarum diem esse voluerunt antiqui, quo mercandi gratia Urbem rustici convenirent.

- lem cocum Plau
 dinale† est, in
 novendial
 nificat, quem
 5 ret. || Nucu
 quod inclusi
 verunt: vel quod in
 ta pascitur†. || Nummum
 istimant d
 10 valere: quia
 hoc proprium est. || Nuntius
 in persona dicitur,
 allatus est: qu
 mentaris fec . . . || Nuper
 15 tamquam dici
 ris, id autem
 sa erant, qui nuper . . . || Numen
 nutus dei ac pote . . . || Numella
 quo quadrupe
 20 ri nervo, aut co . . . || Numi-
 das dicimus quos gr
 hominum pecoribus n
 cora aluntur. || Nuces
 untur pueris, ut nonæ †
 25 novi mariti auspici
 listimum.
 || Numam Pompilium Ianicul
 ferunt, in quo arcam eius in
 nominis, a Terentio
 30 te agrum. || Nonuncium
 ludi appellant, signif
 runcium, quod singula sex
 um sit. || Nomen sive ex Græco ὄνομα

Nuculas Prænestinos appellabant, quod inclusi a
Pœnis Casilini famem nucibus sustentarunt, vel
quod in eorum regione plurima nux minuta nascitur.
Nummus ex Græco nomismate dicitur.

Nuntius et res ipsa et persona dicitur.

5

Nuper quasi noviper, tamquam dicimus novissime.

Numen quasi nutus dei ac potestas.

Numella genus vinculi, quo quadrupedes deligantur.

Numidas dicimus, quos Græci Nomadas, sive quod
id genus hominum pecoribus negotietur, sive quod 10
herbis, ut pecora, aluntur.

Nuces flagitantur nuptis et iaciuntur pueris, ut novæ
nuptæ intranti domum novi mariti secundum fiat
auspicium.

Numæ Pompilii in Ianiculo est sepulchrum.

15

Nonuncium et teruncium dicitur, quod novem
unciarum sit sive trium.

Nomen dictum quasi novimen, quod notitiam facit.

- ve familiae est,
. actum dicimus
. pecunia sit.
|| *Noctua* pore eo, quo
5 γλαυκῶπις appellatur
. lis est caesis.
|| *Noneolas* prarum sup-
. . . || *Noctiugam* † l. II. obscae-
. medica.
10 || *Noverca* tis, novam
. gratia, idest, coer-
. vetterania †.
|| *Nova via* Ser. Tullo †,
. scenderetur,
15 tinus in Aven-
. . . || *Novalem* . grum Aelius
. aiunt esse,
. mero quoque
. εἰς το βαθείης πέ-
20 incius eum esse, ubi
. sementem sit relic-
. . || *Novem trib. mil.* T. Sicini, Volsci
. inissent adversus
. co combusti feruntur
25 neque † est proxime Cir-
. pide albo constratus:
. nt Opiter Verginius
. Lævinus. Postumus Co-
. llius Tolerinus. P. Ve-
30 onius Atratinus. Ver-
. tius Scævola. Sex. Fusi-
. . . || *Noxia*, ut Ser. Sulpicius Ru-
. apud poetas autem, et

Noctua a tempore noctis dicta, quo canit vel volat.
Noneolæ vocantur papillæ, quæ ex faucibus caprarum dependent.

Noctiugam Lucilius cum dixit, obscenum significat.
Nihili, qui nec hili quidem est.

5

Noverca dicitur, quam quis liberis sublatis novam uxorem ducit arcendæ familiæ gratia.

Novalis ager novæ relictus sementi.

Noxia apud antiquos damnum significabat, sed a poetis ponitur pro culpa: *noxa* ponitur pro peccato

10

oratores ponitur pro culpa. ad† noxa peccatum, aut pro peccato poenam, ut Accius in Melanippo: «Tete esse huic noxæ obnoxium.» Item, cum lex iubet noxæ dedere, pro peccato, dedi iubet. Cæcilius in Hypo-
5 bolimeo† chaerestato†: «Nam ista quidem noxa muliebrem et†, magis quam viri.» || Novæ curiæ proximæ compitum Fabricium ædificatæ sunt, quod parum amplæ erant veteres a Romulo factæ, ubeis† populum, et sacra in partis triginta distribue-
10 rat, ut in is ea sacra curarent, quæ cum ex veteribus in novas evocarentur, septem† curiarum per religiones evocari non potuerunt. itaque Foriensis, Raptæ, Vellensis†, Velitiæ res divinæ fiunt in veteribus curis. || Nothum Græci natum ex uxore
15 non legitima vocant, qui apud nos spurio patre natus dicitur, quod Ser. Tullius qui Romæ regnavit, natus est ex concubina Spurius† Tulli tributis†, nisi fortem† aluimus† cedere†, Ocilisia† corniculam captivam† eum susceptum matre servientem†. || Nota
20 alias significat signum; ut in pecoribus, tabulis, libris, litteræ singulæ, aut binæ. alias ignominia†. || Nobilem antiqui pro noto ponebant, et quidem pro† c.† littera† ut Plautus in Pseudolo: «Peregrina facies videtur hominis, atque ignobilis.»
25 et, «oculis meis obviam ignobilis obicitur.» Accius in Diomede: «Ergo me Argos referam, nam hic sum nobilis.» Levius† in Virgo: «ornamentu† incendunt† nobili† ignobiles†. || Nœgeum quidam amiculi genus prætextum purpura; quidam candidum ac perlucidum,
30 quasi anauo†, quod putamen quorundam pomorum est tenuissimum non sine candore, ut Livius ait in Odyssia: «Simul ac lacrimas de ore nœgeo detersit», id est candido. || Nixidi† appellantur tria

aut pro peccati poena, cum lex iubet noxæ dedere
pro peccato.

Nothum Græci natum ex uxore non legitima dicunt,
qui apud nos spurio patre natus dicitur.

Nota nunc significat signum, ut in pecoribus; nunc 5
litteras singulas aut binas; nunc ignominiam.

Nobilem antiqui pro noto ponebant. Plautus «Pere-
grina facies atque ignobilis.»

Nœgeum amiculi genus.

Nœgeum candidum. Livius: «Lacrimas de ore nœ- 10
geo deterisit,» id est candido.

Nixidi appellabantur, quos putabant præsidere pari-
entium nixibus.

signa in Capitolio ante cellam Minervæ genibus
 nixa, velut præsidentes parientium nixibus, quæ sua +
 sunt qui memoriæ prodiderint, Antiocho rege Sy-
 riæ superato, M. Acillum + subtracta a Populo R.
 5 adportasse, atque ubi sunt, posuisse. etiam qui capta
 Corintho advecta huc, quæ ibi subiecta fuerint
 mensæ. || Nictare et oculorum et aliorum membrorum
 nisu sæpe aliquid conari, dictum est ab antiquis,
 ut Lucretius in L. IIII +: «Hic ubi nexari nequeunt
 10 insistereque alis.» Cæcilius in Hymnide: «garrulis
 medentes + iactent; sine nictentur perticis.» Novius
 in Macchoco pone +: «actutum scrib, cum in nervo
 nectaberet.» unde quidam nictationem; quidam nictum,
 ut Cæcilius in pugilem +: «tum inter laudandum hunc
 15 timidum tremulis palpebris percutere nictu: hic
 gaudere, et mirarier.» || Nittit + canis in odo-
 randis ferarum vestigis leviter ganniens, ut En-
 nius in L. X: «veluti si + quando vinculis + venati-
 ca veneno + xapta + solet, si forte ex + nare saga-
 20 ci sensit, voce sua nictu + ululatque ibi acuta et +»
 unde ipsa gannitio. || «Niquis scivit» centu-
 ria est, quæ dicitur a Sertullio + rege constituta,
 in qua liceret eius + suffragium ferre, qui non tulisset
 in sua, nequis civi + suffragii iure + privaretur, nam
 25 scisscito + significat sententiam dicito, ac suf-
 fragium ferto, unde scit + aplebis. + sed in ea centu-
 ria, neque censetur quicquam +, neque centurio præficitur,
 neque centurialis potest esse, quia nemo certus est
 eius centuriæ. est autem nequis + scivit, nisi quis sci-
 30 vit. || Ningulus, nullus, ut Ennius L. II: «qui fer-
 ro minitere, atque inte ninculus + + mederi
 queat.» || Niger lapis in Comitio locum funestum
 significat, ut ali, Romuli morti destinatum,

Nictare et oculorum et aliorum membrorum nisu
saepe aliquid conari. Dicimus enim et nictationem et
nictum. Cæcilius: «Hunc tremulis palpebris percu-
tere nictu.

Nittit canis in odorandis ferarum vestigis leviter 5
ganniens. Ennius: «Nare sagaci sensit, voce sua
nictit ululatque;» unde et gannitio.

Ningulus nullus. Marcius vates: «Ne ningulus mederi
queat.»

- sed non usu obv
- stulum nutri
- tilium avum ti
- cuius familie†
- 5 tionem eius. || *Nanum*
- humilem† *et*
- barbatum, p
- || *Necem suspica*
- necyn mor
- 10 da.» || *Nivem*
- Græco, qui idne† || *N*
- nificat da || *Nequimates dicti*
- Narnensis†,
- nis vetero
- 15 versus† X.
- || *Negotium*, quod *n* || *Navos*
- tate, quæ *ve* || *Numidae*
- cuntur Noma
- unde Cato in
- 20 multam vivunt || *Nuces mitti*
- Cerialibus Capito Si
- ait, cum vellimus† sig
- libus in Circo mitti,
- set, plane† volumus
- 25 quia adeo diligantur s
- præ flamma cum sunt u
- || *Novendiales feriæ*
- Hostillo† rege, ex min
- is nono die inferre
- 30 more† Albano lapi
- exaudita, ut Albani
- rant sacra. iam† ab his
- quæ missa crate a† poe

Nequam, qui ne tanti quidem est, quam quod habetur minimi.

Nanum Græci vas aquarium dicunt humilem et concavum, quod vulgo vocant situlum barbatum, unde nani pumiliones appellantur.

5

Necem a Græco dici certum est. necyn enim mortuum dicunt Græci.

Nivem interpretantur novum ex Græco, quod illi neon dicunt.

Nequimates Narnienses.

10

Negotium, quod non sit otium.

Navos a navis celeritate dicimus.

Novendiales feriæ a numero dierum sunt dictæ.

. tibus cœpissent:
 || *N* lo cos. operæ,
 expugnari pos-
 || *Navalis porta* ia regio, vide-
 5 a appella-
 || *Nonarum dies* uum. Kalen-
 vae nuptæ
 trum inlucisce-
 es esse iudica-
 10 ces belli ge-
 e remp. ges-
 TI DI † VER-
 IT. FELICITER
 PONITUR
 15 obsideri, ob-
 in vicem præpo-
 ob superatos
 triæ præstandam
 obromam † noc-
 20 «ob Troiam duxit.»
 || *Oculissimum* mum ostium amicæ
 i tem me dixit, signifi-
 dolo osculatum † pro præ-
 to die cæca hercule
 25 *Idem* alibi oculatum Ar-
 s. *Idem*: «pluris est ocu-
 id qui se vidisse di-
 formam ab oculi ap-
 || *Oculitus* nditus, penitus, signifi-
 30 lum, vel instar
 || *Odefacit* antiqui ab odore,
 consuetudine in-
 ut sæpe alias, tum in

Navalis porta a vicinia navalium dicta.

Nonarum, iduum, kalendarum dies nuptis alieni habentur, quoniam hi dies decreto pontificum atri iudicati sunt, quod quotienscumque Romani duces belli gerendi gratia his diebus supplicaverunt, male rempublicam gesserunt. 5

Ob præpositio alias ponitur pro circum, ut cum dicimus urbem obsideri, obsignari*, obvallari, alias in vicem præpositionis, quæ est propter, ut ob merita, 10 ob superatos hostes, unde *obsides* pro obfides, qui ob fidem patriæ præstandam dantur; alias pro ad, ut Ennius: «Ob Romam noctu legiones ducere cepit.»

Oculissimum carissimum. Plautus: «Oculissimum ostium amicæ.» 15

Oculatum pro praesenti posuit Plautus, cum dixit: «Oculata die.» Item ipse: «Pluris est oculatus testis unus quam auriti decem,» id est qui se vidisse dicat.

Oculitus quoque dicitur, ut funditus, penitus, quo significatur tam carum esse, quam oculum. 20

Odefacit dicebant pro olfacit, quæ vox a Græco ΟΣΜΗΗ * tracta est.

hoc quoque libro contentæ. quæ vox, ut quibusdam videtur, ex Græca ΟΣΜΗ tracta est. || Octaviæ porticus duæ appellantur, quarum alteram, theatro Marcelli propiorem, Octavia soror Augusti fecit; alteram theatro Pompei proximam CN. Octavius CN. filius, qui fuit
 5 Aed. cur. Pr. Cos. decemvirum sacris faciendis, triumphavitque de rege Perse† navali triumpho: quam combustam re† reficiendam curavit Cæsar Augustus || Ogygia mœnia Accius in Diomede appellans
 10 significat Thebas, quia eam urbem Ogygus condidisset† traditur. || Occasio, oportunitas temporis casu quodam provenientis est. || Occasus, interitus, vel Solis, cum decidit a superis infra terras: quo vocabulo Ennius pro occasione est usus in l. II.: «hic occasus
 15 datus est, at Oratius inclutus saltu.» item in L. V.: «inicit inritatus, tenet occasus, iuvat res.» Item in L. VIII.: «aut occasus ubi, tempusve audere repressit.» || Occisum a necato distingui quidam, quod alterum a cædendo atque ictu fieri dicunt, alte-
 20 rum sine ictu. itaque in Numae Pompili regis legibus scriptum esse: «si hominem fulminibus† occisit, ne supra genua tollito†.» Et alibi: «homo si fulmine occisus est, ei iusta nulla fieri oportet.» || October equus appellatur, qui in campo Martio men-
 25 se Oct. immolatur quod annis† Marti, bigarum victrigum† dexterior. de cuius capite non levis contentio solebat esse inter Suburaneses, et Sacra- vienses, ut hi in regiæ pariete, illi ad turrin Mamiliam id figerint†; eiusdemque quod† atanta† ce-
 30 leritate perfertur in regiam, ut ex ea sanguis destillet in focum, participandæ rei divinæ gratia. quem hostiæ loco quidam Marti bellico deo sacrari dicunt, non ut vulgus putat, quia velut supplicium

Ogygia mcenia Thebana ab Ogyge conditore dicta.

Occasio oportunitas temporis casu proveniens.

Occasus interitus vel solis in oceanum mersio.

Occisum a necato distinguitur. Nam occisum a
cædendo dictum, necatum sine ictu.

5

October* equus appellabatur ,qui in campo Martio
mense Octobri Marti immolabatur. De cuius capite
magna erat contentio inter Suburanenses et Sacra-
vienses, ut hi in regiae pariete, illi ad turrem Mamiliam
id figerent. Cuius cauda, ut ex ea sanguis in focum 10
destillaret, magna celeritate perferebatur in regiam.

de eo sumatur, quod Romani Ilio sunt orundi†, et Troiani ita effigie mequi† sint capti. Multis autem gentibus equum hostiarum numero haberi testimonio sunt Lacedæmoni, qui in monte Taygeto equum ventis
 5 immolant, ibidemque adolent, ut eorum flatu cinis eius per finis quam latissime diffèratur. Et Sallentini. aput† quos Menzanæ Iovi dicatus vivos conlucitur† in ignem, et trodi†, qui quod annis† quadrigas soli consecratas in mare iaciunt, quod his† tali curriculo
 10 fertur circumvehi mundum. || Occidamus Plautus ponit pro contra cedamus. cum plurimæ aliæ præpositiones familiares huic verbo sint. || Occentassint antiqui dicebant, quod nunc convicium fecerit†, dicimus, quod id clare, et cum quodam canore fit,
 15 ut procul exaudiri possit. quod turpe habetur, quia non sine causa fieri putatur. inde cantilenam dici, quia illam† non candus† iucunditatem puto. || Ocrem antiqui, ut Ateius Philologus in libro Gloiematorum† refert, montem confragosum vocabant, ut aput†
 20 Livium: «Sed qui sunt hi, qui ascendunt altum ocrim?» et: «celsosque ocris, arvaque putria, et mare magnum.»† «Namque Tenari† celsos ocris.» et: «haut ut quem Chiro in Pelio docuit ocri.» unde fortasse etiam ocriæ† sint dictæ inæqualiter tubercata. || Occare, et
 25 occatorem Verrius putat dictum ab occædendo, quod cædat grandis globos terræ: cum Cicero venustissime† dicat ab occæcando fruges satas. || Ocius secundæ collationis, et deinde tertiæ ocissime frequentata sunt. Alii dictas nostros†, tracta ex Græco, id est ὠξέως, cuius prima significatio, ex qua
 30 procedere in comparisonem debet, apud nos non est, tertiæ vero consolationis†, cuius maiora† exempla sunt, auctor est Plautus *inneruolaria*: «ocissime nos li-

Occidamus Plautus posuit pro contra cedamus.

Occentare dicebant pro convicium facere, cum id
clare et cum quodam canore fieret, ut procul exau-
diri potuisset, quod turpe habetur; quia non sine
causa fieri putatur, inde cantilenam dici, quia illam 5
non cantus iucunditatem puto.

Ocrem montem confragosum dicebant antiqui. Hinc
ocreæ dictæ inæqualiter tuberatæ.

Occare et occator ab occædendo dictum, quod
grandes terræ cædat globos. 10

Ocius et ocissime positivum Latinum non habent,
sed ab eo veniunt, quod est in Græco ὀκείως.

Ocimum Græcum et a celeritate nascendi est dictum.
Occupaticius ager dicitur, qui desertus a cultoribus
propriis ab aliis occupatur.

Orchitis genus oleæ ex Græco dictum, quod magni-
tudine sit instar testiculorum.

5

Orchestra locus in scena.

Orca genus marinæ beluæ maximum, ad cuius simi-
litudinem vasa ficaria orcæ dicuntur; sunt enim tere-
tes atque uniformi specie.

|| *Oriri* || *O-rba* apud poe-
 persona cara: apud
 matr. ut Ser.
 ulos. orba est
 5 tris est ante
 allus Aelius
 O
 stantior
 in eo libro
 10 pontificatu
 puella sine
 sacræ
 a nupta
 cui fuisset
 15 *Cornificius* in
 onryginus †
 *inter*serunt
 adnocros †
 sse. || *Orty-*
 20 *gia* *tatur* nunc Delos.
 || *Orbius* tus esse ab orbibus.
 a, filia Ser.
 nius Superbus ge-
 averat † tende-
 25 ssessionem. coe-
 s quod pro-
 m ducere, unde
 appellatus est.
 || *Oratores* ες dictos exi-
 30 gentes, qui missi
 stra a populo R.
 ἀπαυθαι,
 quiuete †

Oriri nasci vel surgere.

Orba apud poetas significat privata aliqua persona
cara.

Orba est, quæ patrem aut filios quasi lumen amisit.

Ortygia Delos insula.

Oratores ex Græco ἀρχηγες* dicti, quod missi ad re-
ges nationesque deos solerent ἀρᾶσθαι, id est testari.
Hi modo appellantur legati.

eos nostri alii† pro legatis appellant, ut Cato in ea quam scripsit de suis virtutibus contra Thermum. «M. Fululo† consuli legatus sum in Aetoliam, propterea quod ex Aetolia complures venerant: Aetolos pacem
 5 velle: de ea re oratores Romam profectos.» et in Originum L. I.: «propter id bellum cœpit Cœlius† PR. Albanus. oratores misit Romam cum . . .» alias pro decretoribus†, ut Terentius: «orator venio, facite exoratorum.† item et Afranius in Emancipato: «sic est orator, si quod† oritur tale». alias pro disertis et eloquentibus, ab eo quod antiqui orare dicebant pro agere: ob quam causam orationes quoque eorum vocantur. || Orata genus piscis appellatur a colore auri, quod rustici
 15 orum dicebant, ut auriculas, oriculas. itaque Sergium quoque quendam prædivitem, quod et duobus anulis aureis, et grandibus uteretur, Oratam dicunt esse appellatum. || Oræ extremæ partes terrarum, idest maritimæ dicuntur, unde et vestimentorum extremæ partes, quæ quidem et primæ dici possunt. Cæcilius in Ethrione† usus est pro initio rei, cum ait: «oram reperire nullam quam† expediam, queo.» || Oreæ, freni quod ori inseruntur. Titinius in Setina: «et si tacebit, tamen gaudebit sibi promittiore† et Nævius in Hariolo: «Deprandi autem leonis† obdas oreas.» Cato originum L. III. «equos respondit: oreat† mihi inde, tibi cape flagellum.» Cœlius pro se apud populum: «equusque mihi sub feminibus occisus erat, oreas
 25 detraho inspectante L. Stertinio.» || Oreos Liber pater, et Oreades Nymphæ appellantur, quod in montibus frequenter apparent. || Ordinarium hominem Oppius ait dici solitum scurram

Orata genus piscis a colore auri dicta, quod rustici
orum dicebant, ut auriculas oriculas.

Oreæ freni, quod ori* inseruntur, dicti.

Oreus Liber pater et *Oreades* nymphæ a montibus
appellantur.

Ordinarius homo scurra et improbus, qui adsidue in
litibus moratur, ob eamque causam in ordine stat.

et improbum, qui assidue in litibus moraretur: ob eamque causam in ordine staret adeuntium Prætozem. At Aelius Stilo, qui minime ordine viveret. . . . in ea oratione, quam scribit de
 5 suis virtutibus contra Thermum: «Quid mihi fieret, si non ego stipendia in ordine † omnia ordinarius meruissem semper?» sunt quidam etiam, qui manipulare, quia infimi sit ordinis, appellatum credant ordinarium. || Ornatus dicitur,
 10 et bonis artibus instructus, et honores adeptus a populo: etiam bene aptus, ut miles aut gladiator; et acturus fabulas. Atque et ornatus dicitur cultus ipse, quo quis ornatur, ut cum dicimus aliquem tragico vel comico ornatu prodire

15

|| Orestiadēs nymphae montium cultrices.

|| Ordo sacerdotum aestimatur deorum

20 maximus quisque. Maximus videtur Rex, dein Dialis, post hunc Martialis, quarto loco Quirinalis, quinto Pontifex maximus. Itaque in † solus Rex supra omnis accumbat.† Licet† Dialis supra Martialem, et Quirinalem; Martialis supra proximum. Omnes
 25 idem † supra Pontificem. Rex; quia potentissimus. Dialis, quia universi mundi sacerdos, qui appellatur Dium. Martialis, quod Mars conditoris urbis parens. Quirinalis, socio imperii Romani Curibus ascito Quirino. Pontifex maximus, quod
 30 iudex atque arbiter habetur rerum divinarum humanarumque. || Ordiri est rei principium facere, unde et togæ vocantur exordia †. || Opaca vocantur umbrosa. || Opalia dies festi, quibus supplicatur Opi,

prætores adeuntium, sive dictus per contrarietatem, quia minime ordine vivit.

Ornatus dicitur et bonis artibus instructus et honores adeptus, appellatur quoque ornatus cultus ipse, quo quis ornatur.

5

Ordiri est rei principium facere.

Opaca umbrosa.

Opalia dicebantur dies festi, quibus Opi supplicabatur.

appellantur; quorum alter

Obnubit

5

Oppidum

10

Oppido

15

20

Opiter

Opitulus

25

Obturare

Optio

30

Obtestatio

Obnubit, caput operit; unde et nuptiæ dictæ a capitis opertione.

Oppidum dictum, quod ibi homines opes suas conferunt. Oppidum dicitur et locus in circo, unde quadrigæ emittuntur.

5

Oppido valde multum. Ortum est autem hoc verbum ex sermone inter se confabulantium, quantum quisque frugum faceret, utque multitudo significaretur, sæpe respondebatur, quantum vel oppido satis esset. Hinc in consuetudinem venit, ut diceretur oppido pro valde multum. Itaque si qui in aliis rebus eo utuntur, ut puta si qui dicat oppido didici, spectavi, ambulavi, errant, quia nulli eorum subici potest, vel quod satis est.

10

Opiter est, cuius pater avo vivo mortuus est, ducto vocabulo, aut quod obitu patris genitus sit, aut quod avum ob patrem habeat, id est pro patre.

15

Opitulus Iuppiter et Opitulatur dictus est, quasi opitulatur.

Obturare ex Græco trahitur ab eo, quod illi ostia ὄστας dicunt.

20

Optio est optatio, sed in re militari optio appellatur is, quem decurio aut centurio optat sibi rerum privatarum ministrum, quo facilius obeat publica officia.

Obtestatio est, cum deus testis in meliorem partem vocatur; detestatio, cum in deteriore.

25

Obices

5 *Obbrutuit*

Obambulare
10

Obrogare
15

Obacerare

20
Oblitteratum

25 *Obprobrare*

Obacerbat
30

Oblucuiasse

Obices pessuli, serae.

Obbrutuit obstupuit, a bruto, quod antiqui pro gravi, interdum pro stupido dixerunt. Afranius: »Non possum verbum facere, obbrutui».

Obambulare adversum alios ambulare et quasi ambulanti sese obponere. 5

Obrogare est legis prioris infirmandæ causa legem aliam ferre.

Obacerare obloqui atque alterius sermonem moleste impedire; quod sumptum videtur a paleis, quas 10 Græci ἄχρα* vocant. Itaque et frumentum et panis non sine paleis *acerosus* dicitur; item lutum *acertum* paleis mixtum.

Oblitteratum alii ab oblivione, alii a litore, quod ibi notata fluctibus æquari et tolli solent. 15

Obprobrare probrum obicere.

Obacerbat exacerbare.

Oblocuviassse dicebant antiqui mente errasse, quasi in luco deorum alicui occurrisset.

5 *Oboedire*

Obperiri

10

Obtractat

15

|| Optutu, quasi optuitu, a verbo, quod est tuor;
et significat video. || Optatam hostiam, alii
20 optimam, appellant eam, quam Aedilis tribus con-
stitutis hostiis optat, quam immolari velit. || Opi-
ma spolia dicuntur originem quidem trahentia ab
Ope Saturni uxore, quod ipse agrorum cultor habetur,
nominatus a satu, tenensque falcem effingitur,
25 quæ est insigne agricolæ. Itaque illa quoque co-
gnominatur Consiva, et esse existimatur terra. Ideoque
in Regia colitur a P. R., quia omnes opes humano
generi terra tribuat; ergo et opulenti dicuntur
terrestribus rebus copiosi; et hostiæ opimæ
30 præcipue pingues; et opima magnifica et ampla.
unde spolia quoque, quæ dux P. R. duci hostium
detraxit; quorum tanta raritas est, ut intra an-
nos paulo

Obcedire obaudire.

Obperiri expectare.

Obtractat contra sententiam tractat.

Optutu quasi obtuitu a verbo tuor, quod significat
video.

5

Opis dicta est coniunx Saturni, per quam voluerunt ter-
ram significare, quia omnes opes humano generi
terra tribuit, unde et opulenti terrestribus rebus
copiosi, et hostiæ opimæ præcipue pingues, et
opima magnifica et ampla spolia.

10

trina contigerint nomini Romano. una, quæ Romulus de Acrone; altera, quæ Consul Cossus Cornelius de Tolumnio; tertia, quæ M. Marcellus Iovi Feretrio de Viridomaro fixerunt. M. Varro ait
 5 opima spolia esse, etiam si manipularis miles detraxerit, dummodo duci hostium

.
 non sint ad ædem Iovis Feretri poni, testimonio esse libros Pontificum; in quibus sit: Pro primis spoliis bovem †, pro secundis solitaurilibus, pro tertiis agno publice fieri debere; esse etiam compelli reges † legem opimorum spoliolorum talem: «Cuius auspicio classe procincta opima spolia capiuntur, Iovi Feretrio darier oporteat, et
 15 bovem cædito, qui cepit æris CC†. secunda spolia, in Martis aram † campo solitaurilia utra voluerit cædito †. tertia spolia, Ianui Quirino agnum marem cædito, C. qui ceperit ex ære dato. cuius auspicio capta, dis piaculum dato. † huius aedis lex nulla extat; neque templum habeat, neque † scitur. || «Ut qui optima lege fuerint» adici solet, cum quidam magistratus creantur

|| Obscure duas diversas et contrarias significationes habet. nam Cloatius putat eo vocabulo significari sacrum, quo etiam leges sacræ † obscuræ † dicantur. et in omnibus fere antiquis commentariis scribitur Opicum pro Obsco, ut in Titiani † fabula quinta †: «Qui Obsce et Volsce fabulantur, nam latine nesciunt.» a quo etiam verba impudentia elata appellantur obscena, quia frequentissimus fuit
 25 usus Oscis libidinum spurcarum. Sed eodem etiam nomine appellatur locus in agro Veienti,

Obscum dicitur significare sacrum, unde et leges
obscitae * id est sacratae.

Opicum quoque invenimus pro Osco. Oscis enim
frequentissimus fuit usus libidinum spurcarum, unde
et verba inpudentia appellantur *obscena*. Titinnius: 5
«Obsce et Volsce fabulantur, nam Latine nesciunt.»

quo frui soliti produntur Augures Roma-
ni. || Obigitat antiqui dicebant, pro ante agi-
tat, ut obambulare.

|| Obinunt, obeunt. || Obiurare †

5 antiqui pro aditu ponebant †, ut est in

Penthesilea: «Formidabant obiurare.»

Obitu

10 *Opiparum*

15 *Obescet*

20 *Obferumenta*

25 *Obsecrare*

30 *Obesus*

Obigitat ante agitat, ut obambulat.

Obinunt obeunt.

Obiurare iureiurando obstringere.

Obitu dicebant pro aditu.

Opiparum magnarum opum apparatus.

5

Obescet oberit vel aderit.

Obferumenta dicebant, quæ offerebant.

Obsecrare est opem a sacris petere.

Obesus pinguis, quasi ob edendum factus.

5 *Opertat*

10 *Obnoxius*

15 *Opilio*

20 *Opunculo*

25 *Obpuriat*

30 *Obdere*

Opertat sæpe operit.

Obnoxius poenæ obligatus ob delictum.

Opilio * genus avis.

Opunculo, quod opilionis genus cantus imitatur.

Obpuviat verberat, a puviendo, id est feriendo. Unde 5
pueri, quod puviendo coercentur, id est plagis, unde
et *pavimenta*.

Obdere obponere vel operire.

..
 || Ob vos sacro, in quibusdam precationibus est,
 pro vos obsecro, ut sub vos placo, pro supplico.

|| Opportune dicitur ab eo, quod navigantibus
 5 maxime utiles optatique sunt portus. || Obher-
 bescere, herbam increscere.

|| Oboritur, nascitur †. nam prepositionem ob, pro
 ad, solitam poni, testis hic versus: «Tantum
 gaudium oboriri ex tumultu maximo.» et En-
 10 nius: «Ob Romam noctu legiones ducere cœpit.»

|| Obnectere, obligare, maxime in nuptiis fre-
 quens est. || Observasse dicitur, qui observat, quid
 cuiusque causa facere debet. Itaque bis † obser-
 vat, coluisse aliquem dicitur. || Ommentans,

15 Livius in Odyssea, quom ait: «In Pylum devenies †,
 aut ibi ommentans», significat obmanens, sed ea
 significatione, qua sæpe fieri dicitur, id enim
 est mantare. || Ops antiqui dicebant, quem

nunc opulentum, ut testimonio est, non solum ei
 20 contrarium inops concedit †.
 ego egens exortus † sum.» || Obsidionalis

corona est, quæ datur imperatori ei, qui ob-
 sidione liberavit ab hostibus obsessos. ea fit ex
 gramine viridi fere ex eo loco decerpto, in quo e-

25 rant inclusi. herbam autem victoriæ signum
 fuisse apud antiquos alii quod † exemplis do-
 cuimus. Quæ corona magnæ auctoritatis

fuit. nam et P. Decio datæ duæ sunt; una,
 ab exercitu universo; altera, ab his qui fuerunt
 30 in præsidio obsessi; et L. Sergio † Dentato, qui A-
 chilles Romæ † existimatus est; ac fertur centies
 et vices pro rep. depugnasse, coronis donatus
 XXVI., in his aureis VIII. civicis XIII. murali-

Ob vos sacro pro vos obsecro, ut *sub vos placo* pro supplico.

Opportune dicitur ab eo, quod navigantibus maxime utiles optatique sunt portus.

Obherbescere herbam increscere.

5

Oboritur adnascitur.

Obnectere obligare.

Ops antiqui dicebant opulentum, unde e contrario *inops*.

Obsidionalis corona dicebatur, quæ ei, qui obses- 10
sos liberasset ab hostibus, dabatur. Ea fiebat ex gramine viridi ex eo loco decerpto, in quo erant inclusi. Quæ corona magnæ auctoritatis erat. Civica corona singularis salutis signum erat; obsidionalis universorum civium servatorum.

15

bus tribus. obsidionali una. Inter obsidionalem et civicam hoc interesse: altera singularis salutis signum est; altera diversorum civium servatorum.

|| Obstitum Cloatius et Aelius Stilo esse aiunt
 5 violatum attactumque de cælo. Cincius quom qui deo deque† obstitit, id est qui viderit, quod videri nefas esset. || Obstinato, obfirmato, perseveranti, ut tenere possit, ut Pacuvius: «obstinati† exortus†.» ut Accius in Amphitryone: «Ut tam ob-

10 stinato animo confisus tuo.» Cato in Q. Thermum de X. hominibus: «Rumorem, famem floeci fecit capitas† stupris obstinatus, insignibus flagitiis.» Nævius in Lycurgo: «Vos qui astatis obstinati.» || «Obstrudant, obsatulent†», ab avide truen-

15 do cyngilam†, non sumendo cibum. Unde et obstrudulentum
 dixit Titinius: «Obstrudenti aliquid, quod peccatam sedens, aut luculentaster, aut formaster frigidus.» || Obsidium, tanquam præsi-

20 dium, subsidium, recte dicitur. cuius etiam auctor C. Laelius pro se apud populum: «Ut in† nobis terra marique simul obsidium facerent.» Et Sallustius historiarum I.: «Magnis operiltus perfectis obsidium cœpit per L. Catilinam

25 legatum.» || Obstitum†, obilquum. Ennius L. XVI.: «Montibus obstitis† obstantibus, unde oritur nox.» et in L. VIII.: «Amplius exaugere obstipolumve† solis.» Cæcilius in imbres†: «Resupina obstito† capitulo sibi ventum facere cunicula†.»

30 «Omnia mendose fieri, atque obstita† necesse est.» || Obsalutare, offerre salutandi gratia dicebant antiqui, ut consalutare, persalutare.

Obstitutum violatum.

Obstinat obfirmat.

Obstrudant avide trudent.

Obstitutum oblicum.

Obsalutare salutandi gratia offerre.

Obsequela

5 *Oleagincis*

Olentica

10

Olivetam

15

Officiosus

20

Offucias

25 *Offucare*

Offectores

30

Obsequela obsequium.

Oleagineis coronis ministri triumphantium ute-
bantur, quod Minerva dea belli esse putabatur.

Olentica mali odoris loca.

Olivetam dicebant ab oleis, ut a vino *vindemiam*. 5

Officiosus ab efficiendo dictus.

Offucias * fallacias.

Offucare aquam in fauces obsorbendam dare.

Offectores colorum infectores.

Oxime

5

Oenigenos

10

Oestrum

15

Omen

20

Ocem

25

Orantes

30

Ovalis corona

Oxime ocissime.

Oenigenos unigenitos.

Oestrum furor Græco vocabulo.

Omen velut oremen, quod fit ore augurium, quod
non avibus aliove modo fit. 5

Ovem masculino genere dixerunt, ut ovibus duobus
non duabus.

Ovantes laetantes, ab eo clamore, quem faciunt rede-
untes ex pugna victores milites, geminata O littera.

Ovalis corona est murtea, quam habebant, qui ovan- 10
tes introibant, cum bella non erant indicta, aut
sine sanguine confecta.

||Obvaricator dicebatur, qui cuiquam occurrebat,
 quo minus rectum iter conficeret. || Oufen-
 tinæ tribus initio causa fuit nomen flu-
 minis Oufens, quod est in agro Privernate ma-
 5 re intra et Taracinam. Lucretius †: «Priverno
 Oufendina† venit, fluvioque Oufente.» postea
 deinde a Censoribus alii quoque diversarum
 civitatum eidem tribui sunt adscripti. || Os-
 cillum Santra dici ait, quod oscillent†, id est
 10 inclinent, præcipitesque afferantur†. || Oscillantes,
 ait Cornificius, ab eo quod eos celeres† sint so-
 liti personis propter verecundiam, qui eo genere
 lusus utebantur. Causa autem eius iactationis
 proditur Latinus rex, qui prælio, quod eis†
 15 fuit adversus Mezentium, Cæritum regem,
 nusquam apparuerit, iudicatusque sit Iup-
 piter factus Latiaris. Itaque scit eius dies†
 feriatos liberos servosque requirere eum non so-
 lum in terris, sed etiam qua videntur cælum
 20 posse adiri per oscillationem, velut imaginem
 quandam vitæ humanæ, in qua altissima
 interdum†, infima ad summum efferuntur.
 atque ideo memoriam quoque redintegrari initio
 acceptæ vitæ per motus cunarum lactisque ali-
 25 mentum, quia per eos dies feriarum et oscillis mo-
 veantur, et lactata potione utantur. nec desunt qui
 exemplum Græcorum secutos putent Italos, quod illi
 quoque, iniuria interfecto Icaro, †Erigone filia eius do-
 lore impulsa suspensio perisset, per simulationem
 30 || Ostentum non solum pro por-
 tento poni solere, sed etiam participialiter
 testimonio est Pacuvius
 in Medio†: «Atque eccum in ipso tempore ostentum

Obvaricator dicebatur, qui cuipiam occurrebat, quominus id rectum iter conficeret.

Oufentina tribus ab Oufente * fluvio dicta.

Ostentum ostentatum.

- senem.» et Accius in Bacchis: «Præsens præsto
irridetis nobis stipe†
ultra ostentum obtulit.» || Oscinum tripudium† est,
quod oris cantu significat quid portendi; cum
5 cecinit corvus, cornix, noctua, parra, picus.
|| Obstinet dicebant antiqui, quod nunc est ostendit;
ut in veteribus carminibus: «Sed iam se caelo ce-
dens aurora obstinet suum patrem.» || Oscines
aves Ap. Claudianus† esse ait, quæ ore canentes
10 faciant auspicium, ut corvos, cornix, noctua.
aut†, quæ alis ac volatu; ut buteo, sanqualis,
aquila, immusulus, vulturius. picam aut†
Martius, Feroniusque, et parra, et in oscini-
bus, et in alitibus habentur. || Ostiam urbem
15 ad exitum Tiberis in mare fluentis Ancus
Martius rex condidisse, et feminino appel-
lasse vocabulo fertur. quod sive ad urbem, sive
ad coloniam, quia† postea condita est, refertur:
Quod† neutrum certe plura
20 ferri non debet. || Osculana pugna in prover-
bio, quo significabatur victos vincere, quia in
eadem . . . et Valerius Lævinus imperator Ro-
a Pyrrho erat victus, et brevi eundem re-
gem devicerat Sulpicio†
25 item Imperator noster. eius rei meminit
Titinnius hoc modo. «Hæc quidem quasi
Osculana pugna est secus, quia in†
fugere polsi hinc spolia colligant†» Significatur
etiam osculo savium, ut Plautus in Nervo-
30 laria: «Osculum sat est osculi mihi qui ambo†
mi pater»; quod inter cognatos, propinquosque
institutum ab antiquis est, maximeque
feminas

Oscinum augurium a cantu avium.

Ostinet pro ostendit.

Oscines aves auspicium ore facientes.

Ostia urbs ab exitu Tiberis appellata.

5 *Osorem*

10

15 *Ollic*

20

25 *Obiurgatio*

30

Osorem dixerunt, qui aliquem odisset.

Ollic illic.

Obiurgatio post turpe factum castigatio. *Monitio* vero
est commissum.

5 *Obtrectator*

10

15 *Obmanens*

20

25 *Offringi*

30

|| Optima lex
in Magistro populi

Obtrectator est, qui facit quid contra recte tractantem.

Obmanens pro diu manens, ut permanens.

Offringi terra dicitur, cum iterum transverso sulco aratur.

faciendo, qui vulgo Dictator appellatur, quam plenissimum posset ius eius esse significabatur, ut fuit Mani Valerii M. F. Volusuinae gentis †, qui primus Magister a populo † creatus est. propter † quam
 5 vero provocatio ab eo magistratu ad populum dicta † est, quæ ante non erat, desitum est adici «ut optima lege», ut pote immutato iure priorum Magistrorum. || Originum libros quod inscripsit Cato, non satis plenum titulum propositis ut † videtur
 10 amplexus, quando prægravant ea, quæ sunt rerum gestarum P. R. || Optio qui nunc dicitur, antea appellabatur accensus. his † adiutor dabatur centurio ut † a Trib. Militum. qui ex eo tempore, † quem velint, centurionibus promissum
 15 est † etiam nomen ex facto sortitus est. Plautus in Asinaria: «Qua me, qua uxorem, qua tu servum Sauream potes, circumduce, aufer, promitto tibi non obfuturum si id effeceris tibi, optionem sumito Leonidam.» || Obsidionem potius dicendum esse, quam
 20 obsidium, adiuvat nos testimonio suo Ennius in Telamone quom ait: «Scibas natum ingenium † Aiace, cui tu obsidionem paras.» Item alio loco: «Hector, qui haud cessat obsidionem obducere. || Orare antiquos dixisse pro agere, testimonio sunt, quod † et
 25 oratores, et qui nunc quidem legati, tunc vero oratores, quod reip. mandatas partis agebant; Ennius quoque quom dixit in l. I. Annalium: «Facere † vero quod te cum precibus pater orat.» || Oscos quos dicimus, ait Verrius, Opscos antea dictos,
 30 teste Ennio, quom dicat: «De muris rem gerit Opscus.» Adicit etiam, quod stuprum † inconcessæ libidinis † obscena dicantur, ab eius gentis consuetudine inducta. quod verum esse non satis adducor, quom apud antiquos

Orare antiqui dixerunt pro agere. Unde et *oratores*
causarum actores, et oratores, qui nunc legati, quod
reipublicæ mandata peragerent.

- omnes fere obscene † adiecta † sint, quæ mali ominis habebantur, ut illa Virgilio testis †, ut superiorum auctorum exempla referre non sit necesse, quom ait: «Harpyias obscenas volucres.»
- 5 et: «Obscenamque famem.» || Ob præpositione antiquos usos esse pro ad, testis est Ennius, quom ait L. XIII.: «Omnes occisi, obcensique in nocte serena.» id est accensi. et in Iphigenia: «Acherontem adibo †, ubi mortis thesauri adiacent †.» Eiusdem autem generis esse
- 10 ait obferre, obtulit, obcurrit, oblatus, obiectus: mihi non suis † persuadet. || Ostentum, quo nunc utimur interdum prodigii vice, quin participialiter quoque dici solitum sit, non dubium facit etiam C. Gracchus de legibus a se promulgatis, quom
- 15 ait: «Quod unum nobis in ostentum †, ipsis in usum † adportatur.» || Occisitantur, sæpe occiduntur. sic C. Gracchus pro rostris in P. Popillium: «Homines liberi nunc in oppido occisitantur.» || Osi sunt, ab odio declinasse antiquos testis est C. Gracchus in ea, quæ
- 20 est de lege Minucia, quom ait: «Mirum si quid his iniuriæ fit, semper eos osi sunt.» quod nunc quoque cum præpositione elatum frequens est, quom dicimus, semper perosi. || Ostende, ostendam; ut permultis aliis exemplis eius generis manifestum est.
- 25 || Optionatus, ut Decurionatus, Pontificatus dicitur, ut Cato in ea, quam habuit apud equites: «Maiores seorsum, atque diversum pretium paravere bonis atque strenuis, decurionatus, optionatus, hastas donaticas, aliosque honores.» || Ob os, ad os significat . . .
- 30 Item ut superioribus quoque exemplis testatus est. || Obsonitavere sæpe obsonavere. Cato in suasionem de lege orchia † derogaretur: «Qui antea obsonitavere †: postea centenis † obsonitavere.» || Os-

Occisitantur sæpe occiduntur.

Osi sunt ut perosi sunt dicebatur.

Optionatus* ut decurionatus sive pontificatus dicitur.

Ob os significat ad os.

Obsonitavere sæpe obsonavere. Significat autem 5
convivari.

Ostentas sæpe ostendis gloriandi causa.

tentas, sæpe ostendis gloriandi causa. Sed et participialiter
id et dici debet, et dictum est feminino genere.

6

10

15

20 *Opigenam Iunonem*

25

30

Opigenam Iunonem Matronæ colebant, quod ferre
eam opem in partu laborantibus credebant.

5

10

15

20 *Oletum*

25

30

Oletum stercus humanum. Veranius: «Sacerdotula
in sacrario Martiali fecit oletum.»

5

10

|| Ovibus duabus† multabantur apud antiquos in minoribus delictis, ut in maioribus amb.†, nec hunc ultra numerum excedebat multatio: quod† postea quam ære signato uti civitas cœpit, pecoraque multaticia
15 incuria corrumpabantur, unde etiam peculatus crimen usurpari cœptum est, facta æstimatio pecoralis multæ et boves centenis assibus, oves denis æstimatæ. Inde suprema multa, id est maxima, appellatur tria millia æris. Item vincesis† minoribus delictis. || Olivitam
20 antiqui dicebant, quom olea cogeatur: ut messem cum frumenta: aut vindemiam cum uvas†. quod vocabulum potius frequentari debebat, quam nulum eius significationis causa† haberemus. quamvis quidam olivitatem meam† dicant. || Op-
25 pidorum originem optime refert Cato†. Cicero lib. I. de gloria, eamque appellationem usurpationem appellatam† esse existimat, quod opem darent, adiciens «ut imitetur inertias† Stoicorum.» || Orcum quem dicimus, ait Verrius ab antiquis dictum
30 Uragum†, quod et u. litteræ sonum per o. efferebant: † per c. litteræ formam nihilominus g. usurpabant. Sed nihil affert exemplorum, ut ita esse credamus: nisi quod his† deus maxime nos urgeat. || Obmo-

Oppidum dictum est, quod opem præbet.

Orcus ab urguendo mortem dictus. C enim pro G frequenter ponebant antiqui.

veto, pro admoveto dicebatur apud antiquos, ut alia, quæ relata sunt. || Offendices ait esse Titius nodos, quibus apex retineatur et remittatur. At Veranius coriola existimat, quæ sint in loris apicis, quibus
5 apex retineatur et remittatur, quæ ab offendendo dicantur. nam quom ad mentum perventum sit, offendimentum †. || Olvatum Antistius Labeo ait esse mensuræ genus. || Occultum offerre †, significat sub terram fere † ponere. || Obiacuisse, antea † iacuisse.
10 || Præceptat, in saliori carmine est, sæpe præcipit. || Pa pro parte †; et po, pro potissimum positum est in saliori carmine. || Promenervat item, pro monet. || Prædotiont †, præoptant. || Prospices, prospice. || Pesnis, pennis, ut Casmenas dicebant, pro
15 Camenis: et cæsnas pro cænis. || Polteo pro ulteriore. || Polet, pollet: quia nondum geminabant antiqui consonantis. || Plisima †, plurima. || Pretet † tremonti prætemunt. pe †. || Perfines, perfringas. || Promerion, præcipuum, præter cæteros meritum.
20 aut pro medium † hoc est participat †; aut pro indiviso dicimus. || Privicio es †, privis id est singulis. || Petilam suram, siccam, et substrictam vulgo interpretatur †. Scævola ait ungulam albam equi ita dici. || Pilumnoe poploe in carmine saliori
25 ari Romani, velut pilis uti assueti: vel quia præcipue pellant hostis. || Præpetes aves quidam dici aiunt, quia secundum auspiciū faciant prætervolantes. alii quod aut ea, quæ præpetamus, indicent: aut quod prætervolent. aut † ex
30 Græco tractum putant, quod ante conspectum volent nostrum: inepte s. ex præpositione Latina componentet et Græco vocabulo. ceterum poetæ promiscue omnis aves ita appellant. || Pilare, compilare sunt

Offendices dicebant ligaturæ nodos, quibus apex retinebatur. Id cum pervenisset ad mentum, dicebatur offendimentum.

Praeceptat saepe præcipit.

Plisima plurima.

5

Petilam suram significat ungulam equi albam.

Pilare et conpilare a Græco trahitur. Græci enim fures philetas dicunt.

qui Græcæ originis

5

Pilat

10

Pila

15

Pilentum

20

Pilani

25

Pellicator

30

Pellirem

Pilat pilos habere incipit; alias pro detrahit pilos, a quo *depilati*.

Pila, quæ parietem sustentat, ab obponendo est dicta.

Pilentum vehiculi genus, quo matronæ ferebantur.

Pilani pilis pugnantes.

5

Pellicator, qui pellicit ad fraudem.

Pellirem galerum, quia fiebat ex pelle.

5 *Pellexit*

10 *Pelluviae*

15 *Pelamys*

20 *Pellem*

25 *Pillea*

30 *Pelta*

Pellexit in fraudem induxit.

Pelluviæ, quibus pedes lavantur, ut *malluriae*, quibus manus.

Pelamys * genus piscis dictum, quod in luto moretur
quod Græce dicitur *πηλός*.*

5

Pellem habere Hercules fingitur, ut homines cultus
antiqui admoneantur. Lugentes quoque diebus luctus
in *pellibus* sunt.

Pillea Castori et Polluci dederunt antiqui, quia Lacones
fuerunt, quibus pilleatis militare mos est.

10

Pelta genus scuti.

.
 || Picati appellantur quidam, quorum pedes formati
 sunt in speciem sphingum: quod eas Dori ficas vo-
 cant. || Petulantes, et petulci etiam appellantur, qui
 5 protervo impetu, et crebro petunt lædendi alterius
 gratia. Ver. in IV. Geor.: «Neque oves hedique† petul-
 ci floribus insultent»†: «Cornigeras norunt matres
 agnique petulci.» Et Afranius in Ida: «No-
 strum in conventum ut confessum†, ludum lapsumque
 10 patuleum.» Interdum pro veloce usi videntur antiqui;
 ut hoc versu intelligi potest: «Exiit quasi petul-
 cus quidam, pedibus convibravit.» || Petrarum genera
 sunt duo, quorum alterum naturale saxum prominens
 in mare, cuius Ennius meminit L. XI.: «Alte
 15 delata†, ceterisque† ingentibus tecta.» et Levius† in
 Centauris: «Ubi ego sæpe† petris.» alterum manufa-
 ctum, ut docet Aelius Gallus: «petra est, qui locus
 dextra ac sinistra fornicem expleturusque† ad li-
 bramentum summi fornicis.» || Petissere antiqui pro
 20 petere dicebant, ea quidem forma verbi, qua sunt
 lacessere, et incessere. sed, ut mihi videtur, quom
 significabant sæpius petere, et petessant, sæ-
 pius petant. || Petrones rustici fere dicuntur pro-
 pter vetustatem, et quod deterrima quæque ac
 25 præruptus . . . iam† agri petræ vocantur, ut rupi-
 ces idem a rupicis†. || Petauristas Lucilius a pe-
 tauro appellatos existimare videtur, quom ait: «Sicuti
 mechanici, cum alto exiluire petauro.» At Aelius
 Stilo† in ære volent, cum ait: «Petaurista proprie
 30 Græce ideo quod his† πρὸς ἄερα πέταται.» || Pectoritum,
 et Gallicum vehiculum esse, et nomen eius di-
 ctum esse existimant a numero IIII rotarum.
 alii Osce, quod hi quoque petora quattuor vocent,

Petrones rustici a petrarum asperitate et duritia dicti.

Petoritum vehiculum Gallicum. Alii Osce putant dictum, quod hi pitora quattuor appellant; quattuor enim habet rotas.

alii Græce, sed αἰολικῶς dictum. || Petimina
 in umeris iumentorum ulcera, et vulgo appellat†, et
 Lucilius meminit quom ait: «Ut petimen naso aut
 lumbos cervicibus tangat.» eo nomine autem, et
 5 inter duos armos suis quod est aut nectos† appellari
 solitum testatur Nævius in descriptione sullæ†, quom ait:
 «Petimine piscino qui meruerat.» || Pennas antiquos
 fertur† appellasse peenas† ex Græco, quod illi πετηνὰ
 aquæ† sunt volueriora†, dicant. Item easdem
 10 pesnas, ut cesnas. || Pictor Zeuxis risui† mortuus,
 dum ridet effuse pictam a se anum γράων. cur
 hoc loco relatum sit a Verrio, cum de significato
 verborum scribere propositum habuerit, equidem
 non video, cum versiculos quoque adhæreret tu-
 15 lerit† et septos pati: sed† nullius prætoris† præ-
 texto nomine: qui tamen sunt hi. «Nam quid mo-
 di facturus risu denique? nisi pictor fieri vult, qui
 risu mortuus est.» || Picta quæ nunc toga dicitur,
 purpurea ante vocitata est, eaque erat sine pictu-
 20 ra. eius rei argumentum est pictum† in æde
 Vertumni, et Consi, quarum in altera M. Fulvius
 Flaccus, in altera T.† Papirius Cursor triumphantes
 ita picti sunt. Tunica autem palmata a latitu-
 dine clavorum dicebatur, quæ nunc a genere pi-
 25 cturæ appellatur. || Impetum, industrium, indul-
 gentem perinde composita ait Verrius, atque
 impune, et immunis: mihi non satis persuadet.
 || Pietati aedem consecratam ab Acillo† aiunt eo
 loco quo quondam mulier habitaverit, quæ
 30 patrem suum inclusum carcere mammis su-
 is clam aluerit: ob hoc factum, impunitus†
 ei concessa est. || Picum avem quidam
 dictum putant a Pico rege Aboriginum,

Petimina in humeris iumentorum ulcera.

Picta quae nunc toga dicitur, ante vocabatur *purpurea*
eaque erat sine pictura.

Pietatem ut deos ceteros colebant Romani.

quo dissolutus sit†

5

Pendere poenas

10

Penetralia

15

20 *Peniculi*

25

Penetrare

30

Pendere pœnas solvere significat, ab eo, quod ære gravi cum uterentur Romani, penso eo, non numerato debitum solvebant: unde etiam *pensiones* dictæ.

Penetralia sunt penatium deorum sacraria.

Peniculi spongiæ longæ propter similitudinem caudarum appellatæ. *Penes* enim vocabantur caudæ. 5

Penetrare penitus intrare.

Pennatas

5

10 *Penora*

15

20 *LI. XV. INCIPIT.*

25

30 *Pentathlum*

Pennatas inpennatasque agnas in Saliari carmine
spicas significat cum aristis, et alias sine aristis : agnas
novas voluit intellegi.

Penora dicuntur res necessariae ad victum cotidianum,
et locus eorum *penarius*.

5

Pentathlum * antiqui quinquartium dixerunt. Id au-
tem genus exercitationis ex his quinque artibus con-
stat, iactu disci, cursu, saltu, iaculatione, luctatione.

- || Piscatorium æs vetusto more appellatur, quod in monte Albano datur pro piscibus. || Pedam vestigium humani præcipue pedis appellasse antiquos in commentariis quibusdam inveniri solet.
- 5 || Pescia in saluari carmine Aelius Stilo dici ait capitia ex pellibus agninis facta, quod Græci pelles vocent pesce neutro genere pluraliter. || Pestiferum fulgur dicitur quo mors exiliumve significari solet. || Pisalitem† appellat Nævius Pantaleontem, id est e Pisis
- 10 oriundum tyrannum, cum alioqui inde profecti nunc Pisani dicantur. || Pedibus obsitum, id est pediculis, Titinius pedicosum appellat hoc modo: «Rus detrudetur pedicosus, squalidus.» Pedes autem pro pediculis, sic Plautus refert in Curculione:
- 15 «Item genus† inter homines meo quidem animo, ut muscæ, culices, cimices, pedesque, pulicesque.» et Livius in Gladiolo: «Pulices ne, an cimices, an pedes, responde mihi.» et Lucilius: «Ubi me vidit, caput scabit, pedes legit.» || Pesestas inter alia, quæ
- 20 si† inter precationem dicuntur, cum fundus lustratur, significare videtur pestilentiam, ut intelligi ex ceteris possunt†, quom dicitur: «Avertas morbum, mortem, labem, nebulam, impetiginem.» || Pedum baculi genus incurvum, ut Vir. in Buc. quom ait:
- 25 «At tu sume pedum, quod me cum sæpe rogaret.» || «Pedem struit» in XII. significat fugit, ut ait Ser. Sulpicius. || Pistum pisendo perpolitum† antiqui frequentius usurpabant, quam nunc nos dicimus. || Pedarium Senatorem signifi-
- 30 cat Lucilius, quom ait: «Agipes† vocem mittere coepit,» qui ita appellatur, quia tacitus trans-eundo ad eum, cuius sententiam probat, quid sentiat, indicat. || Piscatorii ludi vocantur,

Pedam vestigium humanum appellabant.

Pisatilem Nævius dixit e Pisis oriundum.

Pedes dicuntur, quos deminutive pediculos dicimus.

Ab his *pedicosi** appellantur, ut est illud: «Pedicosus,* squalidus ubi me vidit, caput scabit, pedes legit.» 5

Pesestas dicebatur pestilentia.

Pedum baculi genus incurvum. Vergilius: «At tu sume pedum.»

Pedem struit dicebant pro eo, quod est fugit.

Piscatorii ludi dicebantur, qui fiebant pro quaestu, 10 piscantium.

qui mense Iunio trans Tiberim fieri solent pro quæstu piscantium. || Piscinæ publicæ hodieque nomen manet, ipsa non extat. ad quam et natatum, et exercitationis alioqui causa veniebat populus. Unde

5 Lucilius ait: «Pro † obtuso ore pugil, pisciniensis † reses.»

|| Pectenatum tectum dicitur a similitudine pectinis in duas partes divisum †, ut testudinatum in quattuor. || Piaricos † velut proprio verbo, ait Verrius qui parum sint † animati, cum mentis suæ

10 non sunt, per quædam verba liberantur incommodo. || Pignosa, pignora, eo modo, quo Valesii, Ause-
lii, pinosi, palisi † dicebantur.

|| Pectuscum Palati dicta est ea regio Urbis, quam Romulus obversam posuit, ea parte, in qua plu-

15 rimum erat agri Romani ad mare versus, et quia † mollissime adibatur Urbs, cum Etruscorum agrum a Romano Tyberis discluderet, ceteræ vicinæ ci-
vitates colles aliquos haberent oppositos. || Pecula-
tus est nunc quidem quaecunque publicum furtum,
20 sed inductum est a pecore, ut pecunia quoque ipsa.

Iam † etiam noxii pecore multabantur, quia neque æris adhuc, neque argenti erat copia. Itaque su-
prema multa etiam nunc appellatur †. || Pi-

atrix

25 . . . quam quidam simulatricem †, alii sagam, alii
expiatricem vocant; et piamenta, quibus utitur † ex-
piando, alii purgamenta. || Piacularis porta
appellatur

. ut ait Cloatius, cum ex sacro † per ali-
30 quem piaculo solvitur, ut † aliqua piandi propitian-
dique causa immolantur. || Pigere interdum pro tar-
dari, interdum pro pœnitere poni solet. || Pangere,
figere. unde plantæ pangi dicuntur, cum in

Pectenatum tectum dicitur a similitudine pectinis in duas partes devexum, ut *testudinatum* in quattuor.

Peculatus furtum publicum a pecore dictum, sicut et *pecunia*, eo quod antiqui Romanorum nihil præter pecora habebant.

5

Piatrix dicebatur sacerdos, quæ expiare erat solita, quam alii *sagam* vocabant. *Piamenta* quoque dicebantur, quibus utebantur in expiando.

Piacularis porta Romæ dicta propter aliqua piacula, quæ ibidem fiebant.

10

Figere interdum pro tardari, interdum pro pœnitere poni solet.

Pangere figere, unde plantæ pangi dicuntur, cum in terram demittuntur* ; inde etiam versus pangi vel figi in cera dicuntur.

15

terram demittuntur

5 *Pegusides*

10 *Pipatio*

15 *Pimpleides*

20 *Pitpit*

25 *Picena*

30

Pegasides* Musæ dictæ sunt a fonte, quem Pegasus
 ictu ungulæ fingitur aperuisse. Ob quam causam et Græ-
 ce appellatæ sunt ἵπποκρήναι.

Pipatio clamor plorantis lingua Oseorum.

Pimpleides Musæ a fonte Macedonia dictæ propter 5
 liquoris eius unicam subtilitatem.
 Petissere petere.

Pitpit Osce quicquid.

Picena regio, in qua est Asculum, dicta, quod Sabini
 cum Asculum proficiscerentur, in vexillo eorum 10
 picus consederit.*

5 *Perditum*

10 *Perbitere*

15 *Pergere*

20 *Pergite*

25 *Pergracari*

30 *Permissus* *aries*

Perditum est, quod interit et recuperari non potest.

Perbitere Plautus pro perire posuit.

Pergere dicebant expergefacerere.

Pergite agite. Vergilius : «Pergite Pierides.»

Pergræcari* est epulis et potationibus inservire. 5

Titinnius : «Hominem inprobum, nunc ruri pergræcatur.»

Permissus appellatur aries, qui annis conpluribus tonsus non est.

. || Per-
 mutatur id proprie dici videtur, quod ex alio loco
 in alium transfertur. at commutatur, quom aliud
 pro alio substituitur. Sed ea iam confuse in usu
 5 sunt. || Pierides Musæ propter amœnitatem ac
 solitudinem Pierii montis dictæ videntur, quo + eæ
 secretis locis propter studia liberalia delectentur.
 || Perconctatio pro interrogatione dicta videtur
 ex nautico usu, qui a conto pertentant, cogno-
 10 seuntque navigantes aquæ altitudinem. ob quam
 causam ait Verrius etiam secundam syllabam per
 o. solere scribi. mihi id falsum videtur: nam est illa
 pereunctatio, quod is, qui curiose quid interrogat, per-
 cunctari sit +, ut recte per u. litteram scribatur. || Per-
 15 fugam Gallus Aelius ait, qui liber, aut servus,
 aut hostis + sui + voluntate ad hostes transierit, qui i-
 dem dicitur transfuga, quanquam sunt qui credant,
 perfugam esse non tam qui alios fugiat, quam qui ob
 spem commodorum ad quempiam perfugiat.
 20 || Perfacul antiqui, et per se facul dicebant,
 quod nunc facile dicimus; inde permansit in
 consuetudine facultas. || Peremptalia fulgura
 Grapus + ait vocari, quæ superiora fulgura
 ut + portenta vi sua peremant duobus modis,
 25 prioribus tollendis, aut maiore manubia, ut
 tertia secundæ, secunda primæ cedat. nam
 ut omnia + superentur fulgure, sic ictum fulgur
 + manubiis vinci. || Perediam et bi-
 besiam Plautus finxit sua consuetudine, cum in-
 30 telligi voluit cupiditatem edendi et bibendi.
 || Peremere Cincius in lib. de verbis priscis a-
 it significare idem, quod prohibere: at Cato
 in li. qui est. de re militari pro viciare usus est +

Pierides Musæ a Pierio monte dictæ sunt.

Percontatio videtur dicta ex usu nautico, quia aquæ altitudinem conto pertemptant. Alii volunt *percuntationem* dici, quod scilicet is, qui curiosus est, per cuncta interroget.

5

Perfuga et transfuga dicitur, quod ad hostes perfugiat et transfugiat.

Perfacul et per se facul* antiqui dicebant, quod nunc facile et perfacile dicimus; unde permansit in consuetudine *facultas*.

10

Perediam et bibesiam Plautus cum dixit, intellegi voluit cupiditatem edendi et bibendi.

Peremere alii posuerunt pro prohibere, alii pro vitiare.

est, cum ait, cum magistratus nihil audent im-
 perare, ne quid consul auspici peremat.
 || Perihodos dicitur et in carmine lyrico pars quæ-
 dam et in soluta oratione verbis circumscrib-
 5 ta sententia, et in gymniciis certaminibus
 perihodon vicisse dicitur, qui Pythia, Isthmia,
 Nemea, Olympia vicit a circumitu eorum
 spectaculorum. || Perepta + et interempta pro imper-
 fectis + poni solet a poetis. Lucretius: «Cum cor-
 10 pus simulatque animi natura perempta.» || Perpetem
 pro perpetuo dixerunt poetæ. Pacuius + in Iliona:
 «Fac ut cœpisti, hanc operam mihi des perpetem
 oculis traxerim +.» || Persillum vocant sacerdo-
 tes rudiculum + picatum, quo + unguine Flamen
 15 Portunalis arm + Quirini unguet. || Persicum
 portum Plautus cum ait, mare Euboleum + vi-
 detur significare, quod in eo classis Persarum dicitur
 stetisse, non procul a Thebis. || Personata fabula
 quædamne ut + inscribitur, quam putant quidam
 20 primum + a personatis histrionibus. sed cum post
 multos annos + comodi + et tragœdi personas +
 uti cœperunt, verisimilius est eam fabulam propter
 inopiam comœdorum actam novam per Atella-
 nos, qui propriè + vocantur personati, quia ius est
 25 is non cogi in scenam + ponere personam, quod cete-
 ris histrionibus pati necesse est. || Persicus + per-
 acutum significare videtur, ut Plautus: «Nihil
 de conciliariis + nisi qui + persicus + sapis.» Nævius:
 «Et qui fuerit persicus + carpenti adstratio +.» || Perpetat +
 30 peragit, perficit. Pacuius in Teucro: «Neque perpe-
 trare precibus inpetria quidetinni patris +
 Spartam reponere + instat, id si perpetrat.» quo
 etiam sine præpositione usi sunt, quod conver-

Perpetem pro perpetuo dixerunt poetæ.

Persillum dicebant vas quoddam picatum, in quo
erat unguentum, unde arma Quirini unguebantur.

Persicum portum mare Euboicum,* quod in eo
steterit classis Persarum.

5

Persicum dixit Plautus peracutum.

Perpetat peragit, perficit.

- sum iam || *Perpulit* . . .
 inpulit
 do me *per*
 licet *c* || *Perti-*
 5 sum di
 qui paul
 || *Puteum*
 inde || *Puticulos*
 pellatos,
 10 is fuerit
 extra p
 inde p
 los Aeliu
 familias
 15 vilia proicer
 ea putesce || *Putum*
 antiquos,
 dicisum † est *id*
 nifici † ait. *neque*
 20 in alexandro †
 amidio purus *put*
 sycophanta est »
 quo certior se
 putatum dici so
 25 ta id est pura facta
 dibus rettulit || *Putitium*
 tior est barbaro. »
 ad † Hercule rit
 millibus æris gra
 30 servos publicos † *P. R.*
 XXX, cum eius famil
 || *Pubes* adulescens,
 catur, cui contrarium

Perpulit persuasit, impulit.

Pertisum pro pertæsum dixerunt.

Puticuli sunt appellati, quod vetustissimum genus sepulturæ in puteis* fuerit, et dicti puticuli, quia ibi cadavera putescerent.

5

Putus antiqui dicebant pro puro, unde *putata* vites et arbores, quod decisis impedimentis remanerent puræ. Aurum quoque putatum dici solet, id est expurgatum, et ratio putata, id est pura facta.

Putitium Plautus dixit pro stulto.

10

Pubes adolescens, quin etiam et plurium numerus eiusdem ætatis.

. dici solet.
 || *Puteolos* ldæ pu-
 undem
 ver-
 5 cum autem
 is vio-
 illus
 || *Pugnus* tione
 || *Pegasum* alatum
 10 ulam su-
 traditur. sed
 ersus alia
 Lucina Iuno
 t formon-
 15 || *Prospera*
 ne, declina-
 || *Præcidanea* ucta syllaba
 ut ait L. Cin-
 milia pur-
 20 cidanea dicitur.
 quod genus hostiæ quod
 cidarium appellabat:
 catur ex tribus pu-
 is, cum tribus liba-
 25 || *Poriciam* iaciam maxime
 seudolo: «atque in
 intebæ † loci.»
 isque quod consecran
 contra, it † consumi
 30 ut Verrius eo-
 rum, sint dicta libe-
 arbitratur ob eam cau-
 culo †, quia prophana ea

Puteolos dictos putant ab aquæ calidæ putore, quidam
a multitudine puteorum earundem aquarum gratia
factorum.

Pugnus a punctione, * id est percussu dicitur.

Præcidaneam porcam dicebant, quam immolare 5
erant soliti antequam novam frugem præciderent.

Poriciam porro iaciam.

quoque id est deo dicta †, consume est † necesse, cuius
 opinionem, neque in hoc, neque in aliis compluribus
 refutare minime † necesse est, cum propositum ha-
 beam ex tanto librorum eius numero intermortua
 5 iam et sepulta verba, atque ipso sæpe confitente
 nullius usus aut auctoritatis preterire †, et
 reliqua quam brevissime redigere in libros
 admodum paucos. ea autem, de quibus dissentio, et
 aperte et breviter, ut siero †, scribta in his libris
 10 meis invenientur. inscribuntur «priscorum ver-
 borum cum exemplis.» || Porigam dixisse antiqui
 videntur pro porrigam, propter morem non geminan-
 darum litterarum, ducto verbo a porro regam.
 aut si † id frivolum videtur, cum aperte ecivoregin †
 15 tractum sit. sed antiqui etiam porgam dixerunt pro por-
 rigam. || Porcæ appellantur rari sulci, qui dicuntur †
 aquæ derivandæ gratia, dicti quod porcant, id est
 prohibent † aquam frumentis nocere: nam crebri-
 res sulci limi † vocantur. || Post liminium † recep-
 20 tum, Gallius † Aelius in libro primo significatio-
 num, quæ ad ius pertinent, ait esse eum, qui liber,
 ex qua civitate in aliam civitatem abierat,
 in eandem civitatem redit eo iure, quod constitutum
 est de post liminis †: itemque † servos a nobis in hos-
 25 tium potestatem pervenit, postea ad nos redit
 in eius potestatem, cuius antea fuit, iure post
 limini. equi et muli et navis eadem ratio est
 post liminium † receptum is † quæ sirvi †. quæ genera
 rerum ab hostibus ad nos post liminium † redeunt,
 30 eadem genera rerum † nobis ad hostis redire pos-
 sunt. cum populis liberis et cum fœderatis et cum
 regibus post liminium † nobis est ita, uti cum hostibus.
 quæ nationes in opinione † nostra sunt, cum his

Porcæ in agris sunt dictæ, quod porcant, id est prohibeant aquam frumentis nocere. Nam crebriores sulci limi solent vocari.

Post liminium receptus dicitur is, qui extra limina, hoc est terminos provinciae, captus fuerat, rursus ad propria revertitur.

5

Posticum ostium dicitur in posteriore parte ædium.

Ceterum antiqui etiam vicinum habitantem ad posteriorem partem ædium sic appellarunt. Denique et quæ ante nos sunt *antica*, et quæ post nos sunt *postica*
 5 dicuntur, et dexteram *anticam*, sinistram *posticam* dicimus. Sic etiam ea cæli pars, quæ sole inlustratur ad meridiem, *antica* nominatur, quæ ad septentrionem, *postica*; rursumque dividuntur in duas partes, orientem atque occidentem.

- 10 **Palatium**, id est mons Romæ, appellatus est, quod ibi pecus pascens balare consueverit, vel quod palare, idi est errare, ibi pecudes solerent; alii quod ibi Hyperborei filia Palanto habitaverit, quæ ex Hercule Latinum peperit; alii eundem, quod Pallas ibi sepultus sit,
 15 æstimant appellari.

Palmites vitium sarmenta appellantur, quod in modum palmarum humanarum virgulas quasi digitos edunt.

- Palmulæ** appellantur remi a similitudine manus
 20 humanæ.

Pallas Minerva dicta est quod Pallantem Gigantem interfecerit, vel, sicut putabant, quod in Pallante palude nata est.

- Pappi** carduorum flores. Lucretius: «Vestem nec
 25 plumas avium papposque volantes.»

Papillæ capitula mammarum dictæ, quod papularum sint similes.

Pauperies damnum dicitur, quod quadrupes facit.

Palpari blandiri.

- 30 **Pauciens** dicebant pro raro. Titinnius: «Uxorem pauciens videbo.»

Panus facit deminutivum *panucula*.

Pandana porta dicta est Romæ, quod semper pateret.

Pandiculari dicuntur, qui toto corpore oscitantes *
extenduntur, eo quod pandi fiunt.

Pandicularis dicebatur dies idem et *communicarius*,
in quo omnibus dis communiter sacrificabatur.

Pancarpiae dicuntur coronae ex vario genere florum 5
factae.

Panibus redimibant caput equi immolati idibus Octo-
bribus in campo Martio, quia id sacrificium fiebat ob
frugum eventum, et equus potius quam bos immola-
batur, quod hic bello, bos frugibus pariendis est 10
aptus.

221 Patulum bovem Plautus appellat, cuius cornua di-
versa sunt ac late pateant.

Patagium est, quod ad summam tunicam adsui solet,
quæ et *patagiata* dicitur, et *patagiarii* qui eiusmodi 15
faciunt.

Patagus morbi genus.

Patricius vicus Romæ dictus eo, quod ibi patricii
habitaverunt, iubente Servio Tullio, ut, si quid moli-
rentur adversus ipsum, ex locis superioribus obprime- 20
rentur.

Pagani a pagis dicti.

Pagi dicti a fontibus, quod eadem aqua uterentur.
Aquæ enim lingua Dorica *παγῖ* appellantur.

Paginæ dictæ, quod in libris suam quæque obtineant 25
regionem, ut pagi; vel a pangendo, quod in illis versus
panguntur, id est figuntur.

Parens vulgo pater aut mater appellatur, sed iuris
prudentes avos et proavos, avias et proavias parentum
nomine appellari dicunt. 30

Parere obœdire.

Parret significat apparebit.

Paribus equis, id est duobus, Romani utebantur in

prælio, ut sudante altero transirent in siccum. *Pararium* æs appellabatur id, quod equitibus duplex pro binis equis dabatur.

Parricidi* quæstores appellabantur, qui solebant
 5 creari causa rerum capitalium quærendarum. Nam parricida non utique is, qui parentem occidisset, dicebatur, sed qualemcumque hominem indemnatum. Ita fuisse indicat lex Numæ Pompili regis his composita verbis: «Si qui hominem liberum dolo sciens morti
 10 duit, paricidas esto.»

Parumper significat paulisper, quasi perparvum, hoc est valde parvum; refertur autem ad tempus.

Parasangæ apud Persas viarum mensuræ.

222

Pænuria* est id, quod pæne minus sit, quam necesse est.
 15

Pælices* nunc quidem appellantur alienis succumbentes non solum feminae, sed etiam mares. Antiqui proprie eam pælicem* nominabant, quæ uxorem habenti nubebat. Cui generi mulierum etiam pœna constituta est a Numa Pompilio hac lege: «Pælex* aram
 20 Iunonis ne tangito; si tanget, Iunoni* crinibus demissis agnum feminam cedito.»

Pædidos* sordidos significat atque obsoletos. Tractum vocabulum a Græco, quia *παῖδες*, id est pueri, talis
 25 sint ætatis, ut a sordibus nesciant abstinere.

Pæana* Apollinem vocaverunt, quod sagittarum ictu eum nocere putabant. Est enim *παῖς* ferire. Alii, quod remedians morbis finem faceret talis gravitatis.

Pæligni* ex Illyrico orti. Inde enim profecti ductu Vol-
 30 simi regis, cui cognomen fuit Lucullo,* partem Italiæ occuparunt. Huius fuerunt nepotes Pacinus, a quo Pacinates, et Pælicus*, a quo Pæligni*.

Pales dicebatur dea pastorum, cuius festa *Palilia** dicebantur; vel, ut alii volunt, dicta *Parilia*, quod pro partu pecoris eidem sacra fiebant.

Partus et pro nascendo ponitur et pro parato. Nævius:
«Male parta male dilabuntur.»*

5

Parones navium genus, ad cuius similitudinem *myo-paro* vocatur.

Passer marinus, quem vocat vulgus *struthocamelum**.

Parcito linguam in sacrificiis dicebatur, id est cœrecto, contineto, taceto.

10

Pastillus forma parvi panis utique deminutivum est a pane.

Passales et oves et gallinæ appellantur, quod passim pascuntur.

223 Phascolia* appellant Græci, quas vulgus peras* vocat.

15

Prætoria cohors est dicta, quod a prætore non discedebat. Scipio enim Africanus primus fortissimum quemque delegit, qui ab eo in bello non discederent et cetero munere militiæ vacarent et sesquiplext stipendium acciperent.

20

Prorsum ponebant pro recto.

Prandium ex Græco *πρόενδιον** est dictum, nam meridianum cibum *cenam* vocabant.

Prætextæ appellantur, quæ res gestas Romanorum continent scriptæ.

25

Prætoria porta in castris appellatur, qua exercitus in prælium educitur, quia initio prætores erant, qui nunc consules, et hi bella administrabant, quorum tabernaculum quoque dicebatur *prætorium*.

Præs est is, qui populo se obligat, interrogatusque a magistratu, si præs sit, ille respondet: præs.

30

Præsiderare dicitur cum maturius hiberna tempestas movetur, quasi ante sideris tempus.

Præsidium est, quod pro utilitate ac salute alicuius auxilii gratia præponitur. *Subsidium*, quod postpositum est ad subveniendum laborantibus.

Præstinare apud Plautum præemere est, id est emendo tenere.

Præstitem in eadem significatione dicebant antiqui, qua nunc dicimus antestitem.

Præstolari is dicitur, qui ante stando ibi, quo venturum excipere vult, moratur.

10 Præficæ dicuntur mulieres ad lamentandum mortuum conductæ, quæ dant ceteris modum plangendi, quasi in hoc ipsum præfectæ. Nævius: «Hæc quidem mehercle, opinor, præfica est, quæ sic mortuum conlaudat.»

15 Præsagire est prædivinare, præsipere. *Sagax* enim est acutus et sollers.

Præcidaneæ agna vocabatur, quæ ante alias cædebatur. Item porca, quæ Cereri mactabatur ab eo, qui mortuo iusta non fecisset, id est glebam non obiecis-
20 set, quia mos erat eis id facere, priusquam novas fruges gustarent.

Præcia† dicebant, qui a flaminibus præmittebantur, ut denuntiarent opificibus, manus abstinerent ab opere, ne, si vidisset sacerdos facientem opus, sacra
25 polluerentur.

Præiurationes facere dicuntur hi, qui ante alios conceptis verbis iurant; post quos in eadem verba iurantes tantummodo dicunt: idem in me.

Pronurus nepotis uxor.

30 Præneste dicta est, quia is locus, quo condita est, montibus præstet.

Promissum capillum dicitur longum. Item *barba promissa* velut porro missa.

Promiscam dicebant pro promiscue.

Promonstra prodigia.

Primordia principia.

Promulgari leges dicuntur, cum primum in vulgus eduntur, quasi provulgari.

5

Promulco agi dicitur navis, cum scaphæ * ducitur fune.

Principalis castrorum porta nominatur, quod in eo loco est, in quo principes ordines tendunt.

Prænominiбус feminas esse appellatas testimonio sunt Cæcilia et Taracia, quæ ambæ Gaie solitæ sint appellari, pari modo Lucia et Titia.

10

Prymesius palus, ad quem funis nauticus religatur, quem alii *tosillam* dicunt.

Procare poscere. Unde *procaces* meretrices ab assidue poscendo, et *proci* uxorem poscentes in matrimonium.

15

225 Procellunt procumbunt.

Proculum inter cognomina eum dicunt, qui natus est patre peregrinante a patria procul. *Proculos* sunt qui credant ideo dictos, quia patribus senibus quasi procul progressis ætate nati sunt.

20

Procapis progenies, quæ ab uno capite procedit.

Procincta classis dicebatur, cum exercitus cinctus erat Gabino cinctu confestim pugnaturus. Vetustius enim fuit multitudinem hominum, quam navium, classem appellari.

25

Procitant provocitant. Citare enim vocitare est, unde *procet et prociet*.

Procat dicebant pro poscit.

Procalare provocare ex Græco καλεῖν, id est vocare. Unde *kalendæ*, *calumnia*, *calones* et *caculæ* et *calatores*.

30

Procera proluxa et in longum producta, quasi ex cera ob eius facilitatem.

Procitum testamentum dicebatur velut procatum,*
provocatum, id est irritum ac ruptum.

Procitum, cum prima syllaba corripitur, significat
petitum. Livius: «Matrem procitum plurimi vene-
runt.»

Procestria dicuntur, quo proceditur in muro. Aelius
procestria ædificia dixit esse extra portam; Artorius
procastria, quæ sunt ante castra. Etiam qui non ha-
bent castra, propugnacula, quibus pro castris utuntur,
ædificant.

Prosapia progenies, id est porro sparsis et quasi iactis
liberis, quia *supare* * significat iacere et disicere.

Prosicium, quod præsecatum proicitur.

Prosequium a prosequendo, *obsequium* ab obsequendo
dicuntur.

Prosedas meretrices Plautus appellat, quæ ante sta-
bula sedeant. Eadem et *prostibula*.

Pro sententia ac si dicatur in sententia, ut *pro rostris*,
id est in rostris.

Prosumia genus navigii speculatorium parvum.

Prosita proposita.

Privos privasque antiqui dicebant pro singulis. Ob
quam causam et *privata* dicuntur, quæ uniuscuiusque
sint; hinc et *privilegium* et *privatus*; dicimus tamen
et *privatum*, cui quid est ademptum.

Privignus dictus, quod, ante quam mater secundo
nuberet, est progenitus. *Pri* enim antiqui pro præ
dixerunt.

Prævaricatores a prætergrediendo sunt vocati.

Prisci Latini proprie appellati sunt hi, qui, prius-
quam conderetur Roma, fuerunt.

Priscus Tarquinius est dictus, quia prius fuit, quam
Superbus Tarquinius.

Pristinum ab eo venit, quod est prius ; pari modo et prior.

Proletarium capite censum, dictum quod ex his civitas constet, quasi prolis* progenie ; idem et *proletanei*.

Procitare † sæpe prolificere, id est producere.

5

Prologium principium, proloquium. Pacuvius : « Quid est? Nam me exanimasti prologio tuo. »

Prolugere dicuntur, qui solito diutius lugent.

Prœliares dies appellantur, quibus fas est hostem bello lacessere. Erant enim quædam feriæ publicæ, quibus nefas fuit id facere.

10

Provinciæ appellantur, quod populus Romanus eas provicit, id est ante vicit.

Protinam protinus. Terentius : « Protinam me coiciam in pedes. »

15

Pruina dicta, quod fruges ac virgulta perurat.

Prugnum pronum.

²²⁷ Propages progenies a propagando, ut faciunt rustici, cum vitem vetulam subprimunt, ut ex una plures faciant.

20

Propetrare mandare, quid perficiatur ; nam *impe- trare* est exorare et *perpetrare* perficere.

Propudium dicebant, cum maledicto nudare turpitudinem volebant, quasi porro pudendam. Quidam propudium putant dici, a quo pudor et pudicitia procul sint.

25

EX FARNESIANO POMPEI FESTI CODICE HIC EXCIDERUNT SEX FOLIA, QUÆ HIS PAULI EXCERPTIS RESPONDEBANT.

procul sint. || Provorsum fulgur appellatur, quod ignoratur noctu an interdiu sit factum. itaque Iovi fulguri et Summano fit, quod diurna Iovis, nocturna Summani fulgura habentur. || Propatulum late
 5 patens atque apertum, et patuli boves, quorum cornua in diversum super modum patent. || Propriassit proprium fecerit. || Properus antiquos dixisse, pro celer, testimonio est qualitatis adverbium, quod est propere. || Prophetas in Adrasto Iulius nominat
 10 antistites fanorum, oraculorumque interpretes; «cum capita viridi lauro velare inperant prophetae, sancta ita † caste qui purant sacra.» || Propter viam fit sacrificium, quod est proficiscendi gratia, Herculi aut Sanco qui scilicet idem est deus. || Prodigia quod prodicunt† futura, permutatione g. litteræ, nam quæ nunc
 15 c. appellatur, ab antiquis g. vocabatur. || Prodit, porro dederit, ut est in lege Censoria: «porticum sartam tectamque habeto, prodito.» alias prodiderit. || Prodegeris, consumpseris, perdideris, ut Cæcilius in Hymni †: «prodigere est, cum nihil habeas, te inridier †.» et Plautus in Nervolaria: «productæ prodigium † esse m. † amatorem addecet.» || Prodinunt prodeunt, ut Ennius Annali. L. III.: «prodinunt famuli, tum candida lumina lucent.» || Probrum,
 25 stuprum, flagitium, ut Accius in Hellenibus: «qui nisi probrum, omnia alia indelicta estimant †.» Cæcilius in Davo: «ea tum compressa parit huic puerum, sibi probrum.» || Probri †, velut prohibi, qui se delinquendo † prohibent. || Prodigiatores harispices, prodigiorum
 30 interpretes. || Prodit †, memoriæ porro dat, et fallit, item ex interiore loco procedit. item perdit, ut Ennius L. XVI.: «non in sperando cupide rem prodere summam.» || Punicum quod appellatur

Propatulum late patens atque apertum, et *patuli* boves, quorum cornua in diversum patent.

Properus celer, unde adverbium propere.

Prophetas dicebant veteres antistites fanorum oraculorumque interpretes.

5

Profecturi viam Herculi aut Saneo sacrificabant.

Prodigere est consumere, unde et *prodigus* fit.

Prodinunt prodeunt. Ennius: «Prodinunt famuli, tum candida lumina lucent.»

Probrum stuprum, flagitium.

10

Probi velut prohibi, qui se a delinquendo prohibent.

Prodigiatores prodigiorum interpretes.

Prodit memoriæ porro dat et fallit. Item ex interiore loco procedit. Item perdit, ut Ennius: «Non in sperando cupide rem prodere summam.»

15

Punicum genus libi translatum a Pœnis. Id etiam appellabant *probum*,* quia erat ceteris suavissimum.

	genus	
	latum	
	quia us	
	no	<i>Pro</i>
5	sto	<i>Progenerum</i>
	app	
	pell	<i>Profanum</i>
	Liv	
	blici	
10	bea	
	tionem	<i>Pro</i>
	plifi	
	ca, prop	
	tate	
15	nuit	
	ud alio	
	alias pro a	
	in Melani	
	mani oinu †	
20	Plautus in <i>Condalio</i>	
	pro hostio. alias pro	
	bam et capillum. <i>Profundum</i>	
	altum est ac fundum	
	in Medo: «neq	
25	<i>Profesti</i> dies di	
	divini. Cecilius † in	
	sti tantundem	
	in Privigno: ae	
	<i>Profusus</i> super mo	
30	Terentius in Ade	
	at, nihil ad me <i>Alias</i>	
	et † Pacuius † in Teuc	
	ro occistians † rua	

Pro significat in, ut pro rostris, pro æde, pro tribunali.
 Progenerum appellat avus neptis suæ virum.

Profanum quod non est sacrum. Plautus : « Sacrum an
 profanum habeas, parvi penditur. »

Pro ponitur etiam pro amplificando ac palam faciendo, 5
 ut prodi, provoca, protrahe, propelle ; alias pro privan-
 di facultate, ut in propudio, prohibendo, quia utrum-
 que abnuit in his esse pudorem potestatemque ; alias
 aliud alio, ut pro* pecunia, pro prædio, consule ; alias
 pro admiratione, ut pro Iuppiter ; alias pro ante, ut 10
 pro ostio ; alias pro in, ut * promittere barbam et
 capillum.

Profundum quod longe habet fundum.

Profesti dies procul a religione numinis divini.

Profusus super modum sumptuosus. Terentius : « Pro- 15
 fundat, perdat, pereat, nihil ad me attinere. Alias ab-
 iectus iacens. Pacuvius : « Profusus gemitu murmuro. »

. cant
 rta
 || *Plauti* n-
 ntur
 5 quæ
 e
 uni
 ui
 cis
 10 || *Planta* e sunt,
 causa
 . . . || *Planca* b quam
 dibus
 || *Plastrum* cebant
 15 euer-
 id quod
 pidicus
 um perculi.
 || *Plebeium* nem licet ca-
 20 generis est
 sto nomine.
 || *Plutei* do intentæ,
 opus facientibus
 nunc etiam tabu-
 25 nomine dicun-
 . . . || *Plebei* q̄ plebeiscito
 suffragium tu-
 sunt constitu-
 unt, qui una cum
 30 ente plebe a pa-
 . . . || *Plebeias* vas vocant nos-
 as esse, et† septem ferun-
 mus a genere ma-

Plauti appellantur canes, quorum aures languidae sunt ac flaccidae et latius videntur patere.

Plantae semina holerum, quod plana sunt, ut appellantur etiam ex simili plantae nostrorum pedum.

Plancae tabulae planae, ob quam causam et *planci* 5 appellantur, qui supra modum pedibus planis sunt.

Plebeium magistratum neminem capere licet, nisi qui ex plebe est.

Plutei crates corio crudo intentae, quae solebant 10 obponi militibus opus facientibus, et appellabantur militares. Nunc etiam tabulae, quibus quid praecipitur, eodem nomine dicuntur.

Plebei aediles dissidente plebe a patribus sunt creati.

gistratus. eas enim faciendas curaverunt M. Iunius Brutus, Q. Oppius Aediles pl. || Plexa colligata significat ex Graeco, cui nos etiam praepositionem adicimus, cum dicimus perplexa. || Plentur
 5 antiqui etiam sine praepositionibus dicebant. || Plera dixisse antiquos testis est Pacius†, cum ait: «plera pars pessumdatur.» || Ploxinum appellari ait Catullus capsum in cisio capsave† cum dixit: «gingiuas vero ploxint† habet veteris.» || Plorare, flere, inclamare† nunc
 10 significat, et cum praepositione inplorare, id est invocare: at apud antiquos plane inclamare. in regis Romuli et Latii† legibus: «si nurus† sacra divis parentum estod.» in Servi Tuli haec est: «si parentem puer verberitas† tolle† ploras† sit†, paren† puer divis parentum
 15 sacer esto.» id est clamarit†, dix. . . . || Pedulla quae dicimus nea† . . . Graecos appellare manifestum est. || Pacem a pactione condicionum putat dictam Sinnius Capito, quae utrique
 20 inter se populo sit observanda. || Penem antiqui codam vocabant. a qua antiquitatem† etiam nunc offa porcina cum cauda in cenis puris offa penita vocatur. et peniculi, quis calciamenta terguntur, quod e codis extremi† faciebant antiqui qui tergunt† ea. dictus est forsitan
 25 a pendendo. Neutus† in Tunicularia: «Theodotum compellas†, qui aras compitalibus sedens in cella circumtectuas† tegetibus Lares ludentis peni pinxit bubulo.» significat peniculo grandi, id est coda. || Propius sobrino mihi est consobrini mei filius et consobrinae meae
 30 filia† et patris mei consobrinus et matris

Plexa conligata, unde perplexa.

Plentur antiqui etiam sine præpositionibus dixerunt.

Ploxinum capsam dixerunt.

Pax dicta est a pactione.

Penem caudam vocabant, unde et offam porcina⁵
cum cauda offam penitam dicebant. Hinc et peniculos
dicimus, quibus calciamenta terguntur, qui de cau-
darum extremitate fiunt. Penis denique a pendendo
vocata est.

Propius sobrino mihi est consobrini mei filius et¹⁰
patris mei consobrinus.

meae consobrinus. || Possessio est, ut definit Gallus Aelius, usus quidam agri, aut edifici, + non ipse fundus aut ager. non enim possessio est. . . . rebus quae tangi possunt. . . . qui dicit se possidere, his vere + po-
 5 test dicere. itaque in legitimis actionibus nemo ex his qui + possessionem suam vocare audet, sed ad interdictum venit, ut Praetor his verbis utatur: «Uti nunc possidetis eum fundum Q. D. A., quod nec vi nec clam nec precario alter ab altero possidetis,
 10 + ita possideatis, adversus ea vim fieri veto.» || Praefecturae eae appellabantur in Italia, in quibus et ius dicebatur, et nundinae agebantur, et erat quaedam earum R. P., neque tamen magistratus suos habebant. in qua his + legibus praefecti mittebantur
 15 quod annis + qui ius dicerent. quarum genera fuerunt duo: alterum, in quas solebant ire praefecti quattuor + viginti sex virum nū pro + populi suffragio creati erant, in haec oppida: Capuam, Cumas, Casilinum, Volturnum, Liternum, Puteolos, Acer-
 20 ras, Suessulam, Atellam, Calatium: alterum, in quas ibant, quos Praetor urbanus quod annis + in quaque loca miserat legibus, ut Fundos, Formias, Caere, Venaerum +, Allieas +, Privernum, Anagninam, Frusinionem, Reate, Saturniam, Nursiam, Arpinum,
 25 aliaque conplura. || Parret, quod est in formulis, debuit et producta priore syllaba pronuntiari, et non geminorum + scribi, ut fieret paret, quod est + inveniatur ut + comparet, apparet. || Portum in XII. pro domo positum omnes fere consentiunt: «cui testimonium defuerit, his + tertiis diebus ob portum obvagulatam ito.» || Patrocinia appellari
 30 coepta sunt, cum plebs distributa est inter patres, ut eorum opibus tuta esset. || Posticam lineam in agris dividendis Ser. Sulpicius appellavit ab

Possessio est usus quidam agri aut aedificii, non ipse fundus aut ager.

Portum frequenter maiores pro domo posuerunt.

Patrocinia appellari coepta sunt, cum plebs distributa est inter patres, ut eorum opibus tuta esset.

Postica linea in agris dividendis ab oriente ad occasum spectat.

exori
qua
tur
rique
5 abe
tab
frum
danto || *Pomptina*
tia ur
10 tina || *Pa-*
piria
mi † ag
coniu
quod inc
15 tur: bellum
tos exerc
discisserat
signum conf
rem in ipsorum ar
20 testate, ac pote
exercitus suffrag || *Pupinia*
ab agri nomine
Tusculum urbem
minit invictum
25 est. || *Popillia tri*
buum, tot enim fue
lici nomine ap
Pinaria a sororis P
mine. || *Populi com*
30 cum plebe suffragium
ex patribus et plebe
cum plebes sine patri
quod plebes scivit, plebi
appellatur. || *Patrum comu*

Pomptina tribus a Pomptia urbe est dicta.

Papiria tribus a Papirio vocata.

Pupinia tribus ab agro Pupinio.

Popillia tribus a progenetrice traxit vocabulum.

Prorsi limites appellantur in agrorum mensuris, qui
ad orientem directi sunt.

Pugio dictus, quod eo punctim pugnatur.

Praebia remedia.

Praemetium, quod praelibationis causa ante prae- 5
metitur.

Protelare longe propellere, ex Graeco videlicet τῆλε,
quod significat longe.

Privato sumtu se alebant milites Romani paene ad
id tempus, quo Roma est capta a Gallis. 10

Porci effigies inter militaria signa quintum locum
obtinebat*, quia confecto bello inter quos pax fieret,
caesa porca foedus firmare solebant.

Polimenta testiculi porcorum dicuntur, cum ca-

porcorum, cum eos castrabant, a politione segetum aut vestimentorum, quod similiter atque illa curentur.

|| Pater patrimus dicebatur apud antiquos, qui cum iam ipse pater esset, habebat etiam tum patrem. || Portisculus est, ut scribit Aelius Stilo, qui in portu modum dat classi. id autem est malleus cuius meminit Cato in dissuasionem de rege Atialo †, et vectigalibus Asiae: «C. Licinio PR. remiges scribiti cives Romanis † sub portisculum, sub flagrum conscribiti venire passim.» || Pro scapulis cum dicit Cato, significat pro iniuria verberum. nam complures leges erant in cives rogatae, quibus sanciebatur poena verberum. his significat prohibus se † multos suos civis in ea oratione, quae est contra M. Caelium: «si em percussi, saepe incolumis abii. praeterea pre † rep. pro scapulis atque aerario multum R. P. profuit.» || Primum tribunus apud Catonem † in ea, quae est contra Thermum de suis virtutibus: «Aliud est properare, aliud festinare. qui unum quidque † maturę † transigit, i † properat: qui multa simul incipit neque perficit, i † festinat.» || Prorsus porro versus, nisi forte ex Graeco *πρὸς*. † Cato de feneratione legis Iuniae: «Camerni † cives nostri oppidum pulchrum habuere, agrum optimum atque pulcherrimum, rem fortunatissimam. cum Romam veniebant, prorsus devertebantur pro hospitibus ad amicos suos.» || Prohibere comitia, dicitur vitare diem morbo, qui vulgo quidem maiore, † ceterum ob id ipsum comitalis appellatur. Cato in ea oratione, quam scribit de sacrilegio † commisso: «domi cum auspicamus, honorem medium † immortalium velim habuisse servi. † ancillae, si quis eorum sub centone crepuit, quod ego non sensi, nullum mihi vitium facit. si cui ibidem servo aut ancillae

strantur, a politione vestimentorum, quod similiter,
ut illa, curantur.

Pater patrimus dicitur, qui, cum ipse pater sit,
adhuc patrem habet.

Porticulus est, qui in portu modum dat classi. Est 5
autem malleus.

Pro scapulis cum dixit Cato, significavit pro iniuria
verberum.

Primanus* tribunus erat, qui primae legioni tribu-
tum scribebat.

10

Properare aliud est, aliud festinare; qui unum quid
mature transigit, is properat; qui multa simul inci-
pit neque perficit, is festinat.

Prorsus porro versus.

dormienti evenit, quod comitia prohibere solet, ne is +
quidem mihi vitium facit.» || Penatores qui penus ges-
tant. Cato adversus M. + Acilium quarta: «postquam
nativitas + ex navibus eduxi, non ex militibus atque nau-
5 tis piscatores penatores fici sedarum + dedi.» || Pila-
tes + lapidis genus, cuius M. + Cato originum L. V.: «lapis
candidior quam pelastes.» || Peregrina sacra appel-
lantur, quae aut evocatis dis in oppugnandis ur-
bibus Romam sunt conata, + aut quae ob quasdam reli-
10 giones per pacem sunt petita, ut ex Phrydia + Ma-
tris Magnae, ex Graecia Cereris, Epidauro Aescu-
lapi: quae coluntur eorum more, a quibus sunt accep-
ta. || Peculatus furtum publicum dici coeptus est a pe-
core, quia ab eo initium eius fraudis esse cepit, + siqui-
15 dem ante aes aut argentum signatum ob delicta
poena gravissima erat duarum ovium et XXX
bovum. ea lege + sanxerunt T. Menonius + Lanatus et
P. Sestius Capitolinus cos. quae pecudes, postquam
aere signato uti coepit P. R., Tarpeia lege
20 cautum est, ut bos centusibus, ovis decusibus aestima-
retur. || Potitium et Pinarium Hercules, cum ad aram,
quae hodieque maxima appellatur, decimam bovum,
quos a Geryone abductos abigebat. + Argos
in patriam, profanas + sedgenus + sacrifici edocuit. quae
25 familia et posteri eius non defuerunt decumantibus
usque ad Appium Claudium Censorem, qui quinquaginta
millia aeris gravis his deditus + servos publicos
edocerent ritum sacrificandi: quo facto Potiti, cum
essent ex familia numero duodecim, omnes inter-
30 erant + intra diem XXX. Pinarius quod non adfuit
sacrificio, pestea + cautum est, ne quis Pinariorum ex eo
sacrificio vesceretur. || Plebei + epudicitiae + saccel-
lum + in vico Longo est, quod, cum Verginia patrici gene-
ris femina, convivio + facto inter patres et ple-

Peregrina sacra sunt dicta, quae ab aliis urbibus religionis gratia sunt advecta.

Peculatus, id est furtum publicum, dici coepit a pecore tunc cum Romani praeter pecudes nihil haberent.

Plebeiæ pudicitiae sacellum Romae ut sacra cetera colebatur.

Primigenius sulcus dicitur, qui in condenda nova urbe tauro et vacca designationis causa inprimitur.

Parilibus Romulus Urbem condidit, quem diem festum præcipue habebant iuniores.

Praetexta pulla nulli alii licebat uti, quam ei qui funus faciebat. 5

Pilates genus lapidis. Cato: «Lapis candidior quam pilates.»

Pilæ et effigies viriles et muliebres ex lana Conpi-

. compitis
 deorum
 nt La-
 quot
 5 nt li-
 ocantur.
 tenti.
 || *Primigeniae* ipio
 Fortu-
 10 eris
 enit-
 aemu-
 urbem
 annis
 15 quum Pu-
 ti debebat
 || Pueri, im-
 ntur Atta-
 versibns docet
 20 || *Pueri* m signum ad salinas
 signum allatum
 quod sunt cona-
 re, nemo unquam
 propter ipsum signum
 25 s sub signo abierunt
 dunt, simul ut
 ti erexerunt ad qui
 s. || Plena sue Tellu-
 id genus cum serem +
 30 en fodiendo corrup-
 || *Plotos* Umbri, pedibus planis
 bus utuntur in venando
 cant semiplotia et
 us poeta, quia Umber

talibus suspendebantur in compitis, quod hunc diem festum esse deorum inferorum, quos vocant Lares, putarent, quibus tot pilae, quot capita servorum; tot effigies, quot essent liberi, ponebantur, ut vivis parcerent et essent his pilis et simulacris contenti.

5

Ploti appellantur, qui sunt planis pedibus. Unde et poeta Accius, quia UMBER Sarsinas erat, a pedum planitie initio *Plotus*, postea *Plautus* est dictus. Soleas quoque dimidiatas, quibus utebantur in venando, quo planius pedem ponerent, *semitplotia* appellabant.

10

Sarsinas erat, a pedum planitia initio Plotus, postea Plautus ceptus + est dici. || Postumus cognominatur post patris mortem natus. Plautus in Aulularia: «Post mediam aetatem qui media +
5 ducit uxorem domum, si eam sine + xanum + praegnatem fortuito fecerit, quid dubitas, quin sit paratum his nomen pueris Postume +?» || Porcas, quae + inter duci + sulcos fiunt, ait Varro dici, quod porrigant + frumentum. || Parmulis pugnare milites
10 soliti sunt. quarum usum sustulit C. Marius datis in vicem earum Bruttianis. || Porcam auream et argenteam dici ait Capito Ateius, quae et si numero hostiarum non sint, nomen tamen earum habere; alterum + ex auro, alterum +
15 ex argento factam adhiberi sacrificio Ceriali. || Pulcher bos appellatur ad eximiam pinguitudinem perductus. || Propudi ait + porcus dictus est, ut ait Capito Ateius, quin + sacrificio gentis Claudiaee velut plamentum + et exsolutio omnis
20 contractae religionis est. || «Parum cavisse videri» pronuntiat magistratus, cum de consiliis + sententia capitis quem condempnaturus est. || Piscatori ludi vocantur qui quodannis + mense Iunio trans Tiberim fieri solent a PR.
25 Urbano pro piscatoribus Tiberinis, quorum quaestus non in Macellum pervenit, sed fere in aream Volcant, + quod id genus pisciculorum vivorum datur ei Deo pro animis humanis. || Publicius clivus appellatur, quem duo fratres L + M. Publici Malteoli + Ae-
30 diles Cur. pe . . . uaris + condemnatis ex pecunia, quam coeperat, + munierunt, ut in Aventinum vehiculi, + hel + venire + possit. || Praedia + rursus Verrius vocari ait ea remedia, quae data + Cecilia + uxor Tarquini Prisci invenisse ex

Porcas, quae in agris fiunt, ait Varro dici, quod por-
rigant frumentum.

istimantur †, et inmiscuisse on' † suae, qua praecineta sta-
 tua eius est in aede sc̄s †, qui deus dius fidius vocatur, ex
 qua zona periclitantes ramenta sumunt. ea voca-
 ri ait praedia, quod mala prohibeant. || Priscae latinae
 5 coloniae appellatae sunt, ut distinguerent a no-
 bis, † quae postea a populo dabantur. || Praetor ad por-
 tam nunc salutatur his † qui in provinciam Propraetore aut Pro
 consule exit: cuius rei morem ait fuisse Cincius in
 libro de Consulum potestate talem: «Albanus † rerum
 10 potitos usque ad Tullum regem: Alba deinde diruta
 usque at † poectum † Murem cos. populos latinos ad
 capudo † etentinae †, quod est sub monte Albano, con-
 sulere solitos, et imperium communi consilio ad-
 ministrare itaque quo anno Romanos imp̄rs †
 15 ad exercitum mittere oporteret iussu nomi-
 nis Latini, complures nostros in Capitolio a sole ori-
 ente auspiciis operam dare solitos. ubi aves ad-
 dixissent, militem illum, qui a communi Latio missus
 esset, illum quem aves addixerant, Praetorem saluta-
 20 re solitum, qui eam provinciam optineret Praetoris no-
 mine.» || Patricios, Cincius ait in libro de comi-
 tiis, eos appellari solitos, qui nunc ingenui vocentur.
 || Possessiones appellantur agri late patentes
 publici privatique, quia † non mancipatione, sed usu
 25 tenebantur, et ut quisque occupaverat, collide-
 bat. † || Potestur, Scipio Africanus in ea, quae est
 de inperio D. Bruti. et, poteratur, C. Gracchus
 in ea qua uous † est cum circum concillabula † iret.
 || Probrum virginis Vestalis ut capite puniretur,
 30 vir, qui eam incestavisset, verberibus necaretur: lex
 fixa in atrio Libertatis cum multi † alis legibus
 incendio consumpta est, ut ait M. Cato in ea
 oratione, quae de Auguribus inscribitur. adicit
 quoque virgines Vestales sacerdotio exangu-

rat
 cra
 ex
 ta
 5 sūp
 seri
 viri
 cons
 in eo
 10 lieto
 istim
 consu
 os aut
 nemo
 15 dicant
 trib' XXX
 de capite ci
 vetant XII
 neficos quinque
 20 nant, quia ipsi in || *Punici*
 tur non Poeni †, quamvis
 antur, et Punicum bel
 lanter †: nam quae soleb
 logam Ennius in p
 25 brariorum qui eaque † fem
 lino. etiam ipsi Gra
 gos, philargyros
 rius appellari, mut
 vox explanata non
 30 nomina etiam in vi
 dicimus tam hic lapis q || *Parti-*
 cipia appellantur, quæ
 nem rerum significant, e
 tempora, personas recipi

Punici dicuntur, non Poeni, quamvis a Phoenice sint
oriundi.

. || Por-
 te
 || Poe-
 ob
 5 ntur.
 || *Pullariam* Pla-
 || Proce-
 || Pertu-
 || *Pe*-s dñ†
 10 de ruit
 L. I. An-
 mu
 || *Pollit* dixit
 || Petre-
 15 is aut
 ab agri vitio,
 veꝑcilli †. C.
 vertar ad illam
 inpudentior
 20 nter legationes
 test. || Pelliculatio-
 do, quod est inducen-
 e, quam scripsit de
 || *Papisio*-s, Cato sæpe dicit, ut
 25 boses, locor† dicebant.
 proprie mari opus est.»
 || *Praemiosam* in orationem† quam scrib-
 inpudentiam præmio-
 || *Pastales* cienter Cato dixit in ea
 30 *pascalis* ovis vetuit.»
 as appellat in ea ora-
 precio Tarenti, plus C.
 uam ignaro† Terentino†
 || «*Periculatus* sum», Cato ait in

Portunus, qui et *Palaemon**, a Romanis inter deos colebatur.

Poenas pendere in eo proprie dicitur, qui ob delictum pecuniam solvit, quia penso aere utebantur.

Pullariam Plautus dixit manum dextram.

5

Procedere dicebant interdum pro* succedere, interdum pro porro cedere.

Pertusum dolium cum dicitur, ventrem significat.

Pollit pila ludit.

Pelliculationem Cato a pelliciendo dixit.

10

Præmiosa pecuniosa.

Pastales oves Cato posuit pro pascuales.

Petreia vocabatur, quae pompam praecedens in colonis aut municipiis imitabatur anum ebriam, ab agri vitio, scilicet petris, appellata*.

15

Periculatus sum Cato est usus in dicendo.

- ea oratione, quam scribit ad litis Censorias.
 || Parsi non peperci, ait Cato in eadem oratione: «Seio fortunas secundas neglegentiam prendere solere: quod uti prohibitum irem, quod in me esset, meo labori non parsi.»
- 5 || Praedonulos Cato hypocoristicos dixit in epistularum + «quia saepe utiles videntur praedonuli.» || Praecem singulariter idem in ea, quae est de coniuratione. || «Pulchralibus atque cupidus +». idem in ea, quae est de fundo oleario. || Punctatoriolas levis pugnas appellat Cato in ea, quam dixit de re Histriae militari. || Proaedicatum dicitur, quod ex privato loco processit publicum solum. || Percunctatum patris familiae nomen ne quis servum mitteret, leges + anotum + fuisse ait Cato in ea, quam + legem Orciam dissuadet. || Prodidisse non solum in il-
- 15 lis dr̄, qui patriam hostibus prodiderunt, sed etiam tempus longius fecisse. ut Cato: «Te, C. Caecilii +, diem prodidisse + militibus legionis III, cum proditionem non haberent.» || Pavimenta Poenica marmore Numidico contrata significat Cato, cum ait in ea, quam habuit, ne quis
- 20 Cos. bis fieret: «dicere possum, quibus villae atque aedes aedificatae, atque expolitae maximo opere citro atque ebore atque pavimentis Poeniciis tent +». || «Pro-lato aere astitit», Ennius Achillae in + Aristarchi cum ait, significat clipeo ante se protento. || Poenitam + offam Naevius appellat absegmen carnis cum coda: antiqui autem offam vocabant abscisum globi forma, ut manu glomeratam pultem. || Privatae feriae vocantur sacrorum propiorum +, velut dies natales, operationis +, denecales. || Pronubae adhibentur nuptis,
- 30 quae semel nupserunt, ut matrimonia paupertatem + auspicantes. || Pudicitiae signum in foroubo-vario + est, ubi familiaria aedisset + Herculis. eam quidam Fortunae esse existimant. Item via Latina ad milliarium illi + Fortunae Muliebris, nefas

Parsi idem Cato dixit, non peperci.

Prædonulos hypocoristicos id est deminutive idem

Cato posuit pro prædonibus.

Precem singulariter.

Pulchralibus pro pulchris.

5

Punctariolas leves pugnas identidem ipse dixit.

Proædificatum dicitur, quod ex privato loco processit in publicum solum.

Prodidisse tempus longius fecisse.

Pavimenta Poenica, hoc est marmore Numidico 10
strata.

Prolato ære apud Ennium significat scuto ante se
protento.

Privatæ vocabantur feriae sacrorum propriorum, 15
velut dies natales.

Pudicitiae ignum Romae colebatur, quod nefas erat
attingi, nisi ab ea, quae semel nupsisset.

est attingi, nisi ab ea, quæ semel nupsit. || Patrimi et matrimi puero + prætextati tres nubente + deducunt; unus, qui facem præfert ex spina alba, quia noctu nubebant; duo, qui tenent nubentem. || Pilentis et carpentis per
 5 urbem vehi matronis concessum est, quod cum aurum non reperiretur, ex voto, quod Camillus voverat Apollini Delphico, contulerunt. || Prima aut secunda hora ducant + sponsalibus hominis + causa, ut optima ac secundissime veniant. + || Prætextum + sermonem quidam
 10 putant dici, quod prætextatis nefas sit obsceno verbo uti. aliquod + nubentibus depositis prætextis a multitudine puerorum obscena clamentur +. || Palatalis Flamen constitutus est, quod in tutela eius deæ Palatium est. || Portenta existimarunt quidam gravia esse,
 15 ostenta bona. alii portenta quædam bona, ostenta quædam tristia appellari. portenta, quæ quid porro tendeatur +, indicent: ostenta, quæ tantummodo ostendant; monstra, præcipiant quoque remedio +. || Postularia fulgura quæ
 20 votorum ut + sacrificiorum spectam + religionem desiderant. || Pestifera, quæ mortem, aut exilium ostendunt. || Peremptalia, quæ superiora fulgura ut + portenta peremunt, idest olunt +. || Pullus Iovis dicebatur quæ + Fabius, cui Eburno cognomen
 25 erat propter candorem, quod eius natis fulmine icta erat. antiqui autem puerum, quem quis amabat, pullum eius dicebant. || Peregrinus ager est, qui neque Romanus, neque hostilius + habetur. || Publica sacra, quæ publico sumptu pro populo fiunt, quæque
 30 pro montibus, pagis, curis, sacellis. ad + privata, quæ pro singulis hominibus, familiis, gentibus fiunt. || Peremne dicitur auspicari, qui amnem, aut aquam, quæ ex sacro oritur, auspicato transit. || Puls potissimum datur pullis in auspiciis, quia ex ea ne-

Patrimi et matrimi pueri tres adhibebantur in nuptiis, unus, qui facem præferret ex spina alba, quia noctu nubebant, duo, qui nubentem tenebant.

Prima aut secunda diei hora causa ominis sponsalibus tribuebatur*.

5

Pronubæ adhibentur nuptis, quæ semel nupserunt, causa auspicii ut singulare perseveret matrimonium.

Prætextatis nefas erat obsceno verbo uti, ideoque *praetextum* appellabant sermonem, qui nihil obscenitatis haberet.

10

Palatualis flamen ad sacrificandum ei deæ constitutus erat, in cuius tutela esse Palatium putabant.

Puer, qui obscene ab aliquo amabatur, eius, a quo amatus esset, *pullus* dicebatur. Unde Q. Fabius, cui Eburno cognomen erat propter candorem, quod eius natis fulmine icta esset, *pullus Iovis* appellatus est.

15

Publica sacra, quæ pro populo fiebant; *privata*, quæ pro singulis hominibus familiisque, appellabant.

Prodit non solum in apertum exit significat, sed etiam porro it.

20

Portenta rerum fieri dicuntur, cum solida corpora raro se ostendunt, ut cometae, turbines, barathra, sereno cælo facta tonitrua.

Puls potissimum dabatur pullis in auspiciis, quia ex

cess
 id est t
 nem†
 non
 5 qui pa || *Prodit*
 tum ex || *Porten-*
 ta rer
 se ost*
 tonitr || *Pedestria*
 10 picia
 terisque *Propter-*
 via ap
 ostent
 infirm || *Piacula-*
 15 ria app
 quendi co
 fugit, aut
 oportuit pa || *Pestifera*
 sunt, cum cor i
 20 in iocinere. || *Pul-larium*
 quidam putant, quia non
 re est, avem auspican || *Praepetes*
 aves dicuntur, quæ se
 nam antiqui præpetere
 25 || *Pecunia sacrificium*
 tumque† causa mola pu
 cio, quia omnis res fam
 dicimus ex his rebus con . . . || *Procuraciones*
 appellantur, quæ fulgu
 30 iecta, depellendorum ma
 bonorum causa fiunt. || *P*
 vanda iudicant pri
 peræ administratis, u
 stabillantur† || *Parilia festa*

ea necesse erat aliquid decidere, quod tripudium faceret, id est terripavium.* *Pavire* enim ferire est. Bonum enim augurium esse putabant, si pulli, per quos auspicabantur, comedissent, præsertim si eis edentibus aliquid ab ore decidisset. Sin autem 5 omnino non edissent, arbitrabantur periculum imminere.

Pedestria auspicia nominabant, quæ dabantur a vulpe, lupo, serpente, equo ceterisque animalibus quadrupedibus. 10

Piacularia auspicia appellabant, quæ sacrificantibus tristia portendebant, cum aut hostia ab ara effugisset, aut percussa mugitum dedisset, aut in aliam partem corporis, quam oporteret, cecidisset.

Pestifera auspicia esse dicebant, cum cor in extis, 15 aut caput in iocinere non fuisset.

Præpetes aves dicuntur, quæ se ante auspican- tem ferunt. Nam *praepetere* dicebant pro anteire.

Pecunia sacrificium fieri dicebatur, cum fruges fructusque offerebantur, quia ex his rebus constat, 20 quam nunc pecuniam dicimus.

. u pa-
 || *Folubrum* um in
 || Pu-
 guribus
 5 plu-
 go ve-
 rtis
 tium in
 iatæ
 10 *Quirinal*
 extra ur-
 es faci-
 fecisti
 || *Picum* ait, ob
 15 uum, Faunum
 vit: et ex
 adfecit: ut
 givos Aenean
 civitatem, iunxit
 20 stimant quam
 formula, quæ est
 istra, ut eius significa-
 || *Patres* llantur, ex quibus Senatus
 conditæ Romulus C.
 25 quorum consilio atque
 ministraretur; atque
 agrorum partes ad
 perinde ac liberis.
 || *Pondo* solebant iam inde a Ro-
 30 argenti signati ul-
 publicæ et privatæ
 nt. || *Publica pondera*
 ex ea causa Iunius in
 t, quod duos † illi † pet. m. †

Polubrum pelluvium vas, quod nos *pelvem* vocamus.

Patres senatores ideo appellati sunt, quia agrorum
partes adtribuerant tenuioribus ac si liberis propriis.

Trib. pleb. rogarint his verbis: «Ex ponderibus publicis, quibus hac tempestate populus oetier qui + solet, uti coæquatur + sedulum, ut hi + quadrant + alvini + octoginta pondo siet: congius vini decemp. is +:

5 sex sextari congius siet vini: duo + quinquaginta sextari quadarantat + siet vini. sextarius æquus æquo cum librario siet: sex de quinque libræ + in modio sient. si quis magistratus adversus hac d. m. pondera, modiosque, vasaque publica modica,

10 minora, maiorave faxit, iussit vere + fieri, dolumve adduitque + ea fiant, eum quis volet magistratus multaretur +, dum minore patris + familias taxat, liceto; sive quis in + sacrum iudicare voluerit, liceto». || Pecuum, cum dixit M. Cato per casum genetivum,

15 a singulari casus recti formavit, quo utebantur antiqui, id est pecu, ac testu, tonitru, genu, verum, quorum omnium genetivus pluraliter geminat u. litteram: nunc quia dicimus +, ut pectus, eam quæ in usu est, formam in declinationibus sequimur. || Præ-

20 teriti Senatores quondam in opprobrio non erant, quod, ut reges sibi legebant, sublegebantque, quos in consilio publico haberent, ita post exactos eos Consules quoque et Tribunos + militum consulari potestate coniunctissimos sibi

25 quoque + patriciorum, et deinde plebeiorum legebant; donec Ovinia Tribunicia intervenit, qua sanctum est, ut Censores ex omni ordine optimum quemque curiati + in senatu + legerent. quo factum est, ut qui præteriti essent et loco moti, haberentur ignominiosi. || «Pro censu classis iuniorum» Ser. Tullius cum dixit in discriptione centuriarum, accipi debet in censu, ut ait M. Varro in L. VI. rerum humanarum. sicuti pro æde Castoris, pro tribunali, pro testimonio.

Pecuum dixit Cato genetivum pluralem ab eo, quod
est pecu.

|| Procum patricium indiscriptione† eas† siumquam† fecit
 Ser. Tullius, significat procerum. i. † enim sunt princi-
 pes. nam proci dicuntur, qui poscunt aliquam in matri-
 monium, Graece *νηστωρες* †. est enim procare posce-
 5 re, ut cum dicitur in iudice conlocando «si alium procas, ni-
 ve eum procas» hoc est poscis; unde etiam meretrices
 procaces. || Praerogativae centuriae † dicuntur, ut do-
 cet Varro rerum humanarum l. VI., quærus . . . † Ro-
 mani, qui ignorarent petitores, facilius eos anim-
 10 advertere possent. Verrius probabilius iudicat
 esse, ut cum essent designati a prærogativis, in ser-
 monem res veniret populi de dignis, indignisve,
 et fierent ceteri diligentiores ad suffragia
 de his ferenda. || Peculium servorum pecore † item
 15 dictum est, ut ex † pecunia patrum familiae. || Puelli
 perdeminutionem † a pueris dicti sunt. itaque et
 Ennius ait: «Penisolitis† uos† sacrificare puellos.»
 et Lucilius: «cumque hic tam formosus homo, ac te
 dignus puellus.» Et Plautus: «holim† huic puello se-
 20 se venum ducier.» || Præciamitatores † dicuntur,
 qui Flaminibus Diali, Quirinali, Martiali, antecedent †
 exclamant fere his † publicis, ut homines ab-
 stineant se opere, quia his opus facientem videri †
 religiosum est. || Pedum est quidem baculum incur-
 25 vum, quo pastores utuntur ad comprehendendas
 oves, aut capras, a pedibus. cuius .m. etiam Vergi-
 lius in Bucolicis, cum ait: «At tû sume pedum.»
 sed in eo versu, qui est in Iphigeniæ † Enni: «procede
 gradum, proferre pedum, nitere, cessas?» idipsum †
 30 iaculum † significari, cum ait Verrius, mirari sa-
 tis non possum, cum sit ordo talis, et per eum signifi-
 catio aperta, gradum proferre pedum† cessas† nite-
 re. || Pone gravi sono antiqui utebantur pro-
 logi † significatione. Sed praeicientes vocabu-

Procare poscere est, unde et *proci* et meretrices *proca-*
ces, et verbum *procas*, id est poscis.

Peculium servorum a pecore dictum, sicut et pecunia
 nobilium.

Puelli pueri per deminutionem. Ennius: «Poeni soliti
 suos sacrificare puellos. 5

Præciamitatores dicebantur, qui flamini Diali, id
 est sacerdoti Iovis, antecedeabant clamantes, ut homi-
 nes se ab opere abstinerent, quia his opus facientem
 videre inreligiosum erat. 10

Pedum pastorale baculum incurvum, dictum, quia illo
 oves a pedibus comprehenduntur.

Pone gravi sono ponitur pro loci significatione.

- li
- || *Pe-*
r-imit
- 5 || *P-ure lautum*
- la
- lti || *Pura vest-*
im-enta
- fici
- 10 sita,
- ex h
- voca
- tiata || *Procalato*
- procitato || *Praefericulum*
- 15 aeneum s
- lut pelvis
- rio Opis Co . . . || *Patellae*
- item sacris fa
- velut capidul || *Pantices*
- 20 frus ventris. || P
- pellat a quo etia
- sus. || *Procineta clas*
- prelium † instructus, et pa
- dere non licet: ant
- 25 dixerunt, ut nunc quoque
- tus est. procineta autem
- ad pugnam ire solit
- ta in procinetu fieri || *Posimi-*
rium esse ait Antistius
- 30 ficalis pomerium, id est l
- Cato. olim quidem omn
- tinum, nunc etiam intra æ
- quasi promoerium †. solet au
- ruspomeri † proferendi

Pure lautum, aqua pura lavatum.

Pura vestimenta sacerdotes ad sacrificium habebant,
id est non obsita, non fulgurita, non funesta, non
maculam habentia.

Procalato * provocato.

5

Præfericulum vas aeneum sine ansa patens sum-
mum, velut pelvis, quo ad sacrificia utebantur.

Patellæ vasula parva picata, sacrificiis faciendis apta.

Pantices frus ventris.

Perimit adimit, tollit, unde et peremptus, interfectus. 10

Procinctam classem, id est paratam ad bellum
militum multitudinem, Diali flamini videre non licuit.

Posimirium pontificale pomerium, ubi pontifices
auspicabantur. Dictum autem pomerium, quasi pro-
muriū, id est proximum muro.

15

.

 tem
 nu
 5 sed
 ciat
 ad
 ne-
 moe-
 10 *Romus* †
 in se-
 si tac-
 ntifi-
 agrumque
 15 *a* consti-
 retur, tum
 e solitos :
 minus maiusve
 ibus effereatis †.
 20 veluti post moe-
 intro muris † urbis.
 || *Promptum* it suo, videri ait po-
 de cuius ære tutê-
 um triticum in commen-
 25 quidam prolatum signifi-
 mptum. sed proprium † ait
 turum factum sit; cui
 est, cum præsertim aliud
 pantoleium † appelletur,
 30 mo. || Potitus servitu-
 qui, ut ait Labeo, servitu-
 dines proxime Græci no-
 dicebatur ab antiquis
 || *Penus* ocatur locus intimus in æ-

Penus vocabatur locus in aede Vestae intimus.

de Vestæ segetibus saepius †, qui certis diebus circa Vestalia
 aperituri. † dies religiosi habentur. || Planta oliagi-
 nea est virga foliata ex olea deplantata. || Pomo-
 nal est in agro Solonio, via Ostiensi ad duode-
 5 cimum lapidem deverticulo a miliario octavo.
 || Pubes et qui pubem † generare potest; his † incipit
 esse a quattuordecim annis: femina aquodecem †
 viri potens, sive patiens, ut quidam putant. || Pran-
 dicula antiqui dicebant, quæ nunc lentacula. † || Pro-
 10 diguæ hostiæ vocantur, ut ait Veranius, quæ con-
 sumuntur, unde homines quoque luxuriosi, prodigi.
 || Petronia amnis est in Tiberim perfluens, quam ma-
 gistratus auspicato transeunt, cum in campo quid age-
 re volunt. quod genus auspici peremne vocatur. amnem
 15 autem feminine † antiquod † enuntiabant. || Penetra-
 le sacrificium dicitur, quod interiore parte sacrari con-
 ficitur. unde et penetralia cuiusque dicuntur; et
 penes nos, quod in potestate nostra est. || «Puri, probi,
 profani, sui auri» dicitur in manumissione sacrorum cau-
 20 sa. ex quibus puri significat, quod in usu porco † non fue-
 rit. probi quod recte excoctum purgatumque sit. profani,
 quod sacrum non sit et quod omni religione solutum sit;
 sui, quod alienum non sit. || Pacionem antiqui dicebant,
 quam nunc pactionem dicimus. unde et pacisce † ad-
 25 hue, et paceo † in usu remanet. || Presan. . . .
 porca dicitur, ut ait Veranius, quæ familiæ pug-
 nandæ † causa Cereri immolatur, quod pars quæ-
 dam eius sacrifici fit in conspectu mortui eius,
 cuius funus instituitur. || «Pateram perplovare» in sa-
 30 cris cum dicitur, significat pertusam esse. || Pastillum
 est in sacris libi genus rutundi. || Pulia saxa esse
 ad portum, qui sit secundum Tiberim, ait Fabius Lic-
 tor †, quem locum putat Labeo dici, ubi fuerit Ficâ-
 na via Ostiensi ad lapidem undecimum. || Pavê-

Pubes puer, qui iam generare potest. Is incipit esse
ab annis quattuordecim; femina viripotens a duodecim.

Prandicula lentacula.

Prodiguæ hostiæ vocantur, quæ consumuntur,
unde homines quoque luxuriosi prodigi.

5

Petronia nomen amnis in Tiberim defluentis.

Penetrale sacrificium dicebatur, quod interiore
parte sacrarii conficiebatur. Unde et *penetralia* cuius-
que dicuntur, et *penes* nos, quod in potestate nostra est.

Puri, probi, profani, sui auri dicebatur in manu-
missione sacrorum causa. Ex quibus puri significat,
quod in usu spurco non fuerit; probi, quod recte ex-
coctum purgatumque sit*; profani, quod sacrum non
fuerit; sui, quod alienum non sit.

10

Pacionem antiqui dicebant, quam nunc dicimus
pactionem, unde et *pacisci* adhuc et *paceo* in usu
remansere.

15

Pateram perplovare cum dicerent, significabant
pertusam esse.

20

Pastillum in sacris libi genus rotundi.

ri frumenta dicebant antiqui, quæ de vagina non bene exhibant. || Paludati in libris auguralibus significat, ut ait Veranius, armati, ornati. omnia enim

militaria ornamenta paludamenta dici. || Puri. men-
 5 strio + esse dicuntur, qui sacrorum causa toto mense in
 cerimoniais + sunt, idest puri sint certis rebus ca-
 rendo. || Prox, bona vox, velut quidam præsignifi-

care videtur, ut ait Labeo de iure pontificio L.
 XI. || Penatis singulariter Labeo Antistius posse

10 dici putat, quia pluraliter Penates dicantur, cum pa-
 tiatur portio + etiam Penas dici, ut optimas, primas,
 Antias.

|| Proculiunt, promittunt ait signifi-
 care Antistius de iure + pontificali L. VIII. || Po-

pularia sacra sunt, ut ait Labeo, quæ omnes cives
 15 faciunt, nec certis familiis attributa + sunt:
 Fornacalia, Parilia, Laral. + porca præcidania +.

|| Pollucere merces liceat, sunt far, po-
 lenta, vinum, panis fermentatis, + ficus passa, suil-
 la, bubula, agnina, casei, ovilla, alica, sesāma,

20 etoleum, pisces, quibus est squama, præter squatum +: Her-
 culi autem omnia æsculenta +, posculenta +. || Pro-

festum est facere + tamquam profanum facere, idest,
 quod eo die, qui dies feriarum non est, facere + vel ut
 quidam dixerunt, pro eo facere velut feriæ non sint;

25 aut id facere, quod feris fieri non liceat. Itaque diem
 profestum, diem sine feriis esse. || Profanum est, quod fa-
 ni religione non tenetur.

|| Procubitores dicuntur
 feri vetites +, qui noctu custodiæ causa ante cas-
 tra excubant, cum castra hostium in propinquo

30 sunt, ut M. Cato in eo, quem de re militari scrip-
 sit. || Properam, pro celeri, ac strenua dixisse
 antiquos testimonio est Cato, cum ait in libro de

re militari: «tertiæ + fastris + eductio celeris pros-
 peraque + est.» || Prop . . sta dolia ait dici Labeo

Paludati armati, ornati. Omnia enim militaria ornamenta *paludamenta* dicebant.

Prox bona vox, ut aestimo, quasi proba vox. *Penates* alii volunt, ut habeat nominativum singularem *penas*, alii *penatis*.

5

Proculiunt promittunt.

Profestum diem dicebant, qui festus non erat.

Profanum dicitur, quod fani religione non tenetur.

Procubitores dicuntur, qui noctu custodiae causa ante castra excubant, cum castra hostium in propinquo sunt.

10

Properam celerem strenuamque significat.

	qui		
	r		
	ter		
	det		<i>Priveras</i>
5	priv	<i>Praecidere</i>	
	tur qui†		<i>Pube</i>
	sen		
	ab		
	can		
10	qua		
	susc		
	dem		
	deci		
	conc		
15	agero		
	eadem		
	tera loc		
	fulgura s		<i>Pecunia,</i>
	quæ erogatur		
20	cari edicta quod		
	in eodem libro		
	dixi† existimat		
	salla in explana		<i>Pipulum</i>
	ploratus. <i>Promel</i>		
25	ri lituum provere†. <i>Purime</i>		
	rissime tenuer	<i>Peregrinus</i>	
	publicos est ut		
	et iure† Augurum		<i>Proditio</i>
	prodictio: namque prod		
30	sens valet. <i>Patr</i>		
	sit manifestum: quia		
	numerari inter do		
	<i>Pristina, velut prist†</i>		
	eius modi dictita		

Praecidere* antecidere, id est ante immolare.

Pube præsente est populo præsente, συνεχδοχῶς
ab his, qui puberes sunt,* omnem populum signi-
ficans.

Priveras mulieres privatas.

5

Promellere litem promovere.

Purime tetinero purissime tenuero.

Pristina velut prinstina dictum est.

.
 e
 s
 nte
 5 rum
 qui
 || *Praesagitio* quod
 ictæ,
 præ-
 10 TI
 ITER.
 || *Quirinus* lla-
 ni eo
 || Quiri-
 15 ut le-
 itum autem
 tio ita con-
 asi id suffra-
 m Santra, pro-
 20 lis est. porta-
 lant, sive quod
 quod proxime eam sacel-
 usurpatio facta
 positum est. qui-
 25 dere fertur. Qui-
 aqua et vino
 tamen quidm + curis,
 his ei sacra fiant;
 satur. ab eiusdem autem
 30 m Curre + Sabinæ
 s armis erat potens.
 uli singulare usur-
 oē preco, qui in funeris
 illius + Quiris leto datus.

Præsagitio dicta, quod præsagire est acute sentire.

Unde *sagae* dictae anus, quae multa sciunt, *et sagaces canes*, qui ferarum cubilia praesentunt.

Quirinalis porta dicta, sive quod ea in collem 5
Quirinalem itur, seu quod proxime eam est Quirini sacellum.

Quirites autem dicti post foedus a Romulo et Tatío percussum, communionem et societatem populi factam indicant.

|| Quirinalia mense Februario dies, quo Quirini fiunt sacra. idem stultorum feriæ appelluntur + antequam in eum commigrarent fere Sabini Curibus venientes post foedus inter Romulum et Tatium + quod quidem + suorum fornacalium sacrorum cognominant +, eo potissimum rem divinam faciunt. || Quirinalis collis, qui nunc dicitur, olim egonus + appellabatur, ante quam in eum commigrarent fere Sabinis + Curibus venientes post foedus inter Romulum et Tatium ictum. a quo hanc appellationem sortitus est: quamvis existiment quidam, quod in eo factum sit templum Quirino, ita dictum. || Quirina Tribus a Curensibus Sabinis appellationem videtur traxisse. || Quiritium fossæ dicuntur, quibus Ancus Marcius circumdedit urbem, quam secundum ostium Tiberis posuit, ex quo etiam Ostiam. et quia populi opera eas facerat, appellavit Quiritium. || Quincuntum et producta prima syllaba, et per c. litteram usurpant + antiqui, quod postea levius visum est, ita ut nunc dicimus pronuntiarī. || Qui patres, qui conscripti vocati sunt in Curiam? quo tempore regibus urbem + expulsis, P. Valerius Cōs. propter inopiam patriciorum ex plebe adlegit in numerum senatorum C. et LX. et III., ut expleret numerum senatorum trecentorum, et + duo genera appellaret esse +. || Quispiam quin significet aliquis, et quæpiam aliquæ +, similiter qui + alia eiusdem generis, ut dubium non est, ita ut + unde sequens pars eius coperit +, inveniri non potest. || Quinquatrus appellari quidam putant a numero dierum, qui fere his + celebrantur. quod scilicet errant tam hercule, quam qui triduo Saturnalia, et totidem

Quirinalia dies, quo Quirino fiebant sacra: et *stultorum feriae* sunt appellata.

Quirinalis collis dictus est, quia in eum commigrarunt Sabini a Curibus venientes, quamvis alii a templo Quirini dictum putent.

5

Quiritium fossæ dictæ, quod eas Ancus Martius, cum Urbem circumdedit, Quiritium opera fecit.

Quispiam significat aliquem, sed unde sequens pars eius usurpari coeperit, inveniri non potest.

Quinquatrus festivus dies dictus, quod post diem 10 quintum iduum celebraretur, ut triatrus et sextatrus et septematrus et decimatrus.

- diebus Compitalia. nam omnibus his singulis diebus fi-
unt sacra. forma autem vocabuli eius, exemplo mul-
torum populorum Italicorum enuntiata est, quod post diem
quintum iduum est his† dies festus, ut aput Tuscula-
5 nos Triatrus, et Sexatrus, et Septematrus, et
Faliscos Decimatrus. Minervæ autem dicatur† cum
diem existimant, quod eo die aedis eius in Aventino
consecrata est. || Quinquertium vocabant an-
tiqui, quem† Græci πένταθλον, ut indicat ver-
10 sus hic: «omnis aequalis vincebat quinquertio.»
Livius quoque ipsos athletas sic nominat: «quin-
quertiones p̄co† in medium vocat.» || Quisquiliae
dici putantur, quicquid ex arboribus minutis sur-
culorum, foliorumve cadit: velut quicquidcadiae.
15 Cæcilius: «quisquillas volantis, venti spolia, memo-
ranti† modo.» et Novius in Togularia: «abi de-
turba te† saxo, homo non, quisquiliæ. quid est?» || Quin-
tipor servile nomen frequens aput antiquos
erat, a prænominē domini ductum, ut Marci-
20 por, gripor†, quamvis sint, qui a numero natorum
ex ancilla quinto loco dictum putent. || Quippe
significare quod ni† testimonio est Ennius L.
XL†: «quippe solent reges omnes in rebus secundis.»
Idem L. XVI.: «quippe vetusta virum non est
25 satis bella moveri.» item alii complures. || Quia-
nam pro quare, et cur, positum et† apud anti-
quos, ut Nævium in carmine Punici belli: «sum-
me deum regnator, quianam genus isti†.» et in
satyra,† quianam genus isti. et in satyra†: «quianam Sa-
30 turnium populum pepulisti.» et Ennium in L. VII.:
«quianam dictis nostris sententia flexa est.» || Quid
nisi usurparise† antiquos, testis est Afra-
nius in epistula: «Me auctore mater abstinebis: quod†
nisi?» || Qui et aliis† ab antiquis dicebatur orcus.

Quinquertium Græci vocant πένταθλον, quo die quinque genera artium ludo exercebantur. Ipsos quoque athletas Livius quinquertiones appellat.

Quisquiliae putantur dici, quicquid ex arboribus minutis surculorum foliorumque cadit, velut quicquid-cadiae. 5

Quintipor servile nomen frequens apud antiquos a prænومine domini ductum, ut *Marcipor*, scilicet a Quinto et Marco.

Quippe significat quidni. 10

Quianam pro quare et cur ponitur. Ennius: «Quianam dictis nostris sententia flexa est?»

Quietalis dicebatur ab antiquis orcus.

- || Qui-*nectia* *prata*
 sib
 agr
 Sen
 5 Cin
 riss
 pec || *Quintana porta*
 sis †
 vos
 10 quod eo || *Quintiliani Luperci*
 appel
 est Lu
 Luperci
 Romuli
 15 et *Quinctili*
 quorum num
 noris gratia || *Quin-*
 tanam classem
 rex distribut
 20 fecit, cum eas ord
 sam de capite
 nihil praeter se h
 cilius sic .m. quod
 adeptus. || *Querque-ram*
 25 nam quidam † quere
 arboris, cum gra
 ingentem evada
 Opilius frigidam a
 tem. Santra eam ex G
 30 rem eiusmodi *καρζαρον*
 etiam carcerem. Plau
 erat bilis querque
 «iactans me ut feb
 ret alibi: «querque

Quinctia prata trans Tiberim a Quinctio Cincinnato, cuius fuerant, dicta sunt.

Quintana porta appellatur in castris post praetorium, ubi rerum utensilium forum sit. *

Querqueram frigidam cum tremore a Græco κάρκαρα 5
certum est dici, unde et carcer. Lucilius: «Iactans me
ut febris querquera.» Et alibi: «Querquera consequi-
tur capitisque dolores.» Item Plautus: «Is mihi erat
bilis querqueratus †.»

Quercus dicitur, quod id genus arboris grave sit ac 10
durum, tum etiam in ingentem evadat amplitudinem.
Querqueram enim gravem et magnam quidam pu-
tant dici.

	<i>Quadriplatores</i>	ius †
		que †
		ctio
		ibus
5		ata
		oē
		abant
		ab eo
		in
10		entis
		que licto-
		populo
		ia Ca-
		m̄ legum
15		populi do-
	<i>Q. R. C. F. Quandoc Rex</i>	mitia sic †,
		n honorem
		menstruis scrip-
		Rege dicuntur †.
20		bus traditae sunt.
		pars ante-
		Posterior
		si quis alius pro Rege
		tifex, tum his † dies
25	<i>Q.S. D. F. Quandoc ste-</i>	rcus delatum fas, eo-
		es, qui talis est, ut
		tercusque in alvum † Ca-
		cum id factum sit,
		a. <i>Quaestores</i>
30		capitalibus, unde
		cidi appellantur.
	<i>Quando</i>	nuntiatur. significat
		ut Plautus in Mae- †
		mensam. quando edo,

Quadriplatores dicebantur, qui eo quaestu se tue-
bantur, ut eas res persequerentur, quarum ex legibus
quadrupli erat actio.

Quandoc rex comitiavit fas, in fastis notari solet,
et hoc videtur significare, quando rex sacrificulus 5
divinis rebus perfectis in comitium venit.

Quandoc stercus delatum fas, eodem modo in
fastis notatur dies, quo stercus purgatur ab aede
Vestae.

Quando cum gravi voce pronuntiatur, ignificat 10
idem, quod quoniam, et est coniunctio; quando
acuto accentu, est temporis adverbium.

- detergeo.» et in Pseudolo: «Dabo, quando erit. ducito, quando habebis.» et Ennius l. XVI.: «Nox quando mediis signis præcincta volabit.» in XII. quidem cum c + littera ultima scribitur, idemque significat.
- 5 || Quadrata Roma in Palatio ante templum Apollinis dicitur, ubi reposita sunt, quæ solent bonihominis + gratia in urbe condenda adhiberi, quia saxo minitus + est initio in speciem quadratam. eius loci Ennius m. cum ait: «et quis est
- 10 erat + Romæ regnare quadratæ.» || Quadrurbem Athenas Accius appellavit, quod si + ex IIII urbibus in unam domicilia contulerunt, Braurone, Eleusine +, Piræo, Sunto. + || Quæso, ut significat idem, quod rogo, itaque + sereponitur + ab antiquis
- 15 pro quærere, ut est apud Ennium l. II.: «Ostia munita est; idem loca navibus pulchris mundo + facit, nautisque mari quæ sentibus + vitam.» et in Chresponte +: «ducit me uxorem liberorum sibi quæ sendum + gratia.» et in Andromedoaliberum + quæ +
- 20 sdum + causa familiæ matrem tuæ. || Quadranta + vocabant antiqui, quam ex Græco amphoram dicant +, quod vas pedis quadrati octo et XL. capit sextarios. Plautus in Culione +: «Anus hæc sitit, quantillum sitit? modica est, capit qua-
- 25 drante +.» et Cato contra Oppium: «Vinum redemisti, prædia pro vini quadrantalibus sexaginta in puli + dedisti, vinum non dedisti.» || Quaxare ranæ dicuntur, cum vocem mittunt. || Quartarios appellabant antiqui muliones mercennarios,
- 30 quod quartam partem quæstus + capiebant. Lucilius: «Porro homines nequam, malus ut quartarius, cippos colligere + omnes.» || Quatenus significat, qua fine, ut hactenus, hac fine. Ad + quatinus, quoniam. sed antiqui quatenoc dicebant, ut Sci-

Quatrurbem Athenas Accius appellavit, quod ex quattuor urbibus in unam illam civitatem se homines contulere.

Quaesio significat id quod rogo. *Quaesere* tamen Ennius pro quaerere posuit.

5

Quadranta vocabant antiqui amphoram, quod vas pedis quadrati octo et quadraginta sextarios capiat. Plautus: «Anus haec sitit. quantillum sitit? modica est, capit quadrante.»

Quaxare ranae dicuntur, cum vocem mittunt.

10

Quartarios appellabant muliones mercennarios, quod quartam partem capiebant quaestus.

Quatenus significat qua fine, ut hactenus hac fine, *quatinus* vero quoniam; sed antiqui *quatenoc* dicebant.

pio Africanus in ea oratione, quam scripsit post quam
 ex Africa rediit: «uti negotium natum erat, quate-
 noc† castra nostra ita munita erant, ut posses
 partem exercitus abducere.» || Quamde pro quam
 5 usos esse antiquos, cum multi veteres testimonio
 sunt, tamen† huius† in primo: «Iuppiter, ut muro
 fretus magis quamde manus† impe . . . secundo: «quan-
 dit† uas† omnes legiones, ac popularis.» et Lucre-
 tius: «clarus ob obscurem linguam magis inter in-
 10 anes, quamde gravis tergaio†, qui vera requirunt.»
 || Quam mox, significat quam cito. sed si per se ponas
 mox, significabit paullo post, vel postea.
 || Quatere, suspensum et vicinum rei alicuius mo-
 tum significat, non, ut Verrius putat, ferire†,
 15 cum id ipsum verbum concutere ex praepositione,
 quae est conet,† et quatere sit compositum. quas-
 sare autem est sepe† quatere, || Querquetula-
 nae ut reputantur† significari nymphae prae-
 sidentes querqueto virescenti, quod genus silvae
 20 iudicant† fuisse intra portam, quae ab eo dic-
 ta sit Querquetularia: sed feminas antiqui,
 quas sciens† dicimus, viras appellabant. unde
 adhuc permanent virgines et viragines. || Ques
 antiqui dixerunt, inde declinatum remanet da-
 25 tivo casu, quibus, nam qui adhuc item qui† facit, ut isti
 istis, illi illis. || «Qui hoc censetis, illuc transi-
 te, qui alia omnia, in hanc partem.» his verbis preit† o-
 minis videlicet causa, ne dicat, qui non censetis.
 || Quod† servitute† hostes, in proverbio est, de quo
 30 Sinius Capito existimat errorem hominibus
 intervenisse praepostere plurimis enunti-
 antibus. ve† enim similis esse dictum initio, quod†
 hostis, tot servi, tot† captivi fere ad servi-
 tutem adducebantur. unde etiam mancipia, nec

Quamde pro quam dicebant antiqui.

Quam mox significat quam cito, sed si per se ponas
mox, significat postea vel paulo post.

Quatere suspensum et vicinum rei alicuius motum
significat, ut interdum *concutere*, cum et id ipsum 5
verbum concutere ex quatere sit compositum; *quas-*
sare autem est saepe quatere.

Querquetulanae dicebantur nymphae querqueto vi-
rescenti praesidentes.

Querquetularia porta Romae dicta, quod quer- 10
quetum intra muros Urbis iuxta se habuerit.

san
 seru
 eptu
 rint
 5 gia
 turbat
 rent
 uncii
 Sinniu
 10 ut persi
 nificae
 omnibus a an
 cillae u
 omnis un
 15 me part re
 gula, sed u
 s altius fixu
 ferrendum quod
 || Quoniam significat
 20 apud antiquos
 cet de causa, quod
 qui significationem || Quod
 etiam aliquid preter
 dicunt ti. || Quin
 25 bantur, qui lustrum con
 ari coeptos. || Quin
 Augures publici. e
 ex quadripedibus, ex
 || Rufuli Tribuni mil
 30 Consul faciebat, n
 Rutilius Rufus leg
 modis sic enim eleva
 bant hi qui populi suffra
 cognomine Rutili a

Quoniam significat non solum id, quod quia, sed etiam id, quod postquam; hac de causa, quod Græcum ὅτε * utriusque significationem optinet.

Quod significat etiam aliquid, præterquam quod in usu fere est, et Graeci dicunt τε.

5

Quinque genera signorum observant augures, ex caelo, ex avibus, ex tripudis, ex quadripedibus, ex diris.

Rufuli appellabantur tribuni militum a consule facti, non a populo; de quorum iure quod Rutilius Rufus 10 legem tulerit, *Rufuli*, ac post *Rutili* sunt vocati.

	<i>Runa</i>	nas
		ae
		Nævi-
		uit
5		ad
		esen
		<i>Ru</i> -ctare
		ut pro
		os igi-
10		scrib-
		accus
		re, ac
		M. Cicê-
		rupta †
15	<i>Resparsum</i>	gnificat
		ovendia-
		spargebatur.
		o. <i>Romani</i>
		artificum
20		coeperunt,
		s civitatibus
		omnes, qui nunc
		sunt institu-
		manos. Ali aiunt
25		Magnae, ac po-
		in conferendis
		ros † Romanos. Ali
		os equitando, iactu
		lilibus†: paribusque etiam
30		ludentibus fierent.
	<i>Rubidus</i>	ur parum † coctus, cum
		Plautus in Catina †:
		o, atque ibi torreto
		em scorteae † eam † pullae †

Runa genus teli significat. Ennius: «Runata recedit,»
id est prœliata.

Ructare, non ructari dicendum est. Flaccus: «Videtis
alios ructare ac respuere pulcherrima superbia.» Ci-
cero tamen ructaretur dixit.

5

Resparsum vinum dixerunt, quia vino sepulchrum
spargebatur.

Rubidus apud Plautum panis vocatur parum coctus;
item scortearum ampullarum rugosarum *rubidarum* dici solent.

vetustate rugosæ, et coloris eiusdem, rubidæ di-
 ci solent. || Romanam portam vulgus appellat,
 ubi ex epistyllo † defluit aqua. qui locus ab an-
 tiquis appellari solitus est statuæ Cinciæ, quod
 5 in eo fuit sepulcrum eius familiae. sed porta
 Romana instituta est a Romulo infimo clivo
 Victoriæ, qui locus gradibus in quadram formatus
 est. appellata autem Romana a Sabinis præcipue
 quod ea proximus aditus erat Romam. || Rutabu-
 10 lum est, quo rustici in proruendo igne, pa-
 nis coquendi gratia. Novius in Pico †: «quid ego fa-
 cere † motio † sirodebam † rutabulum.» Navius †
 obscenam viri partem describens: «vel quæ spe-
 rat se nupturam viri adolescentulos †, ea licet
 15 senile tractet retritum rutabulum.» || Ruta
 cæsa dicuntur, quæ venditor possessionis, sui
 usus gratia concidit, ruendoque contraxit †.
 || Rutilium † rufum significat, cuius coloris stu-
 diosæ etiam antiquæ mulieres fuerunt, un-
 20 de traxerunt cognomina rutilias †, ut indi-
 cat frequenter Atranius. || Rutrum tenentis
 iuvenis est effigies in Capitolio ephebi
 more Græcorum harenam ruentis, exercita-
 tionis gratia, quod signum Pompeius Bithynicus
 25 ex Bithynia suspellectilis † regiae Romam de-
 portavit. || Rutundam ædem Vestę Num-
 a Pompilius rex Romanorum consecrasse vi-
 detur, quod eandem esse terram, qua vita homi-
 num sustentaretur, crediderit: eamque pilæ
 30 formam † esse, ut sui simili templo dea cole-
 retur. || Ruscum est, ut ait Verrius, ampli-
 us paullo herba, et exiruis † virgultis fruc-
 tibusque †, non dissimile iunco, cuius coloris rebus
 uti mulieres solitæ, † commemorat Cato origi-

Romana porta apud Romam a Sabinis appellata est,
quod per eam proximus eis aditus esset.

Rutabulum a proruendo igne vocatum, quo panes
coquuntur. Invenitur tamen positum et pro virili
membro. 5

Rutilium rufum significat, cuius coloris studiosæ
etiam antiquæ mulieres fuerunt, unde et *rutiliæ* dic-
tæ sunt.

Rutrum dictum, quod eo harena eruitur.

Rotundam faciebant ædem Vestæ ad pilæ simili- 10
tudinem, quod eandem credebant terram esse.

num l. VII.: «mulieres opertæ auro, purpuraque, ars
 inheret† diadema, coronas aureas ruscea facile†,
 galbeos† lineas, pelles, redimicula. || Rupitias
 † XII. significat damnum dederit. || Rodus, vel
 5 raudus significat rem rudem. et imperfectam†.
 nam saxum quoque raudus appellant poetae, ut Ac-
 cius in Melanippo: «Constituit†, cognovit, sensit,
 conlocat se se in locum celsum. hinc manibus rapere
 roudus† saxeum grandem et gravem†»; et in Chry-
 10 sippo: «Neque† quisquam a telis vacuus, sed uti cuique†
 obviam fuerat, ferrum alius† saxio rudem†.» Vulgus
 quidem in usu habuit, non modo pro ære imperfec-
 to, ut Lucilius, cum ait: «plumbi paxillum, rodus† li-
 nique matexam†»: sed etiam† signato, quia in manci-
 15 pando, cum dicitur: «rudusculo libram ferito», asse
 tangitur libra. Cincius de verbis priscis sic ait:
 «Quemadmodum omnis fere materia non deforma-
 ta rudis appellatur, sicut vestimentum rudem†,
 non perpolitum: sic æs infectum rudus cuium†. apud
 20 ædem Apollinis æs conflatum iacuit, id adru-
 dus appellabant† inestimatione† Censoria
 æs infectum rudis appellatur.» Rudiari ab eodem
 dicuntur, qui† saga nova poliunt. Hominem imperi-
 tum rudem dicimus. || Rudentes restes nauticæ,
 25 et asini, cum voces mittunt. || Ruspari est
 quaerere cribro†, ut hoc versu indicatur: «et ego
 ibo, ut latebras ruspans rimeram† aptimas†.»
 || Rustica vinalia appellantur mense Augusto
 XIII. Kl. Sept.† Iovis dies festus, quia Latini bellum
 30 gerentes adversus Mezentium, omnis vini liba-
 tionem ei Deo dedicaverunt. eodem autem die Veneri
 templa sunt consecrata, alterum ad Circum Ma-
 ximum, alterum in luci libitia densi†, quia inpius†
 Deæ tutela sunt horti. || Rustum ex rubus

Rupitia damnum dederit significat.

Rudus vel raudus cum dicitur, res rudis et imperfecta significatur; hominem quoque inperitum *rudem* vocamus.

Rudentes restes nauticae et asini cum vocem mittunt. 5

Ruspari est crebro quaerere.

Rustica vinalia quarto decimo Kalendas Septembres celebrabant, quo die primum in Urbem vinum deferebant.

5 || *R littera*

10

15 || *Rorarios*

20

25 *Robum*

30

R pro S littera sæpe antiqui posuerunt, ut *maiosibus*,
meliosibus, *lasibus*, *fesiis*; pro maioribus, melioribus,
laribus, feriis.

Rorarios milites vocabant, qui levi armatura primi
proelium committebant, quod, ut ante imbrem fere 5
rorare solet, sic illi ante gravem armaturam quod
prodibant, rorarii dicti.

Robum rubro colore et quasi rufo significari, ut bovem
quoque rustici appellant, manifestum est. Unde et
materia, quæ plurimas venas eius coloris habet, dicta 10
est *robur*. Hinc et homines valentes et boni coloris
robusti. *Robus* quoque in carcere dicitur is locus, quo
præcipitatur maleficorum genus, quod antea arcis ro-
busteis includebatur.

.
.
.
.

5
.
.
.

10 *Robigalia*
.
.
.

15
.
.
.

20 *Rorarium vinum*
.
•
.

25
.
.
.

30 *Romanus ager*
.
.
.

Robigalia dies festus septimo Kalendas Maias, quo

Robigo deo suo, quem putabant robiginem avertere,
sacrificabant.

Rorarium vinum, quod rorariis dabatur.

ubi incubare posset auspicii repetendi causa.
 || Rogatio est, cum populus consulitur de uno pluribusve
 hominibus, quod non ad omnis pertineat, et de una, plu-
 ribusve rebus, de quibus non omnibus sancitur. nam quod in
 5 omnis homines, resve populus civit +, lex appellatur.
 Itaque Gallus Aelius ait: «inter legem et rogationem
 hoc interest. rogatio est genus legis; quae lex, non
 continuo ea rogatio est. + non potest non esse lex,
 si modo iustis comitiis rogata est.» || Romulum
 10 quidam fico + ruminali, aliquod + lupurum + nutri-
 tus est, appellatum est + ineptissime + dixerunt. quem
 credibile est avirtum + magnitudine, item fratrem
 eius, appellatos. || Romam appellatam esse Cephalon
 Gergitius + (qui de adventu Aeneae in Italiam videtur
 15 conscribisse) ait ab homine quodam comite
 Aeneae. eum enim occupato monte, qui nunc Palatius +
 dicitur, urbem condidisse, atque eam Rhom + nominas-
 se. Apollodorus in Euxenide ait, Aenea et Lavi-
 nia natas + Mayllem, Mulum, Rhomumque, atque ab
 20 Romo + urbi tractum nomen. Alcimus ait, Tyrrhenia
 Aeneae natum filium Romulum fuisse, atque eo + ortam
 Albam Aeneae neptem, cuius filius nomine Rhodius +
 condiderit urbem Romam. Antigonus, Italicæ
 historiae scribtor, ait, Rhomum quendam nomine,
 25 Iove conceptum, urbem condidisse in Palatio
 Romæ eique + dedisse nomen . . . Historiæ Cumanæ
 compositor, Athenis quosdam profectos Sycionem +
 Thespiadasque +, ex quibus porro civitatibus, ob inopiam
 domiciliorum, conpluris profectos in exteris regio-
 30 nes, delatos in Italiam, eosque multo errore nomi-
 natos Aborigines +, quorum subiecti qui fuerint Cæ-
 ximparum + viri, unicarumque virium imperio mon-
 tem Palatium, in quo frequentissimi consederint,
 appellavisse a viribus regentis Valentiam: quod no-

Rogatio est, cum populus consulitur de uno pluribusve hominibus, quod non ad omnes pertineat et de una pluribusve rebus, de quibus non omnibus sancitur. Nam quod in omnes homines resve populus scivit, lex appellatur.

5

Romulus et Remus a virtute, hoc est robore, appellati sunt.

Romam Romulus de suo nomine appellavit, sed ideo Romam, non Romulam, ut ampliore vocabuli significatu prosperiora patriæ suæ ominaretur.

10

men adventu Euandri Aeneæque in Italiam cum magna
 Græce loquentium copia interpretatum, dici cœptum Rho-
 m̄. Agathocles, Cyzicenarum rerum conscribtor, ait,
 vaticinio Heleni impulsus Aenean, Italiam petivisse
 5 portantem suam secum neptem Ascani filiam nomine
 Rhom̄, eamque, ut Italia sint Phryges potiti et his†
 regionibus maxime,† quæ nunc sunt vicinæ urbi,
 prima† omnium consecrasse in Palatio Fidei templum,
 in quo monte postea cum conderetur urbs, visam
 10 esse iustam vocabuli Romæ nom̄† causam, eam, quæ priore,
 unde ea† locum dedicavisset Fidei. Ait quidem Aga-
 thocles complures esse auctores, qui dicant Aenean
 sepultum in urbe Berecynthia proxime flumen
 Nolon, atque ex eius progenie quendam nomine Rho-
 15 mum venisse in Italiam, et urbem Romam nomina-
 tam condidisse. Caltinus†, Agathocles† Siculi qui res ges-
 tas conscripsit, arbitratur e manu Troianorum fu-
 gientium Ilio capto, cuidam fuisse nomen Latino, eumque
 habuisse coniugem Rhom̄, a quo†, ut Italia sit po-
 20 titus, urbem condiderit, quam† Romam appellavisse.
 Lembos, qui appellatur Heraclides, existimant†, re-
 vertentibus ab Ilio Achivis, quendam† tempestate
 deiectos in Italiæ regiones secutos Tiberis decur-
 sum pervenisse, ubi nunc sit Roma, ibique propter tæ-
 25 dium navigationis, impulsas captivas auctori-
 tate virginis cuiusdam tempestivæ nomine Rho-
 mes, incendisse classem, atque ab ea necessitate
 ibi manendi urbem conditam ab is, et potissimum
 eius nomine eam appellatam, a cuius consilio eas
 30 sedes sibi firmavissent. Galitas† scribit, cum post
 obitum Aeneæ imperium Italiæ pervenisset ad Latinum,
 Telamachi† Circæque filium, hisque† ex Rhom̄† suscepis-
 set filios, Rhomum, Romulumque, urbi conditæ in Pa-
 latio causam fuisse appellandæ potissimum Rho-

mae
is A
in i
exp
5 *Rom*
lao
tos
pler
mito
10 *pepe*
deni
atque
mam p
omnes pr
15 *nomin*
compressa
positos in
mam, monte
sunt educa
20 *minati pos*
essent procreati
restituisset reg
per auguria decre
naretque, ac Deorum
25 *mulum urbem con*
potius, quam Romu
re vocabuli signifi
suae ominaretur
latam, Terentius quidem
30 *deinde detortam voca*
credibile. ceterum caus
nisse ait Verrius
|| Romanam portam ante
tatam ferunt, quæ fuerit

	<i>Romuliam tribum</i>	ny-
		ca-
		se-
		xima
5		næ
		usdam
		ep
		mama
		Cap-
10		nium
		de
		ẽ que
		requisi-
		pellatam
15		e quæ
		<i>Rumex</i>
		m. Lucili-
		tragula
	<i>Rumitant</i>	ntur ut Næ-
20		itant inter
	<i>Ruminalem</i>	latam ait Varro
		ibus, quod sub ea ar-
		Remo et Romulo
		a autem rumis di-
25		os subrimios † vo-
		alibi † autem sunt
		ruminari solitum
	<i>Rumen</i>	qua esca devoratur,
		quod nunc ruminare.
30	<i>Rumentum</i>	alibus significare vi-
		ove: «dum verba anci-
		erim vis † canerit
		o augurio rumentum
	<i>Rhegium</i>	care oportere ait

Romulia tribus dicta, quod ex eo agro censebantur,
quem Romulus ceperat ex Veientibus*.

Rumex genus teli simile spari* Gallici.

Rumitantrumigerantur. Nævius : « Simul alius aliunde
rumitant inter sese. »

5

Ruminalis dicta est ficus, quod sub ea arbore lupa
mamam dederit Remo et Romulo. Mamma autem
rumis dicitur, unde et rustici appellant ædos *subri-*
mios, quia adhuc sub mammis habentur.

Rumen est pars colli, qua esca devoratur, unde rumare 10
dicebatur, quod nunc ruminare.

Rumentum abruptio.

Rhegium appellatur id municipium, quod in freto
Siciliæ est, quoniam id a rumpendo dictum est.

Verrius id municipium, quod in freto e regno† Siciliae
 est: quoniam id dictū est a rumpendo, quod est Græce pata
 ia† ieo† quidem magis, quia in Gallia Cisalpina,
 ubi forum Lepidi fuerat, Regium vocatur. || Rhonde-
 5 sicadionque† cum dixit Lucilius, quo nomina ripa-
 rum† posuit, tam infestum sibi corpus, et valitudinem
 referens, quam levis sed† saluti navigantium.
 || Rhinocerotem quidam esse aiunt bovem Aegyptium.
 || Redemptores proprie† atque antiqua consuetu-
 10 dine dicebantur, qui, cum quid publice† faciendum,
 ut† præbendum condixerant, effecerantque, tum de-
 mum pecunias accipiebant. nam antiquitus emere
 pro accipere ponebatur. at hi nunc dicuntur redempto-
 res, quicquid† conduxerunt præbendum utendumque.
 15 || Redibitur tū† id proprie† dī, quod redditū est, inprobatumque
 et† qui dedit, id quod† rursus coactus est habere id, quod
 ante habuit. || Rediviam quidam, ali reluvium ap-
 pellant, cum circa unguis cutis sē resolvit, qui-
 at† uere† est, solvere. Titinius in Setina: «lassi-
 20 tudo conservum, rediviæ flagri.» et Livis cabra†
 in legendo, reduviosa ve offendens. || Redhosti-
 tire, referre gratiam. Navius† in Lupo: «Vel† Ve-
 iens regem saltant† uibæ† Albanum mulium† co-
 mitem† senem sapientem, contra redhostis Mena-
 25 lus†. et Accius in Amphitryone: «cedo ecquid te-
 redhosti† titum† cum eas sem obiectet† facilius.»
 nam et hostie†, pro æquare posuerunt. Ennius in chre-
 sponte†: «Audis† atque auditis hostimentum adiun-
 gito.» et innectoris† lyrisque† mea comminus† ma-
 30 chæra, atque hasta hospius manu†.» et Pacius†
 in Teuero: «Nisi coeaceo† protervitates†, atque hostio fe-
 rociam.» || Redantruare dicitur in Saliorum exultatio-
 nibus, cum præsulam† piruavit†, quod est, motus edidit,
 ei referuntur invicem idem motus. Lucilius: «præsul

Redibitur tum id proprie dicitur, quod redditum
est inprobatumque, et qui dedit rursus coactus est
habere id, quod ante habuit.

Redivia sive *recluvium* dicitur, cum circa ungues cutis
se solvit, quia luere* est solvere.

5

Redhostire est gratiam referre, nam et *hostire* pro
æquare posuerunt.

ut ampiruet, inde vulgus redamplavit at†.»
 Pacuius†: «Proaererenda† gratia: simul cum videam Graios
 nihil mediocriter redamptruare, opibusque sum-
 mis persequi.» || Redivivum est ex vetusto renovatum.
 5 Cicero l. I. in Verrem: «Utrum existimatis minus ope-
 ris esse unam columnam efficere ab integra† novam
 nullo lapide redivivo.» || Redarguisse† per e.
 litteram Scipio Africanus Pauli filius dicitur enunti-
 asse, ut idem etiam pertisum. cuius .m. Lucilius, cum
 10 ait: «Quo facetior videre, et scire plusquam ce-
 teri, pertisum hominem, non pertæsum dicere ferum
 nam† genus.» || Redimiculum vocant mulieres catel-
 lam, quam† maxima† utantur† ornatus causa. || Reus
 nunc dicitur, qui causam dicit: et item qui quid promisit
 15 sponditve† ac debet. at Gallus Aelius l. II. signi-
 ficationem verborum, quae ad ius pertinet†, ait: «Re-
 us est, qui cum altero litem contestatam habet, sive
 his† egit, sive cum eo actum est. Reus stipulando est
 idem qui stipulator dicitur, quippe† suo nomine ab
 20 altero quibus pepulatus† est, non his† qui alter† adstipula-
 tus est. Reus promittendo est, qui suo nomine al-
 teri quid promisit, qui† pro altero quid promisit.» at Capi-
 tonactus† in eadem quidem opinione est: sed exemplo
 adiuvat interpretationem. Numa† in secunda tabu-
 25 la secunda lege in qua scriptum est: «quid† horum fuit† unū
 iudici arbitrove reove, eo die diffensus esto,»
 nunc† uterque actorum reiquae† in iudicio me vocatur†;
 itemque accusator de vi accitur† more vetere,
 et consuetudine antiqua. || Rivus vulgo ap-
 30 pellatur tenuis fluor aquae, non spe consiliove†
 factus, verum naturali suo inpetu. sed hi† rivi di-
 cuntur, qui manu facti sunt, sive super terram fossa,
 sive super† specu, cuius vocabuli origo ex Graeco†
 pendet. || Repanda† locantur Pompina† flumi-

Redivivum est ex vetusto renovatum.

Reus dictus est a re, quam promisit ac debet. *Reus stipulando* est idem, qui stipulatur. *Reus promittendo*, qui suo nomine alteri quid pro altero promisit.

	n		
	a		
	Rit-us		
	ne a		
5	istic.		
	terino		
	hon		
	ina		
	telo		
10	alioqui		
	tionem		
	lorum r		
	litum est		
	remo	Retractare	
15	re. Ra-bidus		
	Catullus		
	li rabidus	Ravi coloris	
	appellantur		
	ravo sub con		
20	quod genus hominum		
	«Sed quis hec † est		
	venit.» Rates		
	quæ per aquam agan		
	interdum etiam na		
25	Afranius in epistula:		
	culsam ratem. item		
	ficarint † etiam re		
	lemo: «Atque ego rep		
	et alio loco: «Sed iam pro		
30	tes salum.» Radere g		
	lege XII., id est, unguibus	Rabula	
	dicitur in multis intus † neg.		
	dendum quid, auferendumque		
	quia acrior sit in neg		

Ritus mos vel consuetudo. *Rite* autem significat bene ac recte.

Retractare est rursus tractare.

Rabidus a rabie, qui morbus caninus est.

Ravi coloris appellantur, qui sunt inter flavos et 5
cæsios, quos Plautus appellat *ravistellos*. «Quis, inquit,
hæc est mulier et ille ravistellus qui venit?»

Rates vocantur tigna conligata, quæ per aquam agun-
tur; quo vocabulo interdum etiam naves significantur.

Rabula dicitur in multis intentus negotiis paratusque 10
ad radendum quid auferendumque, vel quia est in
negotiis agendis acrior, quasi rabiosus.

.
 || *Raudusculana* od
 ære
 tatum,
 5 ncipa-
 se li
 genus
 enim
 u, atque
 10 vene-
 ius. M.
 erio
 || *Rasores* labant,
 entur, quia
 15 artifi-
 || *Ratitum* Tarqui-
 et Oppius †
 in eo, et tri-
 ut navis in as-
 20 quoque ratitum
 ratiti Antonius,
 trientes putat,
 s assis sit, quin-
 nulla sic, sed se-
 25 tans. nec hac re ra-
 ac legionum unam
 ignificat. quod hi pe-
 tio cum his putaretur,
 sent. || *Ravim anti-*
 30 Plautus: «Ubi si quid pos-
 am. «Item: «experiuravi † her-
 im. et in Artemoni †: «et
 in Hypobolimaco: «Prius
 ntam feceris.» || *Ratus sum,*

Rodusculana porta appellata, quod rudis et inpolita sit relictæ, vel quia raudo, id est ære, fuerit vineta.

Rasores fidicines dicti, quia videntur cordas ictu radere.

Ratitum quadrantem dictum putant, quod in eo et triente ratis fuerit* effigies, ut navis in asse.

Ravim dicebant pro raucitate, unde et verbum *rario*, *ravias*.

Ratus sum significat putavi, item *ratus* certus ac firmus.

significat putavi, sed alioqui pro firmo, certo ponitur ratus et ratum. Ennius: «Occiduntur, ubi potitur ratus Romulus prædam.» et Accius in Menalippo †: «Neque ratum est, quod dicas, neque quæ agitas, dicendi est locus.»

- 5 || R. duobus in conpluribus orationibus, cum de actis disserti cuius etiam †, perscribi solet, idest rationum relatarum, quod his tabulis docentur iudices, quæ publicæ † data, atque accepta sint. || Raviliæ † a ravis oculis quæ † admodum † a cæsiis cæsullæ. || Ratumenna porta
10 a nomine eius appellata est, qui ludicro certamine quadrigis victor, clarusci † generis iuvenis velis †, consternates † equis excussus Romæ perit, qui equi ferantur † non ante constitisse, quam pervenirent in Capitolium, conspectumque fictilium quadrigarum,
15 quæ erant in fastigio Iovis templi, quas faciendas locaverant Romani vegenti † quidam † artis figulinæ prudenti. quæ bello sunt reciperatæ: quia in furnace adeo creverant, ut eximi nequirent. idque prodigium portendere videbatur, in qua civitate
20 eæ fuissent, omnium eam futuram potentissimam. || Reciperatio est, ut ait Gallus Aelius, cum inter populum, et reges nationesque et civitates peregrinas lex convenit, quomodo per reciperatores redantur res reciperenturque, resque privatas inter se
25 persequantur. || Reciprocare pro ultro, citroque poscere usi sunt antiqui, quia procare est poscere. Pacuius † in Teucro: «Rapido †, reciproco, percito, augusto † citare †,» rectem †, «reciprocare. unde † eque gremiis subiectare, adfigere †.» Plautus in Astraba: «Quasi tonono † aut pilum Græcum reciproceis plana uta †.»
30 || Recellere reclinare, et excellere, in altum extollere. || Recinium omne vestimentum quadratum hi † qui XII. interpretati sunt, esse dixerunt vir toga † mulieres utebantur, prætextum † clavo purpureo.

Raviliæ a ravis oculis, quemadmodum a cæsiis
cæsulla.

Ratumenna porta a nomine cuiusdam aurigæ sic
appellata.

Reciperatio est, cum inter civitates peregrinas lex 5
convenit, ut res privatæ reddantur singulis recuperen-
turque.

Reciprocare pro ultro citroque poscere, usi sunt anti-
qui, quia procare est poscere, unde eque gremiis
subiectare, adfigere. 10

Recellere reclinare; *excellere* in altum extollere.

Recinium omne vestimentum quadratum, unde *reci-
nati* mimi.

unde reciniati mimi planipedes. quam rem diligenter exsequitur Santra l. II. de antiquitate verborum. || Reconductæ† fecerit, et† condere urbem, facere, ædificare, ut Cincius testatur in libro de
 5 verbis priscis. || Ricæ et riculæ vocantur parva ricinia, ut palliola ad usum capitis facta. Gran† quidem ait esse muliebrem cingulum capitis, quo pro vitta Flaminica redimiatur. || Recte† appellantur vestimenta virilia, quæ patres liberis
 10 suis conficienda curam† hominis† causa: ita usurpata .q. adstantibus† et in altitudinem texuntur. || Remancipatam Gallus Aelius esse ait, quæ mancipata sit ab eo, cui in manum convenerit. || Rienes quos nunc vocamus antiqui nefrundines ap-
 15 pellabant, quia Græci νεῦρον† eos vocant. Plautus in Satyrione: «Male tibi evenisse video, glaber erat tamquam rien.» || Refriva frabra† dicitur, via† ait Cincius quoque, quæ ad sacrificium referri solet domum ex segete auspici causa, qua-
 20 si revocant† fruges, ut domum datantes† tevirtico† ad rem divinam faciendam. Aelius dubitat, an ea sit, quæ prolata in segetem domum referatur, an quæ refrigeratur, quod est torreatur. sed opinionem Cinci adiuvat, quod in sacrificiis publicis, cum puls
 25 fabata dis datur, nominatur refriva. || Remeare redire: ut commeare, ultro citro ire. unde commeatus dari dicitur, id est tempus, quo ire, redire cum† possit. Afranius ut† in ea mancipato†: «Vetuit mē sine mercede prosum paucius† remeare in ludum.» || Re-
 30 meligens† et remoræ memorando† dictæ sunt in† Plauto in Patina†: «Nam quid illæ nunc tam divinitus† remorantur remeligines.» ab Afranio in Prodito: «rem eligo† a Laribus missa sum hanc†, quæ cursum

Ricæ et riculæ vocantur parva ricinia, ut palliola ad
usum capitis facta.

Rectæ appellantur vestimenta virilia, quæ a stantibus
et in altitudinem texuntur.

Rienes antiqui vocabant nefrundines, quia Græci eos
νεφρούς dicunt. Plautus: «Glaber erat tamquam rien.»

Refriva dicebant, quæ ex segete causa auspicii domum
ad sacrificium referebant.

Remeare redire, ut *commeare* ultro citroque ire, unde
commeatus dari dicitur, id est tempus, quo ire et
redire cum possit.

Remeligenes et remoræ a morando dictæ. Plau-
tus: «Quid illæ nunc tam divinitus remorantur reme-
ligines;» et Lucilius: «Quænam vox ex te resonans
meo gradu remoram facit.»

Remurinus ager dictus, quia possessus est a Remo, et habitatio Remi Remona. Sed et locus in summo Aventino *Remoria* dicitur, ubi Remus de urbe condenda fuerat auspicatus.

Remores aves in auspicio dicuntur, quæ acturum 5
aliquid remorari compellunt.

Rimari est valde quærere, ut in rimis quoque.

Remillum dicitur quasi repandum.

Remorbescat in morbum reccidat.

Refutare redarguere, compositum a fando, versa A
littera in U. 10

Renancitur significat reprehenderit. Unde adhuc nos
dicimus *nanciscitur* et *nactus*, id est adeptus.

Reor existimo, et quæcumque ab eo declinantur.

Remulco est, cum scaphæ remis navis magna tra- 15
hitur.

		a tra-
	<i>Rigidum</i>	gnificat,
		ugido
		rigido
5		doferro
	<i>Regifugium</i>	VI. Kl.
		usquia †
		quod fal-
		et Tul-
10		t Salios
		ficiū in
		noverit
		les no-
		Quando Rex
15		at: his
		nec in
		truria.
		Kl. Iun. is†
		legi debet cum
20		e nefasto fastus.
	<i>Regia</i>	quod in fanum a Pō-
		ant, quod in ea sa-
		ita usurpari.
	<i>Regiae</i>	uæ fiunt fori, co-
28		civitate aliquem
		estate. sed non
		um, qui homini talis
		eptus fulguris fit,
		uli, quo regiae fe-
30		<i>R-egiescit</i> †, cum dixit
		c versu: «vix super-
		e misero mihi ac
		inde etiam glires

Rigidum et præter modum frigidum significat et durum.

Regifugium sacrum dicebant, quo die rex Tarquinius
fugerit e Roma.

Regia domus, ubi rex habitat.

Regiescit apud Plautum significat crescit.

5

dicti videntur, quibus corpus pinguitudine adre-
 scit. || Re apse est reipsa. Pacuius † in Armorum iudi-
 cio: «Si non † est ingratum re abse † quod feci bene.» || Re-
 gimen pro regimento usurpant poetæ. Ennius l.
 5 XVI.: «Primus senex bradyn † in regimen bellique pe-
 ritus.» || Relegati dicuntur propriè †, quibus ignomi-
 niæ, aut pœne † causa necesse est ab urbe Roma,
 aliove quo loco abesse leges † Senatuque † consul-
 to, aut edicto magistratus †, ut etiam Aelius
 10 Gallus indicat. || Religiosus est non modico † de-
 orum sanctitatem magni estimans †, sed etiam officio-
 sus adversus homines. dies autem religiosi, quibus,
 nisi quod necesse est, nefas habetur facere: quales
 sunt sex et triginta atri qui appellantur, et alii
 15 senes †, atque hi †, quibus mundus patet. † esse Gallus Ae-
 lius, quod homini ita facere non liceat, ut si id
 faciat, contra deorum voluntatem videantur † fa-
 cere. quo in genere † sunt hæc: in edem † Bonæ deæ
 virum introire: adversus mystici † eilegem † id †
 20 populum ferre: die nefasto apud Prætorem lege
 agere. Inter sacrum autem, et sanctum, et religiosum dif-
 ferentias bellissime refert: sacrum ædificium,
 consecratum deo: sanctum murum, qui sit circum oppidū: re-
 ligiosum sepulcrum, ubi mortuus sepultus, aut
 25 humatus sit, satis constare ait. sed ita portione †
 quadam, et temporibus eadem videri posse †.
 siquidem quod sacrum est, idem lege aut insti-
 tuto maiorum sanctum esse putant †, violari id sine
 pœna non possit. idem religiosum quoque esse,
 30 qui non iam † sit aliquid, quod ibi homini fa-
 cere non liceat; quod si faciat, adversus deorum
 voluntatem videatur facere. similiter de mu-
 ro, et sepulcro debere observari, ut eadem

Reapse est reipsa. Pacuvius: «Si non est ingratum
reapse, quod feci.»

et sacra, et sancta, et religiosa fiant, sed quo modo, quod† supra expositum est, cum de sacro diximus.

|| Repotia postridie nuptias apud novum maritum cenatur, quia quasi reficitur potatio. Pacuvius in Iliona: «Ab eo depulsum mamma pædagogandum accipit appottalis† liber†.» || Repagula sunt, ut Verrius ait, quæ pate faciendi gratia qua† ita figuntur, ut ex contrario quæ oppanguntur†. Cicero in Verrem l. IIII.: «Postea convolsis repagulis, effractisque valvis demoliri signum, ac vectibus labe factari conantur.» quæ poetæ interdum repages appellant. || Repudium Verrius ait dictum, quod fit ob rem pudendam. Accius: «Repudio eiecta ab Argis iam dudum exsulo.» || Repedare, recedere. Pacuvius†: «Paulum recede† gnate a vestibulo gradum.» || Repastinari ageris† dicitur, ut Verrius existimat, cuius natum† mutatur fodiendo, cum aut silvester ex quo dicatur†, aut lapis mollitur frangendo,

20 ut fiat pascui†, vel pecoribus herba, vel hominibus satione. Cato in ea, quam scripsit de suis virtutibus contra Thermum: «Ego iam a principio in parsimonia, atque induritia,† atque industria omnem adulescentiam meam

25 abstinui† agro colendo, saxis Sabinis, silicibus repastinandis, atque conserendis.» Afranius in Repudiatore†: «pastina† serati† senex fugis.» || Reluere, resolvere, repignerare. Cæcilius in Carine: «Ut aurum, et vestem, quod matris fuit, reluat, quod viva ipsi opposuit† pignori.»

30 || Resignare, antiqui pro rescribere ponebant, ut adhuc subsignare dicimus pro subscribere. Cato de spollis,† ne figerentur, nisi quæ de

Repotia* postridie nuptias apud novum maritum cenatur, quia quasi reficitur potatio.

Repagula sunt, quæ patefaciendi gratia ita figuntur*, ut e contrario oppangantur. Hæc et *repages* dicuntur.

Repudium, quod fit ob rem pudendam, appellatum. 5

Repedare recedere.

Repastinari* ager is dicitur, cuius natum fodiendo mutatur.

Reluere solvere, repignerare.

Resignare antiqui dicebant pro rescribere, ut adhuc 10
subsignare dicimus pro subscribere.

Resultare sæpe resilire.

Restibilis ager fit, qui biennio continuo seritur farreo spico, id est aristato, quod ne fiat, solent, qui prædia locant, excipere.

Reses ignavus, quia residet.

5

Resecrare solvere religione, utique cum reus populum comitiis oraverat per deos, ut eo periculo liberaretur, iubebat magistratus eum resecreare. Plautus : « Resecroque mater, quod dudum obsecraveram. »

. o
 aut
 iure
 ut
 5 dica
 um ob-
 ror
 || *R*-es con-
 dicium
 10 || *Ravam* — vocem
 parum
 antem:
 r loquen-
 Lucilium
 15 t ravi-
 elli, nisi
 lautum, qui
 poscamusque +
 bi: «Expurga-
 20 ravim.»
 || *Rosea* us appellatur,
 mida semper serent +.
 || *Rediculi* Capenam Cornifi-
 optere + appel-
 25 rbem Hannibal,
 dam visis perterritus.
 || *Reserari* dici ab eo, quæ + de-
 uae cardine pate fiant +
 et declusa sint, re-
 30 neque dicantur + fustes,
 foribus. Pacuius + in
 pandite valvas,
 complectar.» || *Rema-*

Res conperendinata significat iudicium in diem
tertium constitutum.

Rava vox rauca et parum liquida, proxime canum
latratum sonans, unde etiam causidicus pugnaciter
loquens *rabula**.

5

Rosea in agro Reatino campus appellatur, quod in eo
arva rore humida semper seruntur.

Rediculi fanum extra portam Capenam fuit, quia
accedens ad Urbem Hannibal ex eo loco redierit qui-
busdam perterritus visis.

10

Reserari a sera dictum est.

Remant† repetant. Ennius: «Rivos camposque re-
mant.»

nant, repent†. Ennius l. I.: «desunt† rivos
camposque remant†.» || Refert cum dicimus,
errare nos ait Verrius. esse enim rectum rei
fer, † dativo scilicet, non ablativo casu. sed
5 esse iam usu possessum. || Ridiculus proprie†
dicitur, qui in rebus turpibus ridetur. LIBER
XVII. SEXTI POMPEI FESTI LIBER
XVIII.

10 || «RIDEO, INQUIT GALBA CAN-
terio» proverbium est, quod Sinnius
Capito ita interpretatur, nisi † qui
principio rei alicuius inchoatæ deficiunt
animo. Sulpicius Galba, cum in provinciam
15 exiens, ad portam ipsam canterium suum anim-
advertisset cecidisse: rideo inquit can-
teritæ† iam lassum esse, cum tam longum iter
iturus, vix id sis ingressus. || Retricibus
cum ait Cato in ea, quam scripsit, cum edisser-
20 tavit Fulvi Nobilioris Censuram, significa-
ta† quam† eo nomine, quæ est supra viam Ar-
deatinam inter lapidem secundum, et tertium. qua
inrigantur† horti infra viam Ardeatinam et
Asinariam usque ad Latinam. || Recepticum ser-
25 vum, Cato in suasionem legis Voconiae cum ait,
significat, qui ob vitium redhibitus sit: «ubi
irata facta est, servum recepticum sectari
atque flagitare virum iubet.» || Rogat est
consultit populum, vei† petit ab eo, ut id scis-
30 cat, quod ferat. unde nos quoque in consue-
tutine habemus pro petere, et orare. Cato
in dissuasionem, ne lex Bæbia derogaretur,
ait: «hoc potius agam, quod hic rogat.» || Restat

Ridiculus, qui in rebus turpibus ridetur

Retricibus cum ait Cato, aquam eo nomine significat, qua horti inrigantur.

Recepticius servus est, qui ob vitium redhibitus est.

Rogat est consulit populum vel petit ab eo, ut id scisciat, quod ferat. 5

Restat Ennius posuit pro distat.

pro distat ait Ennius† ponere, cum his† dicat: «Im-
petus aut† longe mediis regionibus restat.»
|| Ruri esse, non rure dicendum, testis est Terenti-
us in Phormione, cum ait: «ruri se contine-
5 bat, ibi agrum de nostro patre.» || Religioni
est quibusdam porta Carmentali egredi; et
in æde Iani, quæ est extra eam, Senatum habe-
ri: quod ea egressi sex et trecenti Fabii apud
Cremeran† omnes interfecti sunt, cum in æde Ia-
10 ni S. C. factum esset, uti proficiscerentur.
| Retiario pugnanti adversus murmillo-
nem, cantatur: «Non te peto, piscem peto. quid
me fugis Galle?» † quia murmilioni† cumgenus†
armaturæ Gallicum est, ipsique murmillo-
15 nes ante Gallia† appellabantur, in quorum ga-
leis piscis effigies inerat. Hoc autem genus pu-
gnæ institutum videtur a pii† tacuno† ex
septem sapientibus, qui adversus Phrynonem
dimicaturus propter controversias finium,
20 quæ erant inter Atticos et Mitylenæos, re-
te occulte lato† inpedivit Phrynonem. || Re-
signatum æs dicitur militi, cum ob delictum aliquod
iussu TR. Militum† in tabulas refertur. resig-
nare† enim antiqui pro scribere interdum pone-
25 bant. || Rituales nominantur Etruscorum libri,
in quibus perscriptum est, quo ritu condantur ur-
bes, aræ, ædes sacrentur, qua sanctitate mure,† quo
iure portæ, quomodo tribus, curiæ, centuriæ
distribuantur, exercitus constituent,† ordinentur,
30 ceteraque eiusmodi ad bellum, ac pacem pertinen-
tia. || Rutilæ canes, id est non procul a rubro
colore, immolantur, ut ait Ateius Capito cana-
rio sacrificio pro frugibus deprecandæ sevitæ† cau-
sa sideris caniculæ. || Religionis præcipue† ha-

Ruri esse, non rure dicendum; testis est Terentius, cum ait: «Ruri se continebat.»

Retiario pugnanti adversus murmillonem cantatur:

«Non te peto, piscem peto, quid me fugis Galle?»
quia murmilionicum genus armaturæ Gallicum est, 5
ipsique murmillones ante Galli appellabantur, in
quorum galeis piscis effigies inerat. Quod genus pug-
næ institutum est a Pittaco, uno ex septem sapienti-
bus, qui adversus Phrynonem dimicaturus propter
controversias finium, quæ erant inter Atticos et Myti- 10
lenæos, rete occulte lato inpedivit Phrynonem.

Resignatum æs dicitur militi, cum ob delictum aliquod iussu tribuni militum, ne stipendium ei detur, in tabulas refertur. *Signare* enim dicebant pro scribere. 15

Rituales nominantur Etruscorum libri, in quibus scriptum est, quo ritu urbes condantur, aræ ædesque sacrentur, curiæ, tribus et centuriæ distribuuntur.

betur Censo
Varro exe
or, cum M.
admodum i
5 dicia cum *e*
quæ in*pri*
re, homin*i*
iudicium fu
mius Q. F.
10 amiserat
bum ocular
libri Sibyll
blice supp
Ti. Semproni
15 fides labefa
cum esset edi
condempnat
co erant, cond
L. Aemili Paulu † e
20 fuit. Laboravit
amissione capitis
et P. Corneli Sc
opilius, post cons
fuit: vadatus
25 constat. M. Val
ginus Censores q
tia fuerat, famosu
in Capitolio in ara
sico nata fuerat
30 tam ficum, infamesque
ullo pudicitiae resp
L. Corneli Lentuli C.
Lentulus iudicio pu
fuerat. plurimi itaq

. L. Mummi
 æ in agen-
 soluta pe-
 severitate,
 5 Q. Fulvi No-
 ci † fuit no-
 nribus † notis
 cili Metelli
 natus; ad sum-
 10 tres, et eo lu-
 claritatem.
 || *Redinunt* Ennius
 redinunt. in
 t. eunt feri-
 15 || Regium est,
 ut servus
 Numæ Pompili:
 gnum rege.
 || *Romanos* s appellat Enni-
 20 cos, Grai memo-
 ngua longos per
 ispani non Ro-
 cum Romulus ur-
 inæ locutus sit;
 25 gentis fuerit
 nione mutata.
 icat origo eius
 surpatio. || « Rigido
 Ennius locatus † videtur
 30 li. est enim a manis † no-
 re usus est. et L. II.
 i cærulea prata, » cæ-
 et alibi: « Inde Parum
 ulabant † », Parum insulam

Redinunt redeunt.

Regium est, quod aut est, aut fuit regis. *Regale* est
dignum rege.

refert. Item: «Unum usurum surus ferre† ta-
 men defendere possunt†.» suri autem sunt rus-
 tes†, et hypocoristicos surculi. || Reque apse
 Scipio Africanus, Pauli filius, cum pro æde Ca-
 storis dixit, hac compositione usus est: «quibus
 5 de hominibus ego sæpe, atque in multis locis
 opera, factis, consiliis, reque eapse sæpe† bene-
 meritus spem†», id est et re ipsa. || Resp. multa-
 rum civitatum pluraliter dixit C. Gracchus in ea,
 10 quam conscripsit de lege .p. Enni† et peregri-
 nis, cum ait: «æ nationes, cum aliis rebus, per ava-
 ritiam, atque stultitiam, res publicas suas ami-
 serunt.» || «Recto fronte ceteros sequi si norit.»
 Cato in dissertatione consulatus. antiquæ
 15 id consuetudinis fuit, ut cum ait Ennius quoque
 «a stirpe supremo.» et «Iliadi anepos.» et «lupus
 feta.» et «nullam et us.» etiam in commentariis
 sacrorum pontificalium frequenter est hic ovis,
 et hæc agnus, ac† porcus. quæ non ut vitia, sed
 20 ut antiquam consuetudinem testantia, de-
 bemus accipere. || Recipie apud Catonem, pro
 recipiam, ut alia eiusmodi complura. || Redemp-
 titavere item, ut clamitavere, Cato idem
 in ea, qua egit de signis et tabulis: «honorem
 25 temptavère†», ait, «l. efacta† benefactis non
 redemptitavere.» || Repulsior secunda conla-
 tione dixit Cato in ea, quæ est contra Cornelium
 apud populum: «hæc quis† incultior, religiosior,
 desertior, publicis negotis repulsior.» || Ra-
 30 tissima quoque ab his† quæ rata dicimus. unde
 etiam rationes dictæ. Cato in q. M. Thermum: «Er-
 ga rem-p. multa beneficii ratissima atque
 gratissima.» || Regillis, tunicis albis, et reti-
 culis luteis utrisque re-ctis, textis susum ver-

Reque eapse re ipsa.

Recipie recipiam.

Redemptitavere, ut clamitavere.

Repulsior Cato dixit comparative a repulso.

Ratissima quoque ab his, quæ dicimus rata, unde ⁵
etiam *rationes* dictæ.

sum a stantibus pridie nuptiarum diem virginis† indutæ cubitum ibant hominis causa, ut etiam in togis† virilibus dandis observari solet. || Rapi simulatur virgo ex gremio matris: aut, 5 si ea non est, ex proxima necessitudine, cum ad virum traditur†, quod videlicet ea res feliciter Romulo cessit. || Rapi solet fax, qua prælucente nova nupta deducta est, ab utrisque† amicis, ne aut uxor eam sub lecto viri ea nocte ponat, 10 aut vir in sepulcro conburendam curet, quo utroque mors propinqua alterius utrius captari putatur. || Ritus est mos conprobatus in administrandis sacrificiis. || Receptus mos est, quem sua sponte civitas alienum ad- 15 scivit. Religiosi dicuntur, qui faciendarum, prætermittendarumque rerum divinarum secundum morem civitatis dilectum habent nec se superstitionibus implicant. || Renovativum fulgur vocatur, cum ex aliquo fulgure functio fieri 20 cœpit, si factum est simile fulgur, quod idem significet. || Referri diem predictam, id est anteferri, religiosum est, ut ait Veranius in eo, qui est auspiciorum de comitiis, idque exemplo conprobat L. Iuli et P. 25 Licini Censorum, qui id fecerint sine ullo decreto Augurum, et ob id lustrum parum felix fuerit. || Regalia exta appellantur, quæ potentibus insperatum honorem pollicentur: privatis et humilioribus hereditates; filio familie dominationem. || Respicere autem et† in auspicando, unde quis avem prospexit, cum eodem revertitur. || Religiosum ac sacrum est, ut templa omnia, atque ædes, quæ etiam sacratæ dicuntur. ad† quod per se religiosum

Rapi simulatur virgo ex gremio matris, aut, si ea non est, ex proxima necessitudine, cum ad virum traditur, quod videlicet ea res feliciter Romulo cessit.

Rapi solet fax, qua prælucente nova nupta deducta est ab utrisque amicis, ne aut uxor eam sub lecto viri ea nocte ponat, aut vir in sepulchro conburendam curet, quo utroque mors propinqua alterius utrius captari putatur.

Receptus mos est, quem sua sponte civitas alienum adscivit.

Regalia exta appellabant, quæ potentibus insperatum pollicebantur honorem, humilioribus hereditates, filio familiæ dominationem.

- est, non utique
 quod ea non
 || Reus, cum pro u
 nius in eo, qu
 5 eit pro se a
 to tuo uti p || *Rosci*
 ri solent, in
 comœdus in
 nihil deesse
 10 de oratore || *Rustica*
 mense Aug
 quod eodem illo
 est, iumenta
 omnes horti in
 15 || Raucos appella
 ab ariditate,
 carum aristæ.
 menta rava appe
 docet. || Rica est
 20 fimbriatum, purp
 palliolo, mitrai
 existimat. Titi
 sucida alba vest
 triplex, quod con
 25 nuæ; patrimæ, m
 tum lavetur aqua p
 leum. || Respici avis
 ficio, quasi finis inp
 comitia perfecta, sum
 30 dotes suo more, alisque
 nem luci, in quo sacra fa
 latoribus ingeniculato
 vinum in caput infun
 catione. || Remisso

Rosci appellabantur in omnibus perfecti artibus, quod Roscius quidam perfectus unus in arte sua, id est comœdia, iudicatus sit.

Rica est vestimentum quadratum, fimbriatum, purpureum, quo Flaminicæ pro palliolo utebantur. Alii⁵ dicunt, quod ex lana fiat sucida alba, quod conficiunt virgines ingenuæ, patrimæ matrimæ, cives, et inficiatur cæruleo colore.

. sus est in
 iubetur, quod
 tum est, exer-
 ut cum opus sit,
 5 re possit nam
 in perpetuum
 untur, ut ait
 cio, quas† po-
 sicures habitæ
 10 esse ait Antis-
 oque lege signi-
 ando dicitur, ut
 officio Augu-
 in consilio fa-
 15 det loco; pullis
 um facit auspi-
 lit, intra pome-
 plo consistit. || Re-
 id amissum recipe-
 20 eparatum. || Rictus,
 ici videntur, quia
 contrariaque sint
 regendo, ut commo-
 ictum videri po-
 25
 || S ri carmine ap-
 sapia pro sedilibus di-
 huc in consuetudi-
 || *Susque deque* ens est, pro plus minusve.
 30 od antiquis usque† dice-
 || *Soni*-rio. significat in car-
 ugurali, sonanti.
 || *Sine* in proverbio dici solet,
 sine ulla incommodia-

Repertum dicitur quasi repartum et reparatum.

Rictus, rixæ, rixosi,* ringitur dici videntur,
quia in diversum rumpantur, contrariaque sint recto,
quod vocabulum dictum videtur a regendo.

Susque deque significat plus minusve.

5

Sonivio sonanti.

appendice: quod olim sacra non solum publica
 curiosissime administrabant, sed etiam pri-
 vata. relictusque heres sic† pecuniæ, etiam sa-
 crorum erat; ut ea diligentissime administra-
 5 re esset necessarium. || Suppum antiqui dice-
 bant, quem nunc supinum dicimus ex Græ-
 co, videlicet pro adspiratione ponentes† lit-
 teram, ut cum idem hylas dicunt, et nos sil-
 vas. item ez sex. et enta septem. eius voca-
 10 buli meminit etiam Lucius: «Si vero das, quod
 rogat, et si suggeri suppus†.» || Sempronia
 horrea qui locus dicitur, in eo fuerunt lege
 Gracchi, ad custodiam frumenti publici.
 || Statua est ludi eius, qui quondam fulmine
 15 ictus in Circo, sepultus est in Ianiculo. cu-
 ius ossa postea ex prodigis, oraculorumque
 responsis Senatus decreto intra urbem re-
 lata in Volcanali, quod est supra Comitium,
 obruta sunt. superque ea columpna, cum
 20 ipsius effigie, posita est. || Servilius lacus
 appellabatur † eo, qui eum faciendum cu-
 raverat in principio vici Iugari, continens
 basilicæ Iuliæ, in quo loco fuit effigies
 hydræ positta Agrippa. || Sonticum
 25 morbum in XII. significare ait Aelius Stilo
 certum cum iusta causa, quem non nulli
 putant esse, qui noceat, quod sonte signifi-
 cat nocentes. Nævius ait: «Sonticam esse oportet
 causam, quam ob rem perdas mulierem.»
 30 || Sacram viam quidam appellatam esse
 existimant, quod in ea foedus ictum sit
 inter Romulum, ac Tatium. quidam, quod
 eo itinere utantur sacerdotes indulium sa-
 crorum conficiendorum causa. itaque ne eatenus

Suppum antiqui dicebant, quem nunc supinum dicimus.

Servilius lacus Romæ a conditore vocatus.

Sonticum iustum. Nævius: «Sonticam esse oportet causam, quamobrem perdas mulierem.»

5

Sacra via in urbe Roma appellatur, quod in ea fœdus iectum sit inter Romulum ac Tatium.

quidem, ut vulgus opinatur, sacra appellan-
 da est a regia ad domum Regis sacrificuli,
 sed etiam a Regis domo ab sacellum Sire-
 niæ, et rusus a regia usque in arcem. nec † appel-
 5 lari debere ait Verrius, seddis iuncte, ut
 ceteras vias Flaminiam, Appiam, Latinam.
 ut ne Novam viam quidem, sed Novam viam.
 || Scita plebei appellantur ea, quæ pleps suo
 suffragio sine patribus iussit, plebeio ma-
 10 gistratu rogante. || Solitaurilia hostiarum
 trium diversi generis immolationem sig-
 nificant, tauri, aryetis, verris quod
 omnes eæ solidi, integrique sint corporis;
 contra aci . . † verbices maiales qui † quia
 15 sollum Osce totum et soldum signifi-
 cat. unde tela quædam solii ferria † vocan-
 tur tota ferrea, et homo bonarum artium
 sollers, et quæ nulla parte laxata cavaque
 sunt, solida nominantur. atque harum hos-
 20 tiarum omnium inviolati sunt tauri,
 quæ pars scilicet creditur † in castratione. sunt
 quidem qui portent †, ex tribus hostiis præcipue
 nomen inclusum cum solido taurique, am-
 plissima sit earum. quidam dixerunt om-
 25 nium trium vocabula confixa †, suis, ovis,
 tauri, adfectisse. id quod uno modo ap-
 pellarentur universæ. quod si a solio, et tau-
 ris earum hostiarum ductum est nomen anti-
 quæ consuetudinis, per unum L enunti-
 30 ari non est mirum, quia nulla tunc ge-
 minabatur littera in scribendo. quam
 consuetudinem Ennius mutavisse fertur,
 ut pote Græcus Greco more usus, quod illi
 æque scribentes ac legentes duplicabant

Solitaurilia hostiarum trium diversi generis immolationem significant, tauri, arietis, verris, quod omnes eæ solidi integrique sunt corporis. *Solium* enim lingua Oscorum significat totum et solidum. Unde tela quædam *soliiferrea* vocantur tota ferrea, et homo bonarum artium *sollers*, et quæ nulla parte laxata cavaque sunt, *solida* nominantur.

	mutas, semi	<i>Socordi-</i>
	am. quidam	
	M. Cato pro	
	VII. cum ait:	
5	mensam ti	
	ne quid neg	
	retur. compos	
	quod est sine,	
	Semis, semodi	
10	tione ex Græ	
	litteram p	
	habent, ut	
	silvæ, sic	
	σ dicunt,	
15	Sublicium po	
	appellatum	
	cabulo Volsco	
	in latitudinem	
	liter Formian	
20	librorum; q	
	sublices voca	
	aqua liquens	
	in qua opini	
	et meminit s	
25	qui ait in belli	
	quam liquidum	
	annem», et ali tab	
	mem retinet s	
	Sallustius libro qu	
30	«ne inrumiendi † p	
	sublicibus cavata	
	sent.»	
	Supervacaneum u	
	cludit Verrius ab v	

Socordiam quidam pro ignavia posuerunt; Cato pro stultitia posuit. Conpositum autem videtur ex si, quod est sine, et corde.

Semis, semodius, semuncia ex Græco trahuntur, sicut et alia nonnulla, quæ S litteram pro adspiratione eorum habent, ut ἐπτά septem, ὕλη silvæ. Sic ista ab eo, quod illi dicunt ἡμισυ, declinata sunt. 5

Supervacaneum supervacuum.

- antummodo,
 sit fami-
 vacaneum

 5 || *Strufertarios* antiqui . .
 mines con-
 arbores ful-
 missarum
 struæ † et
 10 aciunt
 et uti mihi
 utto etiam
 fertario.
 ex qua cortex
 15 Lucilius
 ti hibernacu-

 || *Silicernium* nebris, quam
 ocant. sed
 20 errius existi-
 uod nos farci-
 letum † familia,
 omine ea res
 s iam silentium
 25 olostate: «Cre-
 meesse † esurum.»

 || *Sudum* significare sub
 um omnium fere
 30 us siccum significet.
 est, sine udo, ut se-

 i dicebant infir-
 Plautus in Persa: «Ad

Strufertarios* dicebant, qui quædam sacrificia ad arbores fulguritas faciebant, a ferto scilicet quodam sacrificii genere.

Silicernium erat genus farciminis, quo fletu familia purgabatur. Dictum autem silicernium, quia cuius nomine ea res instituebatur, is iam silentium cerne-
ret. Cæcilius: «Credidi silicernium eius me esse
esurum.»

Sudum siccum, quasi seudum, id est sine udo.

Securus sine cura.

Sublesta infirma et tenuia. Plautus: «Gravior paupertas fit, fides sublestior,» id est infirmior. Idem vinum

paupertatem si immigrant infamiæ,
 gravior paupertas fit, fides sublesti-
 or.» id est infirmior. Id est † in Nervo-
 laria vinum ait «sublestissimum,»
 5 quia infirmos faciat vel corpore, vel
 animo.

|| Saturet † viret † caro non habent †. || Supel-
 lictilis † recto casu, et senis ratione di-
 cebantur, quæ nunc contraria vi-
 10 dentur esse finitioni portionis †: qua †
 omnia vocabula X littera finita
 per declinationes obliquorum ca-
 suum syllabam accipiunt. hæc autem
 duo desciverunt ab ea, ut alta com-
 15 pium † quæ non ideo infirmare de-
 bent præceptum.

|| Scurræ vocabulum Verrius ineptis-
 sime † aut ex Græco tractum ait, quod
 est ΣΚΥΡΟΑΖΑΙΝ †, ut † a sequendo, cui
 20 magis adsentitur, quod et tenuioris
 fortunæ homines, et ceteri alioqui,
 qui honoris gratia prosequerentur
 quempiam, non antecedere, sed sequi
 sint soliti. quia videlicet dicat Lu-
 25 cilius: «Cornelius P. noster Scipiadas
 dicto †, tempus quæ † intorquet in ip-
 sum † oti et † delicis, luci effictæ †, atque
 cinædo, et sectatoria † deo † ipsi † suo, quo
 rectius dicas. ibat forte domum, se-
 30 quimur multi, atque frequentes.» cum
 secutos videri velit, ob eorum iurgia,
 non ob adsuetum officium.

ait «sublestissimum,» quia infirmos faciat vel corpore
vel animo.

|| Secus Valgius putat ex Græco quod est ἐκδὲ dictum. absurde scilicet. significat enim aperte aliter, exemplis omnium fere, qui eam vocem usurpant. || Stipem esse nummum signatum, testimonio est et de eo quæ † datur stipendium militi, et cum spondetur pecunia, quod stipulari dicitur. || Sobrinus est, ut ait Gallus Aelius, patris mei consobrini filius, et matris meæ consobrinae filius femina. † isdem de causis appellat fratrem, et fratrem patruelem, et consobrinum, et propius consobrino †, et sobrina. idem gradus in sobrina quoque sunt. || Sororium tigillum appellatur hac de causa. ex conventionem Tulli Hostili regis, et Metti Fufitii † ducis Albanorum, Trigemini Horati, et Curati † cum dimicassent, ut victores sequeretur imperium, et Horatius noster exsuperasset, victoque † domum reverteretur, obvia soror, cognita morte sponsi, sui fratris manu occisi, aversata est eius osculum, quo nomino † Horatius interfecit eam. et quamquam a patre absolutus sceleri † erat, accusatus tamen parricidi apud Duumviros, dampnatusque provocavit ad populum, cuius iudicio victor, duo tigilla tertio superiecto, quæ pater eius constituerat, velut sub iugum missus, subit, consecratisque ibi aris Iunoni Sororiae, et Iano Curiatio, liberatus omni noxia sceleris est auguriis adprobantibus. ex quo sororium id tigillum est appellatum. || Sororiae † mammae dicuntur puellarum, cum primum tumescunt, ut fraterculare. † Puerorum † Plautus in

Secus aliter; *hausecus* non aliter.

Stipem esse nummum signatum testimonio est et de eo, quod datur in stipendium militi, et cum spondetur pecunia, quod stipulari dicitur.

Sobrinus est patris mei consobrini filius et matris
meæ consobrinæ filius. 5

Sororiare mæmmæ dicuntur puellarum, cum primum tumescunt, ut *fraterculare* puerorum. Plautus: Tunc papillæ primulum * sororiabant; illud volui * dicere, fraterculabant.

	Fribolaria †	
	papillæ pri	
	volui dicere,	
	opus est verb	<i>Suregit</i>
5	et sortus an	
	et eius parti	
	bus L. Livill †	
	est. Sors et	
	cat, unde con	
10	et Deis respon	
	accidit in so	<i>Soracum</i>
	quo ornamen	
	corum. Plau	
	rum icillum †	
15	Sobrium vicum	
	et Aelius, quod	
	locus neque caup	
	aliquod † in eo M †	
	vino, solitum	<i>Soni-</i>
20	vium tripu	
	Puloher †, quod	
	dit plus †, quadr	<i>Sons</i>
	nocens, ut ex c	
	nocens. Sodalis	
25	tant, quod una s	
	alii, quod ex suo	
	alii, quod inter se	
	rent, quod utile ess	
	crebro, congre † vocar	
30	vocabulo, quod est c	
	Sodes, si audes, uti sis	
	pro in loco. Terentius	
	sodes, quis heri Chry	
	Surum dicebant, ex quo	

Suregit et sortus pro surrexit, et quasi possit fieri surrectus, frequenter posuit Livius.

Sors et patrimonium significat. Unde *consortes* dicimus; et dei responsum et quod cuique accidit in sorti-
tiendo.

5

Soracum est, quo ornamenta portantur scenicarum.

Sobrium vicum Romæ dictum putant*, vel quod in eo nulla taberna fuerit, vel quod in eo Mercurio lacte, non vino subplicabatur.

Sons nocens; *insons* innocens.

10

Sodales dicti, quod una sederent et essent, vel quod ex suo datis vesci soliti sint, vel quod inter se invicem suaderent, quod utile esset.

Sodes si audes, uti *sis* pro si vis, et *ilico* pro in loco. Terentius in Andria: «Dic, sodes, quis heri Chrysidem habuit?»

15

Surum dicebant, ex quo per deminutionem fit surcu-

. su est Plau-
 non est tibi.»
 um, item: nam qui
 cus sureculis,
 5 rum. tum poli-
 aut asulae
 rus † surum
 re possent.»
 || *Suremit* s manum su-
 10 surempsit.»
 pue . . . sustule-
 . . . || «*Syrium* ium» dixit:
 est, quod cum
 cio nobilissi-
 15 atque ob eam
 issimus semper
 instituit cum
 imus sumere-
 ipso dignior.
 20 σκόριον καὶ οὐκ ἐστὶ σό-
 t. quod si mon-
 tem non num-
 Socratem que-
 rat. in librum
 25 inscripserat Sey-
 gratia id appel-
 || *Summussi* dicebantur
 Nævius: «odi inquit,
 inde aperte dice,
 30 times.» Ennius in sexto
 ntus in occulto mussa-
 31 s in Andromacha: «di-
 n est: nam mussare si-
 s in Agnorizomene †:

lus. Ennius : « Unus surus surum ferret, tamen defendere possent. »

Suremit sumpsit : « Inque manum * suremit hastam. »

Suremnsit sustulerit.

Summussi murmuratores. Nævius : « Odi, inquit, summussos, proinde aperte dice, quid sit. » *Terentius* † mussare pro tacere posuit, cum ait : « Sile, cela, occulta, tege, tace, mussa. »

«quod potes, sile, cela, oc tege,
 tace, mussa, mane.» || Sum, pro eum
 usus est Enius † l. I «At tu † non ut sum
 summa † servare decet rem.» et l. II.:
 5 «At † se se sum quæ dederat in lumi-
 nis oras.» || Sollo Osce dicitur id quod
 nos totum vocamus. Lucilius: «suasa †
 quoque omnino dirimit †, non sollo
 dupundi», id est, non tota. item Li-
 10 vius. Sollicuria, in omni re curiora †.
 et solliferreum genus teli, totum
 ferreum. Sollers etiam in omni re pru-
 dens; et sollemne, quod omnibus
 annis præstari debet. || Solla †
 15 appellantur sedilia, in quibus non
 plures singulis possint sedere,
 ideoque soliar sternere dicuntur,
 qui sellisternium habent, et so-
 laria † vocantur Babylonica, qui-
 20 bus eadem sternuntur. quæ, uta †
 ti † Verrius, omnia ducta sunt
 solo †. alvei quoque cavandi † gratia
 instituti, quo singuli descendunt.
 || Solla † dicuntur. quæ ascendendo †
 25 potius dicta videntur, quam
 a solo. || Sollistimum, Ap † pulcher †
 in Auguralis disciplinæ l. I. ait
 esse tripudium, quod aut † exci-
 dit ex eo †, quod illa fert: saxum ve
 30 solidum, aut arbos viviradix
 ruit, quæ nec præ vitio, humani †
 cædantur vei † aciantur † ve, pel-
 lantur ve. || Solum, terram. Ennius
 l. III.: «Tarquinio dedit imperium

Sum pro eum usus est Ennius.

Sollo Osce dicitur id, quod nos totum vocamus. Livius, *solliferreum*, genus teli, id est totum ferreum. *Sollers* etiam in omni re prudens, et *sollemne*, quod omnibus annis præstari debet.

Solla sedilia, in quibus singuli tantum possunt sedere, ideoque *soliar* sternere dicuntur, qui sellisternium habent, et *solaria* vocantur Babylonica, quibus eadem sternuntur.

Solum terram.

|| Simul† et sola regni.» et aliubi†: «Sed sola
 terrarum postquam permensa pa-
 rumper.» || Sole† aut† ait Verrius, est
 non solum ea, quæ solo pedis subicitur,
 5 sed etiam per† materia robustea, super quam
 paries craticius extruitur. || Solox,
 lana crassa, et pecus, quod passim pas-
 citur non tectum. Titinius in Bar-
 rato†: «Ego ab lana soloci ad purpuram
 10 data.» et Lucilius: «Pastali pecore, ac
 montano, hirtio, atque soloce.» || Sos
 pro eos antiqui dicebant, ut Ennius
 l. I.: «Constitit inde loci propter sos
 de† adiarum†» et l. III.: «Circum sos quæ
 15 sunt magnæ gentes opulentæ.» l.
 VII.: «Dum censent terrere minis,
 hortantur be† sos.» l. XI.: «Contendunt
 Graios Grecos† memorare solent sos.»
 interdum pro suos ponebant, ut cum
 20 per dativum casum idem Ennius efferi†:
 «Postquam lumina sis oculis bonus An-
 cus reliquid.†» || Sultis, si voltis. Plau-
 tus in Frivolaria: «Sequimini me hanc†
 stultis† legiones omnes lavernæ.» et
 25 in Rudente: «Curate hec† stultis† mag-
 na diligentiam†» Cato pro L. Cæse-
 tio: «Audite sultis milites, si quis ves-
 trum in bello superfuert, si quis non
 invenerit pecuniam, egebit.»
 30 || Solari sine præpositione dixisse
 antiquos testis est Pacuvius, cum ait:
 «Solatur, auxiliatur, hortaturque me.»
 || Solatum genus morbi maxime a rusti-
 cantibus dicitur, cuius meminit

Solea vel ea dicitur, quæ solo pedis subicitur, vel genus piscis, vel materia robustea, super quam paries craticius extruitur.

Solox lana crassa, vel pecus lana non tectum.* Titinius: «Lana soloci ad purpuram data»; et Lucilius: 5
«Pastali pecore ac montano, *hinto** atque soloce.»

Sos pro eos antiqui dicebant, ut Ennius: «Constitit inde loci propter sos dea *diarum*.» Sos interdum pro suos ponebant; per dativum casum idem Ennius effert: «Postquam lumina sis oculis», pro suis. 10

Sultis si vultis. Plautus: «Sequimini me hac sultis»; et Cato: «Audite, sultis, milites.»

Solatum morbi genus.

	etiam Afrani	
	arquato med	
	tigine. Solip	
	maleficæ, qu	
5	fit fervore so	
	traxit. Sos-pes	
	omnes ferre† auc	
	Afranius in ep	
	servent tuis.	
10	«Maxime Teu	
	numquam.» En	
	parentem et pa	
	sospitem.» Ace	
	rite ad patri	
15	set.» Ennius vid	
	ficare cum dix	
	liber.» ceterum s	
	ait esse bona spe	
	spem non falle	<i>Succrotilla</i>
20	tenuis diceba	
	Titinnius in	
	fabulare succro	
	nus in episto	
	tilla voce serio.	
25	scribendis mulie	
	gracilibus in Syr	
	talis, cum sodellis† cr	
	le, quæ non pedibu	
	cula est machine†	
30	materiae, et forate†	
	quam ut uber scrofe†,	
	stant Sic†, versant	
	fune volunt†. eoden† nom	
	stellas ruin que†	

Solipugna genus bestiolæ maleficæ, quod acrius concitatusque fit fervore solis, unde etiam nomen traxit.

Sospes salvus. Ennius tamen sospitem pro servatore posuit.

Sospitare est bona spe adficere, aut bonam spem non fallere. 5

Succrotilla vox, tenuis et alta. Titinnius : «Feminina *fabulare* * succrotilla vocula.»

. a hyadas Græ-
 stimantes a subus
 quenti, dixerint
 || *Suc-cingulum* ap-
 5 lteum. Plautus.
 um Herculis †
 tiquam abstu-
 || *Sucerd-ae* stercus su-
 us: «simus
 10 Quid habes, nisi
 vi, eo condis
 e succerda,
 homo opicer-†
 nem, quem sol.†
 15 it. || *Suburanam*
 a succisanam †
 nt ex nomine
 mimam illam quoque
 cusanam dictam
 20 iratum esse.
 pagi *Succusa-*
 exercerentur.
 || *Succidanea* *hostia* *appellatur*, quæ
 tur, quod quasi
 25 quidam a suc-
 dendo dictam
 || *Suggillatum* dici existimant
 quod ea pars, quæ
 λον ab iis dicitur.
 30 || *Sycophantas* idam ex hac causa
 Att ticos † quondam
 s aiunt in hortos
 am ob inrumpere, ficosque
 causam lege factum †,

Succingulum balteum.

Sucerda stercus suillum. Titinnius: «Quid habes nisi unam arcam sine clavi, eo condis sucerdas?»

Sciscito, sententiam dico.

Succidanea* hostia dicebatur, quæ secunda loco 5
cædebatur, scilicet sic appellata a succedendo.

Suggillatum* dicitur ex Græco, quod ea pars, quæ
est sub oculo*, kylon ab eis dicitur.

Sycophantas appellatos hac de causa dicunt. Atticos
quondam iuvenes solitos aiunt in hortos inrumpere 10
ficosque deligere. Quam ob causam lege est constitu-
tum, ut, qui id fecisset, capite truncaretur; quam

quid† fecisset, capite† esset ei. quam pē-
 nam† qui persequerentur† ob parvola
 detrimenta, sycophantas appella-
 tos. || Sulci appellantur, qua ara-
 5 trum ducitur, vel sationis facien-
 dæ causa, vel urbis condendæ. vel
 fossura rectis lateribus, ubi arboris†
 serantur. fulmen quoque, qua eius
 vestigium, similiter appellatur.
 10 quod vocabulum quidam ex greco†
 fictum, quia illi dicant alkon†
 || Suasum color appellatur, qui fit ex
 tillicidio† fumoso in vestimento albo.
 Plautus: «Quia tibi suaso infecisti pro-
 15 pudiosa pallulam.» quidam autem le-
 gunt in suaso. nec desunt, qui dicant,
 omnem colorem, qui fiat inficiendo,
 suasum vocari, quod quasi persua-
 detur in alium ex albo transire.
 20 || Saltum Gallus Aelius l. II. significa-
 tionum, quæ ad ius pertinent,
 ita definit: «Saltus est, ubi silvæ
 et pastiones sunt, quarum causa ca-
 sæ quoque: si qua particula in eo sal-
 25 tu pastorum, aut custodum causa
 aratur, ea res non peremit nomen
 saltui†, non magis, quam fundi, qui
 est in agro culto, et eius causa ha-
 bet ædificium, si qua particula
 30 in eo habet silvam.» || Superescit,
 significat supererit. Ennius: «Dum
 quidem unus homo Romanus toga
 superescit.» et Acer† in Chrysippo:
 «Quin hinc† superescit, Spartam atque

pœnam qui persequerentur ob parvola detrimenta,
sycophantas appellatos.

Solcus dictus a Græco, qui ab illis ὀλκός appellatur.

Suasum color appellatur, qui fit ex stillicidio fumoso
in vestimento albo. Plautus: «Suaso infecisti propu- 5
diosa pallulam.» Sunt qui omnem colorem suasum
velint appellare, quod quasi persuadetur in alium ex
albo transire.

Superescit, supererit. Ennius: «Dum quidem unus
homo Romæ superescit.»

10

amyciastrado †. sed per se super significat quidem supra, ut cum dicimus, super illum cedit†. verum ponitur etiam pro de, greca † consuetudine, ut illi dicunt, ὑπέρ. Plautus in Milite glorioso: «Mea opera super hac vicina, qua † ego nunc concilio tibi.» In Phasmate: «ehe . . . Tandem percipio, super rebus nostris loqui te.» Pacuius † in Medo: «qua super re interfectum esse Hippotem dixisti?» Cato contra Annium: Nemo antea fecit super tali re cum hoc magistratu utique rem.» Afranius in Virginē †: «Alis de rebus in † qua cepisti † super.» || Supercilium dicitur, quod supra cilium sit, id est integumentum oculi superius. || Sub iugum mitti dicunt † hostes victi, ereptis omnibus armis telisque, cum astis † defixis duabus in terra, tertiaque ad summum earum deligata, speciei ani † . . . bentur subeuntes transire. || Subices Ennius in Achille pro subiectis posuit, cum dixit nubes: «per ego deum † subices umidas, inde † oritur imber sonitus † ævo † spiritu.» || Superstites †, testes præsentēs significat. cuius rei testimonium est, quod superstitibus præsentibus l. † inter quos controversia est, vindicias sumere iubentur. Plautus in Artimone †: «Nunc mihi licet quid vis loqui, nemo hic adest superstes.» vulgari quidem consue-

Sub iugum mitti dicuntur hostes, cum duabus hastis
in terra defixis tertiaeque super ligata inermes sub eas
coguntur transire.

Subices Ennius pro subiectis posuit.

Superstites antiquitus appellati sunt testes.

	tudinem† poni	
	superque sint.	
	liberi parentib	
	«quamobrem	
5	do, quamquam o	
	velim.» <i>Su-pervaganea avis</i>	
	catur ab Au	
	mo cacumin	
	quasi in altis	
10	vagatur, ap <i>Supercilia</i>	
	Iunonis tu	
	tur mulieres	
	tur oculi, per q	
	quam tribuat I	
15	lucina quoque <i>Sup-</i>	
	pernati dicu	
	na sunt succisa	
	rum pernarum	
	«is pernas succi	
20	Pœni.» et Catu	
	fossa Ligari ia	
	curi.» <i>Supp-remum</i>	
	summum, ut	
	»suppreme bel	
25	potens.» Plautus	
	mum habuisti sem	
	tuis.» alias extre	
	in legibus XII.: «Solis	
	ma tempestas esto»	
30	crimine necte tuo.»	
	«ab illo sepeliri die l	
	«et quasi supremo l	
	tempora voltu.» Cato d	
	lentis numquam cuique	

Supervaganea dicebatur ab auguribus avis, quæ ex summo cacumine vocem emisisset, dicta ita, quia supra omnia vagatur, aut canit.

Supercilia in Iunonis tutela esse putabant, quod his protegantur oculi, per quos luce fruimur, quam tribuere putabant Iunonem; unde et *Lucina* dicta est. 5

Supernati dicuntur, quibus femina sunt succisa in modum suillarum pernarum. Ennius: «His pernas succidit iniqua superbia Pœni.» 10

Suppreum modo significat summum, modo extremum, modo maximum.

. remam advoca-
 maximo, cum duas
 ves supremam mul-
 || Subsidum † dice-
 5 ntis † subside-
 entique acie †
 genus militum
 emeruerant
 amen retine-
 10 quæ erat ter-
 m, ut Plautus
 agite nunc, subi'.
 t triario †. » si-
 sidiari, ante eos
 15 rant, aut in ali-
 iti. || Subsolaneæ
 s appellantur;
 rei solum conferunt
 ui infimum
 20 i in terram, super-
 dum, imum
 s innititur.
 || *Subsilles* li ipsi iles † vo-
 s, quæ ad rem
 25 ur maxime,
 erum. || Substillum
 nt tempus ante
 æne uvidum, dum †
 am, non persiccum quod
 30 aut nondum desiset. †
 || *Subscudes* pellantur cunetæ † ta-
 tabulæ inter se con-
 a, quo eæ immittantur,
 cuius † inniptris †: «nec

Subsilles dicebantur quædam lamellæ sacrificiis necessariae.

Sororium tigillum appellabatur locus sacer in honorem * Iunonis, quem Horatius quidam statuerat causa sororis a se interfectæ ob suam expiationem.

Substillum tempus ante pluviam iam pæne uvidum et post pluviam non persiccum, quod iam stillaret, aut nondum desisset.

Subscudes appellantur tabellæ, quibus tabulæ inter se configuntur, quia, quo inmittuntur, succiditur. 10
Pacuvius: «Nec ulla subscus cohibet compagem.»

ulla subscus cohibet compagem
 alvei.» Plautus ineastraba †: «Terebin-
 tus multum sit, et subscudes addi-
 te.» || Sub corona venire dicuntur,
 5 quia captivi coronati solent ve-
 nire, ut ait Cato in eo, qui est de rê
 militari: «ut populus suus † sua opera
 potius ob rem bene gestam coro-
 natus supplicatum eat, quam re
 10 male gesta coronatus veniat †.» id
 autem signum est nihil præstari
 a populo, quod etiam Plautus signi-
 ficat in Hortulo: «Præco ibi adsit
 cum corona, cuique † liceat ventat †.»
 15 || Sublimem † est in altitudinem ela-
 tum, ut Ennius in Thyeste: «Aspice
 hoc sublime † candens, quem vocant
 omnes Iovem.» Vergilius in Georgicis
 l. I.: «Hic vertex nobis semper sub. †»
 20 || Sublimavit dixit †, id est in altum
 extulit, Originum l. II.: «In ma-
 ximum decus atque in excelsissi-
 mam claritudinem sublimavit.» id
 autem dicitur a limine superiore,
 25 quia supra nos est. || Succenturia-
 re est explendæ centuriæ
 gratia supplere, subicere. Plau-
 tus in Saturione: «Subcenturia,
 centum require, qui te delec-
 tet † domi.» et Cæcilius in Trium-
 pho: «nunc meæ militiæ astutia †
 30 opus est subcenturia †.» || Subru-
 mari dicuntur hædi, cum ad
 mammam admoventur, quia ea

Sub corona venundari dicuntur captivi, quia venundabantur coronati. Cato: «ut populus potius ob rem bene gestam supplicatum eat, quam re male gesta coronatus veneat.»

Sublimen est in altitudinem elatum, id autem dicitur a limine superiore, quia supra nos est. 5

Succenturiare est explendæ centuriæ gratia supplere.

Cæcilius: «Nunc meæ malitiæ astutia opus est succenturia.»

Subrumari dicuntur hædi, cum ad mammam admoventur, quia ea rumis vocatur, vel quia rumine trahunt lacte sugentes. 10

his vocabantur†, vel quia rumine
 trahunt lacte sugentes. || Subulo
 Tusce tibicen dicitur. itaque En-
 nius: «Subulo quondam marinas
 5 propter adstrabat† plagas.» || Subu-
 ram Verrius alio libro a pago
 Succusano dictam ait: hoc vero ma-
 xime probat eorum auctoritatem,
 quia† aiunt, ita appellatam et re-
 10 gionem verbis† et tribum a stativo
 præsidio, quod solitum sit succur-
 rere esquilis†, infestantibus eam
 partem urbis Gavinis†. indicioque
 esse, quod adhuc ea tribus per c.
 15 litteram, non b., scribatur. || Sub-
 verbustam veribus ustam sig-
 nificat plaustus† cum ait: «uice-
 rosam†, compenditam†, subverbustam,
 sordidam.» || Suboles ab olescendo,
 20 id est crescendo, ut adolescentes
 quoque, et adultæ, et indoles dici-
 tur. Lucretius l. V.: «sive virum
 soboles, sive est muliebris origo.»
 Vergillus:† «Cara deum suboles, mag-
 25 num Iovis incrementum.» || Subucu-
 lam Aelius Stilo, et Cloatius is-
 dem fere verbis demonstrant
 vocari, quiddis† detur ex ^halica
 et oleo et melle. nam de tunicæ
 30 genere notum est omnibus. || Sub vos
 placo, in precibus fere cum dicitur,
 significat id, quod supplicio†, ut
 in legibus: transque dato, edendo†
 que† plorato. || Suffiscus dicebatur
 35 folliculus testium arietinorum,

Subulo Tusce tibicen dicitur.

Subura regio Romæ a pago Succusano vocabulum traxit, quod ei vicinum fuit.

Subverbustam veribus ustam significat.

Suboles ab olescendo, id est crescendo, dictæ, ut
adolescentes et adultæ et indoles. Lucretius: «Sive
virum suboles, sive est muliebris origo.» 5

Subucula et genus libi dicitur ex alica et oleo et melle,
et genus vestimenti.

Sub vos placo supplico.

10

Suffiscus folliculus testium arietinorum, quo uteban-
tur pro marsuppio, a fisci similitudine dictus.

	qui celebris u	
	pio, forsitan	
	fisci similitu	<i>Subacti</i>
	molliti. alia	
5	ut cum dicim	
	subactum.	<i>Suppli-</i>
	cium a supp	
	guit, quod	
	hæc deorum	
10	matur supp	
	id est, depe†	
	cædi. Supplic	
	res portent	
	verbena falic	
15	alia supplicia	
	bonis† sumi. Sin	
	is necaretur, i.	
	Semoniæ res s	
	ce bidente	
20	na salutis† c	
	nati, patrim	
	id fieret sac. . u	
	solitum, ut	
	candi causa	
25	rum, ut id voc	
	ro semper ela	
	plo docet suppli	
	nunc fere suppli	
	tur. Sufes die	
30	gistratus, ut Oscor	
	Calidius in oration	
	lium: «Non ne vobis, l†	
	et fumus prosequi <i>et</i>	
	videtur. Sinatus† cen	
35	sufetis.» Sub vitem ha	

Subactus modo significat mollitus ; modo victus ; modo compulsus, ut cum dicimus, pecus sub arborem subactum ; modo coactus.

Supplicia veteres quædam sacrificia a supplicando vocabant.

5

Sufes consul lingua Pœnorum. Calidius : «senatus,»
inquit, «censuit referentibus sufetis.»

Sub vitem hastas iacere dicitur veles, cum eas

. manu
 t. Lucilius: «Ut
 m qui subsit† has-
 || *Sub vitem praelia*-ri dicuntur
 5 militari pug-
 que prodire
 cul sub vite.»
 || *Sub vineam iacere* tur milites,
 ionibus, ia-
 10 || Supparus
 vestimen-
 ubucula ap-
 n Fullonia.
 omne quod
 15 parum: puni-
 cat Nevi† de
 co. Et in Nautis,
 estem consec-
 nunc supparos
 20 na iam† crucem
 detur puella-
 nius ait: «Puella
 duta sum. || Supa†,
 at, disicit.
 25 in insipit.
 inicit far in ollam.
 || *Sutela* stutie, a simili-
 ctæ sunt. || Sus-
pectus significationis:
 30 et suspicio parti-
 ? non mirum, si
 o dari potest. «|| Su-
trium ti que in proverbium
 causa gallico tu-
 35 dam edictum est, le-

sub manu sursum mittit. Lucilius: «Ut veles bonus sub vitem qui submisit† hastas.» Veles autem velitis facit.

Sub vitem præliari dicuntur milites, cum sub vinea militari pugnant. Lucilius: «Neque prodire in altum, præliari procul sub vite.»

Sub vineam iacere dicuntur milites, cum astantibus centurionibus iacere coguntur sudes.

Supparus vestimentum puellare lineum, quod et subucula, id est camisia, dicitur. Afranius: «Puella non sum, supparo si induta sum.»

Supat iacit, unde *dissipat* disicet, et *obsipat** obicet, et *insipat*, hoc est inicit.

Sutelæ dolosæ astutiæ a similitudine suentium dictæ.

Suspectus et a suspicor venit et a suspicio.

giones Sutrii ut præsto essent
 cum cibo suo. quod usurpari cœp-
 tum est in is, qui suis rebus, opi-
 busque officii it† prestarent,† quibus
 5 deberent. Plautus: «Sed facito dum
 merula per† versus, quod† cantat co-
 las† cum suo cuique† facito veniant,
 quasi eant Sutrium.» || Suopte,† ip-
 sius, ut meopte, meo ipsius, tuo†
 10 tuo ipsius. || Suillum genus invi-
 sum veniri† prodiderunt poetæ
 ob interfectum ab apro Adonim,
 quem diligebat Dea. quidam autem,
 quod inmundissimi sint sues ex
 16 omni mansueto pecore, et arden-
 tissimæ libidinis. ita, ut opprobrium
 mulieribus inde tractum sit, cum
 subare et subire† dicuntur. || Sus
 Minervam in proverbio est, ubi
 20 quis id docet alterum, cuius ipse
 insciis est. quam rem in medio,
 quod aiunt, positam Varro et
 Euhemerus ineptis mythis in-
 volvere maluerunt, quam sim-
 25 pliciter referre. || Strues gene-
 ra liborum sunt, digitorum coniunc-
 torum non dissimilia, qui super-
 iecta panicula in transversum
 continentur. || Struices antiqui
 30 dicebant extructiones omnium
 rerum. Plautus: «Cerialis cenas dat.
 ita mensas extruit, tantas strui-
 ces concinnat patinarias.» Et
 Livius: «quo Castalia, per struices sa-
 35 xeas lapsu accidit.» || Struere, an-

Suopte suo ipsius, ut meopte meo ipsius, tuopte tuo
ipsius.

Strues genera liborum erant, digitorum coniunctorum
similia, qui continebantur in transversum superiecta
panicula.

5

Struices dicebant omnium rerum instructiones.

Struere antiqui dicebant pro augere, unde industrii.

tiqui dicebant pro adicere, augere,
 unde industrios quoque \bar{m} † Cato: «iure,
 lege, libertate, Rep. communiter
 uti oportet: gloria atque honore, quo-
 modo sibi quisque struxit.» aut† in XII.
 quod est: «si calvitur, pedem ve struit:
 manum endo iacito,» alii putant
 significare retrorsus ire: ali in
 aliam partem: ali fure†: ali gradum
 augere: ali minuere; ac† vix pedem
 pedi præfert, otiose it, remoratur.
 || Stroppus est, ut Adeius† Philologus
 existimat, quod Græce CΥΡΟΦΙΟΝ †
 vocatur. et quod sacerdotes pro in-
 signi habent in capite. quidam
 coronam esse dicunt, aut quod
 pro corona insigne in caput inpo-
 natur, quale sit strophium. itaque
 apud Faliscos idem† festum esse, qui
 vocetur Struppearia, quia corona-
 ti ambulent. et a Tusculanis, quod
 in pulvinari inponatur Castoris,
 struppum vocari. || Strutheum
 in mimis præcipue† vocant ob-
 scenam partem virilem. salaci-
 tate† videlicet passeris, qui grece†
 struthos dicitur. || Strenam voca-
 mus, quæ datur die religioso, homi-
 nis† boni gratia, a numero, quo
 significatur alterum, initiumque†
 venturum similis commodi, velu-
 ti renam,† præpositas† littera, aut†
 in loco, et lite solebant antiqui.
 || Strebula Umbrico nomine Plau-
 tus appellat coxendices hostia-

Stroppus, quod Græce στροψιον dicitur, pro insigni habebatur in capitibus sacerdotum; alii id coronam esse dixerunt.

Strutheum membrum virile a salacitate passeris, qui Græce στρουθός dicitur, a mimis præcipue appellatur. 5

Srenam appellabant, quæ dabatur die religioso omnis boni gratia, a numero, quo significatur alterum tertiumque venturum similis commodi, velut trenam, præposita S littera, ut antiquis frequens usus erat. 10

Strebula lingua Umbrorum appellabant partes carni-
um sacrificatarum.

	rum, quas G	
	in altaria in	
	tus ait in Fri	
	agnina tene	
5	bulis.» Stlat-ta	
	latum mag	
	appellatum	
	consuetudin	
	tem antiqui Stlembus	
10	gravis, tar	
	Apulidæ pe	
	cum refer	
	Stelionem † g	
	Verrius dic	
15	stillet cibo, p	
	bi † a stellarum	
	varium est. Stipem	
	euniam signa	
	ideo stipular	
20	terrogat a	
	æs. Stir-pem	
	re antiqui	
	mina, met	
	quæ nunc in	
25	re. Livius: «tr	
	rundam Rom	
	conditam romam	
	vius. «Ostrymon	
	Graio stirpe ex	
30	nomine Pyrrh	
	a stirpe supremo.	
	est, revoca fratre	
	plaudite.» quam Gall	
	finit: «Stirpest † gent	
35	qui † a quoque est progna	

Stlatta genus navigii latum magis, quam altum, et a latitudine sic appellatum, sed ea consuetudine, qua *stlocum* pro locum et *stlitem* pro litem dicebant.

Stlembus gravis, tardus, sicut Lucilius pedibus stlembum dixit equum pigrum et tardum.

. dicuntur
 ab imis arbori-
 || *Stip*-atores appel-
 stodes, quos
 5 bant, i. mer-
 in ferro, ve-
 t Regum cor-
 . . . || *Stipes* defixus: Afra-
 «Porro honeste
 10 ite hostium
 oro fidem, qui
 eam silvam: «et
 hostili in me la-
 tus, ut revolso
 15 qui iactu vali-
 parmam.» nisi si
 voluit pro
 in Bacchis: «Ec-
 egum †, aut al-
 20 us.» Ennius
 ites abiegno
 e stipitem
 mit eum, qua
 rripit. || Strit-
 25 ant pro trita-
 vi, et ataviæ;
 » || Strigores in Ne-
 rigosus positum
 rum virium ha-
 30 res exerciti.» || Stri-
 r ordines rerum
 uatæ † conlocata-
 ndo dictæ. || Stri-
 us Græci CIPnia † ap-
 quod maleficis mulieribus

Stipatores corporis custodes, quos antiqui latrones vocabant. Stipati enim ferro circumdant corpora regum.

Stipes fustis terræ defixus.

Stritavum antiqui dicebant pro tritavo.

5

Strigores id est densarum virium homines.

Strigæ appellantur ordines rerum inter se continuate conlocatarum a stringendo dictæ.

nomen inditum est, quas volaticas
etiam vocant. Itaque solent his ver-
bis eas veluti avertere Græci:

«ΣΥΡΡ¹inta ΠΟΜΗΕΙΕΝ ΝΥΚΤΙΚΟ
5 man ΣΤΡ²INTAT³ΑΟΝ ΟΡΝΙΝ ΑΝΩ
ΝΥΜΙΟΝ ΩΚΥΠΟΡΟΥΣ ΕΙΠΙ ΝΗΑΣ†.»

|| Statuliber est, qui testamento certa
condicione proposita iubetur esse
liber. et si per heredem est †, quo minus
10 statuliber præstare possit, quod
præstare debet, nihilominus liber
esse videtur. || Status dies † vocatur

qui iudici causa est constitutus cum
peregrino. eius enim generis ab anti-
15 quis hostes appellabantur, quod
erant pari iure cum populo R., atque
hostire ponebatur pro æquare.
Plautus in Curculione: Si status con-
dictus cum hoste intercedit dies,
20 tamen est eundum, quo imperant
ingratis.» || Stagnum quidam dici

putant, quod in eo aqua perpetuo
stet. aliquo † dis † locus a Græcis στυ-
γὴς † dicitur, quia bene contineat
25 aquam. || Saturam, et cibi genus ex

variis rebus conditum est, et lex
tis † alis legibus conferta. itaque in
sanctione legum adscribitur:

«neve per Saturam abrogato, aut de-
30 rogato†. annius † Luscus in ea, quam †
quam dixit adversus Tigracchum †:

«Imperium quod plebes per Saturam
dederat, id abrogatum est.» et C. Læ-
lius in ea, quam pro se dixit †: Dein
85 postero die, quasi per Saturam senten-

* Status dies vocatur indicii causa constitutus.

Satura et cibi genus dicitur ex variis rebus conditum,
et lex multis aliis conferta legibus, et genus carmi-
nis, ubi de multis rebus disputatur.

tiis exquisitis in deditionem acci-
 pitur.» || Statae Matris simulacrum
 in Foro colebatur; postquam id collas-
 travit†, ne lapides igne corruppe-
 5 rentur, qui plurimis† ibi fiebant
 nocturno tempore, magna pars
 populi in suo^s quique ucos† rettule-
 runt eis† deae cultum. || Stalag-
 mium genus inaurium videtur
 10 significare Cæcilius in Karine†,
 cum aitium.† ex aure eius stalag-
 mium domi habeo. || Stolidus, stul-
 tus. Ennius l. I.: «Nam vide† pugnare†
 sues stolidi solidi† sunt.» et in Ale-
 15 xandro: «Hominem appellat, quid
 lascivi stolide† non intellegit.» et
 cecilius† in Hypobolimæo: «Abi hinc
 tu stolide, illi ut tibi sit pater?»
 et in Andronico†: «sed ego stolidus,
 20 gratulatum me . . . oporteat† prius.»
 || Stuprum pro turpitudine anti-
 quos dixisse apparet in Nelei car-
 mine: «fœde, stupre† quecastigor†
 cotidie.» et in Appi sententis: «qui
 25 animi conpotem esse, nequid frau-
 dis, stuprique ferocia pareⁱat.» Nævius:
 «Seseque i perire mavolunt ibidem,
 quam cum strupro† redire ad suos
 popularis.» item: «Sin illos deserant
 30 fortissimos viros†, magnum stuprum
 populo fieri pergentis†.» || Stup-
 pam linum inpolitum appellant Græci
 doriis.† || Stura flumen in agro
 Laurenti est, quod quidam

Statæ Matris simulacrum in foro colebatur.

Stalagmium genus inaurium. Cæcilius: «Ex aure
eius stalagmium domi habeo.»

Stolidus stultus.

Stuprum pro turpitudine antiqui dixerunt, unde est 5
in carmine: «Fœde stupreque castigor cotidie.»

Stura flumen in agro Laurenti est.

Asturam vo || *Suber* . .
 ac suberies, q
 thermit. || *Ste*
 bant, quam G
 5 que non cipi || *Sep-*
 lasi, aut se
 memoraba
 in Adelph
 feri, Anti
 10 tum sit, q
 unde ung
 est?» || *Stulto-rum feriae*
 tur Quirina
 Quirini†, qu
 15 crificant ii
 non potuer
 re, aut ign
 fornacaliu
 commissumque
 20 more. at
 quibus p
 || *Sanctum*
 lius, quod
 At Aelius s
 25 videatur, c
 plerique autem, q
 pena + sit, multa
 se ponetur pro
 et sanctio diet
 30 et rogatio: qui con
 || *Sanqualis avis ap*
 mentaris augura
 ga dicitur, quia in
 tutela est. || *Saccom-orum*

Sterilam sterilem.

Stultorum feriæ appellabantur Quirinalia, quod eo die sacrificant hi, qui sollemni die aut non potuerunt rem divinam facere, aut ignoraverunt.

Sanqualis avis, quæ ossifraga dicitur.

. m Pomponius
 or†, quod ficus ea
 nomen per m-
 ductum est. || Io-
 5 dem modo So-
 «tu es Apollo,
 || Sacrem
 us, ubi iam
 a re appel-
 10 t. ita id adi-
 amisit† voca-
 lescens, qui-
 veneunt sa-
 s nummum
 15 plari† de mea
 e: «Sunt domi
 ato adver-
 rmum, post
 crem in sin-
 20 quando pro
 me sacrem
 primis fiet,
 || Sa-crima est,
 atius dicunt,
 25 tum in amphoram
 ifici causa, pro
 quæ quasi sacra
 ero fit, ut præ-
 Cereri. || Sacrificulus
 30 qui ea sacra, quæ
 s sueverant, facit.
 ur post reges ex-
 utōs. || Sacella di-
 Dis sacrata sine tec-

Sacrima appellabant mustum, quod Libero sacrificabant pro vineis et vasis et ipso vino conservandis; sicut *præmetium* de spicis, quas primum messuissent, sacrificabant Cereri.

Sacrificulus rex appellatus est, qui ea sacra, quæ reges facere adsueverant, fecisset.

Sacella dicuntur loca dis sacrata sine tecto.

to. || Sacrosanctum dicitur, quod
 iure iurando interposito est
 institutum, si quis id violasset,
 ut morte penas penderet. cu-
 5 ius generis sunt TR. PL. Aediles-
 que eiusdem ordinis. quod adfir-
 mat M. Cato in ea, quam scripsit,
 Aedilis plebis sacrosanctos esse.
 || Sacratae leges sunt, quibus sanctum
 10 est, quicquid + adversus eas fece-
 rit, sacer alicui deorum sicut +
 familia, pecuniaque. sunt qui esse
 dicant sacratas, quas plebes iu-
 rata in monte Sacro sciverit.
 15 || Seclusa sacra dicebantur, quæ Græ-
 ci mysteria appellant. || Scena
 ab alis; a quibusdam sacena appel-
 latur, dolabra pontificalis. || Sa-
 risa est hastæ Macedonicæ ge-
 20 nus. || Sacer mons appellatur
 trans Anienem, paullo ultra ter-
 tium miliarium; quod eum plebes,
 cum secessisset a patribus, creatis TR.
 plebis, qui sibi essent auxilio, dis-
 25 cedentes Iovi consecraverunt.
 At homo sacer is est, quem populus
 iudicavit ob maleficium; neque
 fas est eum immolari, sed, qui occi-
 dit, parricidi non damnatur,
 30 nam lege tribunicia prima ca-
 vetur, «si quis eum, qui eo plebei scito
 sacer sit, occiderit, parricida ne
 sit.» ex quo quivis homo malus, atque
 inprobis sacer appellari solet. Gal-

Sacrosanctum dicebatur, quod iureiurando interposito erat institutum, ut, si quis id violasset, morte pœnas penderet.

Sacratæ leges dicebantur, quibus sanctum erat, ut, si quis adversus eas fecisset, sacer alicui deorum esset cum familia pecuniaque.

Seclusa sacra dicebant, quæ Græci mysteria appellant.

Scena sive sacena dolabra pontificalis.

Sarisa hasta Macedonica.

Sacer mons trans Anienem fluvium ultra tertium miliarium appellatur, quia Iovi fuerat consecratus.

lus Aelius ait sacrum esse, quocumque† modo atque instituto civitatis consecratum sit.† || Sive† ædis, sive ara, sive signum† || Sive† locum†, 5
 sive pecunia, sive quid aliud, quod dis dedicatum atque consecratum sit: quod autem privatis† suæ religionis causa aliquid earum rerum Deo dedicent, id Pontifices Romanos non existimare 10
 sacrum. at si qua sacra privata succepta sunt, quæ ex instituto Pontificum stato die, aut certo loco facienda sint, ea sacra appellari, tamquam sacrificium; ille 15
 locus, ubi ea sacra privata faciendæ sunt, vix videtur sacer esse. || Sacrani appellati sunt Reate orti, qui ex Septimontio Ligures, 20
 Sigulosque† exegerunt, nam vere sacro nati erant. || Sagmina vocantur verbenæ, id est herbæ puræ, quia ex loco sancto arcebantur a Consule, Prætoreve, legatis proficiscentibus ad fœdus 25
 faciendum, bellumque indicendum, vel a sanciendo, id est confirmando. Nævius†: «Ius sacratum Iovis† iurandum sagmine.» || Sagaces 30
 appellantur multi ac sollertis acuminis. Afranius in Brundisina: «Quis tam sagaci corde, atque ingenio unico.» Lucretius l. II.: «Nec minus hæc animum

Sacrani appellati sunt Reate orti, qui ex Septimontio
Ligures Siculosque exegerunt, dicti Sacrani, quod vere
sacro sint nati.

Sagmina dicebant herbas verbenas, quia ex loco sancto
arcebantur legatis proficiscentibus ad foedus faci-
endum bellumque indicendum, vel a sanciendo, id
est confirmando. Nævius: «Scopas * atque verbenas
sagmina sumpserunt.»

Sagaces appellantur sollertis acuminis, unde etiam
canes indagatores sagaces sunt appellati.

	cognoscere
	etiam canem
	«invictus ca
	ribus fretus.»
5	mulier peri
	sapiens pro
	forsitan prop
	evitandam. <i>Sanates</i>
	ti appella
10	Sulpicius
	et Oppillus †
	dici inferio
	ut Tiburte
	populo Tibur
15	Tiburti, ide
	riorisque loc
	in XII.: «Nex
	forti, sanati
	id est bonor
20	qui et infe
	que sunt
	cos Latinos
	egerit secundum
	fra Romam in c
25	eos que sanati
	præter opinio
	set, sanavisse . . . q
	cisci potuisset, no
	Cincius l. II. de
30	sulti. ne Valerius
	in XII. explanati
	men in eo libro, qu
	volute inscribi†, for
	duas gentis finitimas

Saga quoque dicitur mulier perita sacrorum, et vir sapiens, producta prima syllaba propter ambiguitatem evitandam.

gem hanc scrip-
m, ut id ius man-
s r. haberent.
ctos, et sana-
5 nificare exis-
atu. multi sunt.
acuit, displi-
t. sant† foreti,
nati insani.
10 || *Sarpta vinea* . . . d est pura
lictæ inpe-
ent esse, quæ
inde etiam
ores dici pu-
15 ntiqui pro pur-
|| *Sa*-rte in Augu-
gro ponitur:
e audire, vi-
am opera pu-
20 ntegra præ-
cantur. et-
facere.
|| *Sarra* . . . uæ nunc Epiros
|| *Sardare* intellegere
25 vius belli Pu-
d bruti nec satis
|| «Sardi vernaes†
ior»: ex hoc natum
detur, quod ludis
30 fiunt a vicinis†
ctio Velentium†
in qua novissimus
rimus producitur
senex cum toga pa-

Sarpta vinea putata, id est pura facta, unde et virgulae abscisae *sarmenta*; *sarpere* enim antiqui pro purgare ponebant.

Sarte ponebant pro integre. Ob quam causam opera publica, quæ locantur, ut integra præsentur, *sarta* ⁵ *tecta* vocantur. Etenim *sarcire* est integrum facere.

Sarra Epiros insula.

Sardare intellegere. Nævius: «Quod bruti nec satis sardare queunt.»

ret† ex†, tabulla† que† aurea, quo
 culta† reges soliti sunt esse E . . .
 corum, qui Sardi appellantur,
 quia Etrusca gens orta est Sardi-
 5 bus ex Lydia. Tyrrhenus enim inde
 profectus cum magna manu eorum,
 occupavit eam partem Italiæ, quæ
 nunc vocatur Etruria. At Sin-
 nius Capito ait, Ti. Gracchum
 10 Consulem, collegam P. Valeri Fal-
 tonis, Sardiniam, Corsicamque sub-
 egisse, nec prædæ quicquam aliud
 quam mancipia captum, quorum vilis-
 sima multitudo fuerit. || Sarcito
 15 in XII. Ser. Sulpicius ait signifi-
 care damnum solvito, præstato.
 || Sardanapallus rex Assyriorum
 fuit unicæ luxuriæ inter mu-
 lieres epulasque versatus semper,
 20 atque omni tempore. || Sargus, piscis
 genus, qui in egypto† mari fere
 nascitur. Lucilius: «Quem præclarus
 helops, quem Aegypto sargus mo-
 vebit.» || Saturnia Italia, et
 25 mons, qui nunc est Capitolinus,
 Saturnius appellabatur, quod
 in tutela Saturni esse existi-
 mantur. Saturni† quoque diceban-
 tur, qui castrum in imo clivo Ca-
 30 pitolino incolebant, ubi ara di-
 cata ei deo ante bellum Troianum
 videtur, quia apud eam suppli-
 cant apertis capitibus. nam Ita-
 lici auctore Aenea velant ca-

Sarcito damnum solvito.

Sargus piscis genus in mari Aegypto.

pita, quod is, cum rem divinam faceret
 in litore Laurentis agri Veneri ma-
 tri, ne abulixe † cognitus interrompe-
 ret sacrificium, caput adoperuit,
 5 atque ita conspectum hostis evitavit.
 || Saturno dies festus celebratur men-
 se Decembre, quod eo ædis est dedi-
 cata: et is culturæ agrorum præ-
 sidere videtur, quo etiam falx est
 10 et † insigne. versus quoque antiquissi-
 mi, quibus Faunus fata cecinisse ho-
 minibus videtur, Saturnii appel-
 lantur. quibus et a Nævio bellum
 Punicum scriptum est, et a multis aliis
 15 plura composita sunt. qui deus in salia-
 ribus Saturnus † nominatur, vide-
 licet a sationibus. || Sas Verrius pu-
 tat significare eas, teste Ennio,
 qui dicat in l. I.: «Virgines nam sibi
 20 quisque domi Romanus habet sas,»
 cum suas magis videatur signifi-
 care. sicuti † eiusdem l. VII. faten-
 dum est eam significari, cum ait:
 «Nec quisquam philosophiam †, quæ doc-
 25 trina latina lingua non habet †,
 sapientia quæ peribetur, in somnis
 vidit prius, quam sam discere cepit.»
 idem † cum ait sapsam pro ipsa
 nec alia, † ponit in l. XVI.: «Quo res sap-
 30 sa loco se se ostentatque, iubet-
 que.» et Pacuvius in Teucro: «Nam Teu-
 crum regi sapsa res restibillet.»
 || Scævam, volgus quidem et in bona,
 et in mala re vocat: cum aiunt

Sateurnus Saturnus.

Sas suas. Ennius: «Virgines nam sibi quisque domi
Romanus habet sas.»

Sam eam. Idem Ennius: «Nec * quisquam philosophi-
am in somnis vidit prius, quam sam discere 5
cœpit.»

Sapsa ipsa. Idem Ennius: «Quo res sapsa loco sese
ostentat.»

Scæva res dicitur mala, quasi sinistra: σκατὸν enim
Græce sinistrum dicitur.

	bonam, et malam
	in mala pone
	aput grecos + C
	pro sinistro sca
5	tius in belli Hi
	sentit: scæv
	obit: penitus <i>Saperda</i>
	genus pessimi pi
	significat, c
10	saperdæ, cu
	<i>Sanderacam</i>
	quod Greci + sa
	Nævius: «meru
	«Sabini quod
15	proverbium e
	Sinnius Capito
	ficium propte
	Sabinum at+
	nam his + pro
20	rum. idemque
	facientibus
	in quiete vi
	fiei religione.
	in proverbium
25	vellent somn
	tatem bibendi q
	id somnium cap
	illud quoque: anus
	niat. fere enim quo
30	animo volvimus.
	parere solet. <i>Sam-buca</i>
	genus, a quo Samby
	dicuntur. per similitu
	eam machinam appella

Saperda genus pessimi piscis.

Sandaraca genus coloris. Nævius : «Merula sandaracino ore.»

Sambuca * organi genus, a quo *sambycistriae* dicuntur. Machina quoque, qua urbs expugnatur, similiter vocatur. Nam ut in organo chordæ, sic in machina intenduntur funes. 5

. nt; nam ut in
 achina funes
 || *Sa-nnitibus*† nomen
 s propter genus
 5 α appellent
 t Sabinis vere
 hominum
 Comio Castronio
 ollem, cui nomen
 10 || *Salar-iam* viam
 a quæ nunc Col-
 li dicitur
 pellabatur.
 it, ut ea liceret
 15 lem portari.
 || *Salacia*. salunciet †; an-
 vocabulo poe-
 Pacuvius
 am Salaciae
 20 vescimur
 nemo ut me
 um sæptam
 || *Salutari-s* porta ap-
 lutis, quod ei
 25 lutationes . vo-
 . . . || *Thymelici* . unc ludi, scenicos
 s primum fecisse C.
 lium, M. Popilium M.
 ediles, memoriæ
 30 historici solebant
 in o . . hestra, dum
 bulæ componeren-
 scænis. «Salva res
 senex», quare parasiti

Samnites ab hastis appellati sunt, quas Græci *σαβία* appellant; has enim ferre adsueti erant; sive a colle Samnio, ubi ex Sabinis adventantes consederunt.

Salaria via Romæ est appellata, quia per eam Sabini sal a mari deferebant.

5

Salaciam dicebant deam aquæ, quam putabant salum ciere, hoc est mare movere. Unde Ovidius: «Nymphæque salaces»; quo vocabulo poetæ pro aqua usi sunt. Pacuvius: «Hinc sævitiam salaciæ fugimus.»

10

Salutaris porta appellata est ab æde Salutis, quæ ei proxima fuit.

Apollonis † in scæna dictitent,
 causam Verrius in l. V., quorum
 prima est P littera, reddidit.
 quod C. † Sulpicio, C. † Fulvio Cos., in † Cal-
 5 purnio Pisone Pr. Urb. faciente
 ludos, subito ad arma exierint,
 nuntiatio adventus † hostium,
 victoresque in theatrum redierint
 solliciti, ne intermissi religionem
 10 adferrent, instaurati qui † essent:
 inventum esse ibi C. Pompinium †,
 libertinum mimum magno
 natu, qui ad tibicinem saltaret.
 itaque gaudio non interruptæ
 15 religionis editam vocem nunc
 quoque celebrari. at in hoc libro
 refert Sinni Capitonis verba,
 quibus eos ludos Apollinares
 Claudio, et Fulvio cos. factos di-
 20 cit ex libris Sybillinis, † et va-
 ticio m. † vatis institutos, nec
 nominatur ullus Pomponius:
 ridiculæ † quæ † deip † appellatio-
 ne parsitorum † Apollinis hic
 25 causam reddit, cum in eo præ-
 terisset. ait enim ita appellari,
 quod C. Volumnius, qui ad tibi-
 cinem saltarit, secundarum par-
 tium fuerit, qui fere omnibus
 30 mimis parasitus inducatur. quam
 inconstantiam Ver . . . nostri non
 sine rubore rettuli. || Salios
 a sallendo † et saltando dictos esse
 quamvis dubitari non debeat, ta-

men Polemon ait Arcada quēdam † fuisse, nomine Salium, quem Aeneas a Mantinea in Italiam deduxerit, qui iuvenes Italicos εΝΟΙΙΑΙΟΝ † saltationem docuerit. At Critolaus Saonem ex
 5 Samothrace, cum Aenea deos Penates qui Lavinium transtulerit, saliare genus saltandi instituisse. a quo appellatos Salios, quibus per omnis dies, ubicumque manent, quia amplæ ponuntur cena †, siquæ aliæ magnæ dum †, sallares † appel-
 10 lantur. || Salmacis nomine nympha Celi et Terræ filia fertur causa fontis Halicarnasi aquæ appellandæ fuisse Salācidis †, quam qui bibisset, vitio impuditiæ mollesceret. ob eam rem, que † id † eius aditus angustatus parietibus, occasionem
 15 largitur iuvenibus petulantibus antecedentium puerorum, puellarumque vitolandarum †, quia non pate . . . fugium. Ennius: «Salmacidas polia † sine sanguine, et sudore.» || Salias virgines Cincius ait esse conducticias, quæ ad Salios adhibe-
 20 antur cum apicibus paludatas, quas Aelius Stilo scripsit sacrificium facere in Regia cum Pontifice paludatas cum apicibus in modum Saliorum. || Spondere Verrius putat dictum, quod sponte sua, id est voluntate, promittatur. deinde
 25 oblitus inferiore capite sponsum et sponsam ex Græco dictam ait, quod .|. σπονδᾶς interpositis rebus divinis faciant. || Salicem idem virgulti genus, non arboris dicit, et ridicule † interpretatur dictam, quod ea celeritate crescat,
 30 ut salire videatur. || Salinum in mensa pro aquali solitum esse poni ait cum patella, quia nihil aliud sit sal, quam aqua. || Salentinos a salo dictos, Cretas, et Illyrios, qui cum Locrensisibus navigantes societatem fecerint, eius re-

Spondere putatur dictum, quod sponte sua, id est
voluntate, promittatur.

Salentini a salo sunt appellati.

gionis Italiae, quam d || *Saeculares ludi*
 Tarquini Superbi regis
 Marti consecravit
 Cos., quod populus R. in l
 5 aram quoque Diti ac
 extremo Mart
 pellatur, demissam
 viginti, in qua
 R. facere sacr
 10 et nonagensi
 Popillo † Lænate
 stis furulis † est
 que noctibus, ac de
 tum post annos ut
 15 culares appella
 sæculi habetur. || *Scutulum*
 Græco, ut cum dici
 lem aliquem demo
 pompa aliud di
 20 tilum de scrutil
 qui virtute po
 scutilo, cum cor || *Squalidum*
 cultum et sord
 tum, quod proxime †
 25 scium accedit. . r
 diti paludum, squ
 in Telepho: «Quam ve
 stola». || *Squarrosos*
 similitudine ait die
 30 gat ob adsiduam inlu
 num ac rupicum squar
 rostra». || *Schœniculas* app
 trices Plautus propter usum un
 quod est pessimi generis. itaque

Sæculares ludi apud Romanos post centum annos fiebant, quia sæculum centum annos extendi existimabant.

Scutulum tenue et macrum, et in quo tantum exilis pellicula cernitur.

5

Squalidum incultum et sordidum, quod proxime similitudinem habeat squamæ piscium, sic appellatum.

Squarrosi ab eadem squamarum similitudine dicti, quorum cutis exsurgit ob assiduam inluviem. Lucilius: 10
«Varonum ac rupicum* squarrosa incondita rostra.»

Schoeniculæ appellantur meretrices propter usum unguenti schoeni, quod est pessimi generis.

- raculae cum exttis
 Idem: «Prosedas pistorum
 miseras schoeno dili-
 as.» || Scorta appel-
 5 uetudine rusticorum,
 quos, solebant di-
 delicularum †. omnia
 appellantur.
 || *Scortes* tenorum † ab isdem
 10 esse ait. || Scandu-
 nimicae, quod eas
 ecat. || Scapten-
 ū in Macedonia,
 quod est Græce σκάρπ-
 15 lis expiret Scap-
 || *S-para* parvissimi
 pargantur, dicta.
 tum spara, tum mu-
 orro». || *Scitum* populi
 20 ctus patricius
 fragis iussit.
 ex patribus et
 iam leges scrib-
 tum est, quod TR.
 25 gavit, id est consu-
 Plebes autem est
 præter patricos.
 || *Scitae* bona facie, alias, bonis
 oetis usurpantur. Te-
 30 e satis, inquit, scita. et †
 MENō «at si scias, quam scite
 rit.» Ennius in l. VI.: «lumen
 scitus agaso.» || *Scenam* genus
 manifestum est, sed futurum † se-

Scorta appellantur meretrices, quia ut pelliculæ subiguntur. Omnia namque ex pellibus facta *scortea* appellantur.

Scortes, id est pelles testium arietinorum, ab eisdem pellibus dictæ.

5

Scandulaca genus herbæ frugibus inimicæ, quod eas velut edera implicando necat.

Scaptensula locus, ubi argentum effoditur in Macedonia, dictus a fodiendo. Græce namque σκάπτειν fodere dicitur. Lucretius: «Quales expiret Scaptensula subter odores».

10

Spara parvissimi generis iacula a spargendo dicta.

Lucilius: «Tum spara, tum murices portantur tragula porro.»

curis, an dolabra sit, ambigitur. quam Cincius in libro qui est ei † de verbis priscis, dolabram ait esse pontificiam. Lyvius † in Lydio: «Corruit quasi ictus scena, haut multo secus.» SEX. POMPEI FES-
 5 TI DE VERBORUM SIGNIFICAT. LIB. XVI-
 II. INCIPIT LIB. XVIII.

‖ Scriptum † est id, quod in palustribus locis na-
 scitur leve et procerum, unde tegetes fiunt. Inde proverbium est in eas natum res, quæ
 10 nullius impedimenti sunt, in scirpo nodum
 quærere. Ennius: «Quærunt in scirpo, soliti quod dice
 re, nodum.» et Plautus in Aulularia: «Quasi pueri,
 qui nare discunt, scirpo induetur † ratis». Novius †
 in Phœnissis: «Sume arma i. anite † occidam
 15 clava scirpia †.» ‖ Spira dicitur, et basis columnæ uni-
 us tori, aut duorum, et genus operis pistori. et
 funis nauticus in orbem convolutus, ab eadem omnes
 similitudine. Pacuvius: «Quid cessatis, socii, eice-
 re spiras sparteas?» Ennius quidem hominum
 20 multitudinem ita appellat, cum ait: Spiras
 legionibus nex. ‖ Spectu, sine præpositione
 Pacuvius in Duloreste usus est, cum ait: «Am-
 plus, rubricundo † colore, et spectu proptervo
 ferox.» ‖ Spetile vocatur infra umbilicum suis,
 25 quod est carnis, proprii cuiusdam habitus, exos, qua
 etiam antiqui per se utebantur. Plautus e-
 numerandis villis † obsonis in Carbonaria sic
 m.: «Ego pernam, sumen, sueres † spectile, galium †,
 glandia.» ‖ Spicit quoque sine præpositione
 30 dixerunt antiqui. Plautus: «Flagitium est, si nihil mit-
 tetur, quæ superclio † spicit», et spexit. Ennius l. XVI.:
 «Quos ubi rex .aulo spexit de contibus † celsis.»
 ‖ Spirillum vocari ait Opillius Aurelius capræ
 barbaram †. ‖ Spintyrnix est avis genus turpis

Spira dicitur et basis columnæ unius tori aut duorum,
et genus operis pistorii et funis nauticus in orbem
convolutus ab eadem omnes similitudine. Ennius
vero hominum multitudinem *spiram* vocavit.

Spectu sine præpositione Pacuvius posuit.

5

Spetile caro quædam proprii cuiusdam habitus infra
umbilicum suis.

Spicit quoque sine præpositione dixerunt antiqui.

Spirillum barba capræ appellatur.

Spintyrnix genus avis turpis figuræ: ea Græce 10
dicitur σπινθαρῖς.

figuræ. «occursatrix artificum, perditas + pinturnix. +»
 ea Græcæ + dicitur (ut ait Santra) ΣΙΗΝΘΑΡΙΣ. || Spicum
 masculine antiqui dicebant, ut hunc stirpem
 et hanc amnem. versus est antiquus: «Quasi mes-
 5 sor per messim unumquemque spicum collegit.» || Speres
 antiqui pluraliter dicebant, ut Ennius l. II.: «Et
 simul effugit speres ita funditus nostras.» et l.
 XVI.; «Spero, si speres quicquam prodesse potis sunt.»
 || Spectio in auguralibus ponitur pro aspectione, + et
 10 nuntiatio, + quia + omne ius sacrorum habent, Augu-
 ribus, + spectio dum taxat, quorum consilio rem
 gererent magistratus +, non ut possent impedi-
 re nuntiando, quæ cum + vidissent satis. + spectio
 sine nuntiatione data est, ut ipsi auspicio rem
 15 gererent, non ut alios impedirent nunti-
 ando. || Scripturarius ager publicus appellatur,
 in quo ut pecora pascantur, certum æs est: quia
 publicanus scribendo conficit rationem cum
 pastore. || Scribas proprio nomine antiqui,
 20 et librariorum, et poetas vocabant. at nunc di-
 cuntur scribæ equidem librarii, qui rationes pu-
 blicas scribunt in tabulis. itaque cum Livius
 Andronicus bello Punico secundo scribisset
 carmen, quod a virginibus est cantatum, quia prosperius
 25 resp. populi R. geri cœpta est, publicæ + ad-
 tributa est et + in Aventino ædis Minervæ,
 in qua liceret scribis, histrionibusque consistere
 ac dona ponere, in honorem Livi, quia his + et scri-
 bebat fabulas, et agebat. || Scruptæ diceban-
 30 tur nugatoriæ, ac despiciendæ mulieres, ut
 ait unus +, ab his + quæ screa + idem appellabant,
 id est quæ quis excreare solet, quatenus id faciendo
 se purgaret. Titinius in Prilla: «Rectius me-
 castor Piculetæ Postumæ lectum hodie stra-

Scruptæ * nugatoriæ ac despiciendæ mulieres.

- tum vidi scrattiae muli. || *Scrutillus* . . .
 labatur venter suillus, co
 Plautus: «*venter sullus* †, di
inillum. † ego me hodie
 5 *esa farte biberem*
 || *Spinther* vocabatur
res antique † *gere*
sinistro. Plautus: *Iu*
reconcinnarier. || *Scrupi*
 10 *saxa, et difficili*
ri insuetæ, aut
lere. Ennius in *An*
tita saxa † *atque hos* †
Unde scrupolosam
 15 *in se asperi*. *Corne*
 III. : «*his tum iniect*
et quædam dubitatio.» || *Scran-*
tum vocabatur
reconduntur, ab ea
 20 *quia* † *pellibus nomen, a σκ*
scyticæ †, *et scuta*
 || *Sceleratus* *campus app*
linam, in quo virgin
fecerunt, defossæ sunt v || *Scribonianum*
 25 *pellatur antea* † *atria*
bonus, cui negotium da
conquireret saccella † *att*
curavit, quia in eo loco
sacellum † *fuit. quod igno*
 30 *ut quidam, fulgur conditum*
fas est integri: semper forami
to celum † *patet.* || *Sceleratus vi*
octū^s Tarquinius Superbus interfici
set Servium Tullium regem soce

Scrutillus venter suillus condita farte expletus.

Spinter armillæ genus, quo mulieres utebantur
brachio summo sinistro.

Scrupi dicuntur aspera saxa et difficilia attrectatu,
unde scrupulosam rem dicimus, quæ aliquid in se 5
habet asperi.

Scrautum pelliceum, in quo sagittæ reconduntur,
appellatum ab eadem causa, qua scortum. Σκότος enim
Græce pellis dicitur, unde *scyticae* et *scuta*, quia non
sine pellibus sunt. 10

Sceleratus * campus appellatur proxime portam
Collinam, in quo virgines Vestales, quæ incestum
fecerunt, defossæ sunt.

Sceleratus vicus Romæ appellatur, quod, cum
Tarquinius Superbus interficiendum curasset Ser- 15
vium regem, socerum suum, corpus eius iacens filia

. ento supervectast, pro-
 domus paternæ. || Scele-
 ellatur a quibusdam,
 dicitur quod ei proximum Car-
 5 rata autem, quod per eam
 um clientium millibus
 truscos, ad annum
 fecti. qua ex cau-
 rare, egredive
 10 || *Schedia* genus navigii
 se conexis fac-
 ferunt post amissam
 us quoque poemata
 is perfectis† qui essent,
 15 cum dixit: «Qui schedium fa-
» || Sexagenarios
 cuius causam Mani-
 qui incoluerint
 hominem, sexaginta
 20 editi† Patri quot-
 quod facere eos de-
 culis. sed religio-
 cirpeas hominum ef-
 modo mittere
 25 t, morante in Italia
 ius comitum habitave-
 am haberi†, atque Arga-
 verint arvi†, quorum pro-
 am redintegrari eo ge-
 30 a legatum quondam Arga-
 is Romæ moratum esse. his† ut
 t, institutum a sacerdotibus, ut
 cirpea ex omnibus, cumque publicæ
 ntiavisset, per flumen ac mare

carpento supervecta sit, properans in possessionem domus paternæ.

Scelerata porta, quæ et Carmentalis dicitur, vocata, quod per eam sex et trecenti Favii cum clientium millibus quinque egressi adversus Etruscos ad am-
nem Cremeram omnes sunt interfecti. 5

Schedia genus navigii inconditum, id est trabibus tantum inter se nexis factum, unde mala poemata schedia appellantur.

in patriam remitteretur. sunt, qui dicant, post urbem a Gallis liberatam, ob inopiam cibatus, coeptos sexaginta annorum homines laci † in Tiberim, ex quo numero unus, filii pietate oc-
 5 cultatus, sæpe profuerit . . triæ consilio, sub persona filii. id ut sit cognitum, ei iuveni esse ignotum, ut sexsagenaris † ulta † concessa. latebras autem eius †, quibus arguerit † senem, id est cohibuerit, et celaverit, sanctitate dignas
 10 esse visas, ideoque arcæa appellata. sed exploratissimum illud est causæ, quo tempore primum per pontem coeperunt comitiis suffragium ferre, iuniores conclamaverunt, ut de ponte deicerentur sexagenari, qui iam nullo publico
 15 munere † fungerentur, ut ipsi potius sibi quam illi deligerent impr̄m: cuius sententia † est etiam Sennius Capito. vanam autem opinionem de ponti † Tiberino confirmavit Afranius in Repudiato. || Secus aliter signifi-
 20 cat † sexu, natura habituque, ex Græco, quam illi vocant ezin †. Afranius in Privigno: «Sic agit † orbus virili sexu adoptavit sibi.» Pacuvius in Atalanta: «Triplicem virili sexu partum procreat.» || Simpludiarea fu-
 25 nera sunt, quibus adhibentur D. T. ludi †, corbitoresque. quidam ea dixerunt esse, quibus neutrum genus interesset ludorum. nam indictiva sunt, quibus adhibentur non ludi modo, sed etiam desultores, quæ sunt amplissima. || Sex suf-
 20 fragia appellantur in equitum centuriis, quæ sunt adfectæ † ei numero centuriarum, quas Priscus Tarquinius rex constituit. || Sestertius dicitur quarta pars denarii, quo tempore his † decusis valebat: id est dupundius.

Sexus natura vel habitus ex Græco exin vocatur.

Simpludiarea funera, quibus ludos adhibebant.

Sestertius dicitur quarta pars denarii quo tempore
is decusis valebat, id est dupondius et semis tertius.

Sex milium et ducentorum hominum legionem
primus Gaius Marius conscripsit, cum antea quatuor
miliū fuisset, unde etiam *quadrata* appel-
labatur.

5 Sibus callidus * sive acutus.

Sed pro sine inveniuntur posuisse antiqui.

Sybinam appellant Illyri telum venabuli simile.

Ennius: «*Illyrii* restant sicis sybinisque fodentes.»

Sediculum sedile.

10 Sudiculum * genus flagelli dictum, quod vapulantes
sudantes facit.

Sectarius verbix, qui gregem agnorum præcedens
ducit.

Secespitam alii securim, alii dolabram aeneam, alii

15 cultellum esse putant.

Sicilicum * dictum, quod semunciam secet.

Secessiones † narrationes.

Siciles * hastarum spicula lata *. Ennius: «Incedit 337
veles vulgo sicilibus latis».

20 Sectio persecutio iuris.

Secundæ res non a numero dicuntur, sed quia, ut
velimus, sequantur.

Sinciniam cantionem solitariam.

Sectores et qui secant dicuntur et qui empta sua
25 persequuntur.

Sicyonia genus calciamenti. Lucilius: «Et pedibus
læva sicyonia demit honesta.»

Simultas, id est odium, dicta ex contrario, quia mi-
nime sint odientes se simul; potest et a simulatione

30 dicta existimari, quia simulata loquuntur ad invicem.

Sementivæ feriæ fuerant institutæ, quasi ex is
fruges grandescere possint.

Simululum vas parvulum non dissimile cyatho, quo
vinum in sacrificiis libabatur; unde et mulieres rebus
divinis deditæ *simpulatrices*.

Senaculum locus senatorum.

|| Sinistræ aves sinistrumque est† sinistimum auspicium,
 id quod sinat fieri. Varro l. V. epistolicarum quæstio-
 num ait: «A deorum sede cum in meridiem spectes,† ad
 sinistram sunt parte† mundi exorientes, ad dex-
 5 teram occidentes; factum arbitror, ut sinistra me-
 liora auspicia, quam dextra esse existimentur.»
 idem fere sentiunt Sinnius Capito et Cincius.
 || Sentinare, satagere, dictum a sentina, quam mul-
 tæ† aquæ navis cum recipit, periclitatur. Cæcili-
 10 us in ethrione†: «Cum Mercurio capit consilium, post
 quam sentinat satis.» || Senatores a senectute
 dici satis constat. quos initio Romulus elegit
 centum, quorum consilio remp. administraret.
 itaque etiam tres† appellati sunt, et nunc cum sena-
 15 tores adesse iubentur,† «quibusque in senatū† senten-
 tiam dicere licet.» quia hi, qui post lustrum con-
 ditum ex iunioribus magistratum cœperunt†, et in
 senatu sententiam dicunt, et non vocantur
 Senatores ante, quam in senioribus sunt censi.
 20 || Senatus decretum a consulto Aelius Gallus sic di-
 stinguat, ut id dicat particulam quandam esse
 senatus consulti, ut cum provincia alicui decer-
 nitur, quod tamen ipsum senatus consulti est. || Senis-
 crinibus nubentes ornantur, quod his† ornatus vetus-
 25 tissimus fuit. quidam quod eo Vestales virgines
 ornentur, quarum castitatem viris suis sponcæ-
 aceteris.† || Sentes cum constet esse spinas,
 et Afranius in Abducta dixerit: «Quam senti-
 cos† averba† pertorquet turba,» pro spinosis acci-
 30 pi debet. || Senium a senili acerbitate, et vi-
 tiis dictum posuit Cæcilius in Hymnide:
 «Sine suam senectutem ducat utique adsenum†
 sorbitio†.» || Senonas Gallos, Verrius ait, exis-
 timari appellari, quia novi venerint ex

Sentinare satagere dictum a sentina navis, quam quis, ut aqua liberet, evacuare contendit; itaque sentinare est subtiliter periculum vitare. Cæcilius: «Capit consilium, postquam sentinat satis.»

Sentes spinæ. Afranius: «Quam senticosa verba 5 pertorquet turba!» hoc est spinosa.

- transalpina regione
- zenoIC + postea Seno || *Septentriones*
- septem stellæ appell
- bus iunctis, quos trio
- 5 appellent, quod iun
- quasi terriones.
- quod id astrum Græ
- partem quandam
- Ennius: «Superat
- 10 et physici eum sū
- conten . . . temp
- aiunt, quod ita sunt
- ut ternæ proximæ
- trigona. || Scensas
- 15 nunc cenas. quæ autem
- habebant, et pro ceni
- || Signa, ut rerum, ita c
- aut lapides, aut fi
- adhuc aliqua et
- 20 pantur etiam. sed po
- simulacra adeffigi || *Sequester*
- is dicitur, qui inter aliquos
- inter eos convenerit
- quid, ut ei reddat, qui + id
- 25 stiterit. Cato in ea ora
- de Indigitibus: «Sinunt
- ut bona rapiant; aut
- seques prodent. +» et Pla
- sic sequestro mihi data || *Sepu-*
- 30 lchrum est, ut ait Gallus Ael
- mortuus sepultus est, quod anti
- labant. hisque + cippis, aut ali
- tui causa designatus est, intra
- pultura est facta. || Segnitia

Scensas Sabini cenas dicebant. Quæ autem nunc
prandia sunt, *cenas* habent, et pro *cenis vespernas*
appellabant.

Segnitia dicitur, quod sit sine nitendo quid utile aut

. honestum ; Terentius :
 segnitiae, neque socor-
 . . . || *Signare* m̄ dicitur signis notare,
 sed antiqui eo pro scribe-
 5 re, et consignare
 ere, et conscri-
 . . . || *Septimontium* pellatur mense
 Fastis Agonalia
 ontibus fiunt sa-
 10 agutali, Subura,
 Cispio. || Si. fus +
 is ipsis, id quod Grece
 geri valicia + sic est,
 e populum Ser. Sulpi-
 15 tani, paganive, si-
 donec eam inter sē
 s iudicatio esto.» || Si-
 utuntur, dictum ait
 mento, quod vocetur
 20 pellant dolonem,
 acation, maius.
 Capito velut se-
 ione interioris
 || «*Sepultum m-orte*, moroque +» cum ait
 25 e L. Terentio, Tusci vi-
 vivum de saxo Tarpeio
 enisset + commisatum, quod
 set coactus. || *Seplasia*
 quo plurimi unguenta-
 30 us .m. + Cicero : «*Seplasia m-*
 audiebam, te ut primum aspe-
 consulem repudiavit.» || *Sati-*
 ū in Samnio captum est: quo
 am deduxerunt Triumviri M.

honestum. Terentius: «Enimvero, Dave, nihil loci est segnitiae neque socordiae».

Signare significat modo scribere, modo anulo signa imprimere, modo pecora signis notare.

Septimontium appellabant diem festum, quod in 5
septem locis faciebant sacrificium: Palatio, Velia,
Fagutali, Subura, Cermalo, Caelio, Oppio et Cispio.

Siparium genus veli mimicum.

Valerius Corvus, Iunius Scaeva, P. Fluvius + Longus ex S. C. Kl. Ianuaris P. + Papirio Course, C. Iunio Il. Cos. || Segesta, quæ nunc appellatur, oppidum in Sicilia est, quod videtur Eneas + condidisse preposito + ibi Egesto, qui eam Egestam nominavit. sed præposita est eis + littera, ne obsceno nomine appellaretur, ut factum est in male vento, + quod bene ventum + dictum est, et in Epidamno, quod usurparunt + Dyrrachium.

10 || Seliquastra sedilia antiqui generis appellantur D. littera in L. conversa, ut etiam in sella factum est, et subsellio, et solio, quæ non minus a sedendo dicta sunt. || Silus appellatur naso s. rusus + versus repando. unde galeæ quoque a similitudine silæ dicebantur. || Silvi sunt appellati Albani reges, a lavineæ + filio, quem post excessum Aeneæ gravis relicta, timens periculum, et suæ vitæ, et eius, quem utero gerebat, in silvis

20 latens, enixa est. qui restitutus in regnum est post mortem Ascani, prælatus Iulio + fratris filio, cum inter eos de regno ambigeretur. || Sertorem quidam putant dictum a prendendo, quia + cuiuspiam adserat manum, educendi eius gratia ex

25 servitute in libertatem, vocetur adsartor. cum verisimilius sit, dictum, qui sereret quid; ac potius adsertorem a serendo cepisse nomen, cum aliquem serat petendo in libertatem eandem, qua ipse sit, id est iungat,

30 quia fruges cum seruntur, terræ iungit. quod totum Verrius ἀπιδάτωρ introduxit. || Seges dicitur ea pars agri, quæ arata, et consita est. a serendo videlicet. || Serilla Verrius appellari putat navigia Histricia + ac

Seliquastra genus sedilium.

Silus appellatur naso sursum versus et repandus,
unde galeæ quoque a similitudine silæ dictæ sunt.

Serilla navigia Histrica, quæ lino ac sparto conden-
santur, a conserendo et contexendo dicta.

Liburnica, quæ lino ac sparto condensantur, a conserendo et contexendo dicta. quia dicat Pacuvius in Niptris: «Nec ulla subcus† cohibet.† et† compagem alvei: sed suta lino, et spar-

5 teis serilibus,» cum περιφραστιας† et ficto vocabulo usus sit pro funiculis, qui sparto conseruntur. || Servorum dies festus vulgo existimatur Idus Aug., quod eo die Ser. Tullius, natus servus, eadem† Dianæ dedicaverit in Aventino, cuius

10 tutelæ sint cervi, a quo celeritate fugitivos vocent cervos. || «Sero sapiunt Phryges,» proverbium est natum a Troianis, qui decimo denique anno velle coperant† Helenam, quæque cum ea erant rapta, reddere Achivis. || Sis-

15 pitem Iunonem, quam vulgo sospitem appellant, antiqui usurpabant, cum ea vox ex Græco videatur sumpta, quod est σώζειν. || Sultis, si voltis significat, composito vocabulo, ita ut alia sunt,† si audes; sis, si vis;

20 plicet† in loco; scis licet,† scias licet: equidem equo†, ego quidem. Ennius: «Pandite sultigenias†, et corde relinquite somnum.» || Setius† a sero videtur dictum. Accius in Amphitryone: «Si forte paulo, quam tu, veniam setius†.»

25 || Sedum, alii sadum appellant herbam, quam Opilius Aurelius sesuvium vocari ait, eamque in tegulis seri, nec quamobrem id fiat, indicat. || Specus feminino genere pronuntiabant antiqui, ut metus et nepos; tam hercules,

30 quam masculino stirpis, ut† frons, ut Ennius: «Tum causa sub monte alte† specus inius† patebat.» et Pacuvius in Chryse: «Est ibi sub eo saxo penitus strata harena ingens specus.» || Spondere antea ponebatur pro dicere, un-

Sultis si vultis. Ennius: «Pandite sultigenas et corde
relinquite somnum.»

Setius Accius a sero comparavit, ait enim: «Ne, si
forte paulo, quam tu, veniam setius.»

Spondere ponebatur pro dicere, unde et *respondere*.

- de et respondere adh
- usurpari cœptum est
- ne alterius. || Subdit
- tui, in demortuis † iu
- 5 datur his, † qui eum hab
- xat in eandem rem, || *Saturno*
- sacrificium fit capi
- Metellus poñt †.
- set adesset, ut eum
- 10 pici Ser. F. inaug
- ret se, sacra sibi fam
- plicandum esset capite
- esset futurum, ut cum ap
- facienda esset: Pont
- 15 Claudius provocavit
- tifici esset Claudius, fa
- Saturno sacra fecit rel || *Sa-*
- xum Tarpeium appel
- tis, qui ob sepultam Ta
- 20 eum montem Sabinis pro
- nominatus est. vel
- L. Tarpeius Romulo
- tas virgines adversa
- xum est, de noxi † pœne †
- 25 noluerunt funestum locum
- Capitoli coniungi. || *S-captia*
- mine urbis Scaptiæ
- incolebant. || *Stellati*
- eo, qui in Campania est, sed eo, qui
- 30 pena, ex quo Tusci profecti, st
- campum appellaverunt. || *Sabatina*
- te. || Sabini dicti, ut ait Varro
- quod ea gens $\overline{p}p$ † præcipue † colat de
- $\sigma\acute{\epsilon}\beta\epsilon\sigma\theta\alpha\iota$. || *Sanqualis porta*

adhuc manet, sed postea usurpari cœptum est in promissu.

Subditus iudex dicitur, qui loco mortui datur is, qui eum habuerant iudicem in aliqua re vel lite.

Scaptia tribus a nomine urbis Scaptiæ appellatur.

5

Sabatina a lacu Sabate dicta.

Sabini a cultura deorum dicti, id est ἀπὸ τοῦ σέβασθαι.

. eoque eodem est nomine,
 || Silere, tangere +
as.† littera, quæ ini-
 || Sellæ curulis locus
 5 tori, posteriusque +
 nime saccellum † Mur-
 ciebant specta-
 || *Sontica*-causa dicitur a morbo
 erendum, agere
 10 s lato de re †, «A. Atili,
 tisse, timidus ne
 ibi causam sonticam
 || *Stiricidium* qu-asi stillicidium, cum stel-
 adunt. Cato pro C.
 15 ihilminus † voluit semper
 re. præsentī cognosce-
 ere.» || Sacramento dicitur quod
 one interposita, actum
 sto dicitur interrogari, quia
 20 in .q̄. Thermum de X.
 erant, ne mala
 t. scelera nefaria fie-
 nto traderetur, † lege ē
 || *Siremps*-ponitur pro eadem, vel, proinde
 25 Cato in dissuadendo le-
 licta est: «Et præterea rogas,
 ea si populus condempnave-
 siet, quasi adversus le-
 || Spiciunt antiquos di-
 30 tione, testis est Cato in ea, quam
 septem † hominibus: «Ut solent.
 ivios, nisi qui sempiterni sunt, quos
 rant, ne † spiciunt, neque ratos
 || *Spa*-tiatorem, erratorem Cato inan †

Silere tacere significat, ficto verbo AS littera, quæ initium et nota silentii est.

Sanqualis porta appellatur proxima ædi Sancus.

Stiricidium quasi stillicidium, cum stillæ concretæ frigore cadunt. *Stiria* enim principale est, *stilla* 5 deminutivum.

Servorum dies festus erat Idibus Augusti, quia eo die rex Tullius, filius ancillæ, ædem Dianæ dedicavit.

Sacramentum dicitur, quod iurisiurandi sacratione interposita geritur. 10

Siremps dicitur quasi similis res ipsa. Habetur hoc in libris Catonis.

Spatiatorem pro erratorem Cato posuit.

Caelium si se appellavisset: «In coloniam, mercules †, scribere nolim, si trium virum sim, spatiatorem atque fescenninum.» || Stata sacrificia sunt, quæ certis diebus fieri debent. Cato in ea, quam scrib-
 5 sit de L. Veturio, de sacrificio commisso, cum ei equum ademit: «Quod tu, quod in te fuit, sacra stata, sollemnia †, capite † sancta, deseruisti.» || Sollemnia sacra dicuntur, quæ certis temporibus an-
 10 due † acceditur, recediturque, neque ullo consistitur tempore. Cato de re militari: «Sine † forte opus sit cuneo, aut globo, aut forcipe, aut turribus aut serra, uti adoriare.» || Stercus ex æde Vestæ XVII. Kl. Iul. defertur in angiportum
 15 medium fere clivi Capitolini, qui locus clauditur portas † tercorraria †. tantæ sanctitatis maiores ur̄i esse iudicaverunt. || Summissiorem aliis ædem Honoris et Virtutis C. Marius fecit, nesi † forte officeret auspiciis publicis, Augures
 20 eam demoliri cogerent. || Sex Vestæ sacerdotes constitutæ sunt, ut populus pro sua quaque parte haberet ministram sacrorum, quia civitas Romana in sex est distributa partis. in primos secundosque Titienses, Ramnes, Luceres. || Sa-
 25 linum cum sale in mensa ponere figulis religioni habetur, quod quondam in Esquilina regione figulo, cum fornax plena vasorum coqueretur, atque ille proxime eam convivatus, super modum potus, somno esset oppressus cum convivis suis,
 30 præteriens quidam petulans, ostio patente, ex mensa salinum coiecit in fornacem: atque ita, incendio excitato, figulus cum suis concrematus est. || Sacramentum, æs significat, quod pœne † nomine penditur, sive eo quis interrogatur.

Stata dicebantur sacrificia, quæ certis diebus fiebant.

Cato: «sacra stata, sollemnia, sancta deseruisti.»

Sollemnia sacra dicuntur, quæ certis temporibus fiunt.

Serra proeliari dicitur, cum assidue acceditur ⁵ recediturque, neque ullo consistitur tempore.

Sacramentum æs significat quod poenæ nomine penditur.

sive contenditur. id in aliis rebus quinquaginta as-
 suum[†]est, in alis rebus quingentorum inter eos, qui iudic.†in-
 ter se contenderent. qua de re lege L. Papiri
 TR. PL. sanctum est his verbis: «Quicumque prætor post hoc
 5 factus erit, qui inter cives ius dicet, tres viros ca-
 pitales populum rogato, hique tres viri
 qeũq; eti eĩ, sacraĩta ex. iudicanto-
 que, eodemque iure sunt, uti ex legibus, plebeique
 scitis exigere, iudicareque esse †, esseque oportet.»
 10 sacramenti autem nomine id æs dici cœptum est,
 quod et propter ærari inopiam, et sacrorum publicorum
 multitudinem, consumebatur id in rebus divinis.
 || Sextantari asses in usu esse cœperunt ex eo tem-
 pore, q[†] propter bellũ Punicũ sũm, q[†] cum Hanni-
 15 bale gestum est, decreverunt patres, ut ex assibus
 qui tum erant librari, fierent sextantari, per quos
 cum solvi cœptum esset, et populus ære alieno libe-
 raretur, et privati, quibus debitum publicę † solvi
 oportebat non magno detrimento adficerentur.
 20 || «Septuennio quoque» anno † usus est, ut priore
 numero, sed id non permansit in usu, nec ampli-
 us processit in maiorem. || Senacula tria fuisse
 Romæ, in quibus senatus haberi solitus sit, memo-
 riæ rodidit † Nicostratus in libro, qui inscribitur
 25 de Senatu habendo. unum, ubi nunc est ædis Concor-
 diæ inter Capitolium et Forum; in quo solebant ma-
 gistratus D. T. cum senioribus deliberare. alte-
 rum, ad portam Capenam. tertium, citra ædem Bel-
 lonæ, in quo exterarum nationum legatis, quos
 30 in urbem admittere nolebant, senatus dabatur.
 || Scholæ dictæ sunt, non ab otio ac vacatione
 omni, sed quod, ceteris rebus omissis, vacare libe-
 ralibus studis pueri debent, ut etiam ludi ap-
 pellantur, in quibus minime † luditur, ne tristi

Scholæ dictæ sunt ex Græco, a vacatione, quod ceteris rebus omissis vacare liberalibus studiis pueri debent.

- aliquo nomine fug
 nere†. || Subici ar
 quod fit (ut ait Cincius
 consulti) exemplo At
 5 expiandi gratia aries m
 lus admisit, poene † p
 quam nos dicimus, ΕΙΔΟ
 ton quidem idean. n
 nitur. || Sesterti no
 10 dupundi et semisis †
 tertius. Sed auctos ess
 apud antiquos autem
 rant, et valebant *de*
 ti, bigati. quinquessis
 15 est, numerum æris perduct
 minia minus solvendi, cu
 tur P. R. || Solida sella, at †
 iubetur, cum mane surg
 lavit, quod antiqui expse †
 20 riore parte excava
 ciebant sedes. quas s
 in his nihil erat conc
 bant, inquit Verrius, quod
 absurde, ut mihi videtur,
 25 sit totum, ait dictum solidum. || *Silatum*
 pro eo, quod nunc iantaculum dicim
 quia iaiuni† vinum soli † *condi*
 obsorbebant. || Suffragato
 maiores, hi qui vulgo in usu
 30 us apparerent iuncta suffra
 quem quisque fieri vellet, notabat
 to scribitis candidatorum hominu
 Varro in L. VII. rerum humanarum
 || Struppi vocantur in pulvinaribus

Silatum antiqui pro eo, quod nunc iantaculum
dicimus, appellabant, quia ieiuni vinum sili condi-
tum ante meridiem obsorbebant.

Struppi vocabantur in pulvinaribus fasciculi de

. rum capitibus ponuntur.
 || *Septem dies*, bem calo, Antistius
 gistratum publicum
 || *Secespitam* esse Antisti-
 5 ferreum, oblongum, mani-
 o, solido, vincto ad ca-
 fixum clavis aeneis, æ-
 nes, Flaminicæ Virgi-
 crificia utuntur. Ea-
 10 a in sacrario utuntur
 rediculo† aeneo olim
 tubæ relictæ sunt,
 ā tangere licet. est
 sed et aliis in locis, et
 15 quædam. ita secespitæ di-
 || *Secirum*-est, quod secepira† secatur
 ue soleat necessaris sa-
 || *Suffimenta* sunt, quæ
 que molito mulso spar-
 20 re, quo uvæ calcatæ
 || *Serpsi-t* antiqui pro serpsit,
 ulæ dictæ, quas nunc ser-
 æco, quia illi EPHETANOC†
 S. littera posita, ut
 25 || *Suffibulum* est vestimentum al-
 drangulum, oblongum, quod in ca-
 stales cum sacrificant semper
 idque fibula comprehenditur.
 || *Silentio surgere* dici, ubi qui post mediam
 30 candi causa ex lectulo suo si-
 exit, et liberatus a lecto, in solido
 detque, ne quid eo tempore deiciat,
 se in lectum reposuit: hoc enim est
 lentium, omnis vitii in auspiciis va-

verbenis facti, qui pro deorum capitibus ponebantur.

Secespita cultrum ferreum, oblongum, manubrio eburneo, rotundo, solido, vincto ad capulum argento auroque fixum, clavis aeneis, ære Cyprio, quo Flamines, Flaminicæ virgines pontificesque ad sacrificia utebantur. Dicta autem est secespita a secando. 5

Secivum libum est, quod secespita secatur.

Suffimenta dicebant, quæ faciebant ex faba milioque molito mulso sparso. Ea dis eo tempore dabantur, 10 quo uvæ calcatæ prelo premebantur.

Serpsit antiqui pro serpserit usi sunt. Inde serpulæ dictæ, quas nunc serpentes dicimus, ex Græco, quia illi ἐρπετά, nos pro aspiratione eorum S littera posita, ut ἕξ sex, ἑπτὰ septem. 15

Suffibulum vestimentum album, prætextum, quadrangulum, oblongum, quod in capite Vestales virgines sacrificantes habebant, idque fibula comprehendebatur.

cuitas. Veranius ait, non utique ex lecto, sed
 ex cubili, ne† rursus se in lectum reponere
 necesse esse. † || *Sarpuntur* vineæ, id est putantur,
 ut in XII.: «Quandoque sarpta, donec demp-
 5 ta erunt.» || *Summanalia*, liba farinacea in
 modum rotæ finctæ†. || *Suffuerat*, sub eo-
 dem tecto fuerat. || *Scribtum* lapidem esse
 ait, et ita vocari, *Antistius Labeo*, in agro
Menullino† *divinam* rem faceret. || *Se* quamque
 10 seorsum quamque. || *Sanates* dicti sunt, qui
 supra, infraque *Romam* habitaverunt. quod nomen
 his fuit, quia cum defecisset† a Romanis, brevi
 post redierunt in amicitiam, quasi lanata†
 mente. itaque in XII. cautum est, ut idem iuris
 15 esset *Sanatibus* quod *Forctibus*, id est bonis, et qui numquam
 defecerant a P. R. || *Sublucare* arbores
 est ramos earum supputare, et veluti suptus
 lucem mittere; *conlucare* autem, succisis
 arboribus locum implere luce. || *Spurcum*
 20 vinum est, quod sacris adhiberi non licet, ut
 ait *Labeo Antistius* l. X. *commentari* iu-
 ris pontifici, cui aqua admixta est de
 fructum ve† aut igne tactum est, mustum ve
 ante, quam defervescat. || *Septimontio*,
 25 ut ait *Antistius Labeo*, hisce montibus fe-
 riæ. *Palatio*, cui sacrificium quod fit, *Palatuar*
 dicitur. *villæ*† cui item sacrificium. *Faguali*†, *Subu-*
ræ, *Cermalo*, *Oppio Caelio* monti, cis† pto†
 monti. *Oppius* autem appellatus est, ut ait
 30 *Varro* rerum humanarum L. VIII., ab *Opita*†
Oppio Tusculano, qui cum præsidio *Tuscula-*
norum missus ad *Romam* tuendam, dum *Tullus*
*Hostilius*ve† ius† *oppugnaret*, *consederat*
 in *Carinis*, et ibi castra habuerat. similiter

Summanalia liba farinacea in modum rotæ fincta.

Sanates dicti sunt, qui supra infraque Romam habitaverunt: quod nomen ideo his est inditum, quia, cum defecissent a Romanis, brevi post in amicitiam quasi sanata mente redierunt.

5

Sex Vestæ sacerdotes constitutæ erant, ut populus pro sua quisque parte haberet ministram sacrorum, quia civitas Romana in sex erat distributa partes: in primos secundosque Titienses, Ramnes, Luceres.

10

Sublucare arbores est ramos earum supputare, et veluti subtus lucem mittere; conlucare autem succisis arboribus locum luce implere.

Spurcum vinum dicebant, cui aqua admixta, aut igne tactum erat, mustumve antequam defervescat.

15

Sacrificium, quod fiebat Romæ in monte Palatio, *Palatuar* dicebatur.

Cisium † a Lævo Cispio Anagnino, qui eiusdem rei causa eam partem esquilæ †, quæ iacet ad vicum Patricium versus, in qua regione est ædis Mefitis, tuitus est. || Sistere fana cum in urbe condenda
5 dicitur, significat loca in oppido futurorum fanorum constituere. quam † Antistius Labeo ait in commentario XV. iuris pontifici, fana sistere esse lectisternia certis locis et dis habere. || Subigere aryetem †, in eodem libro Antistius esse ait
10 dare aryetem †, qui pro se agatur, cedatur †. || «Bene spon-
sis, beneque volueris» † in precatione augurali Messalla augur ait significare spondederis, volueris. || «Serpula serpsit», ait idem Mesalla, † serpens inrepserit. || Solino idem
15 ait esse consulo. || Suadet idem ait esse, sic te. || Stellam significare ait Ateius Capito letum † et prosperum, auctoritatem secutus P. Servili auguris, stellam † quæ extamella † ærea adsimilis stellæ locis inauguratis infigatur. || Sinistrum
20 in auspicando significare ait Ateius Capito letum et prosperum auspicium, aut † silentium, dubi † dūtaxat vacat vitio. igitur silentio surgere cum dicitur significat non interpellari, quo minus rem gerat. ad † sinistrum, hortari quoque auspicia
25 ad agendum, quod animo quis proposuerit. || Satis verbum Verrius melius fuit præterire, ut mihi videtur; quam tam absurdi † qui † opiniones suas de eo restare †; quas sciens præteritam † hercules, quam de scabro, quod proximum sequebatur.
30 || Stipatores ait dictos a stipe, quam mercedis nomine accipiant custodes cuiusque corporis. unde, et stipam, quam † amphoræ cum extruuntur, firmari solent; etiam stipites, qui ob eandem causam destituantur. || Sollicitare

Sistere fana cum dicerent, significabatur lectister-
nia certis in fano locis componere.

Serpula serpserit cum legitur apud Messallam
significat serpens inreperit.
Solino intellegitur consulo.

5

Stipatores, id est custodes cuiusque corporis, dicti
sunt a stipe, quam accipiebant mercedis nomine.

Sollicitare est solo citare, id est ex suo loco movere.

- quidam dictum putant, velu
ex suo loco ac sententia
quin significet locum, quis
quoque dicantur loco p
5 || Tappete† ex Græco sum
tæ†» Ennius cum ait. «t
lius in Demetriole†
veterem. ||† Sic tappet || *Terentum*
in campo Martio loc
10 dicendum fuisse, quod te
Secularis Ditis patris
tur ab equis quadrigari
tilitas† æquiperet mo
næ. quod quam aniliter relat
15 vis manifestum est. || *Ta-u-ri ludi*
stituti dis Inferis ex h
Tarquinio regnante, cum
pestilentia in mulieres g
fetu si† facti sunt ex car
20 taurorum immolatorum. ob
appellati sunt, et fiunt
intra muros evocentur *dī*
ludos Varro ait vocari, *quod*
lus pendens a doctore in *cr*
25 solitus sit inpelli, atque us
docere, quoad consisteret
te talorum constaret pedu || *Talas-*
sionem in nuptiis Varro ait
fici, *τάλαρον*, id est quassillum, *i*
30 litum appellari Talassionem.
historiarum scribtor, Talassium *ait*
virum, rapta virgine unicæ p
dinis, quod ei id coniugium fuerit *fe.*
hominis† gratia nunc redintegrari. || *Tri-*

Solum autem quin significet locum, quis dubitet,
cum exules quoque dicantur loco patriæ suæ pulsi?

Terentum locus in campo Martio dictus, quod eo
loco ara Ditis patris terra occultaretur.

Tauri appellabantur ludi in honorem deorum 5
inferorum facti. Instituti autem videntur hac de
causa. Regnante Superbo Tarquinio cum magna
incidisset pestilentia in mulieres gravidas, quæ
fuerat facta ex carne divendita * populo taurorum, ob
hoc dis inferis instituti et Tauri vocati sunt. 10

Talassionem in nuptiis Varro ait signum esse lani-
ficii. Talassionem enim vocabant quasillum, qui alio

. ex Curiata fertur, quo † hanni-
 Romæ cum esset, nec ex præsi-
 Q. Fabius Maximus Verru-
 rcellus cos. facere in-
 5 vit Aelius in XII. signi-
 || *T-risulcum fulgur fuit*
 via id aut incendita †
 rebrat. || *Togatarum*
 ominum fastigi. quæ
 10 quod togis prætextis rem-
 t. tabernariarum, quia
 cellentibus etiam humiles
 lagiari, servi denique et
 ernis honeste prodeant
 15 || *Ta-uras*, vaccas steriles ap-
 s, quæ non magis rapiant †,
 similis sit ex Græco dic-
 πας appellant. || *Todi* sunt
 i, quarum .m. Plautus in Sy-
 20 tis talis, cum todillis crus-
 || *Tubilustria* — quibus diebus adscriptum in
 io Sutorio agna tubæ
 tubos appellant, quod genus
 Arcadia Pallanteo † trans-
 25 || *T-uditantes*, tundentes
 entes significare ait Cincius,
 nius l. II. : «Hæc inter se totum †
 tes,» et Lucretius item libro II. : «Nec
 rē cessant extrinsecus ullam.»
 30 || *Tudites mall-eos* appellant antiqui a tunden-
 is ali cruribus † tudites. Inde Ateius
 us existimat Tuditano cognomen
 caput malleoli simile habuerit.
 || *Tullios al-ii* dixerunt esse silanos, ali rivos, ali

modo appellatur calathus, vas utique lanificiis aptum.

Tauras vaccas steriles dici existimatur hac de causa, quod non magis pariant, quam tauri.

Todi genus avium parvarum. Plautus: «Cum extortis 5 talis, cum todillis crusculis.»

Tubilustria* dies appellabant, in quibus agna tubas lustrabant.

Tuditantes significat negotium tundentes, id est agentes. Lucretius: «Nec tuditantia rem cessant 10 extrinsecus ullam.»

Tudites mallei a tundendo dicti. Inde et cuidam cognomen, *Tuditano* fuit, quod caput malleo simile habuerit.

Tullios alii dixerunt esse silanos, alii rivos, alii vehe- 15

vehementes proiectiones sanguinis arcuatim
 fluentis, quales sunt Tiburi in Aniene. Ennius
 in Aiacea. † iax † misso sanguine tepido tulii †
 efflantes volant.» || Topper significare ait
 5 Artorius cito, fortasse, celeriter, temere, cito,
 sic in Nelei carmine: «Topper fortunæ commu-
 tantur hominibus.» citius, sic C. † Nævicapesset † flam-
 mam Volcani.» cito, sic in eodem: «Namque nullum peius
 macerat humanum †, quamde mare sævum. Viret †
 10 cui sunt magnæ, topper confringent inpor-
 tunæ unde †.» fortasse, sic Cœlius l. VII.: «Ita
 uti se se quisque vobis studeat æmulari in statu
 fortunæ reip., eadem rê gesta topper nihilo
 minore negotio acto, gratia minor esset.» for-
 15 tasse, sic Accius in Io: «Topper, ut fit, patris tē
 eicit iras.» Ennius † vero sic: Topper fortasse valet
 in Enni et Pacui † scriptis. apud Ennium est: «Topper
 quam nemo melius scit.» Pacuvius: «Topper tecum
 sit † potestas faxsit, si mecum velit.» ad † in anti-
 20 quissimis scriptis celeriter, ac mature †. in Odys-
 sia vetere: «Topper facit homines utrius fue-
 rint †.» «Topper citi ad ædis venimus Circæ, simul
 duona eorum † portant ad navis. millia alia
 in isdem inserinuntur.» || Tibicines † etiam hi ap-
 25 pellantur, qui sacerdotes viri speciosi publice
 sacra faciunt, tubarum lustrandarum gratia.
 || Torrens participialiter pro exurens ponitur, ut
 est apud Pacuvium in Antiopa: «Flammeo vapo-
 re torrens terræ fetum exusserit.» signifi-
 30 cat etiam fluvium, subitis imbribus concitatum,
 qui alioqui siccitatibus exarescit, qui † usa † quam † ipsam,
 quæ fluit, flumen recte dici ait Aelius Gallus
 l. II. quæ ad ius pertinent. ceterum volgi con-
 suetudine utrumque iam dici flumen, et perennem

mentes proiectiones sanguinis arcuatim fluentis,
quales sunt Tiburi in Aniène. Ennius: «Sanguine
tepidò tullii efflantes volant.»

Topper cito, ut illud Nelei: «Topper fortunæ commu-
tantur hominibus.»

5

Torrens et participium est et nomen.

fluvium et torrentem. || Torum, ut significet torridum, aridum, per unum quidem R antiqua consuetudine scribitur. sed quasi per duorum† scribatur, pronuntiari oportet. nam antiqui nec mutas, nec semivoca-

5 les litteras geminabant, ut fit in Ennio, Arrio, Annio. || Turmam equitum adictam† esse ait Curiatius quase terimam: quod terdeni equites ex tribus tribubus Titiensium, Ramnium, Lucerum fiebant. itaque primi singularum decuriarum decuriones

10 dicti, qui ex eo in singulis turmis sunt etiam nunc terni. || Torreri a torro deductum, propriè† significat siccare, atque arefacere. sed usurpatum est iam pro eo, quod sit igne urere. Plautus: »In† una edet† opera in furnum calidum condito, atque

15 ibi torreto». || Turannos, Etruscos appellari solitos ait Verrius, a Turreno duce Lydorum, a cuius gentis præcipua crudelitate etiam tyrannos dictos. || Tyria maria in proverbium deductum est; quod Tyro oriundi Pœni adeo po-

20 tentes maris fuerunt, ut omnibus mortalibus navigatio esset periculosa. Afranius in eplâ: «Hunc serrium† autem maria Tyria conciet.» || Torvitas a ferocia taurorum dicta est. Pacuvius in Ar-morum iudicio: «Feroci ingenio torvus prægnan-

25 di† gradu.» et: «Cum recordor eius ferocem, et tor-vam confidentiam.» || Turbelas dixisse anti-quos, quas nunc turbas appellamus, testis est Plautus in Pseudolo: «Quo alto† et quintas† soleam turbelas dare.» || Tutulum vocari aiunt Flami-

30 nicarum capitis ornamentum, quod fiat vitta purpurea innexa crinibus, et exstructum in altitudinem. Quidam, pilleum lanatum formā† etali† figuratum, quo Flamines ac Pontifices utantur, eodem nomine vocari. Ennius: «li-

Torrum torridum, aridum.

Turma equitum dicta, quasi terima, quod ter deni equites ex tribus tribubus Titiensium, Ramnium, Lucerum fiebant. Itaque primi singularum decuriarum decuriones dicti, qui ex eo singulis turmis sunt etiamnunc terni. 5

Torreri a torro deductum proprie significat siccare atque arefacere, sed usurpatum est iam pro eo, quod sit igne urere.

Turrani Etrusci dicti a Turreno duce Lydorum, a cuius gentis præcipua crudelitate etiam tyranni sunt dicti. 10

Torvitas a ferocia taurorum quasi tauri acerbitas est vocata.

Turbelas apud Plautum turbas significat. 15

Tutulum dicebant Flaminicarum capitis ornamentum vitta purpurea innexa crinibus et in altitudinem* extractum. Ennius: «Fictores, Argeos et tutulatos.»

- baque, fectores, argæos, c || *Tuor*,
 video; Tueor, defendo
 sed iam promiscue utuntur
 or pro video; et contueo || *Tugu-*
 5 ria a tecto appellantur
 sordida. Afranius in V
 tugurium est, turpe.»
 bolimæo: «Habitab
 perculo.» quo nomine
 10 tione XII. ait etiam
 cari. || *Tuscum* vicum co
 tores dictum aiunt ab
 descendente † ab obsi
 Romæ, loquoque his dato,
 15 entes fratres Cæles et Vibenn
 Tarquinium Romam secum max
 rint. M. Varro, quod ex Cæl
 sint. || *Toxicum* dicitur cervari
 quidam perunguere sagitta
 20 Cæcilius in Gamo: Ut hom
 toxico transegerit.» Afra
 uxorium istud toxicum mit || *Tuscos*
 quidam dictos aiunt a Tusco
 lis filio. Ali quod unicis † tudi † si
 25 ex Græco, velut *θυσκόοι*. || *Tusculum*
 ab eadem causa sacrificiorum, v
 ficilem habeat, id est, *θύσκολον*. || *Tumulum*
 Aelius sic definit: «Tumulus est
 næ editus secundum mare fluctibus in
 30 vatus unde similiter et manufac
 turalis propriè † dici potest. || *Tum-ultuarii*
 milites, dicuntur lecti ob subitum ti
 de etiam tumultum dici ait Verrius, quia
 is ornatur †, quam ab Italicis et Gallicis h

Tuor video, *tucor* defendo.

Tuscius vicus Romæ est dictus, quod ibi habitaverunt
Tusci, qui recedente ab obsidione Porsena reman-
serunt.

Tusci a Tusco rege, filio Herculis, sunt dicti, vel a 5
sacrificando studiose, ex Græco velut θυσκόοι.

Tusculum dictum, quod aditum difficilem habeat, id
est δύσκολον.

. *ent* Italiae, itaque nullum
 quam Gallicum, aut domesti-
 || *Thomices* . . . nomine appellantur
 et sparto leviter tortae
 5 fiunt. Lucilius: «Vidimus
 abina.» Oppillus† Aure-
 em pulvillum, quem in
 edat tomicem vo-
 || *Tongere* lo ait noscere esse,
 10 tionem dicant pro no-
 tius dominari. Ennius:
 tongent.» et vincere
 videtur significare.
 || *Tesca* t loca augurio desig-
 15 ino finis in terra auguri. Op-
 lius loca consecrata ad
 sit. sed sancta loca undique
 nt Pontificis† libri, in quibus
 que sedemque tescumque
 20 dedicaverit, ubi eos ac-
 propitiosque.» Hostius belli
 «per gentis alt† aetherias, atque
 que violabis† templa antiqua
 ero aspera, difficilia aditu
 25 ca aspera, saxa† tesca tuor.»
 cteta: «Quis tu es mortalis,
 a, et tesqua te adportas loca?»
 || *Tonsilla* esse Verrius palum dolatum
 cuspide praeferratum, ut existi-
 30 *em* cumfigi† in litore navis re-
 causa. Pacuvius in Medio: «Acces-
 eam, et tosillam pegi laeto† in litore.»
 Phinidis: «Tacete, et tonsillas lito-
 edo† edite.» || *Tonsam* Ennius signifi-

Thomices Græco nomine appellantur ex * cannabi inpolita* et sparto leviter tortæ restes, ex quibus funes fiunt. Pulvilli quoque, quos in collo habent, ne a resti lædantur, thomices vocantur.

Tongere nosse est, nam Prænestini tongitionem 5 dicunt notionem. Ennius: «Alii rhetorica tongent.»

Tesca loca augurio designata. Cicero aspera ait esse et difficilia.

Tonsilla palus dolatus in acumen et cuspidē præfer-
ratus, qui navis religandæ causa in litore figitur. 10
Accius: «Tacete et tonsillas litora in lecta * edite.»

Tonsa remus, quod quasi tondeatur ferro. En:

cat remum, quod quasi tondeatur ferro cum ait l. VII.: «Postere + cumbite +, vestraque pectora pellite tonsis.» item: «Pone + petunt, exim referunt ad pectora tonsas.» et in
 5 nasota+: «Alius in mari vult magno tenere tonsam.» || Thymbreum Apollinem Vergilius a monte Thymbreo appellavit, qui est in agro Troiano. || Tolenno+ est genus machinæ, quo trahitur aqua, alteram partem prægra-
 10 vante pondere, dictus a tollendo. || Tolera- re, patienter ferre. Accius in Neoptolemo: «Aut+ quisquam potis est tolerare acritu- dinem.» Ennius l. II.: «Ferro se cæde +, quam dic- tis his, toleraret.» || Toles tumor in fau-
 15 cibus, quæ per deminutionem tonsillæ dicuntur. || Tullianum, quod dicitur pars quædam carceris, Ser. Tullium regem ædificasse aiunt. || Taxat verbum ponitur in his+, quæ finiuntur, quoad tangi liceat; in litibus quoque, + arbitrove
 20 cum proscribitur, quoad ei iussit+ statuendi, taxatio dicitur, quæ fit certæ summæ. a tangen- do autem dici etiam scenici testimonio sunt, qui taxatores dicuntur, quod alter alterum male- dictis tangit. || Tabernacula dicuntur a si-
 25 militudine tabernarum, quæ ipsæ, quod ex tabulis olim fiebant, dictæ sunt, non ut quidam putant, quod tabulis cludantur. || Ta- git Pacuvius in Teuero: «Ut ego, si quisquam me tagit.» et tagam idem in Hermiona: «Aut
 30 non cernam, nisi tagam,» sine dubio a . . . ua consuetudine usurpavit. nam nunc ea sine præpositionibus non dicuntur, ut contigit, at- tigit. || Tabiinum+ proxime atrium locus dicitur, quod antiqui magistratus in suo imperio tabulis

nius: «Pone petunt, exim referunt ad pectora tonsas.»

Tymbreus Apollo a monte Tymbreo dictus, qui est in agro Troiano.

Toles tumor faucium, quæ per deminutionem dicuntur *tonsillae*. 5

Taxat et taxatio a verbo tango dicuntur, unde et *taxatores* a scenicis dicuntur, qui alterutrum maledictis tangunt.

Tagit simpliciter dicitur quod *attigit*, *contigit* facit 10 compositum.

Tablinum locus proximus atrio a tabulis appellatus.

rationum ibi habebant publicarum rationum causa factum locum. || Tabem eam, quæ faceret tabescere, apud antiquos usurpatam Salustius quoque frequenter, ut in Catilina, cum ait: «Uti tabes plerosque civium animos invaserat.» et in li. IV. historiarum: «Qui quidem nos † ut tabes, in Urbem coniectus.» Et Corvinius † pro Liburnia: «Propter hanc tabem atque perniciem domus totius.» || Tabellis pro chartis utebantur antiqui, quibus ultro citro, sive privatim sive publice opus erat, certiores absentes faciebant. unde adhuc tabellarii dicuntur et tabellæ missæ ab imperatoribus. || Tagax furunculus a tangendo, cuius vocabuli Lucilius meminit: «Et mutonis † manum perscribere posse tagem †.» || Tages nomine
 15 geni filius nepos Iovis, puer dicitur disciplinam aruspicii dedisse duodecim populis Etruriæ. || Taminia uva silvestris generis videtur Verrio dicta, quod tam mira sit quam minium. || Talus Sabinorum nominibus prænominis
 20 loco videtur fuisse. || Talentorum non unum genus. Atticum est sex milium denarium: Rhodium et cistophorum quattuor milium et quingentorum denarium: Alexandrinum XII denarium: Neapolitanum sex denarium: Syracusanum trium denarium: Reginum victoriati.
 25 || Tanne eo usque, ut Aelius Stilo et Opillus † Aurelius interpretantur. Itaque Afranius: «Tanne arcula tua plena est aranearum.» || Thaleæ nomen dictum est † alii ab ætatis flore aiunt, alii, quod carmina semper floreat. || Tali-
 30 pedare antiqui dicebant pro vacillare pedibus lassitudine, quasi † qui † trahit pedes, ut talis videatur insistere aut identidem tollere pedes. || Tammodo antiqui ponebant pro modo,

Tagax furunculus a tangendo dictus. Lucilius: «Et
muttonis manum perscribere posse tagacem.»

Taminia uva silvestris, dicta quod tam mira sit quam
minium.

Talus prænomen erat Sabinorum.

Tanne eo usque. Afranius: «Tanne arcula tua plena
est araneorum.»

Talipedare est vacillare pedibus et quasi talis insi-
stere.

Tammodo antiqui dicebant pro modo.

ut Accius : «Tammodo, inquit, Prænestinus †.

|| Taliam alii folliculum cepæ.
Talam Cornificius posuit, unde et Talassus.

|| Taurium æs appellant, quod in ludos taurios consumitur.
⁵ *Tarmes*

|| Tamperon † soliti sunt appellare Græci genus
scribendi deorsum versus, ut nunc dextrorsum
scribimus.

Talia folliculum cepæ.

Tarmes genus vermiculi carnem exedens.

Taenpoton appellarunt Græci genus scribendi deorsum versus, ut nunc dextrorsum scribimus.

5

|| Tame in carmine positum est pro tam.

|| Tartarino cum dixit Ennius, horrendo et terribili
Verrius vult accipi, a Tartaro, qui locus est apud inferos.

||Tutum frequenter dicitur maxime. Varro in Europa:
5 «Tutum sub sede fuissent.»

[LI. XX. INCIPIT. ?]

. . || Tam significationem habet, cum ponimus propo-
sitivam quandam, cui subiungimus quam, aut† cum
dicamus‡, tam egregium opus tam parvo pretio venisse,

Tartarino horrendo et terribili.

Tam significationem habet propositivam, cui subiungimus* quam, ut : tam bonus Chœrilus, quam malus Homerus. Tam etiam pro tamen usi sunt.

idem† sic, ita, ut apud Græcos quoque οὕτως ἀγαθόν.
 Item ex contrario ei dicimus: quam malus Homerus, tam
 bonus Cherilus† poeta est. At antiqui tam etiam
 pro tamen usi sunt, ut Nævius: «Quid† si taceat,
 5 dum videat, tam sciat, quid scriptum sit.» En-
 nius: «Ille meæ tam potis pacis potiri.» Titinnius:
 «Bene cum facimus, tam male subimus†, ut quidem
 perhibent viri.» Item: «Quamquam estis nihili, tam
 escator† simul vobis consului.» || Tandem cum signi-
 10 ficat aliquando, interdum tamen ex supervacuo po-
 nitur, ut apud Terentium in Phormione, cum ait: «Ita-
 ne tandem uxorem duxit Antipho iniussu meo?»
 non enim hic tempus ullum significat. At Cicero
 etiam duplicat temporalem significationem, cum ait:
 15 «Tandem aliquando.» || Tauri verbenæque in commen-
 tario sacrorum significat ficta farinacea. || Tama
 dicitur, cum labore viæ sanguis in crura descendit et
 tumorem facit. Lucilius: «Inguen ne existat, pa-
 pulæ, tama ne boa noxit.» || Tæniās Græcam
 20 vocem sic interpretatur Verrius, ut dicat or-
 namentum esse laneum capitis honorati, ut sit
 apud Cæcilium in Androgyno: «Sepulchrum plenum tæ-
 niarum, ita ut solet,» et alias: «Dum tæniām, qui
 volnus vinciret, petit». Ennius in Alexandro: «Volans de cælo
 25 cum corona et tæniis.» Accius in Neoptolemo:
 «Decorare est satius, quam urbem† et tæniis.» || Tæ-
 dulum antiqui interdum pro fastidioso, interdum
 quod omnibus tædio esset, ponere soliti sunt.
 || Tatium occisum ait Lavini ab amicis
 30 eorum legatorum, quos interfecerant Titini† la-
 trones, sed sepultum in Aventiniensi laureto.
 Quod ad significationem verborum non magis per-
 tinet, quam plurima alia et præterita iam

Tandem cum significet aliquando, interdum tamen pro supervacuo ponitur, ut ait Terentius: «Itane tandem uxorem duxit?» Cicero etiam duplicat temporalem significationem, cum ait: «tandem aliquando.»

5

Tama dicitur, cum labore viæ sanguis in crura descendit et tumorem facit. Lucretius†: «Inguen ne existat, papulæ, tama ne boa noxīt.»

Tædulū fastidiosum, sive quod omnibus est tædium.

et deinceps quæ referentur. || Taurorum specie
simulacra fluminum, id est cum cornibus, for-
mantur, quod sunt atrocia ut tauri. || Talionis
mentionem fieri in XII ait Verrius hoc modo: «Si mem-
5 brum rapit†, ni cum eo pacit, talio esto.» neque
id quid significet, indicat, puto quia notum
est; permittit enim lex parem vindictam. || Tarqui-
tias scalas, quas rex Tarquinius Superbus fecerit,
abominandi eius nominis gratia ita appellatas esse
10 ait volgo existimari. || Tarpeiae esse effigiem ita ap-
pellari putant quidam in æde Iovis Metellinae†,
eius videlicet in memoriam virginis, quæ pacta
a Sabinis hostibus ea, quæ in sinistris mani-
bus haberent, ut sibi darent, intro miserit eos cum
15 rege Tacio†, qui postea in pace facienda caverit
a Romulo, ut ea Sabinis semper pateret. || «Tam perit
quam extrema faba» in proverbio est, quod ea plerumque
aut proteritur, aut decerpitur a prætereuntibus.
|| Tappulam† legem convivalem ficto nomine conscripsit
20 iocoso carmine Valerius Valentinus, cuius m. Lucilius
hoc modo: «Tappulam† rident legem concere† opimi.†»
|| Termonem Ennius Græca consuetudine dixit,
quem nos nunc terminum hoc modo: «Ingenti vadit
cursu, qua redditus termo est.» et: «Hortatore bono
25 prius, quam iam finibus termo.» || Trientem tertium pondo
coronam auream dedisse se Iovi donum
scripsit T. Quintius Dictator cum per novem
dies totidem urbes et decimam Præneste cepisset. id
significare ait Cincius in Mystagogicon l. II. duas
30 libras pondo et trientem, qua consuetudine hodieque
utimur, cum lignum bes alterum dicimus, id est
pedem et besem latitudinis habens; et sestertium,
id est duos asses et semissem tertium. item si tres
asses sunt et quartus quadrans. || Tersum diem pro sereno

Tappula dicta est lex quædam de conviviis.

Termonem Ennius terminum dixit.

Tersum diem serenum.

dictum ab antiquis nec se habere rei auctorem ait.
 || Teres in longitudine rotundatum, quales asseres natura ministrat.

|| Terpsicore nomen Musæ, quæ deos hominesque delectat.

5 || Tertium quartum differre ait a tertio quarto quintus†, quod quid factum sit significat.

|| Termentum pro eo, quod nunc dicitur detrimentum, utitur Plautus in Bacchidibus.

|| Teretinatibus†, qui a flumine Terede dicti existimantur
 10 et syllaba eius tertia mutata, et pro Terede Teram scribi debuisse.

|| Tripudium

spiciis in exultatione tripudiat

a terra pavienda sunt dicta. nam pavire est ferire,

15 a quo et pavimenta. id ex Græco, quod illi

ΠΑΓΕΙΝ† quod nos ferire

mum intactus† usur

|| Templi figura in diffinitione† augurii.

20 || *Tempestatem*

Tempesta

Teres rotundus in longitudine.

Termentum apud Plautum detrimentum.

Tempestatem pro tempore frequenter dixerunt
antiqui.

Tempesta tempestiva.

Tinia

|| Tensam ait vocari Sinnius Capito vehiculum,
 quo exuviæ deorum ludicris circensibus
 in circum ad pulvinar vehuntur. fuit et
 5 ex ebore, ut apud Titinnium in Bar-
 bato, et ex argento.

|| Temerare violare sacra et contaminare, dictum videlicet
 a temeritate.

|| Temetum vinum. Plautus in Aulularia: «Cererin,
 10 Strobile, has sunt facturi nuptias? qui? quia temeti nihil al-
 latum video.» Pomponius in Decima: «Non multi

Tinia vasa vinaria.

Tensa vehiculum argenteum, quo exuviæ deorum
ludis Circensibus in circum ad pulvinar vehebantur.

Temerare violare sacra et contaminare, dictum vide-
licet a temeritate.

5

Temetum vinum, unde temulentia et temulentus.

- temeti, sed plurimi.» Novius in duobus Dossenis:
 «Sequimini preminate †, sequere temeti timor.»
 idem in Funere; «Agite, exite, temulentum tol-
 lite.» et sine † Surdo: «Filiis habeo temulentas, sed
 5 eccas video incedere.» Afranius in Consobrinis:
 «Pol magis istius temulentæ, futilis.» || Tintinni-
 re est apud Nævium hoc modo: «Tantum ibi mo-
 læ crepitum faciebant, tintinnabant compedes.»
 et apud Afranium: «Ostiari impedimenta tintin-
 10 nire audio.» || Tributorum conlationem, cum sit alia †
 in capita, illud † ex censu, dicitur etiam
 quoddam temerarium, ut post Urbem a Gallis cap-
 tam conlatum est, quia proximis XV annis cen-
 sus alius † non erat. Item bello Punico secundo
 15 M. Valerio Lævino, M. Claudio Marcello cos.
 cum et senatus et populus in ærarium, quod ha-
 buit, detulit. || Tentipellium Artorius putat
 esse calciamentum ferratum, quo pelles exten-
 duntur, idemque † Afranium dixisse in Promo:
 20 «Pro manibus credo habere ego illos tentipellium.»
 Titinnium autem Verrius existimare, id medi-
 camentum esse, quo rugæ extendantur, cum
 dicat: «Tentipellium inducitur, rugæ in o-
 re extenduntur»: cum ille τροπικῶς dixerit.
 25 || Tignum non solum in ædificiis, quo utuntur,
 appellatur, sed etiam in vineis, ut est in XII: «Ti-
 gnum iunctum ædibus, vineave et concapit † ne
 solvito.» || Tela proprie dici videntur ea,
 quæ missilia sunt, ex Græco videlicet translato
 30 eorum nomine, quoniam illi τολόθεν missa di-
 cunt, quæ nos ennius †. sicut arma ea, quæ ab hu-
 meris dependentia retinentur manibus, quoniam quidem
 non minus in nobis eam partem corporis armum
 vocari existimandum est, quam || Tigillum sororium

Tintinnire et tintinnabant Nævius dixit pro
sonitu tintinnabuli.

Tentipellium genus calciamenti ferratum, quo pelles
extenduntur.

Tegillum cuculliunculum ex scirpo factum. Plautus :

«Tegillum mihi aret, id si vis, dabo.»

Tiberis fluvius dictus a Tiberino rege Albanorum,
quod in eo cecidisset. *Tibris* a Tibri rege Tuscorum.

- 5 *Tibicines* in ædificiis dici existimantur a similitudine
tibiis canentium, qui ut cantantes sustineant, ita illi
ædificiorum tecta.

Tippula bestiolæ genus sex pedes habentis, sed
tantæ levitatis, ut super aquam currens non desidat.

- 10 Plautus: «Neque tippulæ levius pondus est, quam
fides lenonia».

Testiculari est iumentis maribus feminas, vel mares
feminis admovere, licet alii dicant *testilari*.

Tifata iliceta. Romæ autem *Tifata curia*. *Tifata* etiam

- 15 locus iuxta Capuam.

Thiasitas sodalitas.

Tituli milites appellantur quasi tutuli, quod patriam
tuerentur, unde et Titi prænomen ortum est.

Titius tribus a prænumine Tati regis appellata

- 20 esse videtur.

Titia quoque curia ab eodem rege est dicta.

Tetini pro tenui.

Thræces gladiatores appellantur a similitudine par-
mularum Thraciarum.

- 25 *Tryga* antiqui vinum appellabant, unde *trygetus*
adhuc dicitur.

Tittibilicium nullius significationis est, ut apud
Græcos βλίτροι et σκινδαφός. Plautus: «Non ego istud
verbum empsiculem * tittibilicio.»

- 30 *Trabs* proprie dicitur duo ligna conpacta.

Tragus genus conchæ mali saporis.

367

Trabica navis, quod sit trabibus confixa. Pacuvius:

«Labitur trabica in alveos.»

Trachali appellantur muricum ac purpuræ superiores

partes. Unde Arimineses maritimi homines cognomen traxerunt *Trachali*.

Troia et regio Priami et lusus puerorum equestris dicitur et locus in agro Laurente, quo primum Italiae Aeneas cum suis constitit.

Trifax telum longitudinis trium cubitorum, quod catapulta mittitur. Ennius: «Aut permaceret paries percussus trifaci.»

Tributum dictum, quia ex privato in publicum tribuitur.

Thocum genus sellæ habetur apud Plautum.

Tritogenia Minerva a ripa Tritonis fluminis dicta, quod ibi primitus sit visa.

Truo avis onocrotalus. Cæcilius inridens magnitudinem nasi: «Pro di immortales, unde prorepsit truo?»

Trepiit vertit, unde *trepido* et *trepidatio*, quiaurbatione mens vertitur.

Triumphales coronæ sunt, quæ imperatori victori aureæ præferuntur, quæ temporibus antiquis propter paupertatem laureæ fuerunt.

Templum significat et ædificium deo sacratum, et tignum, quod in ædificio transversum ponitur.

Transtra et tabulæ navium dicuntur et tigna quæ ex pariete in parietem porriguntur.

Tromentina tribus a campo Tromento dicta.

Tragula genus teli, dicta quod scuto infixâ trahatur.

Themini deam putabant esse, quæ præciperet hominibus id petere, quod fas esset, eamque id esse existimabant, quod et fas est.

Termes ramus desectus ex arbore, nec foliis repletus, nec nimis glaber.

Tenus significat finem; ut cum dicimus *hactenus*.

Trossuli equites dicti, quod oppidum Tuscorum Trossulum sine opera peditum ceperint.

Taciturnus, qui facile tacet: *tacitus* etiam argutus, quia potest aliquando tacere.

Tenitæ credebantur esse sortium deæ, dictæ quod tenendi haberent potestatem.

- 5 Termino sacra faciebant, quod in eius tutela fines agrorum esse putabant. Denique Numa Pompilius statuit, eum, qui terminum exarasset, et ipsum et boves sacros esse.

- Terminus quo loco colebatur, super eum foramen
10 patebat in tecto, quod nefas esse putarent, Terminum intra tectum consistere.

Vicinia vicinorum conversatio.

Vesperna apud Plautum cena intellegitur.

- 15 Vesticeps puer, qui iam vestitus est pubertate, econtra *investis*, qui necdum pubertate vestitus est.

Veia apud Oscos dicebatur plaustrum: inde *veiari* stipites in plastro, et vectura *veiatura*.

- Urbanas tribus appellabant, in quas Urbs erat
20 dispertita a Servio Tullio rege, id est Suburana, Palatina, Aesquilina, Collina.

Vestis generaliter dicitur, ut stragula, forensis, muliebris: *vestimentum* pars aliqua, ut pallium, tunica, penula.

- 25 Vescus fastidiosus. Ve enim pro pusillo utebantur. Lucretius vescum dixit edacem, cum ait: «Nec, mare quæ inpendent, vesco sale saxa peresa».

Vescor pascor.

- Vesperugo vesper stella. Plautus: «Nec vesperugo,
30 nec vergiliæ occidunt.»

Vespæ et vespillones dicuntur, qui funerandis corporibus officium gerunt, non a minutis illis volucribus, sed quia vespertino tempore eos efferunt, qui

funebri pompa duci propter inopiam nequeunt. Hi etiam *vespulae* vocantur. Martialis: «Qui fuerat medicus, nunc est vispillo Diaulus.

Vespices frutecta densa dicta a similitudine vestis.

Velati appellabantur vestiti et inermes, qui exercitum sequebantur, quique in mortuorum militum loco substituebantur. Ipsi sunt et *ferentarii*, qui fundis ac lapidibus pugnabant, quæ tela feruntur, non tenentur. Cato eos ferentarios dixit, qui tela ac potiones militibus præliantibus ministrabant. 5 10

Velitatio dicta est ultro citroque probrorum * obiectatio, ab exemplo velitaris pugnae. Plautus: «Nescio quid velitati estis inter vos.»

Veternosus dicitur, qui gravi premitur somno. Cato *veternosum* *hydropicum* intellegi voluit, cum ait: «*Veternosus* quam plurimum bibit, tam maxime sitit.» 15

Veteratores callidi dicti a multa rerum agendarum vetustate. Gannius: «mulieri non astutæ facile veterator persuasit.» 20

Veterinam bestiam iumentum Cato appellavit a vehendo. Opilius *veterinam* dici vult quasi *venterinam* *, vel * *uterinam*, quod ad ventrem onus religatum gerat.

Vitulans lætans gaudio, ut *pastu*.* Ennius: «Is habet coronam *vitulans* victoria.» 25

Viduertas calamitas, dicta quod viduet bonis.

Vituligo in corpore hominis macula alba, quam Græci ἀλφόν vocant, a quo nos album; sive a vitio dicta, etiamsi non lædit; sive a vitulo propter eius membranæ candorem, qua nascitur involutus. Lucilius: «Hæc odiosa mihi vituligo est, num dolet, inquit.» 30

Vel conligatio quidem est disiunctiva, sed non earum * rerum, quæ natura disiuncta sunt, in quibus aut

5
 || *Vici* cipiunt
 ex agris, qui ibi villas non habent, ut Marsi aut
 Peligni, sed ex victis† partim habent remp.
 et ius dicitur, partim nihil eorum
 10 et tamen ibi nundinae aguntur negotii
 gerendi causa, et magistri vici item magistri pagi quot-
 annis fiunt. altero, cum id genus ædificior nitur,
 quæ continentia sunt his oppidis, quæ
 itineribus regionibusque distributa inter se
 15 distant. nominibusque dissimilibus discriminis causa
 sunt dispartita. tertio, cum id genus ædificiorum
 definitur, quæ in oppido privi†
 in suo quisque loco proprio ita ædificat, ut
 in eo ædificio pervium sit, quo itinere habitatores
 20 ad suam quisque habitationem habeat ac-
 cessum: qui non dicuntur vicani, sicut ii,
 qui aut in oppidi vicis, aut hi qui in agris
 sunt, vicani appellantur. || Viget dictum videtur a vi
 agendo, sed non in agendis hostilibusque†
 25 rebus, verum his, quæ celerrimo† concitato animo
 ad bonam frugem ten
 || Voisgram† avem quæ se vellit. Augures . . . eandem
 fucillantem appellant
 || Viginti quinque pœnæ in XII significat viginti quinque
 30 asses. || Victimam Aelius Stilo ait esse vitulum
 ob eius vigorem. alii aut quæ vineta adducatur
 ad altare aut quæ ob hostis victos immoletur.
 || Vectigal æs appellatur, quod ob tributum et sti-
 pendium et æs equestre et hordiarium populo debetur.

coniunctione rectius utimur, ut: aut dies est aut nox, sed earum, quæ non sunt contra, e quibus quæ eligatur, nihil interest, ut Ennius: «Vel tu dictator, vel equorum equitumque magister Esto vel consul.»
Vibices plagæ verberum in corpore humano, dictæ 5
quod vi fiunt.

Vibracæ* pili in naribus hominum, dicti quod his evulsis caput vibratur.

Vibrissare* est vocem in cantando crispare. Titinnius:
«Si erit tibi cantandum, facito usque exvibrisses.» 10

Viget dictum a vi agendo, sed non in agendis hostilibus rebus, verum his, quæ concitato animo ad bonum tendunt.

|| Viæ sunt et publicæ, per
 e omnibus licet, et privatæ, quibus neminem uti . . .
 præter eorum † quorum sunt; et ita privatæ VIII pedes in
 latitudine . . . iure et lege, publicæ quantum ratio
 5 utilitatis permittit lex iubet XVI
 XVque † pedes esse † vias, ut
 vias muniunto. onisandi † lapidas † sunt, †
 quæ volet, iumento agito.» || Viatores appellantur,
 qui magistratibus apparent, eo quia initio omnium
 10 tribuum cum agri in propinquo erant urbis atque
 adsidue homines rusticabantur, crebrior opera
 eorum erat in via quam urbe, quod ex agris
 plerumque homines evocabantur a magistratibus.
 || Verticulas cum ait Lucilius, ita appellavit
 15 vertebra.

Volæ vestigium

Volones

Versuti

Viatores appellabantur, qui magistratibus parebant,
eo quod plerumque ex agris homines evocabantur a
magistratibus et frequens eorum erat ab agris ad
Urbem via.

Verticulas Lucilius cum dixit, articulos intellegi 5
voluit.

Volæ vestigium medii pedis concavum, sed et
palma manus *vola* dicitur.

Volones dicti sunt milites, qui post Cannensem
cladem usque ad octo milia cum essent servi, vo- 10
luntarie se ad militiam obtulere.

Versuti dicuntur, quorum mentes crebro ad malitiam
vertuntur.

|| Vernæ, qui in villis vere nati, quod tempus
 duce natura feturæ est et tunc rem divinam
 instituerit Marti Numa Pompilius pacis con-
 cordiæve obtinendæ gratia inter Sabinos Ro-
 5 manosque ut vernæ vincerent.
 Romanos enim vernas appellabant, id est
 ibidem natos, quos vincere perniciosum arbi-
 trium Sabinis, qui coniuncti erant cum
 P. R. || Vergiliæ dictæ, quod earum
 10 ortu ver finitur, et æstas incipit.

Viritanus

Verruncent

Vernæ appellantur ex ancillis civium Romanorum
vere nati, quod tempus anni maxime naturalis
feturæ est.

Vergiliæ dictæ, quod earum ortu ver finem facit.

Viritanus ager dicitur, qui viritim populo distri-
buitur.

Verruncient vertant. Pacuvius: «Di monerint meli-
ora atque amentiam averruncassent tuam», id est
avertissent.

|| *Vastum* vexatur †.
 Accius: «Iam hanc urbem ferro vastam faci-
 et Peleus.» et Pacuvius: «Quales † scabresque
 inculta vastitudine.» || «Ve victis» in proverbium
 5 venisse existimatur, cum Roma capta a Seno-
 nibus Gallis aurum ex conventionem et pacto
 adpen, ut recederent. quod iniquis pon-
 deribus exigi a barbaris querente Ap. Claudio,
 Brennus rex Gallorum ad pondera adiecit gla-
 10 dium et dixit: ve victis. quem postea persecutus
 Furius Camillus, cum insidiis circumventum
 concideret et quereretur contra fœdus fieri, ea-
 dem voce remunerasse dicitur. || Vegrande signi-
 ficare alii aiunt male grande, ut vecors,
 15 vesanus, mali cordis maleque sanus. alii
 parvom, minutum, ut cum dicimus, ve-
 grande frumentum. et Plautus in Cistellaria:
 «Qui † nisi † itures †: nimium is vegrandi gradu.»
 || Vecors est turbati et mali cordis. Pacuvius in
 20 Iliona: «Pælici superstitionis cum vecordi coni-
 iuge.» et Novius in Hercule coactore: «tristimoniam
 ex animo deturbat et vecordiam.» || «Vapula Pa-
 piria» in proverbio fuit antiquis, de quo Simnius †
 Capito sic refert tum dici solitum esse, cum vel-
 25 lent minantibus ibi † significare se eos neg-
 legere, et non curare, fretos iure libertatis.
 Plautus in Feneratrice: «Heus tu! in Barbaria
 quod fecisse dicitur libertus suæ patronæ, id eo †
 dico: liberta † salve, vapula Papiria.»
 30 in Barbaria est in Italia. Aelius hoc loco vapula
 positum esse ait pro dole, Varro pro peri, teste
 Terentio in Phormione: «Num † tu †
 resistis, verbero?» et Plautus in Curculione: «Reddin
 an non mulierem prius quam te huic meæ

Vastum præmagnum, ponitur tamen, et pro inani.

Accius: «Hanc urbem ferro vastam faciet»; unde vastitas et vastitudo.

Vegrande significat male grande, et *vecors*, *vesanus* mali cordis maleque sanus. Alii parvum sive minimum intellegunt, ut vegrande frumentum.

Vecors est turbati ac mali cordis.

machæræ obicio, mastigia? Vapula ergo te vehementer iubeo, ne me territes.»

- || Vacerram et alii complures vocari aiunt stipitem equos soleant religare. Ateius vero
 5 Philolo . . . um ad male dicendum magnæ acerbitati vecors et vesanus teste Livio, qui dicit: «. . . . corde et malefica vecordia †.» || Vagorem pro vagitu, Ennius l. XVI.: «Qui elamos oppugnantis vagore volanti.» Lucretius l. II.: «Et superantur item:
 10 miscetur funere vagor.» || Valvoli fabæ folliculi appellati sunt, quasi vallivoli, quia vallo factis excutiantur. || Vagulatio in l. XII. significat quæstio cum convicio. «Cui testimonium defugerit †, is certis diebus ob portum obvagulatum ito.»
 15 || Valgos Opilius Aurelius alique complures aiunt dici, qui diversas suras habeant. Plautus in Milite glorioso: Qui talos vitiosos † «maio rem partem videas valgis savis †.» et in Sitellitergo: «fit † ea mihi insignitos pueros pariat postea, aut va-
 20 rum aut valgum aut compernem aut pætum aut bocchum † filium.» || Viere alligare significat, ut hic versus demonstrat: «Iba . . malaci viere veneriam corollam.» unde vimina, et vasa viminea, quæ vincuntur ligen . . . ΣΤΡΟΦΟΙ. † || Vermina
 25 dicuntur dolores corporis cum quodam minuto motu quasi † || Veruta pila dicuntur, quod . . habent præfixa. Ennius li. X.: «. . . . cursus quingentos sæpe veruti.» || Urvat Ennius in Andromeda. significat circumdat, ab eo sul-
 30 co, qui fit in urbe condenda urvo aratri, quæ fit † forma simillima uncini curvatione buris et dentis, cui præfigitur vomer. ait autem: «Circum sese urvat ad pedes a terra quadringentos caput.»
 || Ungulus Oscorum lingua anulus, ut . . . «si quid

Vacerram dicunt stipitem, ad quem equos soleant religare. alii dicunt maledictum hoc nomine significari magnæ acerbitatis, ut sit vecors et vesanus.

Vagorem pro vagitu Ennius posuit.

Valvoli folliculi fabæ.

5

Valgos Aurelius intellegi vult, qui diversas suras habent, sicut e contrario vari dicuntur incurva crura habentes.

Viere alligare, unde vimina et vasa viminea.

Vermina dicuntur dolores corporis cum quodam minuto motu, quasi a vermibus scindatur. Hic dolor Græce * σπρόφος dicitur.

10

Veruta pila dicuntur, quod velut verua habent præfixa.

Urvat* circumdat.

15

Ungulum Oscorum lingua significat anulum.

monumenti nacta est, qui eorum† requi-
 reret est ungulus, quem ei detraxit ebrio.»
 Pacuvius in Iliona: «Repugnanti ego porro
 hunc vi detraxi ungulum.» et in Atalanta: «Sus-
 5 pensum in lævo brachio ostendo ungulum.»
 || Unciaria lex appellari coepta est, quam L.
 Sulla et Q. Pom tulerunt, qua sanctum est,
 ut debitores decimam partem

10 *Vinalia*

Venerari

. *Venenari*

Vinalia diem festum habebant, quo die novum vinum
Iovi libabant.

Venerari verbum compositum ex venia et orando.

bant antiqui, cuius color inficiendo mutatur, ut Ennius cum ait: «Cum illud, quo iam semel est imbuta veneno.» || Ventabam dixisse antiquos verisimile est, cum et præpositione adiecta

5 adventabam. || Vnt . upum † est vel quod Græci βεντ dicunt. || Venditiones olim dicebantur censorum locationes; quod velut fructus locorum publicorum venibant. || Viminalis et porta et collis appellantur, quod ibi viminum fu-

10 isse videtur silva, ubi est et ara Iovi Viminio consecrata. || Vindex ab eo, quod vindicat, quominus is, qui pressus est ab aliquo, teneatur. || Vineæ, ut Verrius præcipit, quod vini feraces sint. etiam militares quædam machinationes a similitudine

15 appellantur. || Vivatus et vividus a poetis dicuntur a vi magna. || Vindiciæ appellantur res eæ, de quibus controversia est: quod potius dicitur ius quia † fit inter eos qui contendunt. M. Cato in ea quam scripsit L. Furio de aqua:

20 s Prætores secundum populum vindicias dicunt.» Lucilius: «Nemo hic vindicias neque sacra en † veretur.» de quo verbo Cincius sic ait: «Vindiciæ olim dicebantur illæ, quæ ex fundo

25 sumptæ in ius adlatæ erant.» at Ser. Sulpicius iam singulariter formato vindiciam esse ait, ua de re controversia est, ab eo quod vindicatur et in XII.: «Si vindiciam falsam tulit, si velit † tor arbitros tris dato, eorum arbitrii †

30 . . fructus duplione damnum decedito.»

Umbræ

Ventabam dicebant antiqui, unde præpositione
adiecta fit adventabam.

Viminalis porta et collis appellantur, quod ibi vimi-
num fuisse silva videtur.

Vivatus et vividus a vi magna dicuntur.

Umræ vocabantur Neptunalibus casæ frondæ pro
tabernaculis.

Vallesit

Vexillum

Vinnulus

Victus

5 *Ungustus*

Vadem

Vallesit perierit, dictum a vallo militari, quod fit circa castra, quod qui eo eiciuntur pro perditis habentur.

Vexillum deminutivum est a velo.

Vinnulus dicitur molliter se gerens et minime quid viriliter faciens.

Vietus languidus, sine vi et naturalibus privatus viribus.

Ungustus fustis uncus.

Vadem sponsorem significat datum in re capitali. 10

Vecticularia vita dicitur eorum, qui vectibus parietes alienos perfodiunt furandi gratia. Cato: «Vecticulariam vitam vivere, repente largiter habere, repente nihil».

Viritim dicitur dari, quod datur per singulos viros.

⁵ Cato: «Præda quæ capta est, viritim divisa».

Uxorium pependisse dicitur, qui quod uxorem non habuerit, res populo dedit.

Uls * Cato pro ultra posuit.

Volturnalia Volturmo suo deo sacra faciebant, cuius ¹⁰ sacerdotem Volturnalem* vocabant.

Vesculi male curati et graciles homines. **Ve** enim syllabam rei parvæ præponebant, unde *Vediovem** parvum Iovem et *vegrandem* fabam minutam dicebant.

Vaticanus collis appellatus est, quod eo potitus sit ¹⁵ populus Romanus vatum responso expulsis Etruscis.

Vivissimus superlativus a vivo.

Ungulatos ungues magnos atque asperos Cato appellavit.

Verberitare idem Cato frequentative ab eo, quod est ²⁰ verbero, dixit.

Vopte pro vos ipsi Cato posuit.

Ver sacrum vovendi mos fuit Italis. Magnis enim periculis adducti vovebant, quæcumque proximo vere nata essent apud se, animalia immolatu-
²⁵ ros. Sed cum crudele videretur pueros ac puellas innocentes interficere, perductos in adultam ætatem velabant atque ita extra fines suos exigebant.

Versuram facere mutuam pecuniam sumere ex eo dictum est, quod initio qui mutuabantur ab aliis, non ³⁰ ut domum ferrent, sed ut aliis solverent, velut vertent creditorem.

Væ vobis dicebatur ab antiquis, et *ni nobis*.

Vinciam dicebant continentem.

Vernisera messalia† auguria.

INDEX VERBORUM.

Lemmata laxioribus litteris, quæ et apud Festum et apud Paulum leguntur maioribus paginarum numeris adfixis, discrepantiam lectionis Muellerianæ uncis rotundis distinximus.

A.

Ab oloes 14.
 Abacti 17.
 Abalienatus 19.
 Abambulantes 20.
 abarcet 11.
 Abavus 10.
 Abditivi 17.
 Abemito 4.
 Abercet 19.
 Abgregare 17.
 Abietaria negotia 20.
 Abisse 20.
 Abitionem 17.
 Ablegmina 16.
 Abnutare 20.
 Aborigines 14.
 Abortum 22.
 Abrogare 9.
 Abs 17.
 Accensi 13. 11.
 Acceris [lege Acieris] 7.
 Aceratum 15. 209.
 acerosus 209.
 Acerra ara 13.
 Acetare 17.
 (Acieris) v. Acceris.
 Acies 18.
 Aclassis 15.

actuarii 13.
 Actus 13.
 Acupedius 7.
 Acus 7.
 Ad 9.
 ad caprae paludes 46.
 Ad exitam aetatem 20.
 Adagia 9.
 Adasia 9.
 Adaxint 21.
 Addicere 9.
 Addubanum 16.
 Addues 20.
 Adeo 14.
 Adfabrum 20.
 Adfecta 2.
 Adfectare 2.
 Adfines 8.
 adgregare 17.
 Adgretus 5. 55.
 Adigas 18.
 Aditiculum 21.
 Adlecti 5.
 Adlicit 20.
 Adlivescit 21.
 Admissivæ aves 16.
 Adnictat 21.
 (adolescens) v. adulescens.
 Adolescit 4.
 Adoptaticius 21.

- Ador 2.
 Adorare 14.
 Adoriam laudem 3.
 Adpromissor 11.
 Adrumavit 7.
 Adsciscere 11.
 Adscripti 11.
 Adscripticii 11.
 Adserere manum 19.
 Adsidelae 14.
 Adsipere 16.
 Adtegrare 9.
 Adtestata 9.
 Adtibernalis 9.
 Adtritum 9.
 Adulari 16.
 adulescens 4.
 Adulter et adultera 16.
 Adulterina signa 20.
 adultus 4.
 Aduncantur 8.
 Advelitatio 21.
 Adversus 11.
 Advosem 19.
 Ae 19.
 ædilatus 10.
 Aedilis 9.
 Aedis 9.
 Aeditimus 9.
 Aedituus 9.
 Aege Amazo 18.
 Aegeum mare 18.
 Aegrum 5.
 Aegyptinos 21.
 Aemidum 18.
 Aemiliam gentem 18.
 Aemylos 18.
 Aenariam 15.
 Aeneatores 15.
 Aeneolo 20.
 Aenesi 15.
 Aenulum 20.
 Aequidiale 18.
 Aequilavium 18.
 Aerarii tribuni 2.
 ærarium 2.
 Aeribus 20.
 Aerosam 15.
 Aeruma 19.
 ærumnæ 18.
 Aerumnulas 18.
 Aeruscare 18.
 Aestimata 18.
 Aestimias 19.
 (Affabrum) v. Adfabrum.
 Affatim 8.
 (Affecta) v. Adfecta.
 (Affectare) v. Adfectare.
 (Affines) v. Adfines.
 Africa 2.
 Afvolant 19.
 (Afvolunt) v. Afvolant.
 Agasones 19.
 Agea 8.
 Agedum 17.
 Agere 17.
 Agina 7.
 aginatores 7.
 Agnus 5. 10.
 Agolum 21.
 Agonalia 7. 8.
 Agonensis porta 7.
 (agones) v. agonos.
 Agonia 7.
 agonia 7.
 Agonias 8.
 Agonium 7. (bis)
 agonos 7.
 Agonus 7.
 Albesia scuta 3.
 Albiona 3.
 Albogalerus 8.
 Albula 3.
 Album 3.
 Alcedo 6.
 Alebria 19.
 Aleonem 21.
 Aletudo 20.
 Algeo 4.
 Aliae rei 20.

- Alica 6.
 Alicariae 6.
 alienatus 19.
 Aliesis dies 5.
 Alimodi 20.
 Aliorsum 20.
 Alites 3.
 Aliuta 4.
 (Allecti) v. Adlecti.
 (Allicit) v. Adlicit.
 (Alliesis dies) v. Aliesis.
 (Allivescit) v. Adlivescit.
 Allus 6.
 Alma 5.
 Almities 6.
 Alpes 3.
 Alphius 13.
 alpum 3.
 altare 4.
 Altaria 4. 21.
 Altellus 5.
 alter 5.
 Alteras 20.
 Altercatio 5.
 Alternatio 5.
 Alterplicem 6.
 Altertra 6.
 Alterum 5.
 Altus 5.
 Alucinatio 18.
 Alumento 13.
 Alveolum 6.
 Alvus 6.
 Am 4. 12.
 Amasso 21.
 Amatio 20.
 Ambactus 4.
 Ambarvales 4.
 ambarvalia 13.
 Ambaxioque circumeun-
 tes 19.
 Ambegni 4.
 Ambest 4.
 Ambidens 4.
 Ambiguum 12.
 ambitio 12.
 Ambitus 4. 12.
 Ambo 4.
 Ambrices 12.
 Ambrones 12.
 Ambulacra 16.
 Amburbiales 4.
 amburbium 13.
 Ambustus 4.
 amecæ 11.
 ameci 11.
 amens 18. 153.
 (Amenta) v. Ammenta
 Ameria 16.
 Amian 16.
 Amicinum 11.
 amiciri 13.
 Amicitiae 11.
 Amiculum 21.
 Amita 10.
 Amites 16.
 Amneses 13.
 Amnis 12. hæc amnis. 42.
 Amoenia 2.
 Amosio 19.
 Ampendices 16.
 amplexus 13.
 amplustria 7.
 Amptermi 13.
 Amputata 18.
 Amsegetes 16.
 (Amptermi) v. Ampter-
 mini.
 Amussim 5.
 Anatem 21.
 Ancaesa 15.
 Anceps 14.
 Ancillæ 15.
 anclabria 8.
 Anclabris 8. 54.
 Anclare 8.
 Anctos 21.
 Anculae 15.
 anculare 15.
 Anculi 15.

- Ancunulentae 8.
 Ancus 15.
 Andron 16.
 Andruare 7.
 Angeronae deae 13.
 Angeronalia 13.
 angina 6. 13.
 Anginam vinariam 20.
 Angiportus 13.
 Angor 6.
 Angulus 8.
 Animula 19.
 Annaria lex 20.
 Annos 5.
 (Annus) v. Annos.
 Anquirere 16.
 antæ 12.
 Antarium bellum 6.
 Antefixa 6.
 Antehac 6.
 Antennæ 13.
 Antes 12.
 Anteurbana 6.
 Antiae 13.
 antica 276.
 Anticum 19.
 Antigero 6.
 Antipagmenta 6.
 Antiquare 20.
 (Antiquum) v. Anticum.
 Antras 8.
 Antroare 7.
 Anus 4.
 Anxur 16.
 Ape 17.
 Apellinem 17.
 apere 14.
 Aperta 17.
 Apex 14.
 Apica 19.
 Apiculum 17.
 apisci 8.
 Apluda 8.
 Aplustria 7.
 Apollinares ludos 17.
 Apor 19.
 Appellitavisse 20.
 appendices 16.
 Appia via et aqua 19.
 Apricum 2.
 Aptus 8. 14.
 Apua 17.
 Apud 9. 16.
 Aqua 2. 16.
 Aqua et igni 2.
 Aquaelicium 2.
 Aquagium 2.
 Aquarioli 17.
 aquila 16.
 Aquilius 20.
 Aquilo 16.
 Aquilus 16.
 Aquipenser 17.
 Arabice olet 21.
 Arbilla 15.
 Arbitr 11.
 arbitrarium 11.
 Arbitrium 11.
 Arbosem 11.
 Arca 19. 12.
 Arcani 12.
 Arcere 11. (bis)
 Arcirma 11.
 Arcubii 19.
 Arcula 12.
 arcula turaria 13.
 Arculata 12.
 Arculum 12.
 Arculus 12.
 arcus 11.
 Area 8.
 Arferia 8.
 Argea 14.
 Argennon 11.
 Argeos 11.
 Argus oculus 21.
 Argutum iri 20.
 Aridum 8.
 Arillator 15.
 Ariminum 19.

- Aristophorum 20.
 Arma 3. 19.
 armentas 3.
 Armentum 3.
 armi 19.
 Armillas 19.
 Armillum 2.
 Armilustrium 14.
 Armita 3.
 Arnae caput 15.
 Arquites 15.
 arse 14.
 Arseverse 14.
 artenam 15.
 artes 15.
 Artifices 15.
 Artitus 15.
 Artus 15.
 arvina 15.
 Arvocitat 20.
 Arvum 19.
 Arytaenam 15.
 Ascanii filii 18.
 Asparagus 14.
 Assa 21.
 Assaratum 12.
 (Asserere) v. Adserere.
 Asseres 12.
 (Assidelae) v. Adsidelae.
 Assiduus 7.
 assipondium 51.
 assyr 12.
 Ast 4.
 Astasint 19.
 Astu 4.
 Astutus 4.
 At 9.
 Atavus 10.
 Athanuvium 14.
 Atrabilis 21.
 atria 10.
 Atriplexum 21.
 Atritas 21.
 Atrium 10.
 Atroces 14.
 Attae 9.
 Attam 9.
 (Attestata) v. Adtestata
 Atticissat 21.
 attigit 540.
 Attinge 20.
 Auceta 19.
 Auctarium 11.
 Auctor 21.
 Auctum 11.
 Audacia 15.
 Audacias 20.
 audaculus 20.
 Audax 20.
 Auditavi 21.
 Augur 2.
 Auguraculum 14.
 augurium 2.
 Augustus 2.
 aulai 19.
 Aulas 17.
 (aulicocia) v. aulicocta.
 aulicocta exta 17.
 Aureas 20. 6.
 Aureax 6.
 Aureliam 18.
 Aurichalcum 7.
 Auritus 6.
 Aurum 6.
 aurum putatum 271.
 Aurunca 13.
 Ausculari 21.
 Auseli 18.
 Ausis 20.
 Ausoniam 13.
 Auspicium 2.
 ausum 6.
 Autumnum 17.
 Auxiliares 13.
 Auxilla 18.
 Aventinus 14.
 Avere 10.
 Aves 21.
 Avidus 18.
 (Avillas) v. Avillus.

Avillus 10.
 avita 10.
 Avunculus 10.
 Avus 10.
 Axamenta 3.
 Axare 6.
 Axe adglomerati uni-
 versi stantes 19.
 Axis 3.
 axit 2.
 axites 3.
 Axitiosi 2.

B.

Bacar 22.
 Bacchanalia 22.
 Bacrionem 22.
 (baiolari) v. baiulari.
 (Baiolos) v. Baiulos.
 baiulari 25.
 Baiulos 25.
 (Balaenae) v. Ballenae.
 (Balaenam) v. Ballenam
 Balatrones 24.
 Ballenae 22.
 Ballenam 22.
 Barathrum 22.
 barba promissa 280.
 Barbari 26.
 Barbaricum 23
 Bardus 25. (bis)
 Barium 24.
 Barrire 22.
 Basilica 22.
 Basilicum 22.
 Basiliscus 22.
 Batus 22.
 Bellarium et bellaria 25.
 bellica columella 24.
 Bellicrepam saltatio-
 nem 25.
 Bellitudinem 25.
 Bellona 24.
 Bellule 26.
 Bellum 24.
 Belutus 25.
 Beneficiari 24.
 (Beneficarii) v. Benefi-
 ciari.
 Bene sponsis etc. 526.
 Beneventum 25.
 Benignus 24.
 Benna 24.
 Besem 24.
 besis 24.
 (Bessem) v. Besem.
 (bessis) v. besis.
 bibesiam v. Perediam.
 Bibliothecae 24.
 bidens 4.
 Bidental 24.
 bidentes 24.
 Bigenera 24.
 Bignae 24.
 Bilbit 24.
 Bilingues Bruttaces 25.
 Billis 24.
 Binominis 25.
 Bisaeta 24.
 (Biseta) v. Bisaeta.
 Bitienses 25.
 Blandicella 25.
 blateas 24.
 (Blaterare) v. Blatterare.
 Blatterare 24.
 Blennos 25.
 Blitum 25.
 Boare 22.
 Boarium forum 22.
 Bocas 22.
 Boiae 25.
 Boicus 26.
 Bombizatio 22.
 Bona 22.
 Botulus 25.
 Bova 22.
 Bovem bidentem 25.
 Bovinatur 22.

Brachium 23.
 Brassica 23.
 Brenda 24.
 Breve 23.
 Bruma 23.
 Brundisium 24.
 Brutianae parmae 23.
 Brutiani 23.
 (Bruttates) v. Bilingves.
 Brutum 23.
 Bubinare 23.
 Bubleum 23.
 Bucar 26.
 Bucephalus 23.
 Bucerum pecus 23.
 Bucina 23.
 Bulgas 25.
 (Bulimam) v. Bulimum.
 Bulimum 23.
 Bulla aurea 26.
 Burranica potio 25.
 Burranicum 26.
 Burrum 22.
 Bustum 23.
 Buteo 23.
 Buttubatta 26.
 (Butubatta) v. Buttubatta.
 buxum 22.

C.

Cacula 32. 281.
 Caculatum 32.
 Cadmea 33.
 Caduca auspicia 45.
 Caduceatores 33.
 Caeculant 43.
 Caecultare 31.
 Caeculus 31.
 Caecum 31.
 Caedem 31.
 Caeditiae 32.
 caelare 15.
 Caelestia auguria 45.

Caelibari hasta 44.
 Caelibem 31.
 Caelius mons 31.
 Caenina 31.
 Caerimoniarum causa 31.
 Caesar 40.
 Caesariati 31.
 caesnas 244. 252.
 Caesones 40.
 Caespes 31.
 Caesticillus 31.
 Caestus 32.
 caesullæ 378.
 calabra curia 34.
 Calasis 36.
 Calathos 33.
 calathus 531.
 Calatores 27. 281.
 Calbeos 33.
 (Calcendix) v. Clacendix.
 Calces 33. 32.
 (calendæ) v. kalendæ.
 (calendarum) v. kalendarium.
 Calicata 33.
 Calicatis 41.
 Caliptra 33.
 Calix 33.
 Callim 33.
 Calones 32. 43. 281.
 Calpar 32. 46.
 Calpurni 33.
 calumnia 281.
 Camara 30.
 Camelis virginibus 44.
 Camenae 30.
 (Camensem cursorem) v. Cammensem.
 camillum 44.
 Camillus 30.
 Cammensem cursorem 41.
 camuri boves 30.
 Cana 32.
 Canalicolae 32.

- Canceri 32.
 candelabra 30.
 Candelabrum 32.
 Canentas 32.
 Canicae 32.
 Canifera 46.
 canistella 32.
 canistra 32.
 Canitudinem 43.
 Canta 32.
 Cantherius 32.
 Canturnus 41.
 cannam 46.
 (Caperatum) v. Caperratum.
 Caperratum 33.
 Capidulum 33.
 Capillatam vel capillarem arborem 40.
 Capis 33.
 Capita deorum 45.
 Capital 33. 40.
 Capitalis lucus 46.
 Capitarium aes 46.
 Cappas 31.
 Caprae 33.
 Capralia 46.
 Capreoli 40.
 Capronae 33.
 Caprunculum 34.
 Capsae 33.
 Capsit 40.
 Captus 46.
 Capuam 30.
 capularis 43.
 Capulum 43.
 Caput 33.
 cardo 50.
 Carinantes 33.
 Carissam 31.
 Carnificis 45.
 Casa 33.
 Casaria 33.
 Cascum 33.
 Caseus 33.
 Casilam 33.
 Casinam 43.
 Casmenae 47. 244.
 Casnar 33.
 Cassabundus 33.
 Cassia via 33.
 Cassiculum 33.
 (Cassilam) v. Casilam.
 Casta mola 45.
 castella 49.
 Castrensi corona 40.
 Casus 41.
 Catachresin 41.
 Catamitum 31.
 Catamitus 6. 13.
 Catampo 31.
 Catax 31.
 Cati 32.
 Catillatio 31.
 Catillones 31.
 Catularia 31.
 Catulinam carnem esitavisse 31.
 Catulus 32.
 Caudeae 32.
 (Caudecae) v. Caudeae.
 Caudicariae 32.
 Caulae 32.
 Caviares hostiae 40.
 Cavillatio 32.
 Cavillum 32.
 Cavitionem 43.
 Cavum 32.
 Celassis 43.
 Celeres 38.
 Cella 46.
 Celsus 38.
 Cena 38. 279. 504.
 Cenacula 38.
 Censere 38.
 Censio 46.
 Censio hastaria 38.
 Censionem facere 38.
 Censores 41. 46.
 Censui censendo 40.

- Centaurion 38.
 Centenariae 38.
 Centenas pondo 41.
 Centum viralia iudicia
 38. 45.
 Centuria 37.
 Centuriata 37.
 Centuriatus 37.
 Centurionus 34.
 Cercolopis 38.
 Cercopa 39.
 Cereos 38.
 Ceres Libyssa 87.
 Cermalus 38.
 Cernuus 38.
 Cerritus 38.
 Cerrones 28.
 Cerus manus 87.
 Cervaria 39.
 cervi pro servis fugitivis 510.
 Cervus 38.
 Chalcidicum 36.
 Chaos 36.
 Chilo 30.
 Choenica 37.
 Choragium 36.
 cibisim 30.
 Cibus 30.
 Cicatricare 46.
 Ciccum 30.
 Cicindela 30.
 Cicuma 28.
 cieur 76.
 Ciere 46.
 Cilium 30.
 Cillibae 30.
 Cilo 30.
 Cimbri 30.
 Cimmeri 30.
 (Cimmerii) v. Cimмери.
 Cincia 40.
 Cincta 46.
 Cingillo [leg. Cingulo] 44.
 (Cingulo) v. Cingillo.
 Cingulos 30.
 Cinxiae Junonis 44.
 Circanea 30.
 Circites 30.
 Circumluvium 45.
 cis, citra, citimus 30.
 Cispus mons 30.
 Cisterna 30.
 Citeria 42.
 Citimus 30.
 Citior 43.
 Citrosa 30.
 Civicam coronam 30.
 Clacendix 32.
 Clam 46.
 Claritudinem 41.
 Classes clipeatas 39.
 Classici testes 39.
 Classis procincta 39.
 Claudere 39.
 Claudiana tonitrua 40.
 Clausula 39.
 Clava 43.
 Clavata 39.
 clavator 43.
 Clavim 39.
 Clavis 39.
 Clavus annalis 39.
 Clientam 43.
 Clingere 39.
 Clipeum 39.
 Clitellae 42.
 clivi 45.
 Clivia auspicia 45.
 Cloacae 38. 46.
 Cloacale flumen 42.
 (Cloacare) v. Cloaeare.
 Cloaeare 46.
 Cloelia familia 39.
 Cloeliae fossae 39.
 Clucidatum 39.
 Clumae 39.
 Clunaclum 35.
 (Clunas) v. Cluras.
 Clunes 43.
 Cluras 38.

- Clutum 39.
 (Clypeum) v. Clipeum.
 Cnasonas 37.
 Cnephosum 36.
 Cocetum 28.
 (cocio) v. coctio.
 Coclaeae 28.
 coctio 15.
 Coctiones 35.
 Coctum 27.
 Cocula 27.
 Cocum 41.
 Codeta 27. 40.
 (Coelestia) v. Caelestia.
 (Coelibari) v. Caelibari.
 (Coena) v. Cena.
 (Coenacula) v. Cenacula.
 coepere 41.
 Coepiam 41.
 coercere 12.
 Cogitatum 43.
 Cogitatio 46.
 Cognitor 40.
 Cognitu 42.
 Cognomines 28.
 Cohum 28. (bis)
 Coinquere 46.
 (Collatia) v. Conlatia.
 (Collativum) v. Conlativum.
 colligimus 82.
 colliciae 81.
 Collina porta 7.
 Colluviaris 40.
 Colophon 27.
 Colossus 40.
 Columnae 38.
 Colurna 26.
 comæ 44.
 Comauditum 46.
 (combennones) v. conbennones.
 Comedo 41.
 Comedum 41.
 Comitiales dies 27.
 commeare 380.
 commeatus 380.
 (Commetacula) v. Commoetacula.
 (Commetaculum) v. Commoetaculum.
 Commissatio 28.
 Committere 28.
 Commoetacula 45.
 Commoetaculum 39.
 Commugento 46.
 communicarius 277.
 Comoedias 28.
 Comoedice 43.
 Comparsit 42.
 Compascuus ager 28.
 (compendium) v. compendium.
 Comperce 42.
 Compernes 28.
 Compescere 28.
 Compescere lucum 46.
 Compilare 28. 244.
 Compitalia 28.
 Compluriens 42.
 (compluvium) v. conpluvium.
 Comprædes 28.
 Comptum 28. (bis)
 Comptus 44.
 (Conauditum) v. Comauditum.
 conbennones 24.
 Conceptivæ feriae 44.
 Conciliabulum 27.
 concinere 27.
 Concinnare 27.
 (Concio) v. Contio.
 (Concionem) v. Contionem.
 Concipilavisti 43.
 Conclavatae 40.
 Conclavia 27.
 concutere 348.
 Condalium 27.
 Condere 28. 40.
 Condicere 45.
 Condictio 46.

- Conductum 27.
 Condulus 27.
 Confecerunt 41.
 Confeta 40.
 Conflages 28.
 Confoedusti 28.
 Confugelam 28.
 Congruere 28. 69.
 Coniector 42.
 Coninquere 45.
 (Conitum) v. Comptum.
 coniuges 74.
 Conivola 43.
 Conivoli 29.
 Conlatia 26.
 Conlatina porta 26.
 Conlativum 27. 41.
 Conlucare 27. 524.
 conpluvium 77.
 Conregione 46.
 Conruspari 43.
 Conscripti 29. 5.
 Consentia 46.
 Considerare 29. 53.
 Consilium 29.
 Consiluerere 41.
 Consiptum 43. 45.
 Consiva 210.
 consortes 423.
 Consponsor 41.
 Consposos 29.
 Consternatio 29.
 Constitutus 29.
 Consualia 29.
 Consus 29.
 Consuetionem 43.
 Consulas 29.
 Contagionem 42.
 Contemplari 27.
 Contestari 27.
 Contestarilitem 40.
 contigit 540.
 Contignum 46.
 Contio 27. 46.
 Contionem 41.
 Contrarium aes 45.
 Contubérnales 27.
 Contubernium 27.
 (Contuoli) v. Coniuoli.
 Convallis 29.
 Conventae condicio 44.
 Conventus 29.
 Convexum 41.
 Convicium 29.
 Convoti 29.
 Copona 28.
 Coquitare 43.
 Corbitae 26.
 Corculum 43.
 Corda 46.
 Corgo 26.
 Corinthienses 42.
 Corius 42.
 Corniscarum divarum
 45.
 Cornua 26.
 Corolla 45.
 Corona 26.
 Corpulentis 44.
 cosmittere 47.
 Cossi 29.
 Cothones 26.
 Coturnix 26.
 Cracentes 37.
 Craticulum 37.
 Crebrisuro 41.
 Creduas 42.
 crepas 33.
 Creperum 37.
 Crepidines 38.
 Crepitulum 37.
 Crepos 39.
 (Creppos) v. Crepos.
 Creterrae 37.
 Crevi 37.
 Crines 37.
 Crocatio 37.
 Crocotillum 37.
 Crocotinum 37.
 cruce[m] 139.

- Crucium 37.
 Crumina 42.
 Crusculum 37.
 Crustariae 37.
 Crustumina 38.
 Cubans auspiciatur 46.
 cubiculum 45.
 Cudere 43.
 Culcita 35.
 Culcitula 35.
 Culigna 35. 45.
 Culina 46.
 Culliola 35.
 Cullus 42.
 (Culticula) v. Culcitula.
 Cum imperio est 35.
 Cum populo agere 35.
 Cum potestate est 35.
 (Cumalter) v. Cumulter.
 Cumbam 36. 45.
 Cumeram 44.
 Cumerum 35.
 Cumulter 35.
 Cuncti 35.
 Cuniculum 35.
 Cunire 35.
 cupedia 34.
 Cuppes 34.
 (cuppedia) v. cupedia.
 (Cupralia) v. Capralia.
 Cupressi 45.
 Cura 35.
 Curatores 34.
 Curia 34.
 Curia Tifata 35.
 Curiales 34.
 Curiales flamines 45.
 Curiales mensae 45.
 Curiata 34.
 Curionem 42.
 Curionia sacra 44.
 Curionium 34.
 curionus 34.
 Curis 34.
 Curitim 34.
 Curriculo 34.
 Curriculus 34.
 Currules equi 34.
 Curtilacum 34.
 (Curules equi) v. Currules.
 Cussilirem 35.
 Custodelam 36.
 Custoditio 43.
 Cutiliae 36.
 Cutis 36.
 Cuturnium 35.
 Cybebe 36.
 Cybele 36.
 cybios 37.
 Cybium 37.
 Cyllenius 36.
 Cymbium 36.
 Cynthus 36.
 Cyparissae 45.
 Cyparissiae 36.
 Cypria 36.
 Cyprio bovimerendam
 41.
 Cytherea 36.

 D.
 Dacrimas 48.
 Daedalam 48.
 Dagnades 48.
 Dalivum 47.
 Damia 48.
 damiatrix 48.
 Damium 48.
 Danistae 48.
 Danunt 48.
 dapatice 48.
 dapaticum 48.
 Daps 48.
 Dasi 48.
 Daunia 48.
 Dantia 48.
 Deactio 52.

- deamare 50.
 Deblaterare 51.
 Decalicutum 53.
 Decermina 51.
 Decima 50.
 Decimanus 50.
 Decotes 51.
 Decrepitus 50.
 Decultarunt 53.
 Decumana ova 50.
 decumana scuta 3.
 decumani fluctus 50.
 Decures 50. 53.
 Decuriones 50.
 decurionus 34.
 dedicare 49.
 Dedita 49.
 Defomitatum 53.
 deforma 59.
 Defrensam 52.
 Defrui 50.
 Degere 51.
 Degunere 50.
 Deinceps 50.
 Deincipem 53.
 Deinde 52.
 Delaniare 52.
 Delapidata 52.
 Delibare 51.
 Deliberare 52.
 Delicare 51.
 Delicata 49.
 delicatus 49.
 Delicia 51.
 deliciaries tegulæ 51.
 deliciatum tectum 51.
 delicta 52.
 deligimus 82.
 Delinquere 52.
 deliquia 52.
 Deliquium 51.
 Deliquum 52.
 Delubrum 51.
 Deluit 52.
 Demagis 50.
 demens 153.
 Deminutus capite 49.
 Demoe 51.
 Demum 49.
 demus 49.
 Denariae 50.
 Denicales feriae 49.
 Deorata 52.
 Depeculatus 53.
 Deperire 49. 50.
 depilati 207.
 Depolitum 50.
 Depontani 53.
 Deprensa 50.
 Depubem 51.
 Depuvere 49.
 Derogare 49.
 Derunciunt 49.
 Desiderare 53.
 Desivare 51.
 Despretus 51.
 Deteriae 51.
 Detrectare 52.
 Detudes 52.
 Deus 50.
 Deversus 50.
 Devitare 50.
 Dextans 52.
 Dexterâ auspiciâ 52.
 Dextimum 52.
 (Dextra auspiciâ) v. Dextera.
 Dextrarum tibiârum 52.
 di manes 130.
 Diabathra 52.
 Diales flamines 8.
 Dialis flamen 52.
 Dianius 52.
 Dicæarchia 51.
 Dicassit 53.
 Dice 51.
 die diffusus 372.
 Dici mos erat etc. 47.
 Dictynna 51.
 Diirectum 49.

Dies 52.
 die diffensus 372.
 Diffarreatio 52.
 difficultas 61.
 Dignorant 51.
 (dii manes) v. di manes.
 Dilectus 52.
 Diobolares meretrices 52.
 Diomedia 53.
 Diomedis 53.
 Diox 52.
 Dirigere 49.
 Dirus 49.
 Dirutum aere 49.
 Disertim 51.
 Disertiones 51.
 Disertus 51.
 dispendium 51.
 dispensata 51.
 Dispensatores 51.
 Dispersere 51.
 dissipat 449.
 Dissulcus 51.
 Distisum 51.
 Dium 50. 52. 53.
 Dius 52.
 Dividiam 50.
 Dividicula 49.
 Doli 40.
 Doliola 48.
 (Domus) v. Dumus.
 Donaticae coronae 48.
 Donum 48.
 Dorsum 48.
 Dotem 48.
 Dracones 47.
 druā 7.
 Dubat 47.
 Dubenus 47.
 Duco 47.
 Duellum 47.
 Duicensus 47.
 Duidens 47.
 Duis 47.
 Dumecta 47.

Dumosa 47.
 Dumus 47.
 Duodeviginti 47.
 Duonum 47.
 Duplabis 47.
 Duplionem 47.
 dupondium 51.
 Dusmo in loco 47.

E.

Eamus 55.
 Eapse 54.
 Eccere 55.
 Edeatroē 58.
 Edecimata 56.
 Ederam 58.
 Effafilatum 59.
 Effari 57.
 Effata 56. 57.
 Egens 54.
 Egregiae nymphae 54.
 egregius 17.
 Egretus 55.
 Eiuratio 54.
 Elacatena 54.
 Elaudare 53.
 Elecebrae argentariae
 53.
 Electabo 53.
 Elices 53.
 Elinguem 54.
 Elixā 54.
 Elucum 53.
 Elumbum 54.
 Em 53. 54.
 Emancipati 54.
 Emem 54.
 Emere 53. 4.
 Empanda 54.
 Emptivum militem 54.
 Emussitata 53.
 Endoitium 53.
 Endoplorato 54.

- Endo procinctu 54.
 Ennam 53.
 Enubro 54.
 Enumquam 53.
 (Enunquam) v. Enum-
 quam.
 Epeus 58.
 Epicrocum 58.
 Epilimma 58.
 Epirus † 473.
 Epistylum 58.
 Epolonos 55.
 Epulam 58.
 Epulares 58.
 Equestre aes 57.
 equidem 510.
 (Equiria) v. Equirria.
 Equirine 57.
 Equirria 57.
 Equitare 57.
 Equo 57.
 Equus 57.
 Eretum citumque 58.
 Erebum 58.
 Ergo 58.
 Erigone 226.
 Eritudo 58.
 Erugere 58.
 ervilia 58.
 Ervum 58.
 Escariae 54.
 Escendere 56.
 Escit 54.
 Euboicum talentum 55.
 Eudiaeon 55.
 Eum 54.
 Europam 55.
 Evelatum 54.
 Everriator 54.
 Exagogen 56.
 Examen 56.
 Examussim 56.
 Exanclare 56.
 Exbures 56.
 excellere 378.
 Excidionem 56.
 Exciēt 56.
 Excipuum 56.
 Excudere 56.
 (Exdecimata) v. Edeci-
 mata.
 Exdorsua 56.
 Exdutae 56.
 exemplar 57.
 Exemplum 57.
 Exercirent 57.
 Exercitionem exerciti
 57.
 exercitiorem, exercitissimum 57.
 Exercitus 57.
 Exesto 58.
 Exfir 56.
 Exfuti 57.
 Exgregiae 56.
 Exhaustant 57.
 Exiles 57.
 Exilica causa 57.
 Exim 58.
 Eximium 57.
 (Exin) v. Exim.
 exinde 52.
 (Exinfibulabat) v. Exin-
 fulabat.
 Exinfulabat 57.
 Existimare 57.
 Exitium 57.
 Exodium 57.
 Exoletus 56. 4.
 Exomides 57.
 Exoriri 57.
 Expapillato 57.
 Expatare 56.
 Expectorat 56.
 expensa 51.
 expergitus 56.
 Experitos 56.
 Experrectus 55. 56.
 expiaticum 260.
 Explenunt 56.
 Explorare 56.

explorator 56.
 Exporgere 56.
 Expreta 55.
 Exrogare 57.
 (Exscendere) v. Escen-
 dere.
 Extā 55. extarum 21.
 Externus 55.
 Extraneus 55. (bis)
 Extimum 55.
 extraneus 55.
 Extrarium 55.
 Exurgentes 56.
 Exuviae 57.
 (exverrae) v. exverriae.
 exverriae 54.

F.

faba fresa 65.
 Fabam 62.
 fabulo 170.
 Facem 62.
 Faces 62.
 Facessere 61.
 facilitas 61.
 Factio 61.
 factiosus 61.
 Facul 61.
 facultas 61.
 faculter 61.
 Fagutal 62.
 falado 63.
 Falae 63. (bis)
 (falando) v. falado.
 Falarica 63.
 Falconem 30.
 Falcones 63.
 Faleri 64.
 Falsius et falsior 65.
 Fama 61.
 famel 62.
 Famella 62.
 Famicosam 61.

Familia 61. 62.
 familiares 61.
 Familiaris Romanus 66.
 Famino 62.
 Famuletium 61.
 Famuli 62. 61.
 Fana 66.
 Fanatica 65.
 Fanum 62.
 Farfenum 63.
 Farrago 65.
 Farreum 63. 73.
 Fartores 63.
 fas 63.
 Fascinum 63.
 Fastigium 62.
 Fastis 66.
 Fastorum 62.
 Fatantur 63.
 Faustulum porcellum 66.
 Faventia 62.
 favere 62.
 Favi 62. (bis.)
 Faviani 62.
 Favisae 62.
 (Favissae) v. Favisae.
 februa 60.
 Februarius 60.
 februaturn 60.
 Februatus 60.
 Fedum 59.
 Felicata 61.
 Felices arbores 65.
 Felicones 61.
 felix v. Felicata.
 femē 65.
 Femur 65.
 fenebres 66.
 fenebris 61.
 feneratorē 61.
 Fenero et feneror 65.
 fenum 61.
 Fenus 61. 66.
 Feralia 60.
 Ferctum 60.

- Ferentarii 60. 66. 11.
 Feretrius 65.
 Feria 60.
 FERIAE statae 65.
 Ferias 61.
 Ferire 61.
 Ferocit 65.
 Ferus 61.
 Fescemnoe 61.
 Fescennini 60.
 fesias 61.
 Festrām 64.
 festuca 61.
 Fetiales 65.
 Fiber 64.
 fibras 64.
 Ficolea 66.
 ficus Ruminālis 172.
 Fides 64.
 fidicula 64.
 Fidusta 64.
 fimbrias 64.
 (Fictum) v. Fectum.
 Firmum 64.
 Fiscellus 64.
 Fivere 65.
 Fixulas 64.
 Flagratores 63.
 Flamen Dialis 62.
 Flaminia 66.
 Flaminia aedes 63.
 Flaminius 63.
 Flaminius camillus 66.
 Flaminius lictor 66.
 Flammeari 63.
 (Flammearii) v. Flamme-
 ari.
 Flammeo 63. 65.
 Flator 63.
 Flemina 63.
 Florifertum 65.
 Flumentana 63.
 Fluoniam Junonem 65.
 Flustra 63.
 focillationes 60.
 (focillationes) v. focila-
 tionēs.
 foculi 60.
 Focus 60.
 Fodare 59.
 (Foedum) v. Fedum.
 Foedus 59.
 Folium 60.
 Folliculare 60.
 folus 59.
 fomenta 60.
 Fomites 60.
 Fons 60.
 Fontinalia 60.
 Fontinalis porta 60.
 Forago 64.
 forare 60.
 foras 60.
 Forbeam 59.
 Forcipes 59.
 Forctes 59.
 foretum 73.
 fordæ 59.
 Fordicidis 59.
 foreculæ 60.
 fores 60.
 Forma 59.
 Formiæ 59.
 (Formucalēs) v. Formu-
 capes.
 Formucapēs 65.
 Fornacalia 59. 66.
 forulos 59.
 Forum 59.
 (fostem) v. fostim.
 fostiam 59.
 fostim 59.
 Fovi 62.
 (Fovii) v. Fovi.
 Fracebunt 64.
 Fracilli 64.
 Frater 64.
 fraterculare 421.
 (Fratilli) v. Fracilli.
 Fratrare 64.

Fratria 64.
 (Fratriare) v. Fratrare.
 Frausus erit 64.
 Fraxare 64.
 Fregellae 64.
 Fremitum 64.
 Frendere 65.
 Frequentarium 66.
 Frictum 64.
 Frigere 64.
 friggere 64.
 Fringilla 64.
 Frivola 64.
 frons masc. gen. 42.
 Frontem 64. 139.
 Fructam et fructum 65.
 Frugamenta 65.
 Fruniscor 65.
 frunitum 65.
 Frutinal 64.
 Frux 65.
 Fucilis 65.
 (Fulcere) v. Fulgere
 Fulgere 66.
 Fulguritum 65.
 fulgus 59. 66.
 fuligo 59.
 Fulmen 66.
 fumus 59.
 Fundus 63.
 Funebrestibiae 66.
 funus 59.
 furcilla 63.
 Furcilles 63.
 furiae 59.
 Furnalia 63.
 furnus 59.
 Furum 65.
 Furvum 59. 66.
 Futare 63.
 (Futiles) v. Futtiles.
 Futtiles 63.
 (futilia) v. futilia.
 futilia 63.

G.

Gaia Caecilia 68.
 Gaipor [gripor+] 340.
 Galbeum 68.
 Galearia 68.
 Gallam bibere ac rugas
 conducere ventri 68.
 Galli 67.
 Ganeum 68.
 Gannitio 70.
 Gaudium 70.
 Gaulus 68.
 Gemursa 67.
 Genas 66.
 Geniales 67.
 Genialis lectus 67.
 Genium 67.
 Gens Aelia 67.
 Gentilis 67.
 Genuini dentes 67.
 Genus 70.
 germani 67.
 Germen 67.
 Gerrae 66.
 gerulos 67.
 Gerusia 67.
 Gestit 68.
 Gestus 67.
 Gesum 70.
 (Gigeria) v. Gizeria.
 Gingriator 67.
 gingrinæ 67.
 Gingrire 67.
 Gizeria 67.
 glamas 68.
 glires 384.
 gliscerae 70.
 Gliscere 70.
 Glittis 70.
 glocidare 70.
 Glomus 69.
 Gloria 70.
 Glos 70.

glubi 70.
 Glucidatum 70.
 Gluma 70.
 Gluttire 70.
 Gnarigavit 68.
 gnarivisse 68.
 Gnarus 67.
 Gnephosum 67.
 Gneus 68.
 Gnitor et gnixus 68.
 (Gnitus) v. Gnitor.
 Gnotu 68.
 Gracchuris 68.
 Graculi 69.
 Gradivus 69.
 Graeca sacra 68.
 Grallatores 69.
 Gramiae 68.
 Grando 70.
 Grassari 69.
 Gravastellus 68.
 Grave aes 69.
 Gravida 69.
 Reges 69.
 Gricenea 70.
 Groma 68.
 Gruere 69.
 Grumus 68.
 grunnire 69.
 Gulliocae 70.
 Gurgustium 70.
 Gutturnium 70.
 gynaeceum 16.

H.

Habitior 72.
 Habitudo 72.
 hactenus 559.
 Halapanta 72.
 Hallus 72.
 halo 53.
 Hammo 72.
 Hamotrahones 73.

Hanula 73.
 Hariuga 71.
 (Harviga) v. Hariuga.
 Hastae 72.
 hausecus 421.
 Hebes 71.
 Hecate 71.
 Hedera 71.
 Heliconides 71.
 Helucus 71.
 Heluo 70.
 Helus et helusa 71.
 Helvacea 70.
 (Helvela) v. Helvella.
 Helvella 73.
 Hemina 71.
 Hemonia 71.
 hemonem 71.
 Herbam do 70.
 Herbilis anser 71.
 (Herceus) v. Hercius.
 Hercius 71.
 Herculeus nodus
 Hercules astrologus 71.
 Here 71.
 Heredium 71.
 Herem Marteam 71.
 Heres 71.
 Herma 71.
 herna 71.
 Hernici 71.
 Hetta 71.
 Heus 71.
 Hilarodos 72.
 hilla 72.
 Hilum 72.
 Hippacare 72.
 Hippagines 72.
 Hippius 72.
 Hippocoum 72.
 Hira 72.
 Hirquitalli 72.
 Hirrire 72.
 Hirtipili 72.
 Histriones 71.

Hodoedocos 73.	(illico) v. ilico.
Homeltium 73.	illorsum 20.
Honorarios 73.	Im 73. 33.
Horctum 73.	Imago 80.
Horda 73.	(Imbarbescere) v. Inbar-
Hordiarium aes 73.	bescere.
Hordicidia 73.	(Imbelliam) v. Inbelliam.
Horreum 73.	Imbrex 77.
Hortus 73.	Imbrica tempestate 77.
Hostia 73.	(imbulbitare) v. inbulbitare.
Hosticapas 73.	(Imbutum) v. Inbutum.
Hostilis Laribus 72.	(Imm.) v. Inm.
Hostimentum 73.	immanes 130.
hostire 73. 370.	immunis 252.
Hostis 73.	(Imp.) v. Inp.
Humanum 73.	impetrare 283.
Hyperborei 73.	Impetum 252.
Hyperionem 73.	(Impite) v. Inipite.

I.

Iambi 74.	In 76. 78. 39.
Ianeus 73.	In conventionione 80.
Ianiculum 74.	Ineopte 78.
Iannual 74.	In insula 78.
Ianuli 3.	In mundo 77.
Ianus 36.	In pelle lanata 81.
Ibi 75.	In procinctu 77.
ibidem 75.	Inareculum 81.
Icadion 75.	Inbarbescere 77.
Icit 75.	Inbelliam 81.
Idulis ovis 74.	inbulbitare 23.
iduum 193.	Inbutum 77.
Iecunanum 81.	Incalanto 81.
Igitur 74.	Incalationes 76.
Ignem 75.	Incalative 81.
Ignia 74.	Incavillatio 76.
Ignis 75.	Incensit 76.
Ignitabulum 74.	Inceps 76.
Ilia 74. 57.	incepsit 76.
Illicet 74.	Incessere 76.
ilico 423. 510.	Incestus 76.
(illicere) v. inlicere.	Inchoare 76.
(Illicium) v. Inlicium.	Incicorem 76.
	inciens 69.
	Incilia 76.
	Incita 76.

- Incitega 76.
 inclamando 76.
 Inclamare 76.
 Inclutus 76.
 Incoetae 76.
 Incomitem 76.
 Incomitiare 76.
 Inconciliasti 76.
 Inconditum 76.
 Inconspretum 76.
 Increpitare 76. 81. 37.
 Increpitato 81.
 incudis 56.
 Incuria 76.
 (incus) v. incudis.
 Indepisci 75.
 Indeptare 75.
 Indictivum funus 75.
 Indiges indigetis 75.
 Indigetes 75.
 Indigitamenta 81.
 Indigitanto 81.
 Indoles 75.
 indostruum 75.
 indulgentem 252.
 industrii 452.
 Industrium 75. 252. 452.
 inebra 78.
 Inebrae 78.
 Inercta 78.
 Inermat 78.
 Iners 78.
 Infectores 80.
 infelices arbores 65.
 Inferiae 80.
 Inferium vinum 80.
 infibulati 81.
 Infindere 80.
 Infit 80.
 Infiteri 80.
 Infitiari 80.
 Infra classem 80.
 Infrequens 80.
 infrunitum 65.
 Infulae 80.
 infulas 57.
 Ingens 81.
 Ingluvies 80.
 Inhibere 78.
 Inigere 78.
 Inipite 78.
 Init 78.
 Initium 78.
 Iniuges boves 81.
 Iniurum 78.
 Inlaqueatum 80.
 Inlecebrae 80.
 Inlex 80.
 inlicere 20.
 Inlices 80.
 (Inlicies) v. Inlices.
 Inlicitator 80.
 Inlicium 81.
 Inlicium vocare 80.
 (Inliterata pax) v. Inlitterata.
 Inlitterata pax. 80.
 inmanes 131.
 Inmanis 80.
 Inmolare 78.
 Inmunis 78. 121. 252.
 Inmusulus 80. 81.
 inolevit 4.
 inops 218.
 Inori 81.
 Inpages 76.
 Inparem 78.
 Inparentem 77.
 Inpares tibiae 77.
 Inpelimenta 77.
 Inpenetrabile 77.
 Inpensam stipem 77.
 Inpercito 77.
 Inpescere 77.
 Inpetix 78.
 Inpetritum 77.
 Inpiatus 78.
 Inplexum 77.
 Inplorare 77. 54.
 Inpluvium 77.

- Inpolitias 76.
 Inpomenta 77.
 Inporcitor 77.
 Inportunum 77.
 Inpos 77.
 Inprolus 77.
 inprolis 77.
 Inpudicatus 77.
 Inputatum 77.
 Inquilinus 75.
 inquinare 35.
 Insanum 81.
 Inscitia 80.
 Insecta 79.
 Inseptum 79.
 Inseque 79.
 Insessores 80.
 insexit 79.
 Insignes 81.
 Insignis 79.
 Insimulare 79.
 insipat 449.
 Insipere far in olam 75.
 Insitum 79.
 Insons 79. 423.
 Instaurari 79.
 Instigare 79.
 Insuasum 79.
 Insulae 79.
 Insupare 79.
 integrare 9.
 Intempestam noctem 79
 Inter cutem flagitatos
 79.
 Interamnae 13.
 interatim 79.
 Interapedo 79.
 Intercutitus 80.
 interdiu 50.
 Interduatim 79.
 Intergerivi 79.
 Internecio 79.
 Internecivum testa-
 mentum 81.
 Intrahere 79.
 introrsum 20.
 investis 560.
 invocando 76.
 involando 76.
 Involvus 80.
 Iovistae 74.
 Ipsilles 75.
 Ipsippe 74.
 (Ipsullices) v. Ipsilles.
 Iracundia 75.
 Ircei 81.
 (Ircens) v. Irceus.
 Irceus 74.
 Irnela 75.
 Irpices 75.
 Irpini 75.
 irpum 75.
 Irquitallus 74.
 (Ita Castor, ita me Her-
 cules) v. Mecastor
 Italia 75.
 Itonida 75.
 Iubar 74.
 Iubere 73.
 Iubilare 74.
 Iugarius 74.
 Iugere 74.
 Iuges 74. (bis.)
 Iugula 74.
 Iugum 74.
 Iulium 73.
 Iulus 18.
 Iunium 73.
 Iunonalem 73.
 Iunonii 3.
 Iunonis Iugae 74.
 Iunonium 73.
 Iurare 74.
 Iurgatio 73.
 Iusa 73.
 Iustidies 74.
 Iustum vadem 80.
 Iuvenalia 74.
 Iuventutis sacra 74.

K.

kalendæ 281.
kalendarum 193.

L.

Labes 87.
lacer 84.
Lacerare 84.
lacerna 84.
lacerum 84.
lacinia 52. 84.
Lacit 83 (bis) 20.
Lacobrigae 84.
Lactaria 84.
Lacuna 83.
Lacus Lucrinus 87.
Laena 84.
laetrosum 83.
laetrum 83.
Laeva 83.
(laevorsum) v. laetrosum.
(laevum) v. laetrum.
lamam 83.
Lamberat 84.
Lance et licio 83.
Lancea 84.
Laneae 87.
Lanerum 84.
lanius 52. 84.
Lanoculus 84.
Lapidem silicem 82.
Lapidicinae 84.
Lapit 84.
Larentalia 85.
Larvati 85.
Latex 84.
Latine 84.
Latitaverunt 87.
Latrare 87.
Latrones 85.
Laudare 84.

Laureati 84.
Lautitia 83. 84.
Lautulae 84.
Lautumias 84.
Lavernalis porta 84.
Laverniones 84.
lax 83.
Lectosia 82.
Lectus 82.
Legimus 82.
Legio Samnitus linteata 82.
Lemnisci 82.
Lemonia tribus 82.
Lenones 82.
Lepareses 87.
Lepista 82.
Leria 82.
Lesbium 82.
Letum 82.
Levir 82.
Libella 83.
Liber 82.
Liberales 87.
Liberalia 83.
Liberata 87.
Libertatis 86.
Librile 82.
Librilia 82.
(Librilla) v. Librilia.
Libycus 87.
Libyssa 87.
Licitati 83.
Lictores 82.
Limaces 83.
limina 82.
Limis 82.
Limitatus 82.
Limites 82.
Lingua 86.
Lingula 83.
Lingulaca 83.
lin-teata v. Legio.
Liquitur 83.
Litatum 83.
Litis 83.

- Lituus 83.
 Lixabundus 83.
 Lixae 83.
 Locatum 85.
 Locupletes 85.
 loebertatem 86.
 Loebesum 86.
 (Longitrosus) v. Longi-
 trosus.
 Longitrosus 86.
 Lotos 85.
 Lucani 85.
 Lucar 85.
 Lucaria 85.
 Lucaris 85.
 Lucem 85.
 Lucereses et Luceres 85.
 Lucetium 82.
 Lucina 439.
 Lucius 85. 135
 Lucomedi 85.
 Lucomones 85.
 Lucretilis 85.
 luerionem 39.
 Luctus 86.
 Luculentus 86.
 Lucuntem 85.
 ludum 88.
 Lues 86.
 lugere 86.
 Luma 86.
 Lumbago 86.
 lupus 5. hæc lupus 42.
 Lura 86.
 lurreones 86.
 Luridi 86.
 Luscitio 86.
 Lustra 86.
 lustratio 86.
 Lustrici 86.
 lustrum 83.
 lutum 86.
 Luxa 85.
 Luxantur 86.
 Lycii 85.
 Lycophos 86.
 Lymphae 86.
 lymphaticos 86.
 Lyrnesiades 86.
- M.**
- Macellum 90.
 Macilenti 90.
 Mactus 90.
 Madulsa 91.
 Maeandrum 111.
 Maecia tribus 111.
 Maeniana 106.
 Maesius 109.
 Maeson 106.
 Magis 91.
 Magisterare 91. 142.
 Magisteria 144. 145.
 Magistrare 143.
 magistratus 91.
 magistri 91.
 Magmentatum 91.
 magna matertera 109.
 magnam socrum 91.
 Magnificior 144.
 Magnificissima 139.
 Magnificius 145.
 Magnos ludos 87.
 Magnum annum 131.
 Magnum socerum 91.
 Maiestas 109.
 Mais idibus 133.
 (Mais idibus) v. Mais.
 Maior amita 111.
 Maior avunculus 111.
 Maior Graecia 106.
 Maior magistratus 109.
 Maior patruus 111.
 Maior socer 111.
 Maior socrus 111.
 maiora auspicia 150.
 Maiorem consulem 156.
 maiores 87.

- Maiores flamines 137.
 Maius mensis 106.
 Maledictores 145.
 Malevoli Mercurii 156.
 Malleoli 105.
 malluviæ 156. 249.
 Malluvium 156.
 Malo cruce 138.
 Malta 107.
 Mamercus 98.
 Mamers 99.
 Mamertini 152.
 Mamilia turris 99.
 Mamiliorum 98.
 Mamphula 122.
 Mamphur 101.
 Mamuri Veturi 99.
 mana 90.
 Manalem fontem 93.
 Manalem lapidem 93.
 Manalis fons 148.
 manalis lapis 2.
 Manare 93.
 Manare solem 153.
 Manceps 95. 139.
 Mancina tifata 97.
 (Mancini tifata) v. Mancina.
 Mancipatione 142.
 Manduci 95.
 Mane 90. 87. 153.
 Manes Di 148. 87.
 Maniae 124.
 Manias 92.
 maniolas 92.
 Manius 135.
 Manliae gentis 137.
 M. Manlium 90.
 Mansues 145.
 Mansuetum 101.
 Mantare 100.
 manticulari 100.
 Manticularia 101.
 Manticularum 100.
 Mantisa 103.
 Manubiae 92.
 Manues 131.
 Manum et mentum 132.
 Manu mitti 153.
 Manuos 130.
 Mapalia 130. 131.
 Marcipor 340.
 Marculus 90.
 Mars pedis 156.
 Martialis campus 99.
 Martias kalendas 129.
 Martius mensis 138.
 Mas 109.
 Masculina et feminina 140.
 Masculino 139.
 masculus 109.
 mas pedis 156.
 Masucium 113.
 Matellio 91.
 Materfamiliae 90.
 Mater Matuta 159. 90.
 Materiaria negotiatio 20.
 Matertera 109. (bis)
 Matralia 90.
 Matrem Matutam 87.
 Matrimēs ac patrimes 90.
 Matronae 147.
 Matronas 90.
 Matronis aurum redditum 142.
 Mattici 90.
 Matula 90.
 matura 90.
 maturum 87.
 Mavortem 129
 Maximae dignationis 146.
 Maximam hostiam 91.
 Maximam multam 125.
 Maximi annales 91.
 Maximum Praetorem 156.
 Maximus pontifex 91.
 Maximus curio 91.

- Me 156.
 Meatus 90.
 Mecastor et mehercule-
 90.
 Meddix 88.
 Medialem 89.
 Medibile 89.
 Mediocriculo 144.
 Medioximum 89.
 Mediterream 89.
 Meditrina 89.
 Meditrinalia 88.
 Meditullium 89.
 Medius fidius 131.
 Medullitus 89.
 Megalesia 90.
 Melancöryphi 89.
 Melia 89.
 Meliboea purpura 89.
 Melicae 89.
 Meliosem 87.
 Melo 87. 6. 13.
 Melos 89.
 (Meltom) v. Meliosem.
 Membrum abscidi mor-
 tuo 135.
 Memorare 89.
 Memoriosus memorio-
 sior et memoriosius
 et memoriosissime 90.
 Mendicum 90. 158.
 Mensa frugibusque iu-
 rato 90.
 Mensae 151.
 Mensari 90.
 (Mensarii) v. Mensari.
 Mensas 152.
 Mente captus 153.
 Mentum 90.
 meopte 450.
 Mercedituum 89.
 Mercedonios 89.
 Mercurius 89.
 Merendam 89.
 Mergae 89.
 Meritavere 145.
 Mertat 89. 57.
 merula 89.
 Merum 89.
 Mesancylum 90.
 Messapia 90.
 Meta . . . 140.
 Metallum 130.
 Metaphoram 140.
 Metaplasticos 140.
 Metari 88.
 (Metelli) v. Metallum.
 Metonymia 140.
 Metus 88. hæc metus 42.
 Migrare mensa 152.
 Mhipte 144.
 Militem 88.
 Milium 148.
 Mille 142.
 Mille urbium 152.
 Millus 137.
 Milvina 88.
 Minam 87.
 Minerrimus 88.
 Minerva 88.
 Minervii 3.
 Minime gentium 88.
 Miniscitur 88.
 Minora auspicia 150.
 Minora templa 148.
 Minorem Delum 88.
 Minores 87.
 minores flamines 137.
 Minorum pontificum
 maximus 156.
 Minotauri 135.
 (Minucia) v. Minutia.
 minuere 87.
 Minuitur populo luctus
 146.
 Minurritiones 87.
 Minusculæ quinqu-
 trus 132.
 Minutia 129.
 Minutia porta 88.

- Minutum 87.
 Minyae 87.
 Miracidion 88.
 Miracula 88.
 Mirior 88.
 Miscelliones 88.
 Misenum 88.
 Miseratur 88.
 miseret 88.
 miseretur 88.
 Modo 117.
 Modo quodam 159.
 Moene 124.
 Moenia 124. 137.
 (Moesius) v. Maesius.
 (Moeson) v. Maeson.
 Mola 116.
 mola salsa 3.
 Moles 119.
 moliri 119.
 molitiones 119.
 Mollestras 105.
 Molucrum 116.
 Momar 117.
 Momen 117.
 (Momine) v. Momen.
 Monile 114.
 Monimentum 115.
 monitio 231.
 Monitores 115.
 Monodus 135.
 Monstra 151. 316.
 Monstrum 114. 117.
 Moracias 113.
 moracillum 113.
 Morbosum 113.
 Mortem obisse 131.
 Mortis causa stipulatio 156.
 Mortuae pecudis 156.
 Mortuus 113.
 Mos 148.
 Moscellis 153.
 Mox 113.
 Mucia prata 127.
 Muger 154.
 Muginari 129.
 Mugionia porta 127.
 mulcere 125.
 Mulciber 125.
 Muli Mariani 132. 18.
 Mulis 133.
 mullando 122.
 Mulleos 122.
 Multam 122. v. etiam Maximam.
 Multi Mani Ariciae 124.
 Multifacere 143.
 Multifariam 122.
 Mulus 132.
 Mummiana 119.
 Mundus 121. 120. 146.
 Munem 121.
 Muneralis 121.
 Municas 143.
 Municeps 99. 122.
 Municipalia sacra 148.
 Municipium 159.
 munifices 24.
 Munificior 145.
 (Munitio) v. Munnitio.
 Munnitio 121.
 Munus 119. 150.
 Murciae deae 133.
 Murcus 133.
 Murgisonem 127.
 Muri† 154.
 Muries 155.
 muriolam 125.
 Murmillonica scuta 127.
 Murrata potione 154.
 murratum 125.
 Murricidum 90.
 Murrinam 124.
 (murriolam) v. muriolam.
 Murtea corona 127.
 Murtiae† deae sacellum 132.
 Musai 19.
 Muscerdas 130.

Mussare 127.
 Mustricula 129.
 Muta 142.
 Muta exta 151.
 Mutae 123.
 Mutas 122. 152.
 Mutini Titini 146.
 Mutire 124.
 Muttire 125.
 mydion 129.
 (myon) v. mydion.
 Myoparo 129. 279.
 (Myrmillonica scuta) v.
 Murmillonica.
 (Myrtea corona) v. Mur-
 tea.

N.

Naccae 170.
 Naenia 158.
 Naeniae v. Neniae.
 Naevia silva 175.
 nanciscitur 382.
 Nancitor† 170.
 nactus 383.
 Nanum 191.
 (Nanxitor) v. Nancitor.
 Napuras nectito 172.
 Nare 170. 12.
 Nares 170.
 Narica† 170.
 (Narita) v. Narica.
 Nassa 172.
 Nassiterna 172.
 natare 170.
 Natinatio 168.
 natinatores 168.
 Natio 169.
 Naucum 170.
 Nauscit 174.
 Naustibulum 172.
 Nauteam 166.
 Nautiorum 168.
 Navali corona 161.

Navalis porta 192.
 Navalis scriba 172.
 Navia 172.
 Navitas 174.
 Navos 191.
 Navus 170.
 nebrundines 161.
 Nebulo 164.
 Nec 162.
 Nec mulieri, nec gremio
 credi oportere 164.
 Nec umquem 162.
 necato 194.
 Necem 190.
 Necerim 160.
 Necessari 162.
 Necessarium 162.
 Neceunt 161.
 Neci 162.
 Neglegens 162.
 Nectar 164.
 Nectere 164.
 Nefastidies 166.
 nefastis 66.
 Nefrendes 161.
 nefrones 161.
 nefrundines 380.
 Negibundum 166.
 Negotium 190.
 Negritu 164.
 Negumate 164.
 Neminis 160.
 Nemo 162.
 Nemora 161.
 Nemut 160.
 Neniae 159.
 Nep†... 166.
 Nepa 167.
 Nepos 167.
 Nepotes 167.
 Nepus 167.
 Nequalia 162.
 Nequam 164. 191.
 Nequinates 191.
 Nequinont 162.

- Nequiquam 162.
 Nequitum et nequitur 162.
 Neruum 164.
 Nesi 166.
 Neumquam 160.
 Neutiquam 166.
 Nexum 164. (bis)
 ni nobis 578.
 Nictare 188.
 (Nictit) v Nittit.
 Niger lapis 188.
 nihil, nihilum 71.
 Nihili 185.
 Ningulus 188.
 Niquis scivit 188.
 nis 33.
 Nittit† 188.
 Nivem 190.
 Nixidi† 186.
 Nobilem 186.
 Noctiugam 185.
 (Noctilugam) v. Noctiugam.
 Noctua 185.
 Noegeum 186.
 Nomen 182.
 non hettæ te facio 71.
 Non omnibus dormio 180.
 Non pridem 164.
 Nonarum dies 193.
 Nonas 180.
 Noneolæ 185.
 Nonuncium 182.
 Nota 186.
 Nothum 186.
 Nova via 184.
 Novæ curiæ 186.
 Novalem agrum 184.
 Novem trib. mil. 184.
 Novendiales 190.
 Noverca 184.
 noxa 186.
 Noxia 185.
 (NP.) v. Nep. †.
 Nuces 182.
 Nuces mitti in Cerialibus 190.
 Nuculas 182.
 Nudius tertius 177.
 Numam Pompilium 182.
 Numella 183.
 Numen 183.
 Numeræ Senatum 178.
 Numerius 178.
 Numero 177.
 Numidæ 190.
 Numidas 182.
 Nummus 183.
 Nuncupata pecunia 180.
 Nundinalem cocum 180.
 Nundinas 180.
 Nuntius 183.
 Nuper 183.
 Nupta verba 178.
 Nuptam 177.
 Nuptias 178.
 Nusciociosum 180.
 (Nyctegregia) v. Nyctegresia.
 Nyctegresia 55.

O.

- Ob 193. 236.
 Ob os 236.
 ob Romam legiones ductas 131.
 ob Troiam duxit exercitum 131.
 Ob vos sacro 218.
 Obacerare 209.
 Obacerbat 209.
 Obambulare 209.
 Obbrutuit 209.
 Obdere 217.
 Obescet 215.
 Obesus 215.
 Obferumenta 215.
 Obherbescere 218.
 Obiacuisse 244.

- Obices 209.
 Obigitat 214.
 Obinunt 214.
 Obitu 215.
 Obiurare† 214.
 Obiurgatio 231.
 oblectare 20.
 (Obliteratum) v. Oblitteratum.
 Oblitteratum 209.
 Oblucuyiasse 209.
 Obmanens 233.
 Obmoveto 242. 244.
 Obnectere 218.
 Obnoxius 217.
 Obnubit 207.
 Oboedire 211.
 Oboritur 218.
 Obperiri 211.
 Obprobrare 209.
 Obpuviat 217.
 Obrogare 209.
 Obsalutare 220.
 Obsatullent [obsatulent†] 220.
 obscatæ† 212.
 obscena 212. 234.
 obscitæ 213.
 Obscum 212.
 Obsecrare 215.
 Obsequela 223.
 obsequium 282.
 Observasse 218.
 Obsidionalis corona 218.
 Obsidionem 234.
 Obsidium 220.
 obsipat 149.
 Obsonitavere 236.
 Obstinato 220.
 Obstinat 228.
 (Obstipum) v. Obstitum.†
 Obstitum† 220.
 Obstitum 220.
 Obstrudant, obsatullent 220.
 Obtestatio 207.
 Obtractat 211.
 Obtrectator 233.
 Obturare 207.
 (Obtutu) v. Optutu.
 Obvaricator 226.
 obviam 131.
 Occare et occatorem 196.
 Occasio 194.
 Occasus 194.
 Occentare 197.
 Occentassint 196.
 Occidamus 196.
 Occisitantur 236.
 Occisum 194.
 Occultum 244.
 Occupaticius ager 198.
 Ocimum 198.
 Ocious et ocissime 196.
 ocreæ 197.
 Ocrem 196.
 Octaviae porticus 194.
 October equus 194.
 Oculatum 192. 193.
 Oculissimum 193.
 Oculitus 193.
 Odefacit 193.
 Oenigenos 225.
 Oestrum 225.
 Offectores 223. 80.
 Offendices 244.
 (Offerumenta) v. Obferumenta.
 Officiosus 223.
 Offringi 233.
 Offucare 223.
 Offucias 223.
 (Offudas) v. Offucias.
 Ogygia moenia 194.
 Oleagineis coronis 223.
 Olentica 223.
 Oletum 241.
 Olivetam 223.
 Olivitam 242.
 Ollic 231.
 Olvatum 244.
 Omen 225.

- Ommentans 218.
 omnes 35.
 Opaca 204.
 Opalia 204.
 Opertat 217.
 Opicum 212.
 Opigenam Iunonem 239.
 Opilio 217.
 Opima spolia 210.
 Piparum 215.
 Opis 211.
 Opiter 207.
 Opitulus 207.
 (Opperiri) v. Obperiri.
 Oppido 207.
 Oppidorum 242.
 Oppidum 207.
 Opportune 218.
 Ops 218.
 opsipa pullis escam 75.
 Optatam hostiam 210.
 Optima lex 232. (Cf. etiam
 Ut qui optima etc.)
 optima hostia 210.
 Optio 207. 234.
 Optionatus 236.
 Optutu 210.
 opulenti 210.
 Opunculo 217.
 Orae 202.
 Orare 234.
 Orata 202.
 Oratores 201. 234.
 Orba 200.
 Orbius 200.
 Orca 199.
 Orchestra 198.
 Orchitis 199.
 Orcum 242.
 Ordinarium 202.
 Ordiri 204.
 Ordo sacerdotum 204.
 Oreades 202.
 Oreae 202.
 Oreos 202.
 Orestiades 204.
 Oreus 203.
 orias 6.
 orichalcum 7.
 Originum libros 234.
 Oriri 201.
 Ornatus 204.
 Ortygia 200.
 Oscillantes 226.
 Oscillum 226.
 Oscines 228.
 Oscinum augurium 229.
 Oscinum tripudium 228.
 Ostor 109.
 Oscos 234.
 Osculana pugna 228.
 osculum 228.
 Osi sunt 236.
 Osorem 231.
 Ostende 236.
 ostenta 316.
 Ostentas 236. 238.
 Ostentum 226. 236. 117.
 Ostiam 228.
 Ostinet 229.
 Oufentinae tribus 226.
 Ovalis corona 225.
 Ovantes 225.
 Ovem 225.
 Ovibus duobus [duabus +]
 242.
 Oxime 225.

P.

- Pa et po 244.
 Pacem 290.
 paceo 331.
 Pacinates 278.
 Pacionem 331.
 pacisci 330.
 paco 330.
 Paeana 278.
 Paedidos 278.

- Paelices 278.
 Paeligni 278.
 Paenuria 278.
 Pagani 277.
 Pagi 277.
 Paginae 277.
 Palaemon 313.
 Palatium 276.
 Palatualis Flamen 316.
 Palatuar 524.
 paleæ 7.
 Pales 279.
 Palilia 279.
 Pallas 276.
 palmata 252.
 Palmites 276.
 Palmulae 276.
 Palpari 276.
 paludamenta 332.
 Paludati 332.
 Pancarpiae 277.
 Pandana porta 276.
 Pandiculari 277.
 Pandicularis 277.
 Pangere 260.
 pangere plantas 76. 260.
 pangere versus 76. 261.
 Panibus 277.
 Pantices 327.
 panucula 276.
 Panus 276.
 Papillae 276.
 Papiiria 294.
 Papisii 18.
 Papisios 312.
 Pappi 276.
 Parare inter se munus 296.
 pararium aes 278.
 Parasangae 278.
 Parcito linguam 279.
 Parens 277.
 parentem masc. 139.
 Parere 277.
 (Paret) v. Parret.
 Paribus equis 277.
 paricidas 278.
 Parilia 318. 279.
 Parilibus 303.
 Parmulis 306.
 paron 129.
 Parones 279.
 Parret 277. 292.
 Parricidi quaestores 278.
 Parsi 314.
 Participia 310.
 Partus 279.
 Parum cavisse videri 306.
 Parumper 278.
 (Pascales) v. Pastales.
 (Pascuales oves) v. Pastales.
 Passales 279.
 Passer marinus 279.
 Pastales 312.
 Pastillum 330.
 Pastillus 279.
 patagiarii 277.
 patagiata 277.
 Patagium 277.
 Patagus 277.
 Patellae 327.
 Pater patrimus 298.
 Pateram perplovere 330.
 Patres 321. 5.
 Patricios 308.
 Patricius 277.
 Patrimi et matrimi pueri 316.
 Patrocinia 292.
 Patronus 334.
 Patrum commune suffragium 294.
 patuli boves 284.
 Patulum bovem 277.
 Pauciens 276.
 Pauperies 276.
 Paveri frumenta 330. 332.
 pavimenta 217.

- Pavimenta Poenica 314.
 pavire 319.
 Pectenatum tectum 260.
 Pectuscum 260.
 Peculatus 260. 300.
 peculia 17.
 Peculium 324.
 Pecunia 334. 260.
 Pecunia sacrificium 318.
 pecunias 17.
 Pecuum 322.
 Pedam 258.
 Pedarium 258.
 Pedem struit 258.
 pedes 258.
 Pedestria auspicia 318.
 Pedibus obsitum 258.
 pedicosum 258.
 Pedulla 290.
 Pedum 258. 324.
 Pegasides 263.
 Pegasus 272.
 (Peligni) v. Paeligni.
 Pelamys 249.
 (? Pellates) v. Pilates.
 Pellem 249.
 Pellexit 249.
 pellibus 249.
 Pellicator 247.
 (Pellices) v. Paelices.
 Pelliculationem 312.
 Pellirem 247.
 Pelluviae 249. 157.
 Pelta 249.
 pelvem 321.
 penarius 257.
 Penas 332.
 Penatis 332.
 Penatores 300.
 Pendere poenas 255.
 Penem 290. penes 255.
 penes 16. 330.
 Penetrale sacrificium 330.
 Penetralia 255. 330.
 Penetrare 255.
 Peniculi 255.
 (Penitam) v. Poenitam†.
 Pennas 252.
 Pennatas 257.
 Penora 257.
 pensiones 255.
 Pentathlum 257.
 (Penuria) v. Paenuria.
 Penus 329.
 Perbitere 265.
 Perconctatio 266.
 (Percontatio) v. Perconctatio.
 percunctatio 266.
 Percunctatum 314.
 Perditum 265.
 perduellio 47. 73.
 Perediam et bibesiam 266.
 Peregrina sacra 300.
 Peregrinus ager 316. 334.
 Peremere 266.
 Peremne 316.
 Perempta [Perepta†] et interempta 268.
 Peremptalia fulgura 266. 316.
 Perfacul et per se facul 266.
 Perfines 244.
 Perfugam 266.
 Pergere 265.
 Pergite 265.
 Pergraecari 265.
 Periculatus sum 313.
 Perihodos 268.
 Perimit 326.
 perinde 52.
 Permissus 265.
 Permutatur 266.
 Perpetem 268.
 perpetrare 283.
 Perpetrat 268.
 Perpulit 271.

- (Persibus) v. Persicus.†
 Persicum portum 268.
 Persicus† 268.
 Persillum 268.
 Personata fabula 268.
 Pertisum 271. 51. 372.
 Pertusum dolium 313.
 Pes 312.
 Pescia 258.
 Pesestas 258.
 Pesnis 244.
 Pestifera 316. auspicia 319.
 Pestiferum fulgur 258.
 Petauristas 250.
 Petilam 244.
 Petimina 252.
 Petissere 250. 263.
 petora 250.
 Petoritum 250.
 Petrarum genera 250.
 Petreia 312.
 Petrones 250.
 Petronia amnis 330.
 Petulantes et petulci 250.
 (Phascola) v. Phascolia
 Phascolia 279.
 Philologam 310.
 Piacularia auspicia 319.
 Piacularis porta 260.
 piamenta 260.
 (Piari) v. Piaricos†
 Piaricos† 260.
 Piatrix 261.
 Picati 250.
 Picena regio 263.
 Picta 252.
 Pictor Zeuxis 252.
 Picum 252. regem 320.
 Pierides 266.
 Pietati 252.
 Pigere 260.
 Pignosa 260.
 Pila 247.
 Pilae et effigies 303.
 Pilani 247.
 Pilare 244.
 Pilat 247.
 Pilates† 300. 303.
 Pilentis et carpentis 316.
 Pilentum 247.
 Pillea 249.
 Pilumnoe poploe 244.
 Pimpleides 263.
 Pinarium v. Potitium.
 Pipatio 263.
 Pipulum 334.
 Pisatilem 258.
 Piscatorii ludi 258. 306.
 Piscatorium aes 258.
 Piscinae publicae 260.
 Pistum 258.
 pitora 251.
 Pitpit 263.
 Plancae 289.
 planci 289.
 Planta oliaginea 330.
 Plantae 289.
 Plaustrum perculi 288.
 Plauti 289.
 Plautus 305.
 Plebei aediles 289.
 Plebeiae pudicitiae 301
 Plebeias tabernas 288.
 Plebeium magistratum 289.
 plebes 488.
 Plena sue 304.
 Plentur 290.
 Plera 290.
 Plexa 290.
 Plisima† 244.
 Plorare 290.
 Plotos 304.
 Plotus 305.
 Ploxinum 290.
 Plutei 289.
 Poenas pendere 313.

- Polimenta 296. 297.
 Poenitam offam 314.
 Polet 244.
 Pollit 313.
 Pollucere 332.
 Polteo 244.
 Polubrum 321.
 Pomonal 330.
 Pompina 295.
 Pondo 320.
 Pone 324.
 Popillia 294.
 Popularia sacra 332.
 Populi commune suf-
 fragium 294.
 populo Romano Quiritibusque 47.
 porca 77.
 Porcae 274.
 Porcam 306.
 porcant 274.
 Porcas 306.
 porcet 11.
 Porci effigies 297.
 porgam 274.
 Poriciam 273.
 Porigam 274.
 (Porriciam) v. Poriciam.
 Portenta 316.
 Portenta rerum 318.
 portentum 117.
 Porticulus 299.
 Portisculus 298.
 Portorium 302.
 Portum 292.
 Portunus 313.
 (Posimerium) v. Posimi-
 rium.
 Posimerium 327.
 Possessio 292.
 Possessiones 308.
 Posticam lineam 292.
 Posticum 276.
 Post liminium † rece-
 ptum 274.
 Postularia fulgura 316.
 Postumus 306.
 poteratur 308.
 Potestur 308.
 Potitium et Pinarium
 300.
 Potitus servitute 328.
 (Praet et) v. Pretet†
 Praebia 297.
 Praecem 314.
 Praeceptat 244.
 Praecia 280.
 Praeciamitatores † 324.
 (Praecias) v. Praecia.
 Praecidaneae agna 280.
 Praecidaneam porcā
 273.
 praecidarium 272.
 Praecidere 335.
 praecipuum 56.
 Praedia † 306.
 Praedonulos 314.
 Praedotio n† 244.
 Praefecturae 292.
 Praefericulum 327.
 Praeficae 280.
 praegnans 69.
 Praeiurationes 280.
 (Praeliare dies) v. Proe-
 liare.
 Praemetium 297. 465.
 Praemiosa 313.
 Praeneste 280.
 Praenomnibus 281.
 praepetere 318.
 Praepetes aves 244. 319.
 Praerogativae centu-
 ries † [centuriæ] 324.
 Praes 279. 139.
 Praesagire 280.
 Praesagitio 337.
 (Praesentanea) v. Pre-
 san....
 Praesiderare 279.
 Praesidium 280.
 praesipere 16.

- Praestinare 280.
 Praestitem 280.
 Praestolari 280.
 Praeteriti Senatores 322.
 Praetexta pulla 303.
 Praetextae 279.
 Praetextatis 317.
 Praetex(ta)tum sermo-
 nem 316.
 Praetor 296. 308.
 Praetoria cohors 279.
 Praetoria porta 279.
 praetorium 279.
 Praevaricatores 282.
 Prandicula 330.
 Prandium 279.
 Precem 315.
 Presan.... 330.
 Pretet† 244.
 pri 282.
 Prima aut secunda hora 316.
 Primanus tribunus 299.
 Primigeniae Fortunae 304.
 Primigenius sulcus 303.
 Primordia 281.
 princeps 50.
 Principalis 281.
 Priscæ latinae coloniae 308.
 Prisci Latini 282.
 Priscus Tarquinius 282.
 Pristina 334.
 Pristinum 283.
 privata 282. sacra 316.
 Privatae feriae 314.
 Privato sumtu 297.
 privatum 282.
 privatus 282.
 Priveras 334.
 Priviclio es† [Privicloes] 244.
 Privignus 282.
 privilegium 282.
 Privos privasque 282.
 Pro 287. (bis.)
 Pro censu classis iuni-
 orum 322.
 pro rostris 282.
 Pro scapulis 298.
 Pro sententia 282.
 Proaedificatum 314.
 Probi† [Probi] 284.
 Probrum 284.
 Probrum virginis Ve-
 stalis 308.
 probum 285.
 procaces 281. 324.
 Procalare 281.
 Procalato 327.
 Procapis 281.
 Procure 281. 324.
 procas 324.
 procastria 282.
 Procat 281.
 Procedere 313.
 Procellunt 281.
 Procera 281.
 Procestria 282.
 procet 281.
 proci 281. 324.
 Procincta classis 281. 326.
 prociet 281.
 (procit) v. prociet.
 Procitant 281.
 Procitare 283.
 Procitum 282.
 Procitum testamentum 282.
 Procubitores 332.
 procudere 56.
 (Proculato) v. Procalato.
 Proculiunt 332.
 Proculum 281.
 Procum 324.
 Procuraciones 318.
 Prodegeris 284.

- Prodidisset tempus 314.
 Prodigere 285.
 Prodigia 284.
 Prodigiatores 284.
 prodigium 117.
 Prodiguae hostiae 330.
 prodigus 285.
 Prodinunt 284.
 Prodit 284. 317. 318.
 Produit 284.
 Proeliares dies 283.
 Profanum 287. 332.
 Profecturi 285.
 Profesti dies 286.
 Profestum diem 333. 332.
 Profestum facere 332.
 Profundum 287.
 Profusus 287.
 Progenerum 287.
 prognare 67.
 Prohibere comitia 298.
 proinde 52.
 Prolato aere 314.
 Proletarium 283.
 Prologium 283.
 Prolugere 283.
 Promellere 334.
 Promenervat 244.
 Promerion 244.
 Promiscam 281.
 Promissum capillum 280.
 Promonstra 281.
 Promptum 328.
 Promulco 281.
 Promulgari 281.
 Pronubae 314. 317.
 Pronurus 280.
 Prop... 332.
 Propages 283.
 Propatulum 284.
 Properam 332.
 Properare 299.
 Properus 284.
 Propetrare 283.
 Prophetas 284.
 Propius sobrino 290.
 Propriassit 284.
 Propter viam fit sacri-
 ficium 284.
 Proptervia auspicia 318.
 Propudii ait porcus [Pro-
 pudianus porcus] 306.
 Propudium 283.
 Prorsilimites 297.
 Prorsum 279.
 Prorsus 298.
 Prosapia 282.
 Prosedas 282.
 Prosequium 282.
 Prosicium 282.
 Prosita 282.
 Prospera (nomina) 272.
 Prospices 244.
 prostibula 6. 282.
 (prostibulae) v. prostibula.
 Prosumia 282.
 Protelare 296.
 Protinam 283.
 Provinciae 283.
 Provorsum fulgur 284.
 Prox 332.
 Prugnum 283.
 Pruina 283.
 Prymesius 281.
 (Prymnesius) v. Pryme-
 sius.
 Pube praesente 335.
 Pubes 270. 330.
 Publica pondera 320.
 Publica sacra 316.
 Publici augures 320.
 Publicius clivus 306.
 Pudicitiae 314.
 pudicus 19.
 pudor 19.
 Puelli 324.
 Pueri 304. 217.
 Pueri aeneum signum
 304.
 Pugio 297.

- Pugnus 273.
 Puilia saxa 330.
 Pulcher bos 306.
 Pulchralibus atque cupidus † 314.
 Pullariam manum 313.
 Pullarium 318.
 pullum 316.
 Pullus Jovis 316.
 Puls 316.
 Punctariolas 315.
 Punctatoriolas 314.
 Punici 311.
 Punicum 284.
 Pupinia 294. 295.
 Pura vestimenta 327.
 Pure lautum 327.
 purgamenta 260.
 Puri, probi, profani, sui auri 330.
 Purimetetinerō 335.
 Purimenstrio 332.
 purpurea 252.
 putare vites 77.
 putatæ vites 271.
 Puteolos 273.
 Puteum 270.
 Puticuli 271.
 Putitium 271.
 Putus 271. 19. 77.
 (puvire) v. pavire.
- Q.
- Quadranta † [Quadrantal] 346.
 quadrata legio 500.
 Quadrata Roma 346.
 Quadriplatores 345.
 Quadrurbem 346.
 quæserē 346.
 Quaeso 346.
 Quæstores 344.
 Quamde 348.
- Quam mox 348.
 Quando 345.
 Quandoc rex comitavit fas 344.
 Quandoc stercus delatum fas 344.
 Quartarios 346.
 quasillos 33. 529.
 quassare 348.
 quatenoc 346.
 (quatenos) v. quatenoc.
 Quatenus 346.
 Quatere 348.
 quatinus 346.
 Quatrurbem 347.
 Quaxare 346.
 Quercus 343.
 Querqueram 342.
 Querquetulanae 348.
 Querquetularia porta 349.
 Ques 348.
 Qui hoc censetis, illuc transite etc. 348.
 Quianam 340.
 Quid nisi 340.
 Quietalis [Qui et aliis †] 340.
 Quincentum 338.
 Quinctia prata 342.
 Quinquatrus 338. 132.
 Quinque genera signorum 350.
 Quinquennales 350.
 Quinquertium 340.
 Quintanam classem 342.
 Quintana porta 343.
 (Quintia prata) v. Quinctia.
 Quintiliani 62.
 Quintiliani Luperci 342.
 Quintipor 340.
 Qui patres, qui conscripti vocati sunt in Curiam? 338.
 Quippe 340.

Quirina tribus 338.
 Quirinalia 338.
 Quirinalis collis 338.
 Quirinalis mons 7.
 Quirinalis porta 336.
 Quirinus 336. 34.
 Quirites 338. 34.
 Quiritium fossae 338.
 Quispiam 338.
 Quisquiliae 340.
 Quod 351.
 Quoniam 350.
 Quot [Quod+] servi, tot
 [servitute+] hostes 348.

R.

R pro *S* littera 359.
R duobus 378.
 Rabidus 374.
 Rabula 375. 393.
 Radere genas 374.
 Rapi simulatur virgo 404.
 Rapi solet fax 404.
 Rasores 377.
 Rates 374.
 rationes 402.
 Ratissima 402.
 Ratitum quadrantem 377.
 Ratumenna porta 378.
 ratus et ratum 378.
 Ratus sum 376.
 Raucos 406.
 raudus v. Rodus.
 Raudusculana porta 376.
 Ravam vocem 392.
 Ravi coloris 375.
 Raviliae+ [Ravillae] 378.
 Ravim 376.
 ravo, ravia 377.
 ravistellos 375.
 Reapse 386.
 Recellere 378.
 Recepticium servum 394.
 Receptus mos 404.
 reciniati 380.
 Recinium 378.
 Reciperatio 378.
 Recipie 402.
 Reciprocare 378.
 Reconductae 380.
 Rectae 380.
 Recto fronte 402.
 Redantruare 370.
 Redemptitavere 402.
 Redemptores 370.
 Rederguisse [Redarguisse+] 372.
 (Redhibitum) v. Redibitur.
 Redhostire 370.
 Redibitur 370.
 Rediculi fanum 393.
 Redimiculum 372.
 Redinunt 401.
 Rediviam sive reluvium 370.
 Redivivum 372.
 Referri diem predictam 404.
 Refert 394.
 Refriva faba [frabra+] 380.
 Refutare 382.
 regale 401.
 Regalia exta 404.
 Regia 385.
 Regiae feriae 384.
 Regifugium 385.
 Regillis 402.
 Regimen 386.
 Regium 400.
 Reglescit [Regiescit+] 384.
 Relegati 386.
 Religioni est 396.
 Religionis praecipue habetur Censoria maiestas 396. 398.
 religiosi 404.
 Religiosum ac sacrum 404.

- Religiosus 386.
 Reluere 388.
 reluvium v. Rediviam.
 Remanant 392. 394.
 Remancipatam 380.
 Remant 393.
 Remeare 380.
 Remeligenes [Remeligenes +]
 et remorae 380.
 Remillum 382.
 Remisso exercitu 406.
 remorae v. Remeligenes.
 Remorbescat 382.
 Remores aves 383.
 Remoria 383.
 Remulco 383.
 Remurinus ager 383.
 Renancitur 382.
 Renovativum fulgur 404.
 Reor 383.
 repages 388.
 Repagula 388.
 Repanda† 372.
 Repastinari 388.
 Repedare 388.
 Répertum 408.
 Repotia 388.
 Repudium 388.
 Repulsior 402.
 Requeeapse 402.
 Res conperendinata 393.
 Resecrare 390.
 Reserari 393.
 Reses 391.
 residuus 391.
 Resignare 388.
 Resignatum aes 396.
 Resparsum vinum 353.
 Respicere autem et +
 [avem] 404.
 Respici avis 406.
 respondere 512. 511.
 Respublicas multarum civi-
 tatum 402.
 Restat 394.
 Restibilis ager 391.
 Resultare 391.
 (Retanda) v. Repanda +
 Retiario 396.
 Retractare 375.
 Retricibus 394.
 Reus 372. 406.
 reus promittendo 372.
 reus stipulando 372.
 Rhegium 369.
 Rhinocerotem 370.
 Rhondesicadionque +
 [Rhonches Icadionque] 370.
 Rica 406.
 Ricæ 380.
 Rictus 408.
 riculæ 380.
 Rideo canterio 394.
 Ridiculus 394.
 Rienes 380.
 Rigido 400.
 Rigidum 385.
 Rimari 383.
 (ringi) v. ringitur.
 ringitur 409.
 rite 375.
 Rituales 396.
 Ritus 374. 404.
 Rivus 372.
 rixæ 409.
 (rixosæ) v. rixosi.
 rixosi 409.
 Robigalia 361.
 robosem 11.
 Robum 359.
 robur 359.
 robus 359.
 robusti 359.
 Rodus vel raudus 356.
 Rodusculana porta 377.
 Rogat 394.
 Rogatio 362.
 Romam 362. 363.
 Romanam portam 354.
 366.

Romaniludi 352.
 Romanos 400.
 Romanus ager 360. 362.
 Romulia tribus 369.
 Romulum 362.
 Romulus et Remus 363.
 rorarios 11.
 Rorarios milites 359.
 Rorarium vinum 361.
 Rosci 407.
 (Roscii) v. Rosci.
 Rosea 393.
 Rotundam 355.
 rubidæ 353.
 Rubidus 353.
 Ructare 352.
 rudem 356.
 Rudentes 356.
 rudiari 356.
 rudiarii v. rudiari.
 Rudus vel raudus 357.
 Rufuli 350.
 Rumen 369. 7.
 Rumentum 369.
 Rumex 368.
 Ruminalis 369.
 rumis 368.
 Rumitant 369.
 Runa 353.
 Rupitias† 356.
 Ruri 396.
 Ruscum 354.
 Ruspari 356.
 Rustica vinalia 356. 406.
 Rustum 356.
 Ruta caesa 354.
 Rutabulum 354.
 Rutilæ canes 396.
 rutilias† 354.
 Rutili 350.
 Rutilium† [Rutilum] 354.
 Rutrum 354.
 (Rutuli) v. Rutili.
 Rutundam 354.

S.

Sabatina 512.
 Sabini 512.
 Sabiniquod volunt som-
 niant 478.
 Saccorum 462.
 Sacella 464.
 sacena 466.
 sacer homo 466.
 Sacer mons 466.
 Sacram viam 410.
 Sacramento 514.
 Sacramentum 516.
 Sacrani 468.
 Sacratae leges 466.
 Sacrem porcum 464.
 Sacrificium 525.
 Sacrificulus 464.
 Sacrima 464.
 Sacrosanctum 466.
 sadum 510.
 Saeculares ludi 487.
 Saga 471. 260. 337.
 Sagaces 468.
 sagaces canes 337.
 sagax 280.
 Sagmina 468.
 Salaciam 481.
 Salariam 480.
 Salentinos 484.
 Salias virgines 484.
 Salicem 484.
 Salinum 484. 516.
 Salios 482.
 Salmacis nomine nym-
 pha 484.
 Saltum 434.
 Salutaris porta 480.
 Salva res est etc. 480.
 Sam 477. 33.
 Sambuca 478.
 sambycistræ 479.
 Sanates 470. 524.

- Sanctum 462.
 Sanderacam 478.
 Sannitibus + [Samnitibus] 480.
 Sanqualis 462. 3.
 Sanqualis porta 512. 515.
 Saperda 479.
 Sapsa 477.
 sarcire 473.
 Sarcito 474.
 Sardanapallus 474.
 Sardare 473.
 Sardi vernaies + [venales] etc. 472.
 Sargus 474.
 Sarisa 466.
 (Sarissa) v. Sarisa.
 sarmenta 473.
 sarcere 473.
 (Sarpiuntur vineae) v. Sarpuntur.
 Sarpta vinea 473.
 Sarpuntur vineae 524.
 Sarra 473.
 sarta tecta 473.
 Sarte 472.
 Sas 476.
 Sateurnus 477.
 Saticula 506.
 Satis 526.
 Satura 458.
 Saturet + [Satur et] 418.
 Saturnia Italia 474.
 Saturnii versus 476.
 Saturnius, mons 474.
 Saturno dies festus 476.
 Saturno sacrificium fit etc. 512.
 Saxum Tarpeium 512.
 Scaevam 476.
 Scandulaca 488.
 Scaptensula 488.
 Scaptia tribus 513.
 Scelerata porta 497.
 Sceleratus campus 494.
 Sceleratus vicus 494.
 Scena 466.
 Scenam 488.
 scenicos 480.
 Scensas 504.
 Schedia 497.
 Schoeniculas 486.
 Scholae 518.
 scilicet 35. 510.
 (Scirpus) v. Scriptum +.
 Sciscito 433.
 Scita plebei 412.
 Scitae 488.
 Scitum populi 488.
 Scorta 488.
 scortea 589.
 Scortes 489.
 Scruptae 492.
 Scrautum 495.
 Scribas 492.
 Scribonianum 494.
 Scribtum lapidem 524.
 Scriptum + 490.
 Scripturarius 492.
 Scrupi 495.
 Scrutillus 495.
 Scurrae 418.
 scuta 494.
 Scutulum 487.
 scyticae + [scutica] 494.
 Secespitam 500. 522.
 Secessiones + 500.
 Secivum 523.
 Seclusa sacra 466.
 Sectarius verbix 500.
 Sectio 500.
 Sectores 500.
 (Seculares ludi) v. Saeculares.
 Secundae res 500.
 secures bipennes 15.
 Securus 417.
 Secus 420. 498.
 Sed 500.
 Sediculum 500.

- Sedum* 510.
Seges 508.
Segesta 508.
segestria 49.
Segnitia 504.
segregare 17.
seiuges 74.
Seliquastra 508
Sellae curulis locus 514.
Sementivae feriae 500.
semiplochia 304.
Semis, semodius, semuncia 414.
Sempronia horrea 410.
Senacula 518.
Senaculum 501.
Senatores 502.
Senatus decretum 502.
Senis crinibus 502.
Senium 502. 21.
Senonas 502.
Sentes 502.
Sentinare 502.
Seplasia 506.
Septem dies 522.
Septentriones 504.
Septimontio 524.
Septimontium 507.
Septuennio quoque 518.
Sepulchrum 504.
Sepultum morte, moroque + [meroque] 506.
Se quamque 524.
Sequester 504.
seræ 19.
seri 19.
Serilla 508.
(Serijs) v. Setius +
Sero sapiunt Phryges 510.
Serpsit 523.
Serpula serpserit 526.
Serra proeliari 516.
Sertorem 508.
Servilius lacus 410.
Servorum dies 510. 515.
(sesopia) v. sapia 408.
Sestertinotam 520.
Sestertius 498.
sesuvium 510.
Setius + 510.
Sex milium et ducentorum hominum legionem 500.
Sex suffragia 498.
Sex Vestae sacerdotes 516. 525.
Sexagenarios 496.
Sextantari asses 518.
sexu 498.
Sexus 499.
Sibus 500.
Sicules 500.
silicissat 21.
Sicilicum 500.
Sicyonia 500.
[Sifus] Si. fus + 506.
Signa 504.
Signare 507. 397.
Silatium 521.
Silentio surgere 522.
Silere 514.
Silicernium 417.
Silus 508.
Silvi 508.
Simpludiarea 498.
simpulatricem [simulatricem +] 260.
simpultrices 501.
Simpulum 501.
Simultas 500.
Sinciniam 500.
sine dolo malo 49.
Sine sacris hereditas 408.
sinistimum 52.
Sinistrae aves 502.
Sinistrum 526.
Siparium 506.
Siremps 515.
sis 35. 422. 510.

- Sisipitem 510.
 Sistere fana 526.
 Sobrinus 420.
 Sobrium vicum 422.
 Socordiam 415.
 Sodalis 422.
 Sodes 422. 35. 510.
 Sol [Jol †] 464.
 Solari 428.
 solitaria [solaria †] 426.
 Solatum 428.
 Solcus 435.
 Solea 428.
 (Solemnia sacra) v. Sol-
 lemnia.
 Solia [Solla †] 426.
 soliar 426.
 solida 412.
 Solida sella 520.
 Solino 526.
 Solipugna 430.
 Solitaurilia 412.
 Solla † 426.
 sollemne 426.
 Sollemnia sacra 516.
 sollers 412.
 Sollicitare 526.
 sollicuria 426.
 solliferrea [soliiferria †] 412.
 solliferreum 426.
 Sollistimum 426.
 Sollo 426.
 sollum 412.
 Solox 428.
 Solum 426.
 Sonivio 408.
 Sonivium 422.
 Sons 422.
 Sontica causa 514.
 Sonticum morbum 410.
 sonticus 79.
 Soracum 423.
 Sororiare [Sororiae †] 420.
 Sororium tigillum 420.
 441.
 Sors 422.
 sortus 422.
 Sos 428.
 Sospes 430.
 Sospitare 431.
 Spara 489.
 Spatiatorem 514.
 Speciem 520.
 Spectio 492.
 Spectu 490.
 speculator 56.
 Specus 510.
 Speres 492.
 Spetile 490.
 spicio 2.
 Spicit 490.
 Spiciunt 514.
 Spicum 492.
 Spinther 494.
 Spintyrnix 490.
 Spira 490.
 Spirillum 490.
 Spondere 484. 510. bene
 sponsis 526.
 Spurcum vinum 524.
 Squalidum 487.
 Squarrosos 486.
 Stagnum 458.
 Stalagmium 460.
 Stata sacrificia 516.
 Statae Matris 460.
 Statu liber 458.
 Statua 410.
 statuæ Cinciae locus 354.
 Status dies 458.
 [Stellionem] Stelionem †
 454.
 Stellam 526.
 Stellati(na tribus) 512.
 Stercus 516.
 Ste(rilam) 462.
 stilla 515.
 Stipatores 456. 526.
 stipam 526.
 Stipem 420. 454.

- Stipes 457.
 stipites 526.
 stiria 515.
 Stiricidium 515.
 Stirpem 454.
 (Stlata) v. Stlatta.
 Stlatta 454.
 Stlembus 455.
 stlitern 455.
 stlocum 455.
 Stolidus 460.
 Strebula 452.
 Strenam 452.
 Strigae 457.
 Strigem 456.
 Strigores 456.
 Stritavum 456.
 Stroppus 452.
 Struere 450.
 Strues 450.
 Struices 450.
 struferctari 60.
 (struferctarii) v. struferctari.
 Struferctarios 417.
 Struppi 520.
 Strutheum 452.
 struthocamelum 279.
 Stultorumferiae 462. 338.
 Stuppam 460.
 Stuprum 460.
 Stura 460.
 Suad ted 526.
 Suasum 434.
 Sub corona 442.
 sub diu 50.
 Sub iugum mitti 436.
 Sub vineam iacere 449.
 Sub vitem hastas iacere 446.
 Sub vitem proeliari 449.
 Sub vos placo 444. 218.
 Subactus 447.
 Subdit(us) 512.
 Suber 462.
 Suberies 416.
 Subices 436.
 Subici aries 520.
 Subigere arietem 526.
 subinde 52.
 Sublesta 417.
 Sublicium pontem 414.
 Sublimavit 442.
 Sublimen 442.
 Sublucare arbores 524.
 Suboles 444.
 Subrimios † 368.
 Subrumari 442.
 (Subrumos) v. subrimios †.
 Subscudes 441.
 subsidium 280.
 [Subsidium] Subsidum † 440.
 subsignare 388.
 Subsilles 441.
 Subsolanee 440.
 Substillum 440.
 Subuculam 444.
 Subulo 444.
 Suburam 444.
 Suburanam tribum 432.
 Subverbustam 444.
 Succenturiare 442.
 Succidanea hostia 433.
 Succingulum 432.
 Succrotilla 431.
 Sucerdae 432.
 Sueula 430.
 Sudiculum 500.
 Sudum 417.
 Sufes 446.
 Suffibulum 522.
 Suffimenta 522.
 Suffiscus 444.
 suffitio 2.
 Suffragatores 520.
 Suffuerat 524.
 Suggillatum 433.
 Suillum genus 450.
 Sulci 434.
 Sultis 428. 510.

Sum pro eum 426.
 Summanalia 524.
 Summissionem 516.
 Summussi 424.
 Suopte 450.
 supare 282.
 Supat [Supa +] 448.
 [Supellectilis] Supellectilis†
 418.
 super 436.
 Supercilia 439.
 Supercilium 436. 30.
 Superescit 434.
 Superstites 436.
 Supervacaneum 414.
 Supervaganea avis 438.
 Supparum (340)
 Supparus 448.
 Suppernati 438.
 Supplicium 446.
 Suppreum 438.
 Suppum 410.
 sureulus 433. 425.
 Suregit 423.
 Suremit 425.
 surempsit 424.
 (Surregit) v. Suregit.
 (surempsit) v. surempsit.
 Surum 422.
 Sus Minervam 450.
 Suspectus 448.
 Susque deque 409.
 Sutelae 449.
 Sutrium quasi eant 448.
 Sybinam 500.
 Sycophantas 433.
 Syrium non Scyrium 424.

T.

tabellarii 542.
 Tabellis 542.
 Tabem 542.
 Tabernacula 540. 9. 27.

taberna continua 9.
 Tablinum [Tabiinum +] 540.
 Taciturnus 560.
 tacitus 560.
 Taedulum 548.
 Taenias 548.
 Taenpoton 545.
 (Taepocon) v. Tamperon†.
 Tagax 542.
 Tages 542.
 Tagit 540.
 talam 544.
 Talassionem 528.
 Talassus 544.
 Talentorum non unum
 genus 542.
 Taliam 544.
 Talionis 550.
 Talipedare 542.
 Talus 542.
 Tam 546.
 Tamperit quam extrema
 faba 550.
 Tama 548.
 Tame 546.
 (Taminare) v. Temerare.
 Taminia 542.
 Tammodo 542.
 (Tamne) v. Tanne.
 Tamperon + 544.
 Tandem 548.
 Tanne 542.
 Tappete + 528.
 [Tapulam] Tappullam +
 legem 550.
 Tarmes 545.
 Tarpeiae esse effigiem
 550.
 Tarquittias scalas 550.
 Tarracina 16.
 Tartarino 546.
 Tatium 548.
 Taurus 530.
 Tauri ludi 529.
 Tauri verbenaeque 548.

- Taurium aes 544.
 Taurorum specie simulacra 550.
 Taxat 540.
 Taxat et taxatio 541.
 taxatores 540.
 tectum delictatum 51.
 Tegillum 558.
 tegulae deliciares 51.
 Tela 556. 3.
 Temerare 554.
 Temetum 554.
 Tempesta 553.
 Tempestatem 553.
 Templi figura 552.
 Templum 559.
 Tenitae 560.
 Tensam 554.
 Tentipellium 556.
 Tenus 559.
 Teram 552.
 Terentum 529.
 Teres 552.
 Teretinatibus + 552.
 Termentum 552.
 Termes 559.
 Termino sacra faciebant 560.
 Terminus 560.
 Termonem 550.
 (Terracina) v. Tarracina.
 Tersum diem 550.
 Tertium quartum 552.
 teruncium 183.
 Tesca 539.
 Testiculari 558.
 testilari 558.
 testudinatum tectum 260.
 Tetini 558.
 Thaleae 542.
 Themini 559.
 thesaurum 6.
 Thiasitas 558.
 Thocum 559.
 Thomices 539.
 Thraeces 558.
 Thymbreum 540.
 Thymelici ludi 480.
 Tiberis 558. 3.
 Tibicines 558.
 Tibris 558.
 Tifata 558.
 Tifata curia 558. Mancinata tifata 97.
 Tigillum sororium 556.
 Tignum 556.
 Tinia 555.
 tintinnabant 557.
 Tintinnare 556.
 Tintinnare 556.
 Tippula 558.
 Titia 558.
 Titiensis tribus 558.
 (Titivillitium) v. Tittibilicium.
 Tittibilicium 558.
 Tituli 558.
 Todi 530.
 (Toeporchon?) v. Tamperon +.
 Togatarum 530.
 Toleno + 540.
 Tolerare 540.
 Toles 540.
 (Tolleno) v. Toleno +.
 Tongere 539.
 tongitio 539.
 Tonsam 538.
 Tonsilla 539.
 tonsillae 540.
 Topper 532.
 Torrens 532.
 Torreri 534.
 Torrum 535.
 Torum 534.
 Torvitas 534.
 tosillam 281.
 Toxicum 536.
 Trabica navis 558.
 Trabs 558.
 Trachali 558.

Tragula 559.
 Tragus 558.
 transfuga 266.
 Transtra 559.
 trepidatio 559.
 trepido 559.
 Trepit 559.
 triambi 74.
 Tributorum conlatio-
 nem 556.
 Tributum 559.
 tricenariæ 50.
 Trientem tertium pondo
 550.
 Trifax 559.
 Triginta licitoribus 528.
 530.
 trimum 5.
 Tripudium 552.
 Trisulcum fulgur 530.
 Tritogenia 559.
 tritum 9.
 Triumphales coronae 559.
 Troia 559.
 Tromentina tribus 559.
 Trossuli 559.
 truam 7.
 truant 7.
 trullam 22.
 Truo 559.
 Tryga 558.
 trygetus 558.
 Tubicines [Tibicines +] 532.
 Tubilustria 531.
 Tuditano 530.
 Tuditantes 530.
 Tudites 531.
 tueor 536.
 Tuguria 536.
 Tullianum 540.
 Tullios 531.
 Tumultuariimilites 536.
 Tumulum 536.
 tuopte 450.
 Tuor 537.

Turannos 534.
 Turbelas 534.
 Turmam 534.
 Turrani 535.
 Tusci 537.
 Tusculum 537.
 Tuscum vicum 536.
 tutela navis 55.
 Tutulum 534.
 Tutum 546.
 Tymbreus 541.
 Tyria maria 534.
 (Tyrrus) v. Epirus †.

U.

Uls 578. 30.
 ultra, ultimus 30.
 Umbrae 575.
 Unciaria lex 572.
 Unda? [V. ntupum †] 574.
 Ungulatos 578.
 Ungulus 570.
 Ungustus 577.
 Urbanas tribus 560.
 Urvat 570.
 ustrina 23.
 Ut qui optima lege fue-
 rint 212.
 Uxorium 578.

V.

Vacerram 570.
 Vadem 577.
 vadimonium obisse 131.
 Vae victis v. Ve victis.
 Vae vobis et ni nobis 578.
 Vagorem 570.
 Vagulatio 570.
 Valesii 18.
 Valgos 570.
 vallecule 29.

- (Vallescit) v. Vallesit.
 Vallesit 577.
 (vallicula) v. vallicula.
 Valvoli 570.
 Vapula Papiria 568.
 Vastum 569.
 Vaticanus collis 578.
 Ve 578. 560.
 Ve victis 568.
 Vecors 568. (bis)
 Vecticularia vita 578.
 Vectigal 562.
 Vediovem 578.
 Vegrande 568. 578.
 Vehere 567.
 Veia 560.
 veiari 560.
 (veiarum) v. veiari.
 veiatura 560.
 (Veiovem) v. Vediovem.
 Vel 561.
 velabra 54.
 Velati 561. 11.
 Velitatio 561.
 velites 21.
 Venditiones 574.
 Venenari 572.
 Venerari 573.
 Ventabam 574.
 (Ventabant) v. Ventabam.
 Versacrum 578.
 Verberitare 578.
 Veredos [Veredis †] 567.
 Vergiliae 566.
 Vermina 570.
 Vernae 566.
 Vernisera 578.
 Verruncet 567.
 verse 14.
 Versuram 578.
 Versuti 565.
 Verticulas 564.
 Veruta pila 570.
 vesanus 568.
 Vescor 560.
 Vesculi 578.
 Vescus 560.
 Vespae et vespillones 560.
 Vesperna 560. 38. 505.
 Vesperugo 560.
 Vespices 561.
 vespillones v. Vespae.
 vespulae 561.
 Vesticeps 560.
 vestimentum 560.
 Vestis 560.
 Veteratores 561.
 Veterinam bestiam 561.
 Veterinosus 561.
 Vexillum 577.
 Viae 564.
 Viatores 564.
 Vibices 563.
 Vibracae 563.
 (Vibrissae) v. Vibracae.
 Vibrissare 563.
 vicani 562.
 Vici 562.
 Vicinia 560.
 Victimam 562.
 Viduertas 561.
 Viere 570.
 Vietus 577.
 Viget 562.
 Viginti quinque poenae 562.
 viginti sex viri 292.
 Viminalis et porta et col-
 lis 574.
 Vinalia 573. 46.
 Vinciam 578.
 vindemiam 223.
 Vindex 574.
 Vindiciae 574.
 Vineae 574.
 Vinnulus 577.
 Violari 63.
 (Violarii) v. Violari.
 viras 348.

- (Virgiliae) v. Vergiliae. Vivissimus 578.
 Viritanus ager 567. Voisgram† 562.
 Viritim 578. vola 565.
 (Vitiligo) v. Vituligo. Volae vestigium 565.
 Vitulans 561. Volones 565.
 Vituligo 561. Voltornalia 578.
 Vivatus et vividus 574. Vopte 578.

- ἀγκύλον 8.
 ἀγνός 10.
 ἄγχειν τὴν δειρήν 6.
 (ἀγγόνη) v. ἄγχειν
 αἶ 5.
 αἶρε 15.
 αἶρειν 18.
 αἰών 9.
 ἀκέσασθαι 7.
 ἀκόνη 18.
 ἀλγῶ 4.
 ἀλδῶσκω 4.
 ἄλην 72.
 ἄλλεσθαι 6.
 ἄλλος 5.
 ἀλφόν 3. 561.
 ἄμματα 9.
 ἄμνός 5.
 ἀμφί 12.
 ἀμφίβολα 12.
 ἀναδραμεῖν 7.
 ἀνιγρόν 5.
 ἄνους 5.
 ἄξονα 3.
 ἀρᾶσθαι 200.
 ἀρδεύειν 8.
 ἀρητῆρες 201.
 ἄρδρα 15.
 ἀρσενικά 142.
 ἀρχή 12.
 ἄστν 4.
 ἀτόμους 67.
 ἄτρωκτα 14.
 αὔξησις 13.
 αὔς 10. 71.
 ἀφρικῆς 2.
 ἄχυρα 209.
 βαθύς 22.
 βαρδύς 25.
 βλάκας 51.
 βλάξ 24. 25.
 βλίττοι 558.
 βόλβιτον 23.
 βουλή 26.
 βούπαιδας 23.
 βούσυκον 23.
 βραχίον 23.
 βραχύ 23.
 βυκάνην 23.
 γαλῶς 70.
 γαυριᾶν 70.
 γέργερα 69.
 γέβρας 28.
 γῆν 70.
 γίγνεσθαι 68.
 γλαυκῶπις 184.
 γλυκύν 70.
 γνώμονα 68.
 διαιδάλλειν 48.
 δαίς 48.
 δάχυρα 48.

δαμόσιον 48.
 δελαιον 47.
 δέος 50.
 δέρκεσθαι 47.
 Δέῳροις 49.
 Δία 52. 131. Διός 50.
 διαλύειν 52.
 διδόναι 48.
 Δικαιορχία 88.
 Διονύσια 83.
 διπλοῦν 47.
 δις 47.
 δοκῶ 47.
 δόμος 47.
 δορυαλώτους 44.
 δορυκτῆτους 44.
 δυσὶν δέονται εἴκοσιν 47.
 δύσκολον 536.
 δῶρον 48.
 ἐγγύς 8.
 ἐδέσματα 58.
 εἶδος 520.
 ἐμπεπλεγμένον 77.
 ἔννον 5.
 ἐνόπλιον [ἐΝΟΠΛΙΟΝ †] 484.
 ἐνὸς δέοντος εἴκοσιν 47.
 ἐξ [ez †] 410.
 ἐξιν 499.
 ἐπτά [enta †] 410.
 ἐπιδόν 39.
 ἐρέβινθος 58.
 ἐρπετά 523.
 ἔρμα 64.
 ἔσπερον 74.
 ἔτερος 5.
 ἐχθές 71.
 ἔωλον 53.
 ἡμικτος, ἡμίνα v. ξέστου ἡμίσεια.
 ἡμισυ 415.
 ἡλυκά 142.
 ἡύρας 207.
 ἡυσκοί 536.

ἱππαγωγούς 72.
 ἱπποκρεῖναι 263.
 ἱσημερίαν 18.
 ἴωμεν 55.
 καίνειν 31.
 κάλα 43.
 καλάσινον 36.
 καλεῖν 27. 281.
 κάλον 32.
 κάμπτρας 33.
 κάρα τὴν κεφαλὴν 33.
 κάραρον 342.
 κέγχρον 148.
 κέλλειν 38.
 κέρατα 38.
 κέρδιον 39.
 κλέος 70.
 κλυσμός 55.
 κλυτόν 39.
 κνέφας 36. 67.
 κοσμεῖν 44.
 κόσμιος 44.
 Κοτύλη 36.
 κραδαίνειν 69.
 κραίνειν 37.
 κρατευταί 37.
 κρινίδας † 37.
 κρίσιν 37.
 κύβητον 36.
 κύβοι 37.
 κύβος 37.
 κύειν 36.
 κυκλοῦν 39.
 κύλικα 45.
 κυλλοί 36.
 κύλον 433.
 κύμβην 36.
 κυμβίς 36.
 κύτιν 36.
 κώμας 28.
 λατομίας 81.
 λατρεία 85.
 λείβειν 86.

λέκτρον 82.
 λευκὸν φῶς 86.
 λήθην 82.
 λιτάς 83.
 λίτρα 86.
 λόγχην 84.
 λοιβήν 86.
 λύκος 5. 85.
 λύσις 86.
 λύτρα 86.

μαδᾶν 91.
 μαλακίαν 63.
 μάλλον 91.
 Μαλόεντον 25.
 μανόν 93.
 μειοῦν 87.
 μνηστήρες 324.
 μυλήκορον 116.
 μυστήρια 466.

ναὶ καὶ οὐχί 170.
 νέαν νύμφην 176. 178.
 νέατον 158.
 νέκταρ 125.
 νέκυν 49. 190.
 νεφρούς 160. 380.
 νῆστιν 72.
 νήτη 158.
 νυμφολήπτους 86.

ξέστου ἡμίσεια 71.

ὀλκός 435.
 ὄνομα 182.
 ὄραβος 58.
 ὄρος 7.
 ὄρχεις 198.
 ὄσμη 194.
 ὅτε 351.
 οὐχοῦν 58.

παγαί 277.
 παῖδες 278.
 παίειν 49. 278.
 πάππος 10.
 πένταθλον 340.
 πετηνά 252.
 πηλός 249.
 πλάνην 72.
 πολλὰ μεταξὺ [πέλει] κύλικος καὶ
 χεῖλεος ἄκρου 132.
 προένδιον 279.
 πύξον 22.
 πυζρόν 22.

σαύνια 481.
 σέβεσθαι 512.
 σκαῖος 83. 477.
 σκάπτειν 489.
 σκυραῖζαι + 418.
 σκύτος 495.
 σπινδαλός 558.
 σπινδαρίς 492.
 σπονδάς 484.
 στεγνός [στεινός +] 458.
 στοιχεῖα 67.
 στρίγγ' ἀποπέμπειν etc. 458.
 στρουθός 452.
 στρόφιον [συρόφιον +] 452.
 στρόφος 571.

τάλαρον 528.
 τῆλε 297.
 τι 351.
 τόκος 61.
 τρέσαι 14.
 τρίζωνας 9.
 τρέννον 5.

ὕδρον 22.
 ὕλαι 410. 415.
 ὑπερβαίνοντες ὕρον 73.

φάλαιναν 22.
 φάσις 61.
 φήμη 61.
 φιλητᾶς 245.
 φορβήν 59.
 φορήτρι 64.
 φρίκη 2.
 φρύγειν 64.
 φύλλον 60.
 φωσφόρον 74.

χάριν 58.
 χάσκειν 36.
 χιλιάδες 152.
 χιλιάς 152.
 χλανίδα 84.

ώκέως 196.

CORRIGENDA.

Pag.	4. lin.	9. lege:	quæ	Pag.	161. in sup. marg. lege:	163
"	7. "	10. "	Acieris	"	162. lin. 26. lege:	neque
"	9. "	21. "	infirmare	"	180. in sup. marg. lege:	
"	11. "	13. "	modio			173 M.
"	"	17. "	et	"	190. lin. 12. dele:	dicti
"	"	28. "	erga	"	201. in sup. marg. lege:	
"	23. "	29. "	βυκάνην			183
"	25. "	8. "	virorum	"	202. lin. 25. lege:	ob-
"	"	16. "	bidentem			liquum
"	31. "	16. "	præacuti	"	276. lin. 12. lege:	id est
"	33. "	26. "	κεφαλήν	"	305. in sup. marg. supplē:	
"	38. "	5. "	cenam			239. M.
"	44. "	21. "	Cingulo*	"	315. lin. 17. lege:	signum
"	52. "	31. "	Dialis	"	322. " 17. "	veru
"	55. "	18. "	in	"	338. " 19. "	fecerat
"	65. "	4. "	et	"	345. " 10. "	significat
"	67. "	35. "	est	"	354. in sup. marg.	262 M.
"	72. "	30. in marg. dele:		"	365. " " "	206
			102	"	382. lin. 15. supplē:	
"	"	32. " "	adde:			Rima-
			102	"	401. in sup. marg. supplē:	
"	101. "	5. lege:	mansue-			285 M.
			tum	"	408. lin. 31. Soni-vio	
"	111. "	7. "	flexus	"	410. " 9. lege:	ez†
"	134. in sup. marg. lege:					entat†
			149 M.	"	" " 24. "	posita
"	135. in sup. marg. lege:			"	445. in sup. marg.	308
			148	"	467. " " "	319
"	149. lin. 14. lege:	cæri-		"	473. lin. 23. lege:	Epirus†
		moniis		"	491. " 17. "	Serau-

A M. T. Akadémia kiadásában megjelentek :

A GÖRÖG TRAGOEDIA. Irta *Pecz Vilmos*. I. kötet. A görög tragödia története. Ára 2 frt 40 kr.

NYELVEMLÉKTÁR. *Régi magyar codexek és nyomtatványok.*

Kiadja a M. T. Akadémia nyelvtudományi bizottsága. Szerkesztik Budenz József, Szarvas Gábor és Szilády Áron. Tartalma :

I. kötet. Bécsi codex. Müncheni codex. Közzéteszi : Volf György. Ára 2 frt.

II. kötet. Veszprémi codex. — Peer-codex. — Winkler-codex. — Sándor-codex. — Gyöngyösi codex. — Thewrewk-codex. — Kriza-codex. — Bod-codex. — Közzéteszi : Volf György. Ára 2 frt.

III. kötet. Nagyszombati codex. — Szent Domokos-codex. — Virginia codex. — Közzéteszik : Komáromy L. és Király Pál. Ára ... 2 frt.

IV. és V. kötet. Érdy-codex 2 kötetben. Közzéteszi : Volf György. I. fele. 1876. II. fele. 1877. Egy-egy kötet ára 2 frt.

VI. kötet. Tihanyi codex. — Kazinczy-codex. — Horvát-codex. — Közzéteszi : Volf György. Ára 2 frt.

VII. kötet. Ehrenfeld-codex. — Simor-codex. — Cornides-codex. — Szent-Krisztina élete. — Vitkovics-codex. — Lányi-codex. Közzéteszi : Volf György. Ára 2 frt.

VIII. kötet. Szent Margit élete. — Példák könyve. — Könyvecske a szent apostoloknak méltóságáról. — Apor-codex. — Kulcsár-codex. — Közzéteszi : Volf György. Ára 2 frt.

IX. kötet. Érsekújvári codex I. fele. Közzéteszi : Volf György. Ára 2 frt.

X. kötet. Érsekújvári codex II. fele. Közzéteszi : Volf György. Ára 2 frt.

XI. kötet. Debreczeni codex. — Gömör-codex. — Közzéteszi : Volf György. Ára 2 frt.

XII. kötet. Döbrentey-codex. — Teleki-codex. — Közzéteszi : Volf György. Ára 2 frt.

XIII. kötet. Festetics-codex. — Pozsonyi codex. — Keszthelyi codex. — Miskolci töredék. — Közzéteszi : Volf György. Ára 2 frt.

NYELVTUDOMÁNYI KÖZLEMÉNYEK. Kiadja a M. T. Akad. nyelvtudományi bizottsága. Szerkeszti Hunfalvy Pál, I—XIV. kötet ; szerk. Budenz József, XV—XX. köt. 1862—1886. Ára kötetenként II—X-ig 1 frt 50 kr., XI—XX-ig 3 frt. XXI. köt. 1. füzet 50 kr. 2. füzet 50 kr.

RÉGI MAGYAR KÖLTŐK TÁRA. (Corpus poetarum.) Szerk. Szilády Áron.

I. kötet : Középkori magyar költői maradványok 1877.

II—V. kötet : XVI. száz. magy. költők 1880—86. Ára kötetenként 2 frt.

RÉGI MAGYAR NYELVÉSZEK ERDŐSITŐL TSÉTSIIG. (Corpus Grammaticorum linguae Hungaricae veterum.) *Kiadta Toldy F. 1866.* Ára 2 frt.

A PHONETIKA ELEMEL, különös tekintettel a magyar nyelvre. Irta *Balassa József 1886.* Ára 70 kr.

HORNÝÁNSZKY VIKTOR

a M. T. Akad. kiadványainak főbizományosa.

Budapesten, a M. T. Akadémia palotájában.

